



วารสาร

สหวิทยาการสังคมศาสตร์ และการสื่อสาร

ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม 2563)



วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร

INTERDISCIPLINARY SOCIAL SCIENCES AND COMMUNICATION JOURNAL

ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2563

ISSN : 2630 - 0478

เจ้าของ

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

41 หมู่ที่ 5 ถนนรักศักดิ์มงคล ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000

วัตถุประสงค์

เพื่อรวบรวมและเผยแพร่ผลงานวิชาการในรูปแบบบทความวิจัย บทความวิชาการของคณาจารย์ นักศึกษา ในระดับบัณฑิตศึกษา ตลอดจนนักวิชาการทั่วไปในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ สาขาวิชาครุศาสตร์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชานิเทศศาสตร์ สาขาวิชามนุษยศาสตร์ สาขาวิชานิติศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการ สาขาวิชาการตลาด สาขาวิชาบัญชี สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ สาขาวิชารัฐศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม สาขาวิชาศิลปศาสตร์ สาขาวิชาตำรวจศาสตร์ และสาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไฉฉวีพร ทองอร่าม

รองศาสตราจารย์พณพันธ์ สุทธิวัฒน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ คังคะศรี

ที่ปรึกษาอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

รักษาราชการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.สันติสิทธิ์ บริวัชรตระกูล

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวรัชชนก แพทย์นิมิตร

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์อภิวรรณ ศิรินันทนา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บวรสรรค์ เจริญดำรง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสาวนีย์ วรรณประภา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิมลเนตร ทะกอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพิมล สงกระสันต์

อาจารย์สมพงษ์ เสงี่ยมณี

อาจารย์เหมือนฝัน คงสมแสง

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพล ชันธไชย

รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญประภา ภัทรานุกรม

รองศาสตราจารย์ ดร.สมพล พงษ์ว่า

รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา บุรณเดชาชัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรรยา เหลียวตระกูล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราพร ขุนศรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภรณ์ สันจรรย์ศักดิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

มหาวิทยาลัยเกริก

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงยศ บัวเพื่อน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาถพิ ชัยมงคล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ศักดิ์ ทิศาภาคย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติกร ภูมิปฐมกุล
นาวาอากาศเอก ดร.อัมพร เพ็ชรราช
อาจารย์ ดร.กฤษณะ เชื้อชัยนาท
อาจารย์ ดร.กฤษดา เขียววัฒนสุข
อาจารย์ ดร.กังวาล พองแก้ว
อาจารย์ ดร.จำเนียร ชุมทโสภาค
อาจารย์ ดร.คุณิ นิลดำ
อาจารย์ ดร.วรวิทย์ พัฒนาอติกุล
อาจารย์ ดร.วิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย
ดร.มนัสนันท์ พจนิจิรานกุล
นาวาอากาศเอกสาธิต ชีวงกุล
พันตำรวจเอก กฤตธัช ชนะสิทธิ์
คุณทิพนาด ชาริรักษ์

มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
วิทยาลัยการทัพอากาศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
นักวิชาการอิสระด้านนิเทศศาสตร์
วิทยาลัยการทัพอากาศ
ตำรวจภูธรจังหวัดลพบุรี
สำนักวิจัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินบทความ (Peer Review)

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์
ศาสตราจารย์กิตติคุณ เมตตา วิวัฒนานกุล
ศาสตราจารย์ดร.นฤกฤต วันตะเมล์
รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติ กันภัย
รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติพัฒน์ เอี่ยมนิรันดร์
รองศาสตราจารย์ ดร.นงนุช วงษ์สุวรรณ
รองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิโรโสภณ
รองศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ ชัดเจนงาม
รองศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ชนก พราหมณ์ศิริ
รองศาสตราจารย์ ดร.สกนธ์ ภูงามดี
รองศาสตราจารย์ ดร.สราวุธ อนันตชาติ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา บุรณเดชาชัย
รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวนารถ พันธุ์เพ็ง
รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์
รองศาสตราจารย์กิติมา สุรสนธิ
รองศาสตราจารย์ถิรนนท์ อนุวัชรวิวงศ์
รองศาสตราจารย์บำรุง สุขพรรณ
รองศาสตราจารย์รุจน์ โกมลบุตร
รองศาสตราจารย์สุรีย์พร พานิชอัตรา
รองศาสตราจารย์อภิวรรณ ศิรินันทนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พันตำรวจโท ดร.พิชิต พันธุ์วัฒนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พันตำรวจโทหญิง ดร.ศิริพร นุชสำเนียง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ว่าเรือดรี ดร.อุทิศ บำรุงชีพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยรัตน์ เจริญเมษิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรรยา เหลียวตระกูล

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
นักวิชาการอิสระด้านนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
นักวิชาการอิสระด้านนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยพิษณุโลก
นักวิชาการอิสระด้านศิลปะ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
นักวิชาการอิสระด้านนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยบูรพา
นักวิชาการอิสระด้านนิเทศศาสตร์
นักวิชาการอิสระด้านนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ คังคะศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราพร ขุนศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูวงศ์ อุบลี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวัฒน์ พระงาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐนันท์ วิริยะวิทย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดชวุฒิ วานิชสรรพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงยศ บัวเผื่อน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.त्मทกานต์ ดวงรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นักรบ เถียรอำ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิษฐา หุ่นเกษม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บวรสรรค์ เจียคำรง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญญาทิพย์ ศุภะกะลิน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญ คงกระพันธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยวดี มากพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนารัตน์ ลิ้ม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ เย็นจะบก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ ปัญจบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ศักดิ์ ทิศาภาคย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรยุทธ โอธพันธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วธธรรม สรณะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ เพชรศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิธร ชูแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ อารังสินถาวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนอง คลังพระศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมิทธิ์ บุญชุติมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ์ นาทะพันธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวัสดิชัย ศรีพนมธนากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนัญสร อรณพ ฌ อยู่ธยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูวดล บัวบางพลู
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนอง คลังพระศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณจิรา จารุเพ็ง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติพงศ์ กมลธรรมวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักรวาล นิลอามงค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิตติมา สิงหธรรม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ญาณวัฒน์ พลอยเทศ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนัย ขัตติยวงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธัชชัย ศรีเบญจโชติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธัญญาณี นิยมกิจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรอยฝน ทวีชัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภารดี พึ่งสำราญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์แหววารี ทองประดิษฐ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิเมนศวร ทะกอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสาวนีย์ วรณประภา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยพิษณุโลก
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชธานี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยมหิดล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
วิทยาลัยเจ้าอาวาสบางกอก
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาวตรี สุขศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เบญจพร ประจง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกดิทส์ การเจริญ
อาจารย์ ดร.กฤษณะ เชื้อชัยนาท
อาจารย์ ดร.กัณหา พองแก้ว
อาจารย์ ดร.คัมภีร์ ธีระเวช
อาจารย์ ดร.ชเนตตี ทินนาม
อาจารย์ ดร.ณภัทร ชัยมงคล
อาจารย์ ดร.ณภัทร วุฒธะพันธ์
อาจารย์ ดร.ณรงค์ฤทธิ์ สุขสวัสดิ์
อาจารย์ ดร.ณัฐชา อารังโชติ
อาจารย์ ดร.ดุขฎี นิลดำ
อาจารย์ ดร.ธาวีช ถนอมจิตต์
อาจารย์ ดร.ปาหนัน กนกวงศ์นุวัฒน์
อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ เจนจบธุรกิจ
อาจารย์ ดร.มนต์ ขอเจริญ
อาจารย์ ดร.มานิช ชุ่มเมืองปัก
อาจารย์ ดร.รมิดา กาญจนะวงศ์
อาจารย์ ดร.วรพนธ์ วัฒนาธร
อาจารย์ ดร.วรวิทย์ พัฒนาอิทธิกุล
อาจารย์ ดร.วรรัตน์ วงศ์เกีย
อาจารย์ ดร.ศศิกันต์ ไพลกลาง
อาจารย์ ดร.โสภัทร นาสวัสดิ์
อาจารย์ ดร.อลงกรณ์ อินทรักษา
อาจารย์ ดร.ธีร์ คันโธทอง
อาจารย์ ดร.ภานนท์ คัมสุภา
อาจารย์ ดร.ภูริพัฒน์ แก้วตาธนวัฒนา
อาจารย์ ดร.นิสากร ยินดีจันทร์
อาจารย์ ดร.สุริรัตน์ จินพงษ์
ดร.ดอยธิเบศร์ ดัชนี
ดร.นันทกา สุธรรมประเสริฐ
ดร.พนิดา ภู่งามดี
ดร.มนัสนันท์ พจนจิรานุกูล
ดร.วรางคณา นิยมฤทธิ์
ดร.สิขเรศ ศิราภานต์
ดร.สุพัตรา ธรรมวงษ์
ดร.พระครูวินัยธรสุรยา สุริยา(คงคาไหว)

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
มหาวิทยาลัยนครพนม
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเนชั่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พิพิธภัณฑสถานดำ
นักวิชาการอิสระด้านเทคนิศาสตร์
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
นักวิชาการอิสระด้านนิเทศศาสตร์
นักวิชาการอิสระด้านนิเทศศาสตร์
นักวิชาการอิสระด้านนิเทศศาสตร์
กรมอนามัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รายชื่อผู้พิจารณาตรวจสอบภาษาอังกฤษ

อาจารย์อังศุมาริน สุขย์รัตนโชค
Dr.Adi Shaked

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เจ้าหน้าที่ประจำกองบรรณาธิการ

นางสาวพินนภัทร์ เมธาชัยศิษย์
นายปกรณ์ ภมร

ออกแบบปก

อาจารย์สมพงษ์ เสงี่ยมณีย์

วาระการตีพิมพ์ ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม

การจัดพิมพ์

จัดพิมพ์ฉบับละ 300 เล่ม

การเผยแพร่ฉบับ on-line

<https://www.rbru.ac.th/department/journal/>

www.tci-thaijo.org/index.php/ISSC

การส่งต้นฉบับ

อีเมล journalofcommarts@rbru.ac.th

เว็บไซต์ www2.rbru.ac.th/department/journal/

www.tci-thaijo.org/index.php/ISSC

โทรศัพท์ 099 257 9697, 081 374 3100

พิมพ์ที่

สำนักพิมพ์คำนำ บริษัท ดีไซน์เบอรี่ จำกัด (สำนักงานใหญ่) เลขที่ 248/7 ซอยมิตตคาม ถนนสามเสน
แขวงวชิรพยาบาล เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทรศัพท์ 02-884-5933-4

ราคา

ฉบับละ 150 บาท

คำชี้แจง

บทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสารนั้นต้องผ่านการพิจารณา
ให้ความคิดเห็น รวมทั้งตรวจแก้ไขทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์และผู้นิพนธ์ไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ
(Double Blind Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องที่กองบรรณาธิการวารสารฯ คัดสรรก่อนลงพิมพ์อย่างน้อย 2 ท่าน

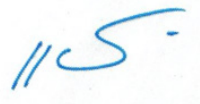
**** ข้อความ ข้อคิดเห็น หรือข้อค้นพบ ในวารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร
เป็นของผู้เขียน ซึ่งจะต้องรับผิดชอบต่อผลทางกฎหมายใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากบทความ
และงานวิจัยนั้น ๆ โดยมิใช่ความรับผิดชอบ
ของคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ****

บทบรรณาธิการ

วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร

วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม 2563) ประกอบไปด้วย บทความวิจัยจำนวน 8 บทความ ซึ่งเป็นเรื่อง 1) การออกแบบชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ : กรณีศึกษา นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 2) นวัตกรรมทางการเงินสำหรับผู้มีรายได้น้อยในประเทศไทย 3) ความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคที่ปรากฏในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ 4) แนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีของกองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพชมรมผู้สูงอายุ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี 5) วากรรม “สตรีทฟู้ด” ของภาครัฐประเทศสิงคโปร์ 6) การวิเคราะห์ระบบแถวคอยของการบริการเช็คอินผู้โดยสารของสายการบิน การศึกษา สายการบินไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์ ณ ท่าอากาศยานดอนเมือง 7) การศึกษาพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน : ข้อมูลเชิงประจักษ์จากบริษัทแห่งหนึ่งในอุตสาหกรรมการเกษตรแปรรูป และ 8) ความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ที่มีผลต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ของ จังหวัดจันทบุรี แต่ละบทความนั้นมียุทธศาสตร์ที่หลากหลายเพื่อให้ทันกับวิจัยได้นำผลการวิจัยในฉบับนี้ไปต่อยอดในอนาคตได้

ท้ายนี้ กองบรรณาธิการวารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร ต้องขอขอบคุณเจ้าของบทความทุกท่านที่ได้ส่งผลงานเข้ารับการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ช่วยประเมินบทความในวารสารฉบับนี้ทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้



(อาจารย์ ดร.สันตสิทธิ์ บัณฑิตตระกูล)

บรรณาธิการ

สารบัญ

1	การออกแบบชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ: กรณีศึกษา นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 201 <i>กฤติยา โพธิ์ทอง และ กิตติพล คำทวี</i>	201
2	นวัตกรรมทางการเงินสำหรับผู้มีรายได้น้อยในประเทศไทย 222 <i>สรายุทธ์ นาทะพันธ์ วรพนธ์ วัฒนาธร รัฐชาติ มิ่งขวัญ และ วรัมพา เตมัยสมิธิ</i>	222
3	ความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคที่ปรากฏในหัวข้อ การโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิต ธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ 244 <i>จอมขวัญ สุทธินนท์</i>	244
4	แนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีของกองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพ ชมรมผู้สูงอายุ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี 262 <i>วัชรินทร์ อรรถศรีวีร และ ยุทธนา พรรคอนันต์</i>	262
5	วาทกรรม “สตรีทฟู้ด” ของภาครัฐประเทศสิงคโปร์ 286 <i>นันทกา สุธรรมประเสริฐ และ ธนสิน ชุตินธรานนท์</i>	286
6	การวิเคราะห์ระบบแถวคอยของการบริการเช็คอินผู้โดยสารของสายการบิน กรณีศึกษา สายการบินไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์ ณ ท่าอากาศยานดอนเมือง 307 <i>อรทัย เกียรติวิรุฬห์พล และ นิศากร สมสุข</i>	307
7	การศึกษาพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ติดต่อดังการที่ส่งผลต่อ ผลการปฏิบัติงานของพนักงาน: ข้อมูลเชิงประจักษ์จากบริษัทแห่งหนึ่ง ในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป 327 <i>กฤษดา เขียววัฒนสุข และ วิษญาดา ถนอมชาติ</i>	327
8	ความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ที่มีผลต่อการสร้างความมั่นคง ทางอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ของ จังหวัดจันทบุรี 342 <i>วธรรม สรณะ นักรบ เกียรอำ ขวัญ อูบาสี และ จุตินันท์ ขวัญเนตร</i>	342

การออกแบบชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ: กรณีศึกษา นักศึกษาชั้นปีที่ 2
สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
THE DEIGN OF WATERCOLOR PAINTING TRAINING PACKAGE:
A CASE STUDY OF SECOND – YEAR STUDENTS OF
VISUAL ARTS OF FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
กฤติยา โพธิ์ทอง และ กิตติพล คำทวี

Kittiya Pothong and Kittipol Camtawee

สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 41 ม.5 ต.ท่าช้าง อ.เมือง จ.จันทบุรี 22000

Visual Art, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Rambhai Barni Rajabhat University 41 M.5 Tachang, Muang, Chanthaburi 22000

*Corresponding author Email: preawmama@gmail.com

(Received: April 29, 2020; Revised: May 29, 2020; Accepted: June 1, 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาและออกแบบชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ 2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ 3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาทัศนศิลป์ ที่กำลังศึกษารายวิชา 2042201 จิตรกรรมสีน้ำ ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1. ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ 2. แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน 3. แบบประเมินทักษะการเขียนภาพสีน้ำ 4. แบบประเมินวัดความพึงพอใจที่มีต่อชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1. ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาทัศนศิลป์ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาก่อนและหลังเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ โดยผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 13.07 และผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 15.21 และค่า T-test เท่ากับ 1.19 ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษามีผลสัมฤทธิ์หลังเรียน สูงวก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 3) นักศึกษามี

ความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.46 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.11

คำสำคัญ : การออกแบบ, ชุดฝึกทักษะ, การเขียนภาพสีน้ำ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ

Abstract

This study aims to 1. Study and design the watercolor painting training package. 2. Compare the students' pre-post test learning achievement by using watercolor painting training package. 3. Study students' Satisfaction towards said study. 14 sample students were the second-year students, enrolled to study "2042201, -Watercolor Painting" of the 1st Semester academic year 2019. The study instrument consisted of watercolor painting training package, a test on watercolor painting training package and a satisfaction questionnaire. The data was analyzed to calculate percentage, means, standard deviation and t-test.

The results of this study were 1. The efficiency of the learning achievement using said techniques was in accordance with the criterion set 80/80. 2. The post-learning achievement of said study ($\bar{X}$ = 15.21) was higher than that of the pre-one ($\bar{X}$ = 13.07) with t-test of 1.19 at the 0.05 statistical significance. 3. Overall post satisfaction of the students after using said technique was rated at the highest level ($\bar{X}$ = 4.46) and (S.D. = 0.11)

Keywords: Design, Skill package, Watercolor painting, Learning achievement, Satisfaction

ที่มาและความสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นแนวคิดที่ได้รับการกล่าวถึงในวงการศึกษามายาวนาน จากแนวคิดของ ดิวอี้ นักการศึกษาคนสำคัญของอเมริกาที่เสนอแนวคิดเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้นักเรียนได้พัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ ซึ่งโรงเรียนในประเทศไทยก็ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดนี้ แต่การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้รับการกล่าวถึงมากขึ้น เมื่อมีการปฏิรูปการศึกษา และต่อมาได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) โดยระบุไว้ในแนวการจัดการศึกษาให้ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ซึ่งทิศนา ขัมมณี (2555) ได้อธิบายว่า ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางก็คือผู้เรียนเป็นสำคัญนั่นเอง หมายถึงการคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับให้มากที่สุดในการบวนการเรียนการสอน ซึ่งจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่หรือมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทั้งทางกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม บทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน ของผู้เรียนมีมากกว่าผู้สอน และผู้เรียนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรม การเรียนรู้อย่างตื่นตัว การจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ต้องอาศัยบทบาทของครูและบทบาท ของนักเรียนร่วมกัน ดังนั้นบทบาทที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคคลทั้งสองฝ่าย ด้วยเหตุผล ดังกล่าวในการจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องปรับวิธีการสอน ที่จะเน้นเนื้อหาเพื่อถ่ายทอดจาก อาจารย์ผู้สอนเป็นหลักมาใช้ความสำคัญกับผู้เรียนโดยที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้จาก แหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศิลปศึกษาเป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อผู้เรียนที่มุ่งพัฒนาให้เป็นคนที่สมบูรณ์ มีความสมดุลทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ เน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการ ทางศิลปะ ชื่นชมความงาม สนุกทริยภาพที่มีคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิด สร้างสรรค์แล้วยังช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ พัฒนาจิตใจ ปลูกฝังเจตคติ รสนิยมทางด้านศิลปะ ดังนั้น การจัดกิจกรรมศิลปะสามารถนำไปพัฒนาผู้เรียนโดยตรงทางด้าน ร่างกาย จิตใจ เพื่อนำไปสู่พัฒนา สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและการแสดงออกทางด้านทักษะทางศิลปะ ได้อย่างสร้างสรรค์ กระทรวงศึกษาธิการ (2551) กิจกรรมศิลปะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออก อย่างอิสระในศิลปะแขนงต่าง ๆ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองอันเป็นพื้นฐานในการ ศึกษาหรือประกอบอาชีพได้ ถือว่าเป็นทักษะที่นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ และนำความรู้ไปใช้ใน

ชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทางศิลปะ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์และทักษะของผู้เรียนนั้น จะต้องจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ วิธีการสอน การวัดผลประเมินผลทางด้านผลสัมฤทธิ์และทักษะของผู้เรียนที่ในหลักสูตรได้กำหนดไว้

การเขียนภาพสีน้ำเป็นวิชาพื้นฐานของการเขียนภาพต่าง ๆ ซึ่งการเขียนภาพสีน้ำจะช่วยให้ นักศึกษาสามารถเข้าใจวิธีการระบายสีอย่างถูกต้อง อีกทั้งยังได้ฝึกสังเกต ข้อเท็จจริงจากการฝึกเขียนภาพต่าง ๆ โดยระยะเริ่มแรกของการเรียนศิลปะจากประสบการณ์ของแต่ละคนจะมีมากน้อยไม่เท่ากัน จึงมีการฝึกพื้นฐานไปพร้อม ๆ กัน โดยการฝึกสังเกตความเหมือนจริงต่าง ๆ เช่น การเขียนภาพหุ่นนิ่ง ทิวทัศน์บก ทิวทัศน์ทะเล ดอกไม้ เป็นต้น วิชาสีน้ำจึงมีความสำคัญต่อพื้นฐานทั้งหมดของศิลปะ เนื่องจากวิชาศิลปะมีเวลาการเรียนวิชาจิตรกรรมสีน้ำค่อนข้างน้อยทำให้นักเรียนบางคนยังไม่สามารถเข้าใจและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ทำให้พื้นฐานทางศิลปะเหล่านั้นยังขาดความสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของปัญหาและพยายามหาวิธีแก้ไข เพื่อให้นักศึกษาสามารถนำแบบฝึกไปพัฒนาทักษะตนเองได้ทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน สามารถทำความเข้าใจกับชุดฝึกทักษะได้อย่างละเอียด และปฏิบัติตามได้อย่างเป็นขั้นตอน เพื่อเป็นประโยชน์ในการเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้นต่อไป

จากการเรียนการสอนในรายวิชาจิตรกรรมสีน้ำที่ผ่านมา พบว่านักศึกษาขาดทักษะพื้นฐานในการเขียนภาพสีน้ำ ซึ่งในการเขียนภาพสีน้ำจะต้องใช้ความเข้าใจในวิธีการเขียนอย่างถูกต้องตามกระบวนการ และจำเป็นต้องฝึกฝนทักษะอย่างสม่ำเสมอ ภาพสีน้ำจึงจะสมบูรณ์ขึ้นมาได้ ซึ่งการเขียนภาพสีน้ำจะมีเทคนิคและกลวิธีต่าง ๆ มากมายและค่อนข้างซับซ้อน จึงเกิดการออกแบบชุดฝึกการเขียนภาพสีน้ำขึ้นมา สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาทัศนศิลป์ เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวาดภาพสีน้ำถึงเทคนิคกระบวนการที่ต้องและวัสดุและอุปกรณ์ที่สำคัญ รวมถึงนักศึกษาสามารถใช้ชุดฝึกการเขียนภาพสีน้ำทั้งในและนอกเวลาเรียนได้ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะในการเขียนภาพสีน้ำอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและออกแบบชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ

นิยามศัพท์

การออกแบบ หมายถึง การออกแบบชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก เข้าใจได้ง่าย และนักศึกษาสามารถปฏิบัติตามได้ด้วยตนเอง

ชุดฝึกทักษะ หมายถึง ชุดการเรียนรู้และฝึกฝนทักษะได้ด้วยตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบไปด้วยคำอธิบาย ตัวอย่าง ขั้นตอนการเขียนภาพสีน้ำ และแบบฝึกหัด

การเขียนภาพสีน้ำ หมายถึง การเขียนภาพสีน้ำในรายวิชา 2042201 จิตรกรรมสีน้ำเป็นการเขียนภาพสีน้ำขั้นพื้นฐานประกอบไปด้วย การเขียนภาพหุ่นนิ่งรูปทรงเรขาคณิต ผลไม้ ดอกไม้ ผ้า ขวดใส ทิวทัศน์บก ทิวทัศน์ทะเล หุ่นปูนโครงสร้างคนครึ่งตัว และการเขียนภาพคนเหมือน

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 14 คน ในรายวิชา 2042201 จิตรกรรมสีน้ำ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนการปฏิบัติการเขียนภาพสีน้ำก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ

ความพึงพอใจ หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่มีต่อการเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างประสิทธิภาพของกระบวนการต่อประสิทธิภาพของผลลัพธ์โดยถือเกณฑ์ 80/80

เกณฑ์ 80 ตัวแรก หมายถึง ค่าเฉลี่ยของการทำชุดฝึกทักษะระหว่างเรียน ของผู้เรียนทั้งกลุ่ม โดยคะแนนที่ได้จากการวัดผล มาคำนวณหาค่าร้อยละ (ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 80 ขึ้นไป)

เกณฑ์ 80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าคะแนนจากการทดสอบหลังเรียน (Post-test) ของการทำแบบทดสอบของผู้เรียนทุกคนโดยนำคะแนนที่ได้ มาคำนวณหาค่าร้อยละ (ค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตั้งแต่ 80 ขึ้นไป)

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 14 คน ในรายวิชา 2042201 จิตรกรรมสีน้ำ ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2562

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ การเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาทัศนศิลป์ ในรายวิชา 2042201 จิตรกรรมสีน้ำ

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาทัศนศิลป์ที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ
2. ความพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาทัศนศิลป์ที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการทดลองภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โดยใช้เวลาในการทดลอง สัปดาห์ละ 4 คาบ คาบละ 1 ชั่วโมง เป็นระยะเวลา 15 สัปดาห์ รวมเป็น 60 คาบเรียน

ขอบเขตเนื้อหา เนื้อหาชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ ประกอบด้วย

- ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำเรื่องที่ 1 การเขียนหุ่นนิ่งรูปทรงเรขาคณิต
- ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำเรื่องที่ 2 การเขียนผลไม้
- ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำเรื่องที่ 3 การเขียนดอกไม้
- ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำเรื่องที่ 4 การเขียนผ้า
- ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำเรื่องที่ 5 การเขียนขวดใส
- ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำเรื่องที่ 6 การเขียนทิวทัศน์บก
- ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำเรื่องที่ 7 การเขียนทิวทัศน์ทะเล
- ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำเรื่องที่ 8 การเขียนหุ่นปูนโครงสร้างคนครึ่งตัว
- ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำเรื่องที่ 9 การเขียนภาพคนเหมือน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหลังจากเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำอยู่ในระดับมากที่สุด

แนวคิดและทฤษฎี

วิจัยเรื่องการออกแบบชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ: กรณีศึกษา นักศึกษาชั้น ปีที่ 2 สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อการพัฒนาทักษะของนักศึกษาในการเขียนภาพสีน้ำซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานในการเรียนศิลปะ เป็นการสร้างพื้นฐานให้แข็งแรงและมีประสิทธิภาพเพื่อที่จะสามารถเรียนในวิชาที่ยากขึ้นได้ การเขียนภาพสีน้ำจำเป็นต้องฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำจะให้นักศึกษาสามารถใช้ในการฝึกเขียนภาพสีน้ำนอกเวลาได้เพื่อให้ความพร้อมทางด้านทักษะที่เท่าเทียมกัน ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้มีแนวปฏิบัติตาม มัณฑรา ธรรมบุศย์ (2551) ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning theory) ของธอร์นไดค์ (Thorndike) กล่าวว่า การเรียนรู้คือการที่ผู้เรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์ เชื่อมโยง (Bond) ระหว่างสิ่งเร้า และการตอบสนอง และได้รับความพึงพอใจจะทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น ธอร์นไดค์ได้ตั้งกฎแห่งการเรียนรู้ขึ้นอีก 3 กฎ คือ

1. กฎแห่งความพร้อม (Law of readiness) กฎแห่งความพร้อมนี้ตั้งขึ้นเพื่อเสริมกฎแห่งผล และได้อธิบายไว้ในรูปของการเตรียมตัว การเตรียมความพร้อม หรือมีความรู้พื้นฐานที่เพียงพอในการที่จะตอบสนองกิจกรรมที่ตามมา

2. กฎแห่งการฝึก (Law of exercise) ผู้เรียนจะเกิดทักษะได้เมื่อมีการฝึกหัดหรือซ้ำบ่อย ๆ และทักษะจะอ่อนลงเมื่อไม่ได้ใช้ ดังนั้นการฝึกหัดทำจะมีผลดีต่อการเรียนรู้ด้วย

ตัวของมันเองไม่ได้จะต้องมีเหตุผลอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

3. กฎแห่งผล (Law of effect) ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้ผลของการกระทำเพื่อการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา เพื่อการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ และควรมีการเสริมแรงโดยการให้รางวัล (รางวัลมิได้หมายถึงสิ่งของแต่อย่างใด แต่วรรณทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกพอใจ เช่น การให้คำชมเชย เป็นต้น) เมื่อผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ต้องการออกมา

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike) กับงานวิจัยในรายวิชา 2042201 จิตรกรรมสีน้ำ มีดังนี้

1. ด้านกฎแห่งความพร้อม ผู้สอนให้ความสำคัญกับความต่างของผู้เรียน การตอบสนองกับกิจกรรมที่ไม่เท่ากัน จึงต้องสร้างทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาให้กับผู้เรียนและความสำคัญ

ของการเขียนภาพสีน้ำ โดยส่วนใหญ่ผู้ศึกษาเป็นผู้ที่ไม่มีพื้นฐานการเขียนภาพสีน้ำมาก่อน จึงเรียนปรับพื้นฐานไปพร้อม ๆ กัน อย่างเป็นขั้นเป็นตอน และเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก นักศึกษาจะสั่งสมทักษะเป็นพื้นฐานเบื้องต้นเพื่อความพร้อมที่จะเรียนในบทเรียนที่ยากขึ้นต่อไปเรื่อย ๆ

2. ด้านกฎแห่งการฝึก ผู้สอนให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติตามหัวข้อเรื่องในชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ ประกอบด้วยคำอธิบาย ขั้นตอนการเขียนภาพสีน้ำ และแบบฝึกหัด เพื่อการพัฒนาทักษะการเขียนภาพสีน้ำของนักศึกษา

3. ด้านกฎแห่งผล กำกับดูแลให้คำแนะนำและประเมินผลงานของนักศึกษานำไปการปรับปรุงแก้ไข พัฒนาผลงานของตนเองให้สมบูรณ์มากขึ้น ร่วมกันอภิปรายผลงานกันในชั้นเรียน และรวมถึงการเสริมแรงทางบวกแก่นักศึกษา เช่น การให้คะแนน การกล่าวคำชมเชย เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์

กล่าวโดยสรุป การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike) กับงานวิจัย ในรายวิชา 2042201 จิตรกรรมสีน้ำ ทำให้การเรียนการสอนเป็นระบบมากขึ้น มีแนวทางในการจัดการห้องเรียนที่ชัดเจน มีความเหมาะสมกับผู้เรียน ทำให้การเรียนการสอนและผลลัพธ์มีประสิทธิภาพ

วิธีการศึกษา

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีที่กำลังศึกษารายวิชา 2042201 จิตรกรรมสีน้ำ จำนวน 14 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

- 2.1 ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ
- 2.2 แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน
- 2.3 แบบประเมินทักษะการเขียนภาพสีน้ำ
- 2.4 แบบประเมินวัดความพึงพอใจที่มีต่อชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ

3.การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ ดำเนินการดังนี้

3.1.1 กำหนดศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เทคนิคการเขียนภาพสีน้ำขั้นพื้นฐาน วัสดุ อุปกรณ์ การออกแบบการเรียนการสอนศิลปะปฏิบัติ ทฤษฎีหลักการการสร้างแบบฝึกทักษะและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 กำหนดหน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย เรื่องที่ 1 การเขียนหุ่นนิ่งรูปทรงเรขาคณิต เรื่องที่ 2 การเขียนผลไม้ เรื่องที่ 3 การเขียนดอกไม้ เรื่องที่ 4 การเขียนผ้า เรื่องที่ 5 การเขียนขวดใส เรื่องที่ 6 การเขียนทิวทัศน์บก เรื่องที่ 7 การเขียนทิวทัศน์ทะเล เรื่องที่ 8 การเขียนหุ่นปูนโครงสร้างคนครึ่งตัว เรื่องที่ 9 การเขียนภาพคนเหมือน

3.1.3 แบ่งโครงสร้างเนื้อหาชุดฝึกทักษะและกำหนดองค์ประกอบชุดฝึกทักษะ คือ 1. คู่มือการใช้แบบฝึกทักษะสำหรับอาจารย์ มีองค์ประกอบได้แก่ คำอธิบาย หน่วยการเรียนรู้ ขั้นตอนการเขียนภาพสีน้ำ แบบฝึกหัด แบบประเมินทักษะ แบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน 2. คู่มือการใช้แบบฝึกทักษะสำหรับนักศึกษา มีองค์ประกอบ ได้แก่ คำอธิบาย หน่วยการเรียนรู้ ขั้นตอนการเขียนภาพสีน้ำ แบบฝึกหัด แบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน

3.1.4 ตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของเครื่องมือ และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้อง ความเหมาะสมของเนื้อหาภาษาและความเหมาะสมของกิจกรรม (Index of Consistency: IOC) และนำข้อบกพร่องไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.1.5 นำไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง จำนวน 6 คน เพื่อหาประสิทธิภาพให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ระดับ 80/80

3.2 แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ดำเนินการดังนี้

3.2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนทางการเขียนภาพสีน้ำ จากเอกสารตำราต่าง ๆ และด้านการวัดผลการเรียนการสอน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยให้ผู้เรียนปฏิบัติงานเขียนภาพสีน้ำรูปทรงเรขาคณิต รูปเดียวกันทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อความชัดเจนในการประเมินทักษะของผู้เรียน โดยได้นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความเหมาะสม ความง่ายของแบบทดสอบ และนำไปปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้

3.3 แบบประเมินทักษะการเขียนภาพสีน้ำ ดำเนินการดังนี้

3.3.1 ศึกษาเอกสารการวัดประเมินผลในวิชาศิลปะ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเขียนภาพสีน้ำ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินทักษะการเขียนภาพสีน้ำ มี 5 ระดับ จำนวน 4 ข้อ ดังนี้ 1. องค์ประกอบของการจัดภาพ 2. น้ำหนักแสงเงามิติของภาพ 3. สีที่ใช้มีความกลมกลืนกัน 4. ภาพรวมมีความสมบูรณ์และเป็นเอกภาพ

3.3.2 นำแบบประเมินทักษะการเขียนภาพสีน้ำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้

3.4 แบบประเมินวัดความพึงพอใจที่มีต่อชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ ดำเนินการดังนี้

3.4.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจที่ครอบคลุมด้านรูปแบบชุดฝึกทักษะ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านจัดการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกทักษะ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล แบบสอบถามมีลักษณะมาตราส่วน 5 ระดับ จำนวน 11 ข้อ ค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนน้อย

ค่าเฉลี่ย 0.51-1.50 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนน้อยที่สุด

3.4.2 นำแบบประเมินวัดความพึงพอใจที่มีต่อชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้

4.วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล

4.1 ดำเนินเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่กำลังศึกษารายวิชา 2042201 จิตรกรรมสีน้ำ จำนวน 14 คน

4.2 ชี้แจงวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การเรียนการสอนในรายวิชา 2042201 จิตรกรรมสีน้ำ

4.3 ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับนักศึกษาด้วยแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบประเมินทักษะการเขียนภาพสีน้ำ

4.4 ดำเนินการสอนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ ในรายวิชา 2042201 จิตรกรรมสีน้ำ โดยผู้วิจัยสอนด้วยตนเอง โดยใช้เวลาในการทดลอง สัปดาห์ละ 4 คาบ คาบละ 1 ชั่วโมง เป็นระยะเวลา 15 สัปดาห์ รวมเป็น 60 คาบเรียน

4.5 ทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับนักศึกษาด้วยแบบทดสอบหลังเรียนและแบบประเมินทักษะการเขียนภาพสีน้ำ

4.6 สอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาทัศนศิลป์ ที่มีต่อการเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ

4.7 นำคะแนนการตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน แบบประเมินทักษะ และแบบสอบถามความพึงพอใจมาวิเคราะห์ทางสถิติ

5.การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การประเมินความสอดคล้องเชิงเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ โดยวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC)

5.2 ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ นำมาหาประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_1) และประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (E_2) โดยใช้สูตร (E_1/E_2) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า แบบฝึกทักษะมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

5.3 ทดสอบความรู้ก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐาน และทดสอบหลังเรียนเพื่อตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตร t-test Dependent ใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.4 แบบทดสอบประเมินทักษะการเขียนภาพสีน้ำ ก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐาน และหลังเรียนเพื่อตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.5 วัดความพึงพอใจของของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาทัศนศิลป์ ที่มีต่อการเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ ใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์แปลค่า ดังนี้

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สูตรหาค่าความเที่ยงตรง

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง

 $\sum R$ หมายถึง ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

สูตร $E1/E2 = 80/80$

$$E_1 = \frac{\frac{\sum x}{N}}{A} \times 100$$

E1 หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในชุดฝึกทักษะ
คิดเป็นร้อยละจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน

 $\sum x$ หมายถึง คะแนนจากการทำแบบฝึกหัด ระหว่างเรียน

A หมายถึง คะแนนเต็มของแบบฝึกหัด

N หมายถึง จำนวนผู้เรียน

$$E_2 = \frac{\frac{\sum F}{N}}{B} \times 100$$

E2 หมายถึง ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คิดเป็นอัตราส่วนจากการทำ
แบบทดสอบหลังเรียน

 $\sum F$ หมายถึง คะแนนรวมของผู้เรียนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน

B หมายถึง คะแนนเต็มของการสอบหลังเรียน

N หมายถึง จำนวนผู้เรียน

สูตรหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n}$$

$\bar{X}$ หมายถึง ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

$\sum x$ หมายถึง ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด

n หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

สูตรหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

S.D. หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนสอบ

$\sum x^2$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

n หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

สูตร t-test Dependent

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ $df = n-1$

สัญลักษณ์ของสูตร t-test Dependent มีความหมายดังนี้

D หมายถึง ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่

N หมายถึง จำนวนคู่ทั้งหมด

ผลการศึกษา

การออกแบบชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ กรณีศึกษา: นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการออกแบบชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำได้หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้ เรื่องที่ 1 การเขียนหุ่นนิ่งรูปทรงเรขาคณิต เรื่องที่ 2 การเขียนผลไม้ เรื่องที่ 3 การเขียนดอกไม้ เรื่องที่ 4 การเขียนผ้า เรื่องที่ 5 การเขียนขวดใส เรื่องที่ 6 การเขียนทิวทัศน์บก เรื่องที่ 7 การเขียนทิวทัศน์ทะเล เรื่องที่ 8 การเขียนหุ่นปูนโครงสร้างคนครึ่งตัว เรื่องที่ 9 การเขียนภาพคนเหมือน มีองค์ประกอบดังนี้

1.1 คู่มือการใช้แบบฝึกทักษะสำหรับอาจารย์ มีองค์ประกอบได้แก่ คำอธิบาย หน่วยการเรียนรู้ ขั้นตอนการเขียนภาพสีน้ำ แบบฝึกหัด แบบประเมินทักษะ แบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน

1.2 คู่มือการใช้แบบฝึกทักษะสำหรับนักศึกษา มีองค์ประกอบ ได้แก่ คำอธิบาย หน่วยการเรียนรู้ ขั้นตอนการเขียนภาพสีน้ำ แบบฝึกหัด แบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน

2. ผลการประเมินความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของชุดฝึกทักษะโดยรวมมีความเหมาะสมขององค์ประกอบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$)

3. ผลการนำชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 14 คน ได้ค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 81.51/83.20 (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 คะแนนประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (E_2) ของชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ

แบบฝึกหัดที่	n	E_1	E_2	(E_1/E_2)
1	14	80.45	83.72	80.45/83.72
2	14	80.23	83.56	80.23/83.56
3	14	81.33	82.25	81.33/82.25
4	14	83.20	83.84	83.20/83.84
5	14	82.67	84.07	82.67/84.07
6	14	80.13	81.53	80.13/81.53
7	14	81.09	82.61	81.09/82.61
8	14	80.41	82.36	80.41/82.36
9	14	84.12	84.88	84.12/84.88
รวม	14	81.51	83.20	81.51/83.20

4. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาทัศนศิลป์ที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 13.07 และผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 15.21 และค่า T-test เท่ากับ 1.19 ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษามีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ

แบบทดสอบ	N	$\bar{x}$	S.D.	T
ก่อนเรียน	14	13.07	2.25	1.19
หลังเรียน	14	15.21	2.54	

5.ความพึงพอใจต่อชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.46 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.11 (ดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ชุดฝึกทักษะมีความน่าสนใจเหมาะสม	4.71	0.45	มากที่สุด
2. การนำเสนอที่เป็นเนื้อหาถูกต้องและครบถ้วนตามจุดประสงค์	4.35	0.47	มาก
3. การใช้รูปภาพประกอบชุดฝึกทักษะสามารถอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจน	4.35	0.71	มาก
4. การใช้รูปภาพประกอบชุดฝึกทักษะมีความเหมาะสม	4.57	0.49	มากที่สุด
5. การออกแบบชุดฝึกทักษะมีความสวยงามเหมาะสม	4.07	0.45	มาก
6. สีและขนาดตัวอักษรชัดเจนและอ่านง่าย	4.42	0.49	มาก
7. การออกแบบชุดฝึกทักษะมีความเหมาะสม ใช้งานง่าย สะดวก ไม่สับสน	4.5	0.62	มากที่สุด
8. ชุดฝึกทักษะมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.57	0.62	มากที่สุด
9. ผู้เรียนได้รับความรู้จากประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยชุดฝึกทักษะในครั้งนี้	4.35	0.71	มาก
10. การเรียนด้วยชุดฝึกทักษะในครั้งนี้เป็นการสนับสนุนให้เรียนรู้ด้วยตนเอง	4.42	0.72	มาก
11. ภาพรวมผู้เรียนพอใจต่อชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำในครั้งนี้	4.78	0.41	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.46	0.11	มาก

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องการออกแบบชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ: กรณีศึกษา นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นำไปสู่ผลการอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยเรื่องการออกแบบชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ: กรณีศึกษา นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยชุดฝึกทักษะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีการหาประสิทธิภาพ มีแผนการดำเนินการ ศึกษาเอกสารวิชาการ ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์เนื้อหาของการเขียนภาพสีน้ำ และออกแบบเนื้อหาของชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุดให้มีความรู้ ความเข้าใจและปฏิบัติตามได้โดยง่าย เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการเขียนภาพสีน้ำ ตามที่สุชาติ วงษ์ทอง (2542) ได้กล่าวว่า การทำงานสีน้ำไม่เหมือนสีอื่น ๆ ตรงที่สีน้ำจะมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและชัดเจน โดยเฉพาะเรื่องกติกาพื้นฐาน ตลอดจนธรรมชาติของความเป็นสีน้ำที่เป็นสากล ถ้าทำมาก เห็นมาก ทดลองมาก คิดมาก และเสียมากจะดีมาก ดังที่เศรษฐมนตร์ กาญจนกุล (2549) ได้กล่าวว่า การเขียนสีน้ำมีเทคนิควิธีการที่ไม่ยุ่งยากก็จริง แต่การที่จะเขียนออกมาให้ได้ดีนั้น ต้องอาศัยประสบการณ์ การเรียนรู้ ดู ฟัง ฟินิจ ทำความเข้าใจ ที่สำคัญหมั่นดูผู้ที่เขียนเป็นเขียน ซึ่งจะได้ความรู้มากที่สุด ดังแนวคิดของอารี สุทธิพันธุ์ (2535) ได้กล่าวว่า ผู้ที่เลือกสีน้ำเป็นการถ่ายทอด นอกจากจะต้องรับผิดชอบต่อที่ได้เลือกอย่างจริงจังแล้ว จะต้องเข้าใจธรรมชาติของสีน้ำและคุณสมบัติของวัสดุ รวมทั้งปฏิบัติตามกติกาของสีน้ำอย่างเคร่งครัดอีกด้วย มิฉะนั้นแล้วจะไม่สามารถคุมสีน้ำให้เกิดรูปแบบตามความปรารถนาของตนได้ โดยชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำมีการตรวจตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้สมบูรณ์ จนชุดฝึกทักษะมีประสิทธิภาพให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด มีค่าประสิทธิภาพ $81.51/83.20$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด $80/80$ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุระชัย กุลบุตร (2560) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกทักษะ เรื่อง การวาดภาพระบายสีน้ำ วิชาทัศนศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ $83.04/81.87$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด $80/80$ สอดคล้องกับงานวิจัยของพิทักษ์ พิมพ์ไพฑูริทอง และคณะ (2560) เรื่องผลการใช้แบบฝึกทักษะวิชาทัศนศิลป์เรื่องการวาดเส้นเหมือนจริง เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะวาดภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า แบบฝึกทักษะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ $81.93/83.12$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด $80/80$

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่จัดการเรียนรู้นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน คะแนนหลังเรียนสูงกว่าเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจากแบบฝึกทักษะมีเนื้อหาสาระสำคัญเป็นลำดับขั้นตอนต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และมีภาพประกอบที่ชัดเจนสอดคล้องกับสுகนธ์ สินธพานนท์ (2558) กล่าวว่า แบบฝึกทักษะต้องจัดเนื้อหาสาระให้ตรงกับการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาสาระและกิจกรรมการฝึกเหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน รูปแบบของแบบฝึกทักษะสัมพันธ์กับเหมาะสมกับโครงสร้างเนื้อหาสาระ มีคำสั่งชี้แจงให้เข้าใจเรียนจากง่ายไปหายากโดยเฉพาะการออกแบบขั้นตอนการการปฏิบัติงานการระบายสีน้ำใช้หลักการตามที่นักวิชาการและศิลปินได้อธิบายตามวิธีการระบายสีไว้ 4 วิธีคือ 1. การระบายแบบเปียกบนเปียก 2. การระบายแบบเปียกบนแห้ง 3. การระบายแบบแห้งบนเปียก และ

4. การระบายแบบแห้งบนแห้ง จากที่กล่าวจากข้างต้นจะเห็นได้ว่าการออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมศิลปะเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ผู้เรียนสามารถปฏิบัติเองได้ โดยผู้สอนให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดในการปฏิบัติงานจึงทำให้ผลการเรียนและทักษะการระบายสีน้ำหลังเรียนสูงขึ้น ดังที่นพดล เนตรดี (2558) กล่าวไว้ว่า การสั่งสมเทคนิคพื้นฐานต่าง ๆ ที่ถูกวิธีตามลำดับขั้นตอน และมีวินัยย่อมมีส่วนส่งเสริมให้นักศึกษาผู้สนใจประสบความสำเร็จและสร้างผลงานที่แสดงเทคนิคเอกลักษณ์เฉพาะตน การเขียนภาพสีน้ำจะต้องฝึกฝนปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน ตั้งแต่การจับพู่กัน การรู้จักคุ่นเคยเกี่ยวกับสี กระดาษการจัดตำแหน่งของกระดาษบนกระดาษรองเขียนและจานสีตลอดจนจะต้องมีวินัยและตั้งใจฝึกฝนอย่างจริงจัง สิ่งแรกที่นักศึกษาผู้สนใจต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญก็คือเทคนิคหรือวิธีการเขียนภาพสีน้ำ ซึ่งผลงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญเมือง ปัญญาสุข (2550) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกการเขียนภาพระบายสีเพื่อสร้างความตระหนักต่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน พบว่าภายหลังการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการระบายสีทำให้ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับงานวิจัยของวิสิทธิ์ จงแจ่ม (2552) ศึกษาการพัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนลวดลายไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาตอนปลาย) พบว่าภายหลังการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะทำให้ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนโดยใช้แบบชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาทัศนศิลป์ รายวิชา 2042201 จิตรกรรมสีน้ำ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$) เนื่องจากรูปแบบของชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ มีความเหมาะสมกับผู้เรียน ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้เห็นผลงานของตนเองได้โดยทันที และเห็นผลงานของตนเองทั้งก่อนเรียนและหลัง

เรียน จึงเกิดความเชื่อมโยงความรู้ ทำให้เกิดทักษะการเขียนภาพสีน้ำได้ นักศึกษากล่าวว่า แบบฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ สามารถเขียนได้ตามขั้นตอน ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ เกิดความกระตือรือร้นอยากเรียนมากขึ้น สอดคล้องกับแบบฝึกทักษะตามทฤษฎีดังที่กฤษยา แสงเดช (2545) กล่าวว่า แบบฝึกทักษะควรมีคำสั่งหรือตัวอย่างวิธีการทำชัดเจน ไม่ยากจนเกินไป ปรับให้ง่าย ภาษาและภาพเหมาะสมกับวัยและความรู้พื้นฐานต่อผู้เรียน เนื้อหาแยกเป็นเรื่องๆ กิจกรรมฝึกเป็นลำดับขั้นตอน ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ ทำให้เกิดความพึงพอใจ และมีเจตคติที่ดีต่อการเขียนภาพสีน้ำ สอดคล้องกับสิริบงกช วัชรภาณุจุล และคณะ (2561) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดฝึกทักษะแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การบวกจำนวนสองจำนวนที่มีผลบวกไม่เกิน 9 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่าความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับอนุชิต ศรีสุวรรณ และคณะ (2553) ได้ศึกษาเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะเรื่อง การวาดภาพระบายสี โดยใช้แบบฝึกทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนดอนดาวิทยา อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร พบว่าความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ ควรมีการปรับปรุงให้ทันสมัยเหมาะสมกับผู้เรียนอยู่เสมอ
2. อาจารย์ผู้จัดการเรียนการสอนควรจัดสื่ออุปกรณ์ให้พร้อมและจัดกิจกรรมสาธิตการเขียนภาพสีน้ำในทุก ๆ หน่วยการเรียนรู้ ก่อนที่นักศึกษาจะปฏิบัติงานจริง
3. การปฏิบัติงานการเขียนภาพสีน้ำ จากชุดฝึกทักษะ อาจารย์ยังต้องให้คำแนะนำ กำกับดูแลผู้เรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ความเข้าใจ และตอบข้อสงสัยในชุดฝึกทักษะ ทำให้เกิดบรรยากาศของการเรียนรู้ภายในห้องเรียน
4. นักศึกษาให้ความสนใจและมีความกระตือรือร้นกับการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นรูปภาพ เช่น ภาพตัวอย่าง และภาพขั้นตอนการเขียนภาพสีน้ำ ทำให้อยากปฏิบัติงาน จึงควรปรับปรุงรูปแบบและเพิ่มเติมรูปภาพ เพื่อการตอบสนอง และกระตุ้นความกระตือรือร้นของผู้เรียน และทำให้ชุดฝึกทักษะมีความน่าสนใจยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไปสำหรับผู้สนใจในการพัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ ดังนี้

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำ อย่างต่อเนื่อง และเพิ่มในเรื่องตัวแปรอื่น ๆ เช่น วัยของผู้เรียน เป็นต้น
2. ควรมีการพัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำในรูปแบบมัลติมีเดีย เพื่อความหลากหลาย ทันสมัยเข้ากับยุคสมัย และเป็นการนำไปสู่สื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับเนื้อหาอื่น ๆ ของวิชาจิตรกรรมสีน้ำให้มีความหลากหลาย เช่น การเขียนภาพสีน้ำสร้างสรรค์ หรือการมุ่งเน้นการออกแบบชุดฝึกทักษะเพียงหัวข้อเดียว เช่น ชุดฝึกทักษะการเขียนภาพสีน้ำทิวทัศน์ เป็นต้น
4. ควรมีการวิจัยวิชาจิตรกรรมสีน้ำให้บูรณาการกับรายวิชาอื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย เป็นต้น

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*.

กรุงเทพฯ: ศูนย์กลางคึกษา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*

(ฉบับที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: สยามสปอร์ต ซินดิเค.

กุศยา แสงเดช. (2545). *แบบฝึก (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: แม็ค.

โกศล พิณกุล. (2553). *ภาพสีน้ำ (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ขวัญเมือง ปัญญาสุข. (2550). *การพัฒนาแบบฝึกการเขียนภาพระบายสีเพื่อสร้างความตระหนักต่อธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางพระ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, คณะศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา.*

ทิตนา แหมมณี. (2555). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เทิดศักดิ์ ไชยกาล. (2549). *วิธีการเขียนสีน้ำขั้นพื้นฐาน (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: เศรษฐศิลป์.

- นพดล เนตรดี. (2558). *Watercolour Painting เทคนิคจิตรกรรมสีน้ำภาพทิวทัศน์* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ฟิลส์ไตร์.
- พิทักษ์ พิมพ์โพหนอง, ปรียาพร ทองผุดและคณะ. (2560). ผลการใช้แบบฝึกทักษะวิชาทัศนศิลป์ เรื่องการวาดเส้นเหมือนจริง เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะวาดภาพของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 5 ราชภัฏ หมู่บ้านจอมบึงวิจัย*, 5(1), 619-629.
- มณฑรา ธรรมบุศย์. (2551). *ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์*. สืบค้นจาก <https://sites.google.com/site/psychologybkf1/home/citwithya-kar-reiyn-ru/thvsdi-kar-reiyn-ru-khxng-th-xrn-dikh>
- ราณี ดวนแก้ว. (2553). *การสร้างแบบฝึก*. สืบค้นจาก http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=17549&Key=news_research.
- ลักขณา ใจเพียงกุล. (2550). *หลักการในการสร้างแบบฝึก*. สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/109624>
- วิสิทธิ์ จงแจ่ม. (2552). *การพัฒนาชุดฝึกทักษะการเขียนลวดลายไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียน ระดับช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาตอนปลาย)*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, คณะศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา.
- สุคนธ์ สิ้นพานนท์. (2558). *การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่ เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ วงษ์ทอง. (2542). *อะไร?...คือสีน้ำ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เพชรสมิ์เดีย.
- สิริบงกช วัชรกาญจกุล, และกฤษฎากาญจน์ โตพิทักษ์. (2561). การพัฒนาชุดฝึกทักษะ แอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง การบวกจำนวนสองจำนวนที่มีผลบวกไม่เกิน 9 กลุ่มสาระ การเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. *วารสารครูพิบูล*, 5(2), 206-218.
- อนุชิต ศรีสุวรรณ, และจุมพล ราชวิจิตร. (2553). เรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนศิลปะ เรื่อง การวาดภาพระบายสี โดยใช้แบบฝึกทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 โรงเรียนดอนตาลวิทยา อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 4(3), 123-129
- อารี สุทธิพันธุ์. (2535). *การระบายสีน้ำ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์.

นวัตกรรมทางการเงินสำหรับผู้มีรายได้น้อยในประเทศไทย

FINANCIAL INNOVATIONS FOR LOW-INCOME PEOPLE IN THAILAND

สรายุทธ์ นาทะพันธ์¹ วรพนธ์ วัฒนารณ² รัฐชาติ มิ่งขวัญ³ และ วรัมพา เตมัยสมิธิ⁴

Sarayut Nathaphan, Woraphnon Wattanatorn,

Rathachart Mingkhwan, and Varumpa Temaismithi

¹ภาควิชาบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล 999 ถ.พุทธมนทลสาย

ต.ศาลายา อ.พุทธมนทล จ.นครปฐม 73170

Business Administration Department, Mahidol University International College

999 Phutthamonthon 4 Rd., Salaya, Phutthamonthon, Nakhon Pathom 73170

²ภาควิชาการเงิน คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2 ถ.พระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

Finance Department, Faculty of Commerce and Accountancy, Thammasat University

2 Prachan Rd., Phra Barom Maha Ratchawang, Phra Nakhon, Bangkok 10200

^{3,4} ฝ่ายวิจัยและเทคโนโลยี บริษัท บีเอ็มจี แอดไวส์เซอร์รี่ แอนด์ คอนซัลแตนท์ จำกัด

268/22-23 ถ.ประชากรศาสตร์สาย 2 แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ 10800

Research and Technology Department, BMG Advisory and Consultant Co., Ltd.

268/22-23, Pracharad 2 Rd., Bang Sue, Bangkok 10800

*Corresponding author Email: sarayut.nah@mahidol.edu

(Received: April 3, 2020; Revised: July 9, 2020; Accepted: May 5, 2020)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เขียนขึ้นเพื่อนำเสนอแนวทางในการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อยในประเทศไทยด้วยนวัตกรรมทางการเงิน ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากฐานข้อมูลโครงการลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ ที่มีผู้ลงทะเบียนจำนวนทั้งสิ้น 14.1 ล้านคน แต่ผ่านคุณสมบัติผู้มีรายได้น้อยเพียง 11.4 ล้านคน กำหนดโดยกระทรวงการคลังซึ่งระบุว่า ต้องมีสัญชาติไทย อายุ 18 ปีขึ้นไป ว่างานหรือมีรายได้ไม่เกิน 100,000 บาท ในปี 2559 ไม่มีทรัพย์สินทางการเงิน หรือมีแต่รวมทั้งสิ้นไม่เกิน 100,000 บาท และไม่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ตามกฎหมาย โดยระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mix-Method Research) แบ่งเป็น การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อจำแนกผู้มีรายได้น้อยออกเป็น 3 กลุ่ม และนำเสนอนวัตกรรมทางการเงินที่สอดคล้องกับกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ผลจากการวิจัย

จำแนกกลุ่มผู้มีรายได้น้อยออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือ 2. กลุ่มที่สามารถพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และ 3. กลุ่มที่มีศักยภาพและยกระดับให้พ้นจากการเป็นผู้มีรายได้น้อย นวัตกรรมทางการเงินสำหรับกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือคือ โครงการสินเชื่อดอกเบี้ยร้อยละ 0 ระยะเวลา 5 ปี และโครงการพัฒนาขีดความสามารถผ่านหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นวัตกรรมทางการเงินสำหรับกลุ่มที่สามารถพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น คือ 1. โครงการสินเชื่อสวัสดิการแห่งรัฐระยะยาว 90 ปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อปีตลอดโครงการ จะต้องผ่อนชำระเงินต้นและดอกเบี้ยเดือนละ 1,000 บาท และภาระหนี้จะเป็นมรดกตกทอดสู่ลูกหลาน ด้วยแนวคิดที่ว่า ผ่อนชำระหนี้เหมือนจ่ายค่าเช่าแต่ได้ที่ดินเป็นมรดกสู่ลูกหลาน และ 2. โครงการ Agricultural Platform 4.0 โดยหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ร่วมกับเอกชน พัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อยกระดับอุตสาหกรรมเกษตรไทย โดยให้ผู้มีรายได้น้อยเข้าร่วมเป็นสมาชิกและใช้แพลตฟอร์มเพื่อการซื้อขายสินค้าเกษตรโดยไม่คิดค่าธรรมเนียม นวัตกรรมทางการเงินสำหรับกลุ่มที่มีศักยภาพและยกระดับให้พ้นจากการเป็นผู้มีรายได้น้อยคือ 1. โครงการสินเชื่อยกระดับคุณภาพชีวิต เป็นสินเชื่อเพื่อสนับสนุนเงินลงทุนในเครื่องมือเครื่องจักรกลการเกษตร และพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตรด้วยแพลตฟอร์มการเกษตร ระยะเวลาไม่เกิน 10 ปี และ 2. โครงการ Agricultural Platform 4.0 โดยหน่วยงานภาครัฐ

คำสำคัญ: ผู้มีรายได้น้อย, นวัตกรรมทางการเงิน, แพลตฟอร์มการเกษตร 4.0

Abstract

This article is written with the aim of proposing a way to uplift the well-being of low-income people in Thailand through financial innovations using primary data from Government Registration Project for low-income people database. There were 14.1 million people who registered the project, but only 11.4 million people met the qualification by Ministry of Finance. The qualification required Thai nationality, being older than 18 years of age, being unemployed or having income no more than 100,000 baht in 2016, having no financial assets or having financial assets but the value was less than 100,000 baht, and not legally owning real estates. This re-

search uses mixed research methods which include both qualitative and quantitative techniques to categorize low-income people into 3 groups and propose financial products for each group. The empirical result categorizes low-income people into 3 groups, namely, those who need help, those who can be developed to have better quality of life, and those who have potentials and can become free from low-income people. Financial innovations for those who need help include a loan project with 0 interest rate for 5 years and a project of capability development through government agencies, such as, Ministry of Social Development and Human Security and Ministry of Agriculture and Cooperatives. Financial innovations for those who can be developed to have better quality of life include a long-term governmental loan project for 90 years with fixed 3 percent interest rate requiring to pay 1,000 baht per month. The debt obligation can be a legacy to the descendant with the concept of paying debt is like paying rent but getting land to the descendant. Another project for this group is Agricultural Platform 4.0 by government agencies, such as, Digital Economy Promotion Agency incorporated with private sectors to develop a platform to uplift Thailand agricultural industry for the low-income people to which they register and use the platform to trade agricultural goods with free of charge. Financial innovations for those who have potentials and can become free from low-income people include a loan project to develop quality of life, which is a capital to support agricultural instruments and machines and develop agricultural platform to promote agricultural technologies. Agricultural Platform 4.0 by the government agencies and the private also stands out as a supporting project in this group of low-income people.

Keywords: Low-income People, Financial Innovations, Agricultural Platform 4.0

ที่มาและความสำคัญ

จากประเด็นปัญหาความเหลื่อมล้ำและความเท่าเทียมในสังคมไทย อันเนื่องมาจากโอกาสของการเข้าถึงแหล่งทุน ความรู้ในการประกอบอาชีพ และการเข้าถึงทรัพยากรการผลิต ส่งผลให้เกิดช่องว่างของรายได้ ปัญหาคุณภาพชีวิต และปัญหาความยากจนของประชาชนไทย โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรไทยซึ่งเป็นกลุ่มอาชีพหลักของประเทศและมักถูกจัดอยู่ในประเภทกลุ่มผู้มีรายได้น้อย รัฐบาลในปัจจุบันจึงกำหนดนโยบายลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ดังนั้น โครงการสวัสดิการแห่งรัฐ ถือเป็นโครงการสำคัญที่อยู่ภายใต้แนวนโยบายลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ โดยกระทรวงการคลังได้เปิดให้ผู้ที่มีรายได้น้อย ลงทะเบียนรอบแรกในปี 2559 และรอบที่สองในปี 2560 เพื่อจัดทำฐานข้อมูลเชิงลึก ครบถ้วน และต่อเนื่อง เพื่อออกบัตรสวัสดิการประจำตัวผู้มีสิทธิ เพื่อเป็นประโยชน์ในการออกแบบนโยบายหรือมาตรการในการยกระดับประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการสังคมและการช่วยเหลือของภาครัฐ และเพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืนต่อไป (ไทยรัฐออนไลน์, 2560)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ใช้เส้นความยากจนเป็นเกณฑ์ในการประเมินสถานการณ์ความยากจน ระบุว่า บุคคลที่มีรายได้น้อยกว่า 2,667 บาท/คน/เดือน ถือเป็นคนยากจน ข้อมูลทุติยภูมิจากฐานข้อมูลโครงการลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐปี 2559-2560 ที่มีผู้มาลงทะเบียนจำนวนทั้งสิ้น 14.1 ล้านคน แต่หลังจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล พบว่า มีผู้ผ่านคุณสมบัติจำนวนทั้งสิ้น 11.4 ล้านคน ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีคำถามว่าเหตุใดจำนวนผู้ลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อยที่ไม่ผ่านเกณฑ์ มีจำนวนสูงถึง 2.7 ล้านคน เมื่อพิจารณานิยามผู้มีรายได้น้อย พบว่า เกณฑ์รายได้ที่ใช้ในการกำหนดว่าบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นผู้มีรายได้น้อยคือรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่ายจำเป็น แต่การเก็บข้อมูลผู้ลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อยอาจไม่เป็นไปตามนิยามข้างต้น ดังนั้น การวิจัยนี้จะนำข้อมูลจากฐานข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ใน 6 มิติ ได้แก่ ระดับรายได้ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพครอบครัว หนี้สิน และทรัพย์สิน เพื่อชี้ประเด็นของการเก็บข้อมูลว่าเป็นไปตามนิยามหรือไม่และนำผลที่ได้ไปกำหนดนวัตกรรมทางการเงินสำหรับผู้มีรายได้น้อยในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจำแนกกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำตามเกณฑ์รายได้และข้อจำกัดทางการเงินสำหรับการกำหนดผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่เหมาะสมในแต่ละกลุ่ม
2. เพื่อนำเสนอนวัตกรรมทางการเงินที่สอดคล้องกับกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำ

นิยามศัพท์

รายได้ หมายถึง รายได้ต่อปีก่อนหักค่าใช้จ่ายจำเป็นสำหรับการดำรงชีพ

รายได้สุทธิ หมายถึง รายได้ต่อปีหลังหักด้วยค่าใช้จ่ายจำเป็นสำหรับการดำรงชีพ

ผู้มีรายได้ต่ำ หมายถึง บุคคลที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท/คน/ปี

เส้นความยากจน หมายถึง ตัวชี้วัดที่คำนวณจากรายได้ที่เพียงพอต่อการบริโภคขั้นพื้นฐาน คือ ค่าอาหารที่จำเป็นต้องบริโภค ค่าเช่าบ้าน ค่าเครื่องนุ่งห่ม และค่ายารักษาโรค

คนจน หมายถึง คนที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน

ปริมาณหนี้เฉลี่ย หมายถึง ปริมาณหนี้เฉลี่ยของผู้มีรายได้ต่ำที่ได้ลงทะเบียนไว้ในฐานข้อมูลผู้มีรายได้ต่ำปี 2559-2560

ระดับรายได้ของผู้มีรายได้ต่ำถูกแบ่งออกเป็น 12 ระดับ คือ 1. ไม่มีรายได้ 2. รายได้ไม่เกิน 5,000 บาท 3. รายได้ไม่เกิน 10,000 บาท 4. รายได้ไม่เกิน 20,000 บาท 5. รายได้ไม่เกิน 30,000 บาท 6. รายได้ไม่เกิน 40,000 บาท 7. รายได้ไม่เกิน 50,000 บาท 8. รายได้ไม่เกิน 60,000 บาท 9. รายได้ไม่เกิน 70,000 บาท 10. รายได้ไม่เกิน 80,000 บาท 11. รายได้ไม่เกิน 90,000 บาท 12. รายได้ไม่เกิน 100,000 บาท

นวัตกรรมทางการเงินสำหรับผู้มีรายได้ต่ำ หมายถึง เครื่องมือทางการเงินชนิดใหม่ ๆ ที่ผสมผสานกับแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้ต่ำ เพื่อให้สามารถดำรงชีพได้อย่างเป็นปกติ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้มุ่งเน้นการนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางการเงินสำหรับผู้มีรายได้ต่ำภาคการเกษตร ครอบคลุมผู้ทำการเกษตรปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และลูกจ้างภาคการเกษตร เนื่องจากมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 50 ของผู้มีรายได้ต่ำทั่วประเทศ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการศึกษานี้เป็นกลุ่มเดียวกันเนื่องจากข้อมูลที่ใช้คือข้อมูลทุติยภูมิจากฐานข้อมูลโครงการลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐปี 2559-2560 ที่ผ่านคุณสมบัติทั้งสิ้น 11.4 ล้านคน ตัวแบบที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง

ปริมาณหนี้เฉลี่ยและระดับรายได้ของผู้มีรายได้น้อย คือ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบถดถอย โดยตัวแปรต้นคือ ระดับรายได้ของผู้มีรายได้น้อย ตัวแปรหุ่นของแต่ละระดับหนี้ และตัวแปรระดับรายได้กำลังสอง เพื่อเป็นตัวแทนของความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นเชิงเส้นตรง (Non-linear Relationship) และตัวแปรตามคือ ปริมาณหนี้สินเฉลี่ยของผู้มีรายได้น้อย

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดและทฤษฎีเรื่องการวัดความยากจนสามารถนิยามได้ในหลายมิติ ทั้งมิติที่เป็นตัวเงิน อาทิ รายได้หรือค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ และมิติที่ไม่เป็นตัวเงิน เช่น การขาดแคลนโอกาสและสิทธิในการเข้าถึงสวัสดิการการศึกษา และสุขอนามัย เป็นต้น โดยใช้ข้อมูลจากแหล่งที่มาจากระดับนานาชาติ และแหล่งที่มาจากในประเทศ ซึ่งสามารถสรุปใจความสำคัญได้ดังนี้

Boltvinik, J. (1998) ได้นำเสนอแนวคิดการวัดความยากจนออกเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ

1. แนวคิดการวัดความยากจนแบบสัมบูรณ์ (Absolute Poverty Concept) โดยใช้เส้นความยากจน (Poverty Line) เป็นเครื่องชี้วัดความยากจน ซึ่งเส้นความยากจนจะคำนวณจากรายได้ที่เพียงพอต่อการบริโภคขั้นพื้นฐาน เช่น ค่าอาหารที่จำเป็นต้องบริโภค ค่าเช่าบ้าน ค่าเครื่องนุ่งห่ม และค่ายารักษาโรค หากบุคคลที่มีรายได้ต่อคนต่อเดือนต่ำกว่าเส้นความยากจนถือว่าเป็นคนยากจน
2. แนวคิดการวัดความยากจนเชิงสัมพัทธ์หรือเชิงเปรียบเทียบ (Relative Poverty) คือ การพิจารณาความยากจนโดยเปรียบเทียบระดับรายได้ต่าง ๆ ของประชากรแต่ละกลุ่ม เป็นเครื่องชี้สถานะการกระจายรายได้โดยคำนวณจากการเปรียบเทียบรายได้ของผู้มีรายได้น้อยหรือคนจน กับรายได้เฉลี่ยของคนทั้งประเทศ หากกลุ่มคนที่มีรายได้ต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยของคนทั้งประเทศจะถูกจัดกลุ่มเป็นกลุ่มผู้มีรายได้น้อยหรือเป็นคนยากจนเชิงเปรียบเทียบ

World Bank (2008, 2015) ได้นิยาม เส้นความยากจน (Poverty Line) คือ ระดับรายได้หรือระดับการบริโภคขั้นต่ำ ที่วัดจากระดับรายได้หรือระดับการบริโภคของบุคคล นอกจากนี้ธนาคารโลกได้แบ่งเส้นความยากจนออกเป็น 2 ประเภท คือ 1. เส้นความยากจนสากล (International Poverty Line) หมายถึง เกณฑ์ทางการเงินที่กำหนดโดยการแปลงเกณฑ์ความยากจนของทุกประเทศเป็นสกุลเงินดอลลาร์ คนที่มีรายได้หรือระดับรายจ่ายเพื่อการบริโภคต่ำกว่าเส้นความยากจนนานาชาติ ถือว่าเป็นคนจน 2. เส้นความยากจนของประเทศ (National Poverty Line) เป็นเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นในประเทศนั้น ๆ เพื่อใช้แจกแจงคนจนและคนไม่จน

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2546) ได้อธิบายความยากจน โดยแบ่งออกเป็น 2 มุมมอง ได้แก่ 1. ความยากจนในมุมมองด้านการเงิน ระบุว่า ผู้ใดมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนถือว่ายากจน 2. ความยากจนในมุมมองด้านสังคม ระบุว่า ผู้ใดขาดแคลนโอกาสและสิทธิการเข้าถึงสวัสดิการ เช่น การศึกษา หรือสุขภาพอนามัย และหมายรวมถึง โอกาสในแง่สิทธิในการเข้าถึงทรัพยากร ย่อมนำมาซึ่งความไม่มั่นคงในชีวิต เป็นความเสี่ยงที่ถือเป็นความยากจนในมิติทางสังคม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560) นิยาม “คนจน” หมายถึง คนที่มีรายได้หรือค่าใช้จ่ายต่ำกว่าเส้นความยากจน ซึ่งเส้นความยากจนนี้คำนวณขึ้นมาเป็นตัวเงิน ที่สะท้อนต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของบุคคลในการได้มาซึ่งอาหารและสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นพื้นฐานขั้นต่ำของการดำรงชีพ เส้นความยากจน (Poverty Line) ประกอบด้วย เส้นความยากจนด้านอาหาร (Food Poverty Line) และเส้นความยากจนที่ไม่ใช่อาหาร (Non-Food Poverty Line) รวมกันมีหน่วยเป็นบาท/คน/เดือน โดยเส้นความยากจนในปี 2560 อยู่ที่ 2,667 บาท/คน/เดือน

อย่างไรก็ตาม แนวคิดและทฤษฎีข้างต้นยังขาดความเชื่อมโยงระหว่างมิติความยากจนที่เป็นตัวเงินและมิติความยากจนที่ไม่ใช่ตัวเงิน ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางการวัดความยากจนผ่านการ

บูรณาการทั้งสองมิติ โดยการพิจารณาความยากจนที่เป็นตัวเงินจากระดับรายได้และระดับหนี้สินเฉลี่ย เพื่อหารูปแบบความสัมพันธ์โดยใช้ตัวแบบการถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression) ว่ามีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงหรือไม่ และพิจารณาปัจจัยความยากจนที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น ความขาดแคลนโอกาสทางการศึกษา สถานภาพครอบครัว และสิทธิในที่ดินทำกิน ด้วยวิธีวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เพื่อกำหนดเกณฑ์ จำแนกกลุ่มผู้มีรายได้น้อย และเสนอพลวัตทางทางการเงินที่เหมาะสมในแต่ละกลุ่มต่อไป

วิธีการศึกษา

เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา คณะผู้วิจัยจึงใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mix-Method Research) ในการศึกษาครั้งนี้ โดยแบ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research): เป็นการรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสาร (Document Research) ประกอบกับข้อมูล เพื่อให้เห็นภาพรวมของความเหลื่อมล้ำทาง

สังคม เหตุปัจจัย กระบวนการ และผลกระทบของความเหลื่อมล้ำ ระบุถึงพฤติกรรมของผู้มีรายได้น้อย วิธีที่ใช้ในการวิเคราะห์เอกสาร คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจะทำตามเนื้อหาที่ปรากฏ (Manifest Content) ในเอกสาร และตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction) จากเอกสารดังกล่าวประกอบกับเอกสารอื่น ๆ ขั้นตอนการวิเคราะห์เนื้อหาดังนี้ 1. คัดเลือกเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาเอกสารจากหน่วยงานของรัฐที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการสวัสดิการแห่งรัฐ 2. จำแนกคำหรือข้อความออกเป็น นิยามผู้มีรายได้น้อย แนวคิดและเครื่องมือวัดความยากจน และประเภทของความยากจน 3. วิเคราะห์ เชื่อมโยงข้อมูลจากเอกสารเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปต่อไป

2. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research): เก็บรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลโครงการลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐปี 2560 นำข้อมูลที่ได้มาจัดระเบียบ ลงรหัสข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลในรูปแบบสถิติเชิงพรรณนา อาทิ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ เป็นต้น เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมและลักษณะของข้อมูล ส่วนการวิเคราะห์ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับปริมาณหนี้เฉลี่ยของผู้มีรายได้น้อยว่ามีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงหรือไม่ จะทำการวิเคราะห์ผ่านตัวแบบการถดถอยเชิงเส้น ดังต่อไปนี้

$$D = \alpha + \sum_{i=1}^{11} \beta_i dum_i + \beta_{12}y + \beta_{13}y^2 + \varepsilon$$

โดย	D	=	ปริมาณหนี้เฉลี่ยของผู้มีรายได้น้อย
	dumi	=	ตัวแปรหุ่นในแต่ละระดับรายได้ของผู้มีรายได้น้อย
	y	=	ระดับรายได้ของผู้มีรายได้น้อย
		=	ค่าสัมประสิทธิ์
	ε	=	ค่าความผิดพลาด

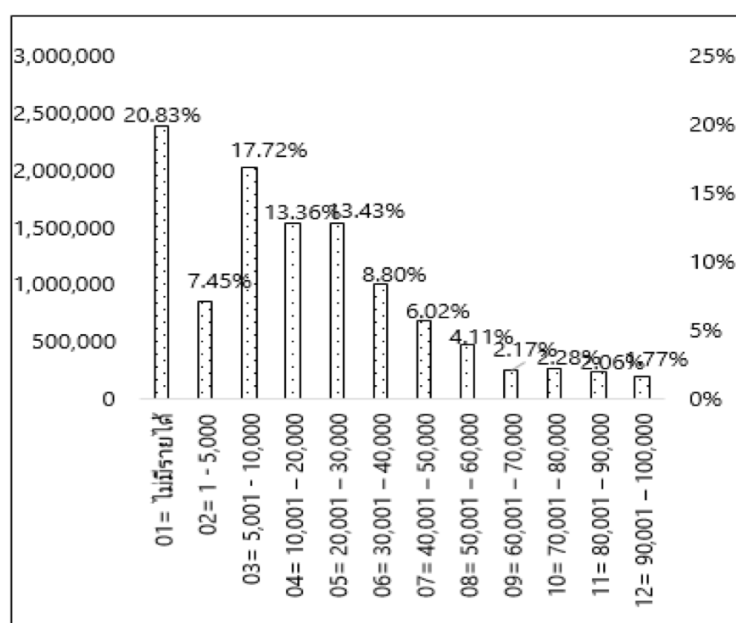
การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับปริมาณหนี้เฉลี่ยของผู้มีรายได้น้อยว่ามีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงหรือไม่ ผ่านตัวแบบการถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression) มีตัวแปรต้น 3 กลุ่ม คือ ระดับรายได้ของผู้มีรายได้น้อย (y) ระดับรายได้ของผู้มีรายได้น้อยกำลังสอง (y^2) และตัวแปรหุ่นในแต่ละระดับรายได้ของผู้มีรายได้น้อย (dumi)¹ โดยมีตัวแปรตามคือ ปริมาณหนี้เฉลี่ย

ของผู้มีรายได้น้อย (D) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ผ่านตัวแปรหุ่น 11 ตัวแปร และตัวแปรระดับรายได้ 2 ตัวแปร² เนื่องจากตัวแบบที่ใช้ประมาณความสัมพันธ์นี้มีค่าสัมประสิทธิ์มากถึง 13 ค่า เพื่อให้เกิดความชัดเจน การนำเสนอผลจะนำเสนอเฉพาะตัวแปรระดับรายได้ เพื่อระบุความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณหนี้เฉลี่ยกับระดับรายได้ ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรทั้งหมดผ่านระดับนัยสำคัญที่ร้อยละ 10 และไม่พบปัญหา Multicollinearity เนื่องจากค่า Variance Inflation Factor (VIF) มีค่าน้อยกว่า 10^3

ผลการศึกษา

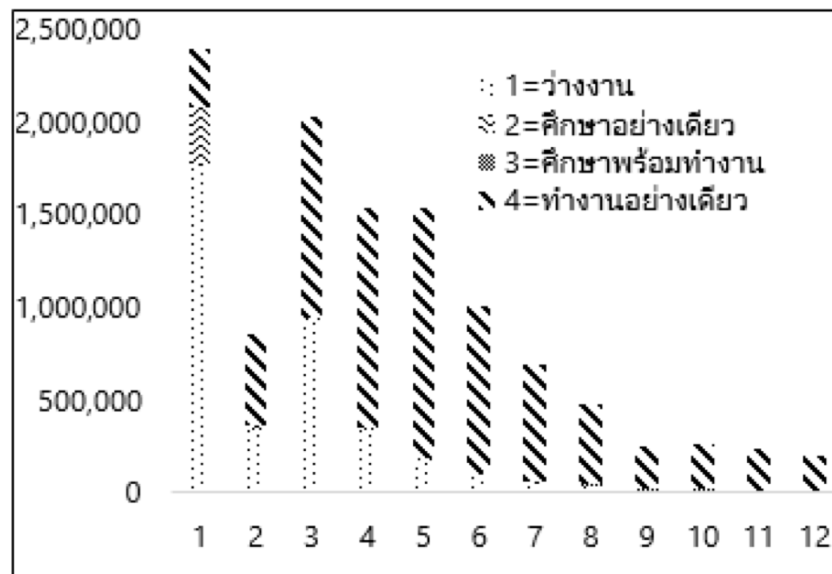
เมื่อนำข้อมูลจากฐานข้อมูลโครงการลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐปี 2560 มาจัดประเภทตามระดับรายได้ ลงรหัสข้อมูล และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป Tableau ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการประมวลผลข้อมูลที่มีขนาดใหญ่ ด้วยวิธีวิเคราะห์แบบสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) สามารถสรุปผลได้ 6 มิติ ดังนี้

1. หากพิจารณามิติด้านรายได้ พบว่า จากฐานข้อมูลผู้ผ่านคุณสมบัติลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐในปี 2559-2560 กลุ่มผู้มีรายได้น้อยจำนวน 2.39 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 20.83 ไม่มีรายได้ และผู้มีรายได้น้อย จำนวน 8.35 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 72.79 มีรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท ดังแสดงในภาพที่ 1



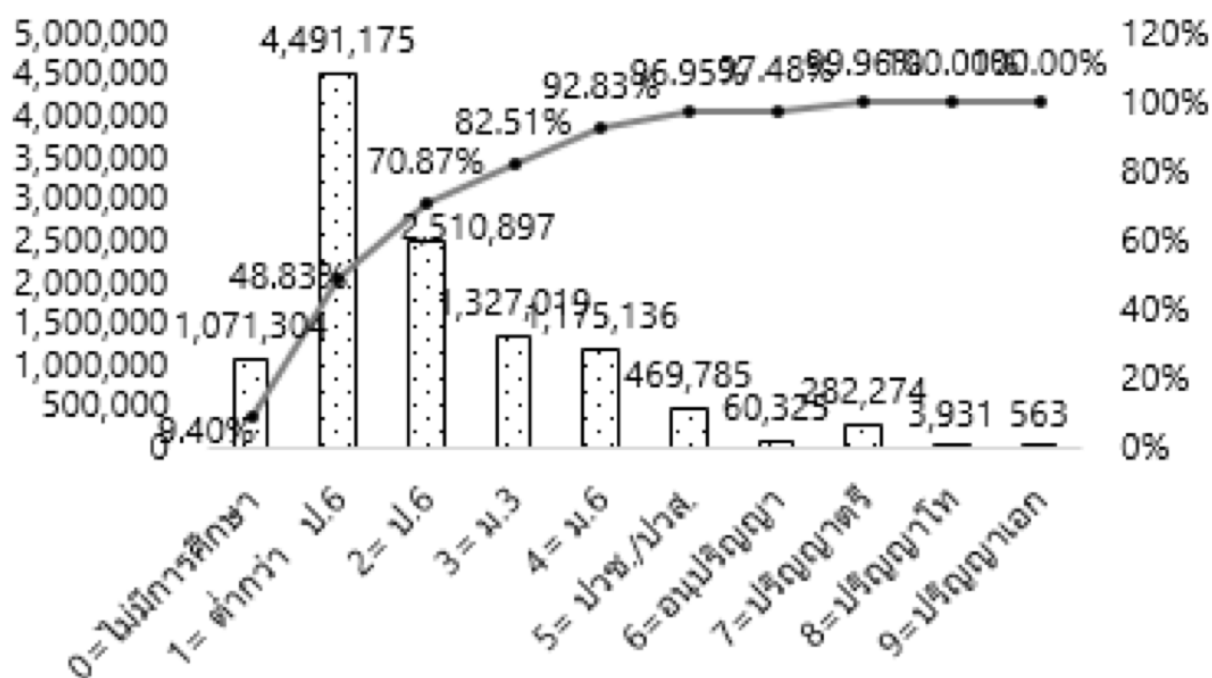
ภาพที่ 1 การกระจายตัวของผู้มีรายได้น้อยแบ่งตามกลุ่มรายได้

เมื่อวิเคราะห์สถานะการทำงานของผู้มีรายได้น้อยแบ่งตามกลุ่มรายได้ พบว่า ผู้มีรายได้น้อยจำนวน 3.77 ล้านคน จาก 11.4 ล้านคน หรือร้อยละ 32.88 เป็นผู้ว่างงาน เมื่อพิจารณามิติการมีรายได้และสถานะการทำงานของกลุ่มผู้มีรายได้น้อย พบว่า ผู้มีรายได้น้อยที่ว่างงานประมาณ 1.75 ล้านคน เป็นผู้ไม่มีรายได้ ส่วนที่เหลือประมาณ 2 ล้านคน เป็นผู้มีรายได้น้อยที่ว่างงานและมีรายได้ ภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ประมาณร้อยละ 50 ของผู้ว่างงานเป็นผู้ที่ไม่มีรายได้



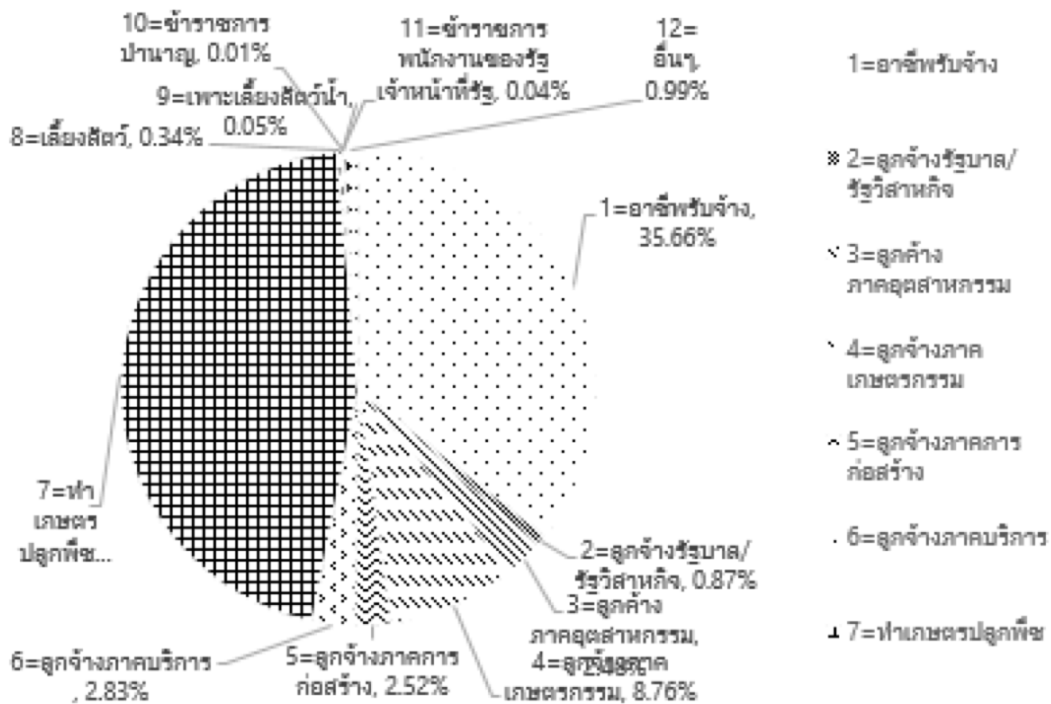
ภาพที่ 2 สถานะการทำงานของผู้มีรายได้น้อยแบ่งตามกลุ่มรายได้

2. หากพิจารณามิติด้านการศึกษา พบว่า ผู้มีรายได้น้อยร้อยละ 82.51 มีการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับต่ำกว่าการศึกษามัธยมศึกษา (ม.6) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า ผู้มีรายได้น้อยส่วนใหญ่ จำนวน 4.49 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 48.83 มีการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 โดยจำนวนผู้มีรายได้น้อยจะลดลงเมื่อมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับนิยามผู้มีรายได้น้อยที่ระบุว่า ผู้มีรายได้น้อยมีสาเหตุจากการด้อยโอกาสทางการศึกษา (ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2546) ดังแสดงในภาพที่ 3



ภาพที่ 3 การกระจายตัวของผู้มีรายได้น้อยแบ่งตามระดับการศึกษาสูงสุด

3. เมื่อพิจารณามิติด้านอาชีพ พบว่า จำนวนผู้มีรายได้น้อยที่มีงานทำทั้งสิ้น 7,287,095 คน คิดเป็นร้อยละ 54.21 เป็นผู้มีรายได้น้อยที่ประกอบอาชีพอยู่ในภาคการเกษตรเป็นหลัก ทั้งที่เป็นผู้ทำการเกษตรปลูกพืชและเป็นลูกจ้างในภาคการเกษตร โดยสัดส่วนผู้มีรายได้น้อยประกอบอาชีพทำเกษตรปลูกพืชและประกอบอาชีพรับจ้างในภาคการเกษตร คือ ร้อยละ 45.54 และ 8.76 ตามลำดับ ส่วนอาชีพที่อยู่นอกภาคการเกษตร พบว่า ผู้มีรายได้น้อยประกอบอาชีพรับจ้างมีสัดส่วนร้อยละ 35.66 ดังแสดงในภาพที่ 4



ภาพที่ 4 การกระจายตัวของผู้มีรายได้น้อยแบ่งตามอาชีพ

หมายเหตุ: กลุ่มที่ 8, 9, 10, และ 11 กลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็กมาก จึงไม่ปรากฏในภาพ

เมื่อพิจารณาระดับรายได้ของกลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจากตารางที่ 1 พบว่า ร้อยละ 85.95 ของลูกจ้างภาคการเกษตรและร้อยละ 88.94 ของผู้ทำการเกษตรปลูกพืช มีรายได้ไม่เกิน 50,000 บาทต่อปี ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงมาก หรือแปลความได้ว่าผู้มีรายได้น้อยที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและเป็นลูกจ้างภาคการเกษตร มากกว่าร้อยละ 85 เป็นผู้มีรายได้น้อยไม่เกิน 50,000 บาทต่อปี ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีข้อสงสัยว่า สัดส่วนของผู้มีรายได้น้อยที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและเป็นลูกจ้างภาคการเกษตรและมีรายได้ไม่เกิน 50,000 บาทต่อปี เป็นสัดส่วนที่สูงเกินจริงหรือไม่ เนื่องจาก ในกระบวนการเก็บข้อมูลรายได้ของผู้มีรายได้น้อย อาจเป็นการเก็บข้อมูลรายได้สุทธิแทนที่จะเป็นรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่าย เช่น หากผู้มีรายได้น้อยมีรายได้จากการประกอบอาชีพปีละ 2,000,000 บาท และมีค่าใช้จ่ายเพื่อการเกษตร ค่าใช้จ่ายจำเป็น ค่าเล่าเรียนบุตร เป็นต้น 1,990,000 บาทต่อปี หากกระบวนการเก็บข้อมูลผ่านเกณฑ์รายได้สุทธิ จะทำให้ได้ข้อมูลว่าเป็นผู้มีรายได้น้อยเนื่องจากมีรายได้สุทธิเพียง 10,000 บาทต่อปี คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและสัมภาษณ์ผู้บริหารสำนักงาน

เศรษฐกิจการคลังทางโทรศัพท์ พบว่า การให้ข้อมูลของผู้มีรายได้น้อยเป็นข้อมูลรายได้สุทธิไม่ใช่รายได้ นอกจากนั้น คณะผู้วิจัย ได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีรายได้น้อย ณ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้มีรายได้น้อยกลุ่มหนึ่ง จำนวน 8 ครอบครัว ประกอบอาชีพทำฟาร์มสุกร มีรายได้จากการขายสุกรขุนมากกว่า 1 ล้านบาท แต่เนื่องจากราคาสุกรตกต่ำ ประกอบกับต้นทุนค่าอาหารที่สูง และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำรงชีพ ส่งผลให้เหลือรายได้จากการประกอบอาชีพเพียงเล็กน้อย จึงให้ข้อมูลรายได้สุทธิต่อกับเจ้าหน้าที่เพื่อเข้าร่วมโครงการสวัสดิการแห่งรัฐ จากข้อมูลเชิงปริมาณข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า รายได้จากฐานข้อมูลสวัสดิการแห่งรัฐ 2559-2560 บางส่วน เป็นรายได้สุทธิ ส่งผลให้สัดส่วนผู้มีรายได้น้อยที่มีรายได้ไม่เกิน 50,000 บาทต่อปี มีสัดส่วนที่สูงเกินจริง

ตารางที่ 1 จำนวนผู้มีรายได้น้อยที่ประกอบอาชีพในภาคการเกษตรแบ่งตามรายได้

กลุ่มรายได้	จำนวนผู้มีรายได้น้อย		ร้อยละ		ร้อยละสะสม	
	4=ลูกจ้าง ภาค เกษตรกรรม	7=ทำ เกษตรปลูก พืช	4=ลูกจ้าง ภาค เกษตรกรรม	7=ทำ เกษตร ปลูกพืช	4=ลูกจ้าง ภาค เกษตรกรรม	7=ทำ เกษตร ปลูกพืช
01= ไม่มีรายได้	23,178	158,631	3.63%	4.79%	3.63%	4.79%
02= 1 - 5,000	44,026	231,802	6.90%	7.00%	10.53%	11.79%
03= 5,001 - 10,000	90,403	539,253	14.17%	16.28%	24.70%	28.07%
04= 10,001 - 20,000	107,939	613,631	16.92%	18.53%	41.62%	46.60%
05= 20,001 - 30,000	132,298	711,709	20.73%	21.49%	62.35%	68.09%
06= 30,001 - 40,000	90,895	419,585	14.24%	12.67%	76.59%	80.76%
07= 40,001 - 50,000	59,711	270,981	9.36%	8.18%	85.95%	88.94%
08= 50,001 - 60,000	38,260	151,580	6.00%	4.58%	91.95%	93.51%
09= 60,001 - 70,000	17,778	65,969	2.79%	1.99%	94.73%	95.51%
10= 70,001 - 80,000	15,760	55,957	2.47%	1.69%	97.20%	97.20%
11= 80,001 - 90,000	10,789	45,710	1.69%	1.38%	98.89%	98.58%
12= 90,001 - 100,000	7,056	47,172	1.11%	1.42%	100.00%	100.00%

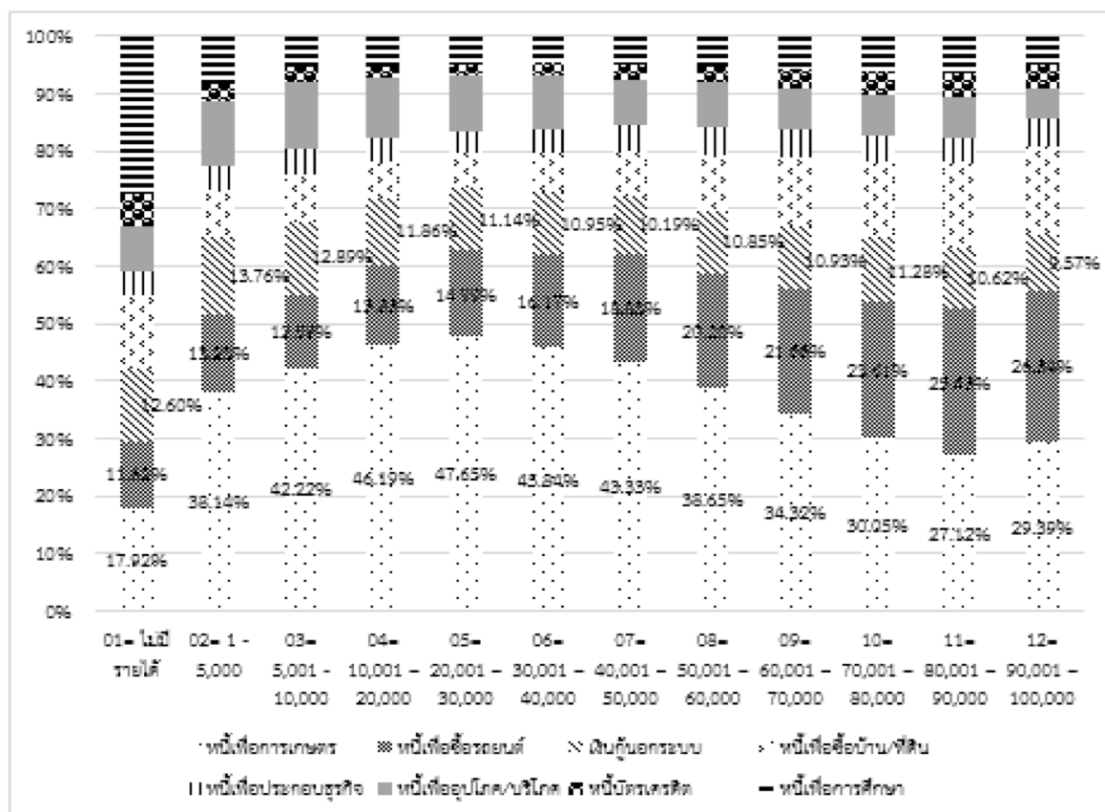
4. เมื่อพิจารณามิติด้านสภาพครอบครัวจากฐานข้อมูลผู้มีรายได้น้อยปี 2559-2560 พบว่าผู้มีรายได้น้อยจำนวน 10,412,769 คน อาศัยอยู่กับครอบครัว หรือคิดเป็นร้อยละ 91.46 ของผู้มีรายได้น้อยทั้งหมด และผู้มีรายได้น้อยจำนวน 972,283 คน อาศัยอยู่ตัวคนเดียว หรือคิดเป็นร้อยละ 8.54 ของผู้มีรายได้น้อยทั้งหมด ค่าเฉลี่ยของจำนวนสมาชิกในครอบครัวของผู้มีรายได้น้อยคือ 3.121 คน โดยครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุดคือ 83 คน และน้อยที่สุดคือไม่มีสมาชิก ดังแสดงในตารางที่ 2 เมื่อแบ่งผู้มีรายได้น้อยตามระดับรายได้ พบว่า ค่าเฉลี่ยจำนวนสมาชิกในครอบครัวจะลดลงเมื่อมีรายได้สูงขึ้น คณะผู้วิจัยจึงมีข้อสงสัยถึงที่มาของจำนวนสมาชิกในครอบครัวผู้มีรายได้น้อยสูงสุดในแต่ละกลุ่มรายได้ที่มีตั้งแต่ 41 คนจนถึง 83 คน ว่าเป็นการบันทึกข้อมูลที่คลาดเคลื่อนหรือเป็นการให้ข้อมูลที่คลาดเคลื่อนของกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ดังนั้นการวิเคราะห์เพื่อกำหนดนวัตกรรมทางการเงินสำหรับผู้มีรายได้น้อย จากข้อมูลที่มีควรดำเนินการด้วยความระมัดระวัง

ตารางที่ 2 จำนวนสมาชิกในครอบครัวของผู้มีรายได้น้อยแบ่งตามรายได้

กลุ่มรายได้	Avg. Family Member	จำนวนผู้มีรายได้น้อย	Max. Family Member	Min. Family Member
01= ไม่มีรายได้	3.1185	2,370,685	83	0
02= 1 - 5,000	3.0397	848,130	63	0
03= 5,001 - 10,000	2.9815	2,016,405	74	0
04= 10,001 - 20,000	3.0986	1,522,993	53	0
05= 20,001 - 30,000	3.1682	1,531,283	58	0
06= 30,001 - 40,000	3.1327	1,003,121	56	0
07= 40,001 - 50,000	3.1352	685,538	61	0
08= 50,001 - 60,000	3.1106	467,066	43	0
09= 60,001 - 70,000	3.0886	246,661	36	0
10= 70,001 - 80,000	3.0608	259,141	41	0
11= 80,001 - 90,000	3.0417	233,426	53	0
12= 90,001 - 100,000	3.0466	200,603	47	0
Full Sample	3.121	11,385,052	83	0

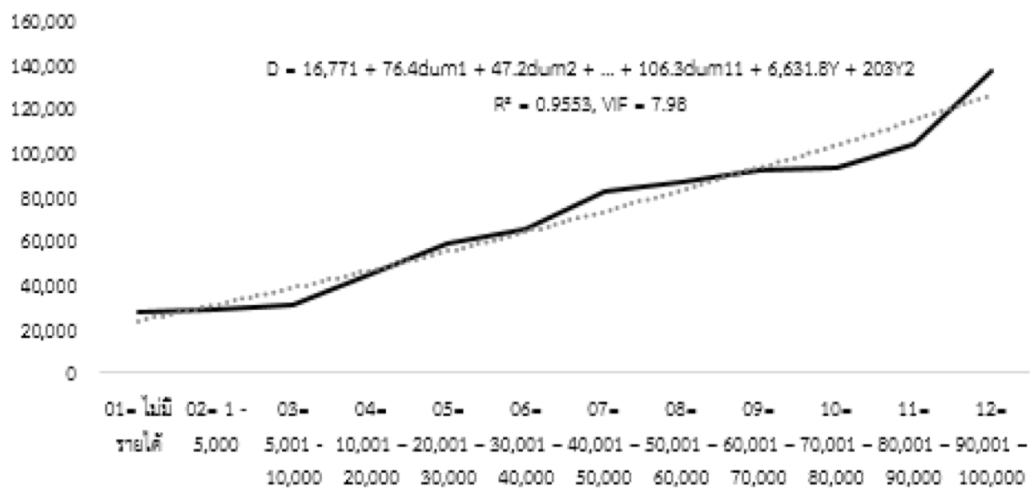
5. เมื่อพิจารณามิติด้านหนี้สิน พบว่า หนี้สินส่วนใหญ่ของผู้มีรายได้น้อยคือ หนี้สินเพื่อการเกษตร รองลงมาคือ หนี้สินเพื่อการเช่าซื้อรถยนต์ และหนี้ในระบบ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาปริมาณหนี้ในระบบของผู้มีรายได้น้อยในทุกกลุ่มรายได้ พบว่า สัดส่วนหนี้ในระบบเฉลี่ยคือร้อยละ 11.46 คำนวณจากการหาค่าเฉลี่ยของสัดส่วนหนี้ในระบบในแต่ละระดับรายได้ และกลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท เป็นกลุ่มที่มีการพึ่งพาหนี้ในระบบสูงกว่าค่าเฉลี่ย ในขณะที่สัดส่วนปริมาณหนี้เพื่อการศึกษาของผู้ที่ไม่มีรายได้มีค่าสูงสุด (ร้อยละ 27.36) เมื่อเทียบกับสัดส่วนหนี้ประเภทต่าง ๆ เป็นที่น่าสังเกตว่า เหตุใดผู้มีรายได้น้อยที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มไม่มีรายได้ กลับมีหนี้สินประเภทต่าง ๆ อาทิ หนี้บัตรเครดิต หนี้เพื่อซื้อรถยนต์ หนี้เพื่อประกอบธุรกิจ เป็นต้น โดยปกติ การอนุมัติวงเงินสินเชื่อมักจะพิจารณา

จากปริมาณสินทรัพย์ของผู้กู้ และความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้ นั่นคือ ลูกหนี้ต้องเป็นผู้มีรายได้ ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงอุปมานได้ว่า รายได้ของผู้มีรายได้น้อยที่ระบุในฐานข้อมูล น่าจะเป็นรายได้สุทธินมากกว่ารายได้ก่อนหักค่าใช้จ่าย รายละเอียดดังแสดงในภาพที่ 5



ภาพที่ 5 สัดส่วนหนี้แบ่งตามกลุ่มรายได้

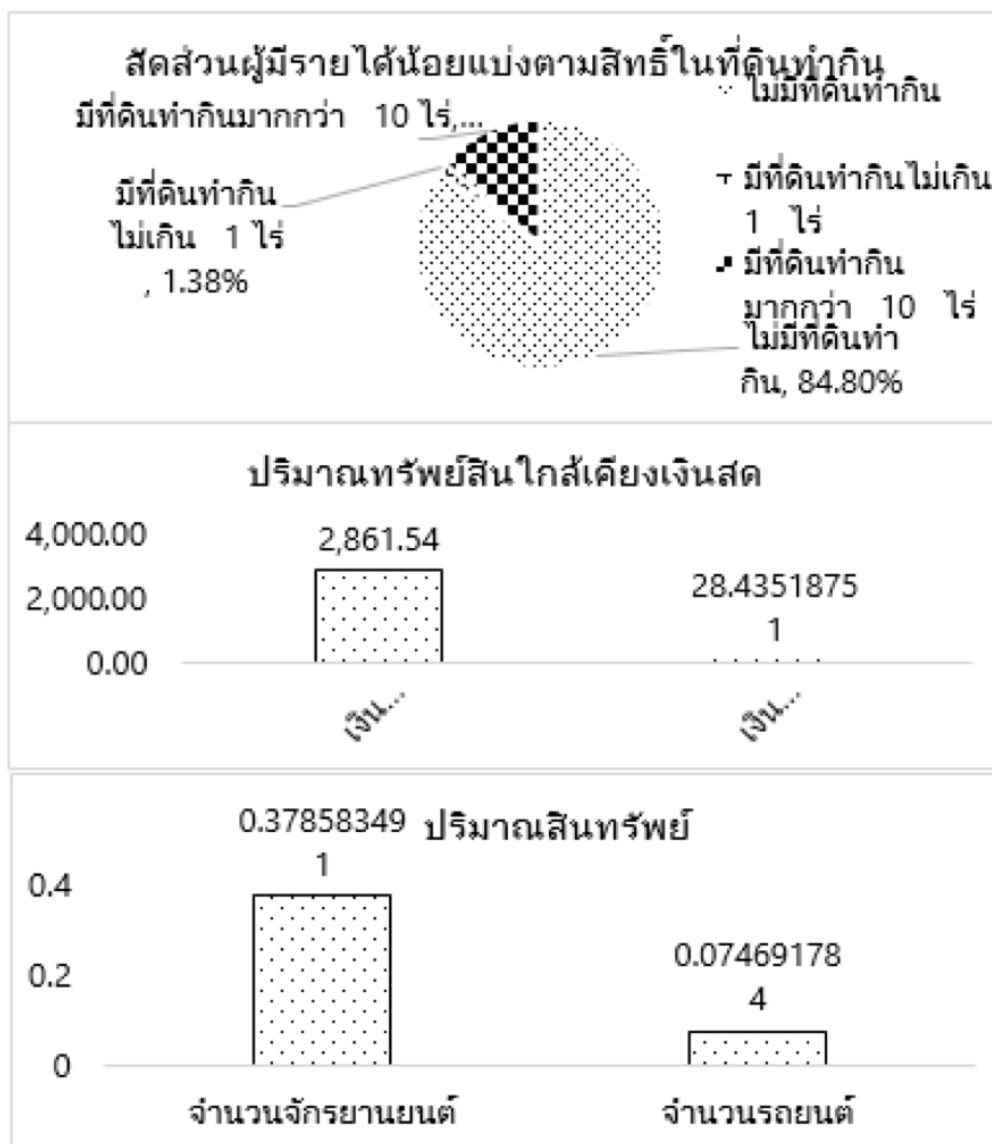
สิ่งที่น่าสนใจอีกประเด็นหนึ่งคือ ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณหนี้เฉลี่ยกับระดับรายได้ ว่ามีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงหรือไม่ หากมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง จะทำให้การพยากรณ์ระดับหนี้ที่เหมาะสมให้แก่ผู้มีรายได้น้อยได้โดยง่าย



ภาพที่ 6 หนี้โดยเฉลี่ยแบ่งตามรายได้ของผู้มีรายได้น้อย

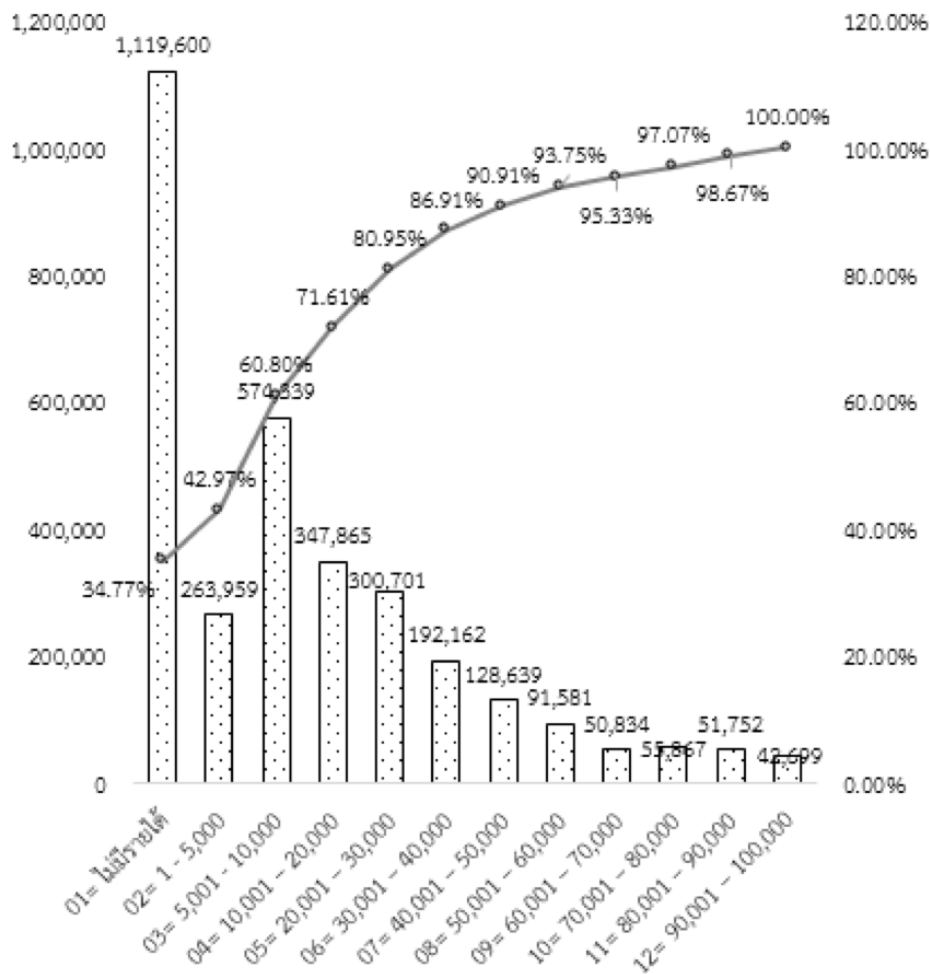
จากภาพที่ 6 แสดงให้เห็นว่า เมื่อกลุ่มผู้มีรายได้น้อยมีรายได้สูงมากขึ้น จะเกิดการก่อหนี้เพิ่มสูงขึ้นอย่างไม่เป็นเชิงเส้น (เพิ่มขึ้นอย่างมีอัตราเร่ง) โดยพบว่า กลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่ไม่มีรายได้เลย มีหนี้โดยเฉลี่ย 27,947 บาทต่อคน และเพิ่มขึ้นเป็น 137,216.05 บาทต่อคน เมื่อมีรายได้ในช่วง 90,001-100,000 บาทต่อปี นั่นคือ การเพิ่มขึ้นของระดับรายได้และมูลหนี้มีทิศทางเดียวกัน แต่มูลหนี้จะเพิ่มสูงกว่าระดับรายได้ที่เพิ่มขึ้น หรือที่เรียกว่ามูลหนี้มีทิศทางเพิ่มขึ้นแบบมีอัตราเร่งหรือเพิ่มขึ้นแบบไม่เป็นเชิงเส้นตรงนั่นเอง

6. เมื่อพิจารณามิติด้านสินทรัพย์ พบว่า ผู้มีรายได้น้อยส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 84.80 ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง มีเงินฝากเฉลี่ย 2,861.54 บาท มีเงินลงทุนในพันธบัตรรัฐบาลหรือตราสารหนี้เฉลี่ยประมาณ 28.44 บาท ในขณะที่มีจำนวนรถยนต์และจักรยานในครอบครองน้อยกว่า 1 คัน และเมื่อพิจารณาผู้มีรายได้น้อยที่ไม่มีทรัพย์สินใดเลย (นับรวมเงินฝากธนาคาร ตราสารหนี้ ที่ดินทำกิน รถยนต์และรถจักรยานยนต์) พบว่ามีจำนวน 3,219,998 คน คณะผู้วิจัยจึงตั้งข้อสังเกตว่า เงินลงทุนในพันธบัตรรัฐบาลหรือตราสารหนี้ รวมถึงเงินฝากเฉลี่ยที่มีปริมาณน้อยเพราะเป็นการเปิดบัญชีเพื่อรับความช่วยเหลือจากโครงการภาครัฐมากกว่าเงินออม



ภาพที่ 7 สินทรัพย์ของกลุ่มผู้มีรายได้น้อย

ภาพที่ 8 แสดงให้เห็นถึงจำนวนผู้มีรายได้น้อยที่ไม่มีทรัพย์สินแบ่งตามระดับรายได้โดยพบว่าจำนวนผู้มีรายได้น้อยที่ไม่มีทรัพย์สิน มีจำนวนร้อยละ 80.95 เป็นผู้มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี ดังนั้น การนำเสนอนวัตกรรมทางการเงินสำหรับผู้มีรายได้น้อยโดยเฉพาะกลุ่มที่มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี ควรพิจารณาให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ นอกจากการเสนอเงินกู้ธนาคารให้กับผู้มีรายได้น้อย เนื่องจากความสามารถในการชำระหนี้ทั้งดอกเบี้ยและเงินต้นเป็นสิ่งที่ท้าทายและมีความเสี่ยงมาก



ภาพที่ 8 จำนวนผู้มีรายได้น้อยที่ไม่มีทรัพย์สินแบ่งตามระดับรายได้

อภิปรายผล

หลังจากคณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากฐานข้อมูลโครงการลงทะเบียนสสวัสดิการแห่งรัฐปี 2560 มีผลสรุปดังนี้

1. ระดับรายได้ที่ระบุในฐานข้อมูล เป็นระดับรายได้สุทธิ ซึ่งไม่ตรงกับนิยามผู้มีรายได้น้อย ดังจะเห็นได้จากจำนวนผู้มีรายได้น้อยที่ไม่มีรายได้ ระบุว่า เป็นผู้มีงานทำ (ร้อยละ 25 ของจำนวนผู้มีรายได้น้อยทั้งหมด) แสดงให้เห็นว่า ผู้มีรายได้น้อยในกลุ่มที่ระบุว่าเป็นผู้ไม่มีรายได้ เป็นผู้มีรายได้สุทธิ

2. นวัตกรรมทางการเงินที่ยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อย ควรพิจารณาความท้าทายด้านความสามารถในการชำระหนี้ของผู้มีรายได้น้อย เนื่องจากร้อยละ 70 ของผู้มีรายได้น้อย มีราย

ได้ (สุทธิ) ต่ำกว่า 30,000 บาทต่อปี ซึ่งหากต้องชำระหนี้ จะมีความสามารถในการชำระหนี้โดยเฉลี่ยเดือนละ 2,500 บาท หากอัตราดอกเบี้ยสำหรับการกู้ยืมคือร้อยละ 5 วงเงินที่ผู้มีรายได้น้อยสามารถกู้ยืมได้จะไม่เกิน 600,000 บาท โดยจะมีเพียงความสามารถในการชำระดอกเบี้ย และไม่สามารถคืนเงินต้นได้ แต่หากพิจารณารูปแบบวงเงินกู้ที่ให้ผู้มีรายได้น้อยผ่อนชำระคืนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย ภายในระยะเวลา 3 ปี จะทำให้วงเงินกู้สูงสุดคือ 83,414.25 บาท โดยผู้มีรายได้น้อยต้องผ่อนชำระเดือนละ 2,500 บาท หรือ 30,000 บาทต่อปี ซึ่งเป็นวงเงินกู้และการชำระคืนที่ไม่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อยส่วนใหญ่ได้

3. นวัตกรรมทางการเงินควรมุ่งเน้นไปที่สินเชื่อเพื่อการเกษตรและการดำรงชีพ เนื่องจากกว่าครึ่งของผู้มีรายได้น้อยที่มีงานทำทั้งหมด มีอาชีพทำการเกษตรปลูกพืชและเป็นลูกจ้างในภาคการเกษตร โดยกลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่ประกอบอาชีพลูกจ้างภาคการเกษตรและทำการเกษตรปลูกพืช มีรายได้น้อยกว่า 30,000 บาทต่อปี

4. การพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยด้านภาระหนี้สิน ควรมุ่งประเด็นไปที่การบริหารจัดการหนี้เพื่อการเกษตร และหนี้เกี่ยวกับการซื้อขายยานพาหนะ เป็นอันดับต้น ๆ เนื่องจากผู้มีรายได้น้อยมีหนี้เพื่อการเกษตร เป็นสัดส่วนมากที่สุด ตามมาด้วยหนี้เพื่อการซื้อรถยนต์ และหนี้นอกระบบ ตามลำดับ

5. การพิจารณาให้ความช่วยเหลือด้านที่ดินทำกิน เป็นการให้ความช่วยเหลือระยะยาวและสร้างความมั่นคง พร้อมยกระดับคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้มีรายได้น้อย เนื่องจากผู้มีรายได้น้อยร้อยละ 84.80 ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และมีเงินฝากเฉลี่ยเพียง 2,861.54 บาท

ข้อเสนอแนะ

หลังจากคณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากฐานข้อมูลโครงการลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐปี 2560 และได้เห็นภาพรวมของปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมทางสังคม กล่าวคือ ปัญหาของผู้มีรายได้น้อยในประเทศไทย คณะผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะนำเสนอนวัตกรรมทางการเงินสำหรับผู้มีรายได้น้อยในประเทศไทย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมทางสังคม ด้วยแนวคิดการให้ความช่วยเหลือด้วยนวัตกรรมทางการเงินที่เหมาะสมตามลักษณะของผู้มีรายได้น้อย

นวัตกรรมทางการเงินสำหรับผู้มีรายได้น้อย เป็นการผสมผสานระหว่างผลิตภัณฑ์ทางการเงินและเทคโนโลยีเปลี่ยนโลก (Disruptive Technology) เช่น แพลตฟอร์มเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าภาคการเกษตรและส่งเสริมสภาพคล่องการซื้อขายสินค้าเกษตร ที่ปราศจากตัวกลาง

ทำให้ได้ราคาที่เป็นธรรม และการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล และกระทรวงการคลังโดยธนาคารของรัฐ ร่วมกันจัดทำโครงการเพื่อช่วยเหลือ พัฒนา และยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อย อย่างยั่งยืน

แนวคิดเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อยแบบดั้งเดิมที่มุ่งเน้นเพียงการให้ความช่วยเหลือด้วยการสร้างหนี้ หรือเพิ่มหนี้ให้แก่ผู้มีรายได้น้อย ต้องมีการปรับเปลี่ยนเป็นการจัดแบ่งผู้มีรายได้น้อยออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือ เนื่องจากไม่สามารถดำรงชีพตามมาตรฐานที่วัดด้วยเส้นความยากจน นั่นคือ มีรายได้น้อยกว่า 2,667 บาทต่อเดือน ตามที่ระบุในผลการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560) การช่วยเหลือสำหรับกลุ่มนี้ คือ การให้เปล่าเพื่อให้มีความสามารถในการยังชีพตามมาตรฐานขั้นต่ำได้ เกณฑ์การแบ่งผู้มีรายได้น้อยสำหรับกลุ่มนี้คือ มีรายได้สุทธิ (คำนวณจากรายได้ต่อปีหักด้วยค่าใช้จ่ายจำเป็นในการดำรงชีพ) ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี มีบุคคลภายใต้การอุปการะอย่างน้อย 2 คน ไม่รวมตนเอง และมีภาระหนี้สิน (ทั้งในและนอกระบบ) ต่อรายได้สุทธิสูงกว่าร้อยละ 60

นวัตกรรมทางการเงินสำหรับผู้มีรายได้น้อยสำหรับกลุ่มนี้คือ 1. โครงการสินเชื่อดอกเบี้ยร้อยละ 0 ระยะเวลา 5 ปี เพื่อการปรับโครงสร้างหนี้ทั้งในและนอกระบบ เพื่อลดภาระทางการเงิน พร้อมเพิ่มวินัยทางการเงินให้แก่ผู้มีรายได้น้อย 2. โครงการพัฒนาขีดความสามารถผ่านหน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้ความรู้ที่เข้าใจง่ายเกี่ยวกับเทคโนโลยีการเกษตร และการพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้มีรายได้น้อย

2. กลุ่มที่สามารถพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น คือกลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และมีศักยภาพ โดยมีเกณฑ์การแบ่งผู้มีรายได้น้อยสำหรับกลุ่มนี้คือ มีรายได้สุทธิ (คำนวณจากรายได้ต่อปีหักด้วยค่าใช้จ่ายจำเป็นในการดำรงชีพ) ตั้งแต่ 30,000 บาทต่อปี แต่ไม่เกิน 100,000 บาทต่อปี มีภาระหนี้สิน (ทั้งในและนอกระบบ) ต่อรายได้สุทธิไม่เกินร้อยละ 60 และไม่มีที่ดินทำกิน

นวัตกรรมทางการเงินสำหรับผู้มีรายได้น้อยสำหรับกลุ่มนี้คือ 1. โครงการสินเชื่อสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นโครงการสินเชื่อระยะยาว 90 ปี อัตราดอกเบี้ยคงที่ร้อยละ 3 ต่อปีตลอดโครงการ โดยผู้มีรายได้น้อยจะต้องผ่อนชำระเงินต้นและดอกเบี้ยเดือนละ 1,000 บาท และภาระหนี้จะเป็นมรดกตกทอดสู่ลูกหลานด้วยแนวคิดที่ว่า ผ่อนชำระหนี้เหมือนจ่ายค่าเช่าแต่ได้ที่ดินเป็นมรดกสู่ลูกหลาน

2. โครงการ Agricultural Platform 4.0 โดยหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ร่วมกับภาคเอกชน พัฒนาแพลตฟอร์ม เพื่อยกระดับอุตสาหกรรมเกษตรไทย โดยให้ผู้มีรายได้น้อยเข้าร่วมเป็นสมาชิกและใช้แพลตฟอร์มเพื่อการซื้อขายสินค้าเกษตรโดยไม่มีค่าธรรมเนียม

3. กลุ่มที่มีศักยภาพและยกระดับให้พ้นจากการเป็นผู้มีรายได้น้อยคือ กลุ่มผู้มีรายได้น้อยที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และมีศักยภาพสูง โดยมีเกณฑ์การแบ่งผู้มีรายได้น้อยสำหรับกลุ่มนี้คือ มีรายได้สุทธิ (คำนวณจากรายได้ต่อปีหักด้วยค่าใช้จ่ายจำเป็นในการดำรงชีพ) ตั้งแต่ 30,000 บาทต่อปี แต่ไม่เกิน 100,000 บาทต่อปี มีภาระหนี้สิน (ทั้งในและนอกระบบ) ต่อรายได้สุทธิไม่เกินร้อยละ 40 และมีที่ดินทำกิน

นวัตกรรมทางการเงินสำหรับผู้มีรายได้น้อยสำหรับกลุ่มนี้คือ 1. โครงการสินเชื่อยกระดับคุณภาพชีวิต เป็นสินเชื่อเพื่อสนับสนุนเงินลงทุนในเครื่องมือเครื่องจักรกลการเกษตร และการพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตรด้วยแพลตฟอร์มการเกษตร ระยะเวลาสินเชื่อไม่เกิน 10 ปี 2. โครงการ Agricultural Platform 4.0 โดยหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ร่วมกับภาคเอกชน พัฒนาแพลตฟอร์ม เพื่อยกระดับอุตสาหกรรมเกษตรไทย โดยให้ผู้มีรายได้น้อยเข้าร่วมเป็นสมาชิกและใช้แพลตฟอร์มเพื่อการซื้อขายสินค้าเกษตรโดยไม่มีค่าธรรมเนียม

บรรณานุกรม

- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2546). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ บทสังเคราะห์ภาพรวมการพัฒนา
ระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษา
เศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2560). นโยบาย “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” สิทธิประโยชน์ “คนไทย” ครั้งแรก
มีบัตรก่อน ใช้สิทธิก่อน. สืบค้นสืบค้นจาก [https://www.thairath.co.th/
content/1086287](https://www.thairath.co.th/content/1086287)
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). รายงานการ
วิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2559.
สืบค้นจาก [http://social.nesdb.go.th/social/Portals/0/PDF%20รายงานความ
ยากจน%202559.pdf](http://social.nesdb.go.th/social/Portals/0/PDF%20รายงานความยากจน%202559.pdf)

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *เส้นความยากจน (Poverty line) จำแนกตามภาคและเขตพื้นที่ ปี พ.ศ. 2531 - 2559* รายปี. สืบค้นจาก http://social.nesdb.go.th/SocialStat/StatReport_Final.aspx?reportid=854&template=2R1C&yeartype=M&subcatid=59
- Boltvinik, J. (1998). “*Poverty Measurement Methods – an overview*”, in SEPED Series on Poverty Reduction, UNDP, New York.
- World Bank. (2008). *World Development Indicators 2008: Poverty Data*. Retrieved from <http://siteresources.worldbank.org/DATASTATISTICS/Resources/WDI08supplement1216.pdf>
- World Bank. (2015). *Ending Extreme Poverty and Sharing Prosperity: Progress and Policies. Policy Research Notes (PRNs)*. Retrieved from <http://pubdocs.worldbank.org/en/109701443800596288/PRN03Oct2015TwinGoals.pdf>

ความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคที่ปรากฏในหัวข้อ
การโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์
ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

LINEAR CONGRUENTIAL SYNTACTIC RELATIONS IN CREDIT CARD
ADVERTISING CAMPAIGNS OF SIAM COMMERCIAL BANK SENT TO
ITS CUSTOMERS VIA E-MAIL

จอมขวัญ สุทธินนท์

Jomkwan Sudhinont

ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

เลขที่ 15 ถนนกาญจนวนิช ตำบลคอหงส์อำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลา 90110

Department of Educational Foundation, Faculty of Liberal Arts,

Prince of Songkla University, 15 Kanjanawarit, Kohong, Hat-Yai, Songkhla, 90110

*Corresponding author Email: jomkwan.sud@psu.ac.th

(Received: May 17, 2020; Revised: June 16, 2020; Accepted: July 9, 2020)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคที่ปรากฏในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ฉบับนี้ มุ่งนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประการ ได้แก่ ความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาค และลักษณะการเชื่อมสมภาคในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตไทยพาณิชย์ในจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โดยรวบรวมหัวข้อจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาซึ่งเป็นการโฆษณาประเภทหนึ่งของธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งโดย SCB Campaign ระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2560-เดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 จำนวน 47 หัวข้อ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคได้จำนวน 16 หัวข้อ ผลการวิจัยพบความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคจำนวน 18 ครั้ง จำแนกเป็นความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาค 3 ประเภท ได้แก่ หน่วยทางภาษาระดับคำประเภทคำกริยากรรมที่มีส่วนเสริมส่วนหลักเป็นคำนามสามัญที่ทำหน้าที่เป็นกรรมตรง จำนวน 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 11.11 หน่วยทางภาษาระดับวลีประเภทนามวลีที่

ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมความของกริยาหรือประโยค จำนวน 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 11.11 และหน่วยทางภาษาระเภทวลีประเภทกริยาวลีที่เป็นส่วนประกอบหลักของประโยค จำนวน 14 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 77.78 จำแนกเป็นลักษณะการเชื่อมสมภาคในวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาค 3 วิธี ได้แก่ การใช้คำเชื่อมสมภาค จำนวน 4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 22.22 การใช้เครื่องหมายเชื่อมสมภาค จำนวน 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 16.67 และการไม่ใช้คำและเครื่องหมายเชื่อมสมภาค จำนวน 11 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 61.11

คำสำคัญ: วากยสัมพันธ์ การโฆษณา จดหมายอิเล็กทรอนิกส์

Abstract

The objectives of the study on Linear Congruential Syntactic Relations in Credit Card Advertising Campaigns of Siam Commercial Bank (SCB) Sent to its Customers through E-mail were to investigate 1) linear congruential syntactic relations, and 2) congruential connectives in headings of the credit card advertising campaigns of SCB written in its e-mail communication. Data were collected from 47 headings of e-mails in the category of advertising campaigns sent from SCB Campaigns from July 2017 to December 2021. The sample were selected using purposive sampling method on the concept of linear congruential syntactic relations. The study found 18 statements with linear congruential syntactic relations in three types. 1) The language unit at the word level which is a transitive verb with a common noun as a complement functioning as a direct object was found at two places or 11.11%. 2) The language unit at a phrase level which is a noun phrase functioning as a complement of a verb or a sentence was also found at two places or 11.11%; and 3) The language unit at the phrase level which is a verb phrase as the main component of the sentence was found at 14 places or 77.78%. Connectives in linear congruential syntax found could be classified into three types. Conjunctives which were words were found 4 times or 22.22%; conjunctives which were punctuation marks were found three times

or 16.67%; and conjunctives without use of a word or punctuation mark were found 11 times of 61.11%.

Keywords: Syntax, advertisement, e-mail

ที่มาและความสำคัญ

การโฆษณาเป็นวัตถุประสงค์ประการหนึ่งในการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารในฐานะผู้บริโภคคล้อยตามที่จะเห็นควรต่อกับซื้อสินค้าหรือบริการที่ปรากฏในสื่อโฆษณาประเภทต่าง ๆ ผู้รับสารจำนวนไม่น้อยที่มีทัศนคติเชิงลบต่อการโฆษณา ด้วยคิดว่าเป็นการยัดเยียดให้ต้องรับสารการโฆษณาทั้งที่ไม่ต้องการ เช่น ผู้รับสารประเภทให้ความบันเทิงผ่านแอปพลิเคชัน YouTube ถูกกำหนดให้รับชมโฆษณาที่จ่ายค่าเวลาเผยแพร่โฆษณาในแอปพลิเคชัน นอกจากนี้ ผู้รับสารยังรู้สึกต้องเสียเวลาไปกับโฆษณาดังกล่าวทั้งที่ไม่ประสงค์จะรับชมอีกด้วยความรู้สึกเชิงลบที่ผู้รับสารต้องเผชิญดังกล่าวสัมพันธ์กับแนวคิดการเลี่ยงโฆษณา 3 วิธี ได้แก่ การเพิกเฉยต่อโฆษณา หลีกเลี่ยงโฆษณา และการใช้อุปกรณ์ช่วยในการหลีกเลี่ยงโฆษณา (Speck and Elliott, 1997) ดังนั้น ผู้ส่งสารการโฆษณาจึงต้องเลือกสรรรูปแบบการโฆษณาที่สามารถดึงดูดผู้รับสารได้ ไม่เพียงเฉพาะสารเท่านั้น ยังหมายรวมถึงสื่ออีกด้วย

ปัจจุบันเป็นยุคแห่งเครือข่ายสังคมออนไลน์ บุคคลมักรับสารผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต หรือสมาร์ตโฟน ธุรกิจประเภทต่าง ๆ จึงปรับตัวด้านการผลิตและเผยแพร่โฆษณาที่ไม่จำกัดอยู่เพียงในสื่อสิ่งพิมพ์ แต่นิยมผลิตและเผยแพร่โฆษณาในรูปแบบสื่อเหมือนสิ่งพิมพ์ที่ปรากฏอยู่ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ บ้างก็แฝงอยู่ในแอปพลิเคชัน บ้างก็ส่งถึงผู้บริโภคโดยตรงผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งผู้บริโภคมีโอกาสเลือกที่จะเปิดจดหมายอิเล็กทรอนิกส์นั้นเพื่อรับสารการโฆษณาหรือปฏิเสธการรับสารโฆษณานั้นโดยเลือกที่จะไม่เปิดจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวทั้งนี้พฤติกรรมการใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ในทางสร้างสรรค์ว่าจะเกิดขึ้นได้ ผู้ส่งสารต้องรู้และเข้าใจข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้งานจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่ก่อให้เกิดการรบกวนหรือเกิดความรำคาญต่อผู้รับสารด้วยเช่นกัน (รัชนิพร ศรีรักษา, 2561: 42) นอกจากนี้ รูปภาษาที่กระชับรัดกุม สื่อสารได้อย่างรวดเร็ว จึงมีส่วนจูงใจให้ผู้รับสารประสงค์ทราบรายละเอียดต่อไปได้

ธนาคารไทยพาณิชย์(Siam Commercial Bank of Thailand) เป็นธนาคารไทยแห่งแรกก่อตั้งขึ้นโดยพระบรมราชานุญาต เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2449 (ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด

(มหาชน, 2563) ให้บริการทางการเงินกระทั่งปัจจุบันโดยใช้การให้บริการต่าง ๆ ด้วยคำว่าผลิตภัณฑ์ ทั้งสินเชื่อ เงินฝาก ประกัน การลงทุน การชำระเงิน ดิจิทัลแบงก์ปีง และบริการอื่น ๆ รวมถึงบัตร โดยเฉพาอย่างยิ่งบัตรเครดิตที่ผู้รับบริการสามารถเลือกใช้บริการได้หลากหลายประเภทบัตรตาม รูปแบบการใช้ชีวิตประจำวันของผู้รับบริการ ซึ่งสิทธิประโยชน์ที่ผู้รับบริการจะได้รับก็แตกต่างกันไปตาม เงื่อนไขเฉพาะของประเภทบัตรเครดิตนั้นโดยผู้รับบริการได้ทราบข้อมูลจากจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และรู้สึกถึงการได้รับสิทธิพิเศษจากการที่ธนาคารไทยพาณิชย์สื่อสารมายังผู้รับบริการผ่านแผนงาน รณรงค์โฆษณา หรือการทำการหรือวางแผนเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งเป็นไปตามหลักการ สื่อสารทางธุรกิจ กล่าวคือ มีเนื้อหาสาระเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อผู้รับบริการมีการส่งจดหมาย อิเล็กทรอนิกส์สม่ำเสมอต่อเนื่อง และอาจส่งซ้ำเพื่อเตือนความทรงจำของผู้รับบริการ เลือกใช้ช่อง ทางการสื่อสารที่เหมาะสมและเข้าถึงผู้รับบริการได้รวดเร็วที่สุด สอดคล้องกับความพร้อมและความ สามารถในการรับสารของผู้รับบริการ รวมถึงมีรายละเอียดข้อมูลที่เข้าใจง่าย ชัดเจน ไม่คลุมเครือ และไม่กำกวม (เรไร ไพรวรรณ.2551: 20)

เมื่อธนาคารไทยพาณิชย์จัดแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตต่าง ๆ และสื่อสารถึงผู้ ใช้บริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ พาดหัวข่าวซึ่งเป็นองค์ประกอบของการโฆษณาจึงอยู่ในรูป แบบหัวข้อ ซึ่งยังคงคุณลักษณะสำคัญ คือ เป็นข้อความตอนต้นที่ดึงดูดความสนใจจากผู้รับบริการ ในสนใจแผนงานรณรงค์โฆษณานั้น มีขนาดสั้น ชัดเจน เข้าใจได้ทันที (สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2550: 308) เช่นเงินเดือนเข้าปุ๊บรู้ทันที ฟรี บริการแจ้งเตือนเงิน เข้า-ออกบัญชีผ่าน LINE สมัครง่ายๆ เพียงค้นหา @scbconnect (SCB Campaign, 2561ก)บัตร เครดิต SCB ช้อปออนไลน์ แบ่งจ่าย 0% พร้อมรับเงินคืนสูงสุด 4,000 (SCB Campaign, 2561ค) และ บัตร SF ชื่อ 1 ฟรี 1 เฉพาะบัตรเครดิต SCB FAMILY PLUS และ SCB UP2ME เท่านั้น (SCB Campaign, 2561ง)

ตัวอย่างหัวข้อแผนงานรณรงค์โฆษณาบัตรเครดิตไทยพาณิชย์ข้างต้นไม่เพียงเป็นไปตาม แนวคิดองค์ประกอบของการโฆษณาเท่านั้น แต่ยังเป็นไปตามแนวคิดการใช้ภาษาในการโฆษณาที่ว่า การโฆษณาควรใช้ภาษาที่ผู้รับบริการเข้าใจได้ง่าย สร้างการรับรู้ได้ทันที (คณาจารย์ภาควิชาภาษา ไทยและภาษาตะวันออก, 2549: 129)ซึ่งสอดคล้องกับความประสงค์ที่จะรับข่าวสารของผู้รับสาร ในกรณีผู้รับสารเป็นผู้ใช้บริการธนาคารนั้น ๆ และเมื่อพิจารณาหัวข้อแผนงานรณรงค์โฆษณาบัตร เครดิตของธนาคารไทยพาณิชย์ดังกล่าวตามแนวคิดวากยสัมพันธ์พบว่าวากยสัมพันธ์แนวระนาบ แบบสมภาค (co-ordination) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ของหน่วยย่อยทางภาษาตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไป

ที่ไม่ซับซ้อน และอาจมีคำเชื่อมสมภาคหรือไม่มีคำเชื่อมสมภาค(สถาบันภาษาไทย, 2552: 9-10) เป็นรูปแบบวากยสัมพันธ์ที่สะดวกต่อความเข้าใจในการรับสารของผู้รับบริการ

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญของการโฆษณา ภาษาที่ใช้ในการโฆษณา ธนาคารไทยพาณิชย์ และแผนงานรณรงค์โฆษณาบัตรเครดิตไทยพาณิชย์ข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคที่ปรากฏในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ในจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ อันสะท้อนให้เห็นรูปแบบการใช้ภาษาตามแนวคิดการใช้ภาษาในการโฆษณาในมุมมองบรรทัดฐานภาษาไทยว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยในภาษาไทย (สถาบันภาษาไทย, 2552) ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจเกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อการโฆษณาและโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักโฆษณาที่ต้องสร้างสรรค์ภาษาเพื่อการโฆษณาที่สัมฤทธิ์ผลต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตไทยพาณิชย์ในจดหมายอิเล็กทรอนิกส์
2. เพื่อศึกษาลักษณะการเชื่อมสมภาคในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตไทยพาณิชย์ในจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

นิยามศัพท์

วากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาค หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยย่อยทางภาษา ตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไป ที่มีลักษณะเดียวกัน ไม่ใช่ส่วนขยายของกันและกัน ทำหน้าที่แบบเดียวกัน และอาจมีคำเชื่อมสมภาคอยู่ระหว่างหน่วยย่อยทางภาษาเหล่านั้นหรือไม่ก็ได้

หัวข้อการโฆษณาประเภทแคมเปญ หมายถึง หัวข้อจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นจดหมายประเภทหนึ่งของการโฆษณาของธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งโดย SCB Campaign

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาการใช้ภาษาด้านวากยสัมพันธ์ในมิติแนวระนาบแบบสมภาคซึ่งเป็นรูปแบบการใช้ภาษาที่ผู้รับสารเข้าใจได้โดยง่าย ทั้งที่มาหน่วยย่อยทางภาษาลักษณะเดียวกัน ไม่ใช่ส่วนขยายของกันและกัน ทำหน้าที่แบบเดียวกัน และอาจมีคำเชื่อมสมภาคอยู่ระหว่างหน่วยย่อยทาง

ภาษาเหล่านั้นหรือไม่ก็ได้ มากกว่าหนึ่งหน่วย ตามแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยในภาษาว่าด้วยเรื่องวากยสัมพันธ์ที่เป็นความสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาค (สถาบันภาษาไทย, 2552: 8-12) โดยมีหัวข้อจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ประเภทแคมเปญ (campaign) ซึ่งเป็นการโฆษณาประเภทหนึ่งของธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งโดย SCB Campaign ระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2560-เดือนธันวาคม พ.ศ. 2562

แนวคิดและทฤษฎี

วากยสัมพันธ์ไทยเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับระบบไวยากรณ์ที่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเริ่มศึกษา รวมไปถึงผู้ที่สนใจภาษาไทย และครูสอนภาษาไทยทุกระดับควรรู้และอธิบายได้ ดังข้อความรู้เกี่ยวกับวากยสัมพันธ์ที่สถาบันภาษาไทยประมวลไว้ (2552: 8-15) ดังนี้

วากยสัมพันธ์เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยทางภาษาที่มีขนาดเล็กประกอบเข้าเป็นหน่วยทางภาษาที่ใหญ่ขึ้น

หัวข้อที่ใช้ในการโฆษณามักใช้วากยสัมพันธ์รูปแบบที่ผู้รับสารรับสารแล้วเข้าใจได้ทันที วากยสัมพันธ์แนวระนาบเป็นรูปแบบการใช้ภาษาที่สะดวกต่อการเข้าใจของผู้รับสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาค (2552: 8-15) ดังนี้

ความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยย่อยทางภาษามิติหนึ่ง กล่าวคือ หน่วยย่อยทางภาษาเหล่านั้นมีความสัมพันธ์แนวเดียวกัน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นประธานกับกริยาวลีในประโยคเดียวกัน เช่น “น้องเดินไปโรงเรียน” (น้อง เป็นนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค เดินไปโรงเรียน เป็นกริยาวลีทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบหลักของประโยค) ความสัมพันธ์ระหว่างกริยาวลีกับนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นกรรมในประโยคเดียวกัน เช่น “เดินไปโรงเรียน” (เดินไป เป็นส่วนหลักของกริยาวลี ทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบหลักของประโยค และ โรงเรียน เป็นส่วนขยายของกริยาวลี)

ความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาค เป็นความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยย่อยทางภาษาตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไป ที่มีลักษณะเดียวกัน ไม่ใช่ส่วนขยายของกันและกัน ทำหน้าที่แบบเดียวกัน และอาจมีคำเชื่อมสมภาคอยู่ระหว่างหน่วยย่อยทางภาษาเหล่านั้นหรือไม่ก็ได้ เช่น พี่น้องเลี้ยงกัน (“พี่” และ “น้อง” มีความสัมพันธ์แบบสมภาค ที่ไม่ใช่ส่วนขยายของกันและกัน ทำหน้าที่แบบเดียวกัน และไม่มีคำเชื่อมสมภาค ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค) กล้วย ส้ม และสับปะรดล้วนเป็นผลไม้ไทยที่แม่ชอบ (“กล้วย” “ส้ม” และ “สับปะรด” มีความสัมพันธ์แบบสมภาค ที่ไม่ใช่

ส่วนขยายของกันและกัน ทำหน้าที่แบบเดียวกัน และมีคำเชื่อมสมภาค “และ” เชื่อมเข้าเป็นหน่วยเดียวกัน ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค)

การสืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการโฆษณาในอดีตพบว่ามักเป็นการศึกษาภาษาในระดับคำที่พบว่าในหัวข้อการโฆษณาซึ่งก็คือข้อความพาดหัวโฆษณามักปรากฏคำว่า “ใหม่” อ้างถึงบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคมหรือผู้เชี่ยวชาญ และหากเป็นการศึกษาภาษาในระดับประโยค มักสะท้อนรูปภาษาที่แสดงเจตนาในการสื่อสาร เช่น แสดงเงื่อนไข แสดงการให้มากกว่าปกติ หรือใช้ประโยคคำถาม และใช้เครื่องหมายปริศนา “?” เพื่อให้สะดุดตาผู้รับสาร (พนมพร นิธิวุฒิว, 2551: 89-145) และพบการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการโฆษณาสถาบันการเงินที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับสังคม ที่พบว่ากลวิธีทางภาษาสะท้อนอุดมการณ์ทางการเงิน 3 ประการ ได้แก่ สถาบันการเงินคือผู้ให้ สถาบันการเงินคือผู้มีอำนาจ และสถาบันการเงินคือที่พึ่ง (ณฐ อังศุวิริยะ, 2562: 32-51) ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการโฆษณาที่เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยในภาษาดังกล่าวข้างต้น

วิธีการศึกษา

ไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2560-เดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 รวมหัวข้อจำนวนทั้งสิ้น 47 หัวข้อ โดยใช้ตารางการรวบรวมข้อมูลและตารางการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นเครื่องมือการวิจัย ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับจากscbcampaign@scb.co.th ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคจำนวนทั้งสิ้น 16 หัวข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำตามลำดับตามวัตถุประสงค์การศึกษา กล่าวคือ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคที่ปรากฏในหัวข้อการโฆษณาประเภทแคมเปญ (campaign) ของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ตามแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยในภาษา ว่าด้วยเรื่องวากยสัมพันธ์ที่เป็นความสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาค (สถาบันภาษาไทย, 2552: 8-12) และวิเคราะห์ลักษณะการเชื่อมสมภาคในหัวข้อการโฆษณาประเภทแคมเปญ (campaign) ของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ตามแนวคิดชนิดของคำ ว่าด้วยเรื่องคำเชื่อมสมภาค (สถาบันภาษาไทย, 2552: 53)

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยแสดงผลการวิจัยโดยจำแนกผลการวิจัย 2 ประเด็น ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ ความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาค และลักษณะการเชื่อมสมภาคในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

การวิเคราะห์การใช้ภาษาในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์จำนวน 16 ข้อความ พบความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคจำนวน 18 ครั้ง จำแนกเป็นความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาค 3 ประเภท ได้แก่ หน่วยทางภาษาระดับคำประเภทคำกริยากรรมที่มีส่วนเสริมส่วนหลักเป็นคำนามสามัญที่ทำหน้าที่เป็นกรรมตรงจำนวน 2 ครั้ง หน่วยทางภาษาระดับวลีประเภทนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมความของกริยาหรือประโยค จำนวน 2 ครั้ง และหน่วยทางภาษาระดับวลีประเภทกริยาวลีที่เป็นส่วนประกอบหลักของประโยคจำนวน 14 ครั้ง ดังนี้

1.1 หน่วยทางภาษาระดับคำประเภทคำกริยากรรมที่มีส่วนเสริมส่วนหลักเป็นคำนามสามัญที่ทำหน้าที่เป็นกรรมตรง

ผู้วิจัยพบความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคประเภทหน่วยทางภาษาระดับคำประเภทคำกริยากรรมที่มีส่วนเสริมส่วนหลักเป็นคำนามสามัญที่ทำหน้าที่เป็นกรรมตรงจำนวน 2 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 11.11 ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1

วันนี้ใช้แอปฯ SCB EASY ฝากถอนเงินสดได้แล้วที่ 7Eleven สะดวก ไม่ต้องพกสมุดบัญชี ตลอด 24 ชม (SCB Campaign, 2562)

หน่วยทางภาษาระดับคำประเภทคำกริยากรรมคำ“ฝาก” และ “ถอน”ในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ข้างต้นเป็นส่วนเสริมส่วนหลักเป็นค่านามสามัญ “เงินสด” ที่ทำหน้าที่เป็นกรรมตรงของกริยากรรม “ฝาก” และ “ถอน”

1.2 หน่วยทางภาษาระดับวลีประเภทนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมความของกริยาหรือประโยค

ผู้วิจัยพบความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคประเภทหน่วยทางภาษาระดับวลีประเภทนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมความของกริยาหรือประโยคจำนวน 2 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 11.11 ดังนี้

ตัวอย่างที่ 2

บัตร SF ชื้อ 1 ฟรี 1 เฉพาะบัตรเครดิต SCB FAMILY PLUS และ SCB UP2ME เท่านั้น (SCB Campaign, 2561ง)

หน่วยทางภาษาระดับวลีประเภทนามวลี “SCB FAMILY PLUS” และ “SCB UP2ME” ในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ข้างต้น ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมความของกริยาหรือประโยคเนื่องจากไม่ปรากฏกรรมของประโยค

1.3 หน่วยทางภาษาระดับวลีประเภทกริยาวลีที่เป็นส่วนประกอบหลักของประโยค

ผู้วิจัยพบความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคประเภทหน่วยทางภาษาระดับวลีประเภทกริยาวลีที่เป็นส่วนประกอบหลักของประโยคจำนวน 14 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 77.78 ดังนี้

ตัวอย่างที่ 3

บัตรเครดิต SCB ชื้อป้อนไลน์ แบ่งจ่าย 0% พร้อมรับเงินคืนสูงสุด 4,000 (SCB Campaign, 2561ค)

หน่วยทางภาษาระดับลีประเภทกริยาวลี “แบ่งจ่าย 0%” และ “รับเงินคืนสูงสุด 4,000” ในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ข้างต้น ทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบหลักของประโยคเนื่องจากเป็นภาคแสดงของประโยค

2. ลักษณะการเชื่อมสมภาคในวากยสัมพันธ์แนวนาบแบบสมภาคในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

การวิเคราะห์การใช้ภาษาในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์จำนวน 16 ข้อความ มีลักษณะการเชื่อมสมภาคในวากยสัมพันธ์แนวนาบแบบสมภาคจำนวน 18 ครั้ง จำแนกเป็นลักษณะการเชื่อมสมภาคในวากยสัมพันธ์แนวนาบแบบสมภาค 3 วิธี ได้แก่ การใช้คำเชื่อมสมภาคจำนวน 4 ครั้ง การใช้เครื่องหมายเชื่อมสมภาค จำนวน 3 ครั้ง และการไม่ใช้คำและเครื่องหมายเชื่อมสมภาค จำนวน 11 ครั้ง ดังนี้

2.1 การใช้คำเชื่อมสมภาค

ผู้วิจัยพบการใช้คำเชื่อมสมภาคในวากยสัมพันธ์แนวนาบแบบสมภาคจำนวน 4 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 22.22 จำแนกเป็นการใช้คำว่า “พร้อม” และคำว่า “และ” ดังนี้

2.1.1 การใช้คำว่า “พร้อม” เป็นคำเชื่อมสมภาค

ผู้วิจัยพบการใช้คำเชื่อมสมภาค “พร้อม” ในวากยสัมพันธ์แนวนาบแบบสมภาคจำนวน 3 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 16.67 ดังนี้

ตัวอย่างที่ 4

Cigna แผนประกันสุขภาพ กลุ่มออฟฟิศซินโดรม แบ่งจ่าย พร้อมรับเงินคืน กับบัตรเครดิต SCB (SCB Campaign, 2561ฉ)

หน่วยทางภาษาระดับลีประเภทกริยาวลี “แบ่งจ่าย” และ “รับเงินคืน” ในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมาย

อิเล็กทรอนิกส์ข้างต้นมีคำเชื่อมสมภาค “พร้อม” เชื่อมเข้าเป็นหน่วยเดียวกันกล่าวคือ เชื่อมระหว่างกริยาวลี “แบ่งจ่าย” และ “รับเงินคืน”

2.1.2 การใช้คำว่า “และ” เป็นคำเชื่อมสมภาค

ผู้วิจัยพบการใช้คำเชื่อมสมภาค “และ” ในวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคจำนวน 1 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 5.55 ดังนี้

ตัวอย่างที่ 5

บัตร SF ชื่อ 1 ฟรี 1 เฉพาะบัตรเครดิต SCB FAMILY PLUS และ SCB UP2ME เท่านั้น (SCB Campaign, 2561ง)

หน่วยทางภาษาระดับวลีประเภทกริยาวลี “ชื่อ 1” และ “ฟรี 1” ในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ข้างต้นมีคำเชื่อมสมภาค “และ” เชื่อมเข้าเป็นหน่วยเดียวกัน กล่าวคือ เชื่อมระหว่างกริยาวลี “ชื่อ 1” และ “ฟรี 1”

2.2 การใช้เครื่องหมายเชื่อมสมภาค

ผู้วิจัยพบการใช้เครื่องหมายเชื่อมสมภาคในวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคจำนวน 3 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 16.67 จำแนกเป็นการใช้เครื่องหมายยัติภังค์ “-” เครื่องหมายบวก “+” และเครื่องหมายทับ “/” ดังนี้

2.2.1 การใช้เครื่องหมายยัติภังค์ “-” ในการเชื่อมสมภาค

ผู้วิจัยพบการใช้เครื่องหมายยัติภังค์ “-” เชื่อมสมภาคในวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคจำนวน 1 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 5.55 ดังนี้

ตัวอย่างที่ 6

เงินเดือนเข้าปุ๊บรู้ทันที ฟรี บริการแจ้งเตือนเงินเข้า-ออกบัญชีผ่าน LINE สมัครง่ายๆ เพียงค้นหา @scbconnect (SCB Campaign, 2561ก)

หน่วยทางภาษาระดับคำประเภตกิริยากรรม “เข้า” และ “ออก” ในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ข้างต้นมีเครื่องหมายยัติภังค์ “-” ในการเชื่อมสมภาคเข้าเป็นหน่วยเดียวกันกล่าวคือเชื่อมระหว่าง กิริยากรรม “เข้า” และ “ออก”

2.2.2 การใช้เครื่องหมายบวก “+” ในการเชื่อมสมภาค

ผู้วิจัยพบการใช้เครื่องหมายบวก “+” เชื่อมสมภาคในวากยสัมพันธ์แนวนาบแบบสมภาคจำนวน 1 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 5.55 ดังนี้

ตัวอย่างที่ 7

Central Midnight SALE บัตรเครดิต SCB ลดเพิ่มสูงสุด 15%+คืนเงินสูงสุด 8%*
(SCB Campaign, 2561จ)

หน่วยทางภาษาระดับวลีประเภตกิริยาลี “ลดเพิ่มสูงสุด 15%” และ “คืนเงินสูงสุด 8%” ในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ข้างต้นมีเครื่องหมายบวก “+” ในการเชื่อมสมภาคเข้าเป็นหน่วยเดียวกัน กล่าวคือ เชื่อมระหว่าง กิริยาลี “ลดเพิ่มสูงสุด 15%” และ “คืนเงินสูงสุด 8%”

2.2.3 การใช้เครื่องหมายทับ “/” ในการเชื่อมสมภาค

ผู้วิจัยพบการใช้เครื่องหมายทับ “/” เชื่อมสมภาคในวากยสัมพันธ์แนวนาบแบบสมภาคจำนวน 1 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 5.55 ดังนี้

ตัวอย่างที่ 8

บัตรเครดิต/เดบิต SCB ช้อปสุดคุ้มที่ SABINA (SCB Campaign, 2561ข)

หน่วยทางภาษาระดับวลีประเภทนามวลี “บัตรเครดิต SCB” และ “บัตรเดบิต SCB” ในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับ

บริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ข้างต้นมีเครื่องหมายทับ “/” ในการเชื่อมสมภาคเข้าเป็นหน่วยเดียวกัน กล่าวคือ เชื่อมระหว่าง กริยาวลี นามวลี “บัตรเครดิต SCB” และ “บัตรเดบิต SCB”

2.3 การไม่ใช้คำและเครื่องหมายเชื่อมสมภาค

ผู้วิจัยพบการการไม่ใช้คำและเครื่องหมายเชื่อมสมภาคในวากยสัมพันธ์แนวนาบแบบสมภาคจำนวน 11 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 61.11 จำแนกเป็นการไม่ใช้คำและเครื่องหมายเชื่อมสมภาคระหว่างหน่วยทางภาษา 2 หน่วย และการไม่ใช้คำและเครื่องหมายเชื่อมสมภาคระหว่างหน่วยทางภาษา 3 หน่วย ดังนี้

2.3.1 การไม่ใช้คำและเครื่องหมายเชื่อมสมภาคระหว่างหน่วยทางภาษา 2 หน่วย

ผู้วิจัยพบการไม่ใช้คำและเครื่องหมายเชื่อมสมภาคระหว่างหน่วยทางภาษา 2 หน่วยจำนวน 7 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 38.89 ดังนี้

ตัวอย่างที่ 9

KING POWER ยิ่งซัอปยิ่งคัม กับบัตรเครดิต SCB (SCB Campaign, 2561ข)

หน่วยทางภาษาระดับวลีประเภทกริยาวลี “ยิ่งซัอป” และ “ยิ่งคัม” ในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ข้างต้น ทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบหลักของประโยค

2.3.2 การไม่ใช้คำและเครื่องหมายเชื่อมสมภาคระหว่างหน่วยทางภาษา 3 หน่วย

ผู้วิจัยพบการไม่ใช้คำและเครื่องหมายเชื่อมสมภาคระหว่างหน่วยทางภาษา 3 หน่วยจำนวน 4 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 22.22 ดังนี้

ตัวอย่างที่ 10

กิน เทียว ซัอป ออนไลน์ คัมทุกคลิก กับบัตรเครดิต SCB (SCB Campaign, 2561)

หน่วยทางภาษาระดับลีประเภทรียาวลี “กิน” “เที่ยว” และ “ซูป” ในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ข้างต้น ทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบหลักของประโยค

สรุปผลการศึกษา

ผู้วิจัยแสดงผลการวิจัยโดยจำแนกผลการวิจัย 2 ประเด็น ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคที่ปรากฏในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณา

การวิเคราะห์การใช้ภาษาในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์จำนวน 16 ข้อความ พบความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคจำนวน 18 ครั้ง จำแนกเป็นความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาค 3 ประเภทดังตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคที่ปรากฏในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณา ต่อไปนี้

	ความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคที่ปรากฏในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณา	จำนวนครั้งที่พบ	คิดเป็นร้อยละ
1.	หน่วยทางภาษาระดับคำประเภทคำกริยากรรมที่มีส่วนเสริมส่วนหลักเป็นคำนามสามัญที่ทำหน้าที่เป็นกรรมตรง	2	11.11
2.	หน่วยทางภาษาระดับลีประเภทนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมความของกริยาหรือประโยค	2	11.11
3.	หน่วยทางภาษาระเบทวลีประเภทรียาวลีที่เป็นส่วนประกอบหลักของประโยค	14	77.78
	รวม	18	100

หัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์จำนวน 16 ข้อความ พบความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคจำนวน 18 ครั้ง จำแนกเป็นความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาค 3 ประเภท ได้แก่ หน่วยทางภาษาระดับคำประเภทคำกริยากรรมที่มีส่วนเสริมส่วนหลักเป็น

ค่านามสามัญที่ทำหน้าที่เป็นกรรมตรง จำนวน 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 11.11 หน่วยทางภาษาระดับวลีประเภทนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมความของกริยาหรือประโยค จำนวน 2 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 11.11 และหน่วยทางภาษาระเภทวลีประเภทกริยาวลีที่เป็นส่วนประกอบหลักของประโยค จำนวน 14 ครั้งคิดเป็นร้อยละ 77.78

2. ลักษณะการเชื่อมสมภาคในวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคที่ปรากฏในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณา

การวิเคราะห์การใช้ภาษาในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์จำนวน 16 ข้อความ มีลักษณะการเชื่อมสมภาคในวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคจำนวน 18 ครั้ง จำแนกเป็นลักษณะการเชื่อมสมภาคในวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาค 3 วิธี ดังตารางที่ 2 ลักษณะการเชื่อมสมภาคในวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคที่ปรากฏในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณา ต่อไปนี้

ลักษณะการเชื่อมสมภาคในวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคที่ปรากฏในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณา	จำนวนครั้งที่พบ	คิดเป็นร้อยละ
1. การใช้คำเชื่อมสมภาค	4	22.22
2. การใช้เครื่องหมายเชื่อมสมภาค	3	16.67
3. การไม่ใช้คำและเครื่องหมายเชื่อมสมภาค	11	61.11
รวม	18	100

หัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์จำนวน 16 ข้อความ มีลักษณะการเชื่อมสมภาคในวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคจำนวน 18 ครั้ง จำแนกเป็นลักษณะการเชื่อมสมภาคในวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาค 3 วิธี ได้แก่ การใช้คำเชื่อมสมภาค จำนวน 4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 22.22 การใช้เครื่องหมายเชื่อมสมภาค จำนวน 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 16.67 และการไม่ใช้คำและเครื่องหมายเชื่อมสมภาค จำนวน 11 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 61.11

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคที่ปรากฏในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่มีหน่วยทางภาษาระดับวลีประเภทกริยาวลีที่เป็นส่วนประกอบหลักของประโยค มากที่สุดเนื่องจากเป็นหน่วยที่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดงซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบหลักของประโยคเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้รับบริการ เช่น จ่ายบิล ดูยอด แลกของ จบทุกเรื่องบัตรเครดิตในแอปเดียว (SCB Campaign, 2562) หรือประโยชน์ที่ผู้รับบริการจะได้รับจากแคมเปญ เช่น topvalue.com บัตรเครดิต SCB ช้อปคุ้มทุกคลิก ลดเพิ่มทุกสิ่ง อีก 20%* (SCB Campaign, 2561)

เมื่อพิจารณาวากยสัมพันธ์แบบลักษณะที่แสดงให้เห็นการลำดับคำในประโยคที่นิยมเอาหน่วยทางภาษาที่เด่นหรือต้องการนำเสนอไว้ตอนต้นประโยค สอดคล้องกับผลการศึกษาประเด็นวากยสัมพันธ์และแบบลักษณะในบทความวิจัยเรื่องหน้าที่ในการสื่อสารและวากยสัมพันธ์ของประโยคแปรในภาษาไทย กรณีหน่วยสร้างประโยคหัวเรื่องเด่น (อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา, 2560: 19) ว่าด้วยเรื่องลำดับคำที่ว่าส่วนหัวเรื่องเด่นมักขยับไปข้างหน้าประโยค วากยสัมพันธ์ของประโยคย้ายส่วนหน้าไปหน้า

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาคที่ปรากฏในหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายพบว่าหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยพาณิชย์ที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์แนวระนาบแบบสมภาค ใช้คำนามมากที่สุด จำนวน 11 หัวข้อ คิดเป็นร้อยละ 68.75 เนื่องจากคำนามเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นประธาน และเป็นหัวเรื่องเด่น โดยขึ้นต้นหัวข้อด้วยคำนามวิสามัญมากที่สุด จำนวน 6 หัวข้อ คิดเป็นร้อยละ 37.5 เช่น MEGA HOME แบ่งจ่ายสบายๆ พร้อมรับเครดิตเงินคืนสูงสุด 33,000 กับบัตรเครดิต SCB (SCB Campaign, 2561) และขึ้นต้นหัวข้อด้วยคำนามสามัญรองลงมา จำนวน 5 หัวข้อ คิดเป็นร้อยละ 31.25 เช่น วันนี้ใช้แอปฯ SCB EASY ฝากถอนเงินสดได้แล้วที่ 7Eleven สะดวก ไม่ต้องพกสมุดบัญชี ตลอด 24 ชม (SCB Campaign, 2562) และใช้คำกริยาจำนวน 5 หัวข้อ คิดเป็นร้อยละ 31.25 เนื่องจากคำกริยาเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบหลักของประโยค และเป็นหัวเรื่องเด่น โดยขึ้นต้นหัวข้อด้วยคำกริยากรรมมากที่สุด จำนวน 4 หัวข้อ คิดเป็นร้อยละ 25 เช่น จ่ายบิล ดูยอด แลกของ จบทุกเรื่องบัตรเครดิตในแอปเดียว (SCB Campaign,

2562)และขึ้นต้นหัวข้อด้วยคำกริยานำ 1 หัวข้อ คิดเป็นร้อยละ 6.25 ได้แก่รู้ดีไม่สะดุด แบ่งจ่ายได้สะดวก อยากใช้เงินก้อน แอป SCB EASY จัดให้ (SCB Campaign, 2562)

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาหัวข้อการโฆษณาประเภทแผนงานรณรงค์โฆษณาของบัตรเครดิตธนาคารไทยหลากหลายธนาคารที่ส่งถึงผู้รับบริการผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ในมุมมองภาษาเพื่อการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ วัจนปฏิบัติศาสตร์ และวาทกรรม เพื่อจะได้เห็นมุมมองการใช้ภาษาขององค์การประเภทธนาคารหลากหลายมิติ เนื่องจากธนาคารเป็นองค์การที่เน้นทั้งภาพลักษณ์ขององค์การ และผลตอบแทนที่จะได้รับจากผู้ให้บริการธนาคารควบคู่กัน

บรรณานุกรม

- คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก. (2549). *ศิลปะการแสดงออกทางภาษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณฐ อังศุวิริยะ. (2562). ภาษากับอุดมการณ์ทางการเงินในสื่อโฆษณาการเงินทางโทรทัศน์ไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 39(2), 32-51.
- ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน). (2563). *เกี่ยวกับเรา: เกี่ยวกับ SCB*. สืบค้นจาก <https://www.scb.co.th/th/about-us.html>
- พนมพร นิรัญทวี. (2551). กลวิธีการใช้ภาษาในข้อความโฆษณา: ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษา. *วรรณวิทัศน์*.8, 89-145
- รัชนิพร ศรีรักษา. (2561). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ในทางสร้างสรรค์ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*, 13(26), 39-50.
- เรไร ไพรวรรณ. (2551). *การเขียนเชิงธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สถาบันภาษาไทย. (2552). *บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 3: ชนิดของคำ วลี ประโยค และสัมพันธ์สาร: วิจินตน์ ภาณุพงศ์ และคณะ*. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2550). *เอกสารการสอนชุดวิชา ภาษาเพื่อการสื่อสารหน่วยที่ 8-15*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). นนทบุรี: นำทางการพิมพ์.

อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา. (2560). หน้าที่ในการสื่อสารและวากยสัมพันธ์ของประโยคแปร ในภาษาไทยกรณีหน่วยสร้างประโยคหัวเรื่องเด่น. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 14(3), 15-34.

SCB Campaign. (2561). *กิน เที่ยว ช้อป ออนไลน์ คุ่มทุกคลิก กับบัตรเครดิต SCB*. สืบค้นจาก <https://mail.google.com/mail/u/0/#search/+SCB/FMfcgxmZVPRVfRWrjQBLpbJvSwPbVsGX>

_____. (2561ก). *เงินเดือนเข้าปุ๊บรู้ทันที ฟรี บริการแจ้งเตือนเงินเข้า-ออกบัญชีผ่าน LINE สมัครง่ายๆ เพียงค้นหา @scbconnect*. สืบค้นจาก <https://mail.google.com/mail/u/0/#search/scbconnect/FMfcgxmZTlnNjjPBkZpVQSGkrPBqzHQC>

_____. (2561ข). *บัตรเครดิต/เดบิต SCB ช้อปสุดคุ้มที่ SABINA*. สืบค้นจาก <https://mail.google.com/mail/u/0/#search/+SABINA/FMfcgxmZVXthrfDxTmVbgHcFKdBgbKMS>

_____. (2561ค). *บัตรเครดิต SCB ช้อปออนไลน์ แบ่งจ่าย 0% พร้อมรับเงินคืนสูงสุด 4,000*. สืบค้นจาก <https://mail.google.com/mail/u/0/#search/2C000/FMfcgxmZTlpWbqkgdgwZzzfpXkLcqhxXC>

_____. (2561ง). *บัตร SF ชื้อ 1 ฟรี 1 เฉพาะบัตรเครดิต SCB FAMILY PLUS และ SCB UP2ME เท่านั้น*. สืบค้นจาก <https://mail.google.com/mail/u/0/#search/99/FMfcgxmZVFrFddDcZZKWqMJDlfMfGTDv>

_____. (2561จ). *Central Midnight SALE บัตรเครดิต SCB ลดเพิ่มสูงสุด 15%+คืนเงินสูงสุด 8%**. สืบค้นจาก <https://mail.google.com/mail/u/0/#search/Central+Midnight+SALE+SCB/FMfcgxmZTvLxgjsXPWwdPFffMPtMQWhR>

แนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีของกองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพ
ชมรมผู้สูงอายุ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี
GUIDELINES FOR BOOKKEEPING IMPROVEMENT
OF FUNERAL CREMATION WELFARE FUND IN THE ELDERLY CLUB
MAKHAM SUB-DISTRICT MAKHAM DISTRICT CHANTHABURI PROVINCE

วัชรินทร์ อรรถศรีวร และ ยุทธนา พรรคอนันต์

Watcharin Akkasriworn and Yuttana Pakanan

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

41 หมู่ 5 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จันทบุรี 22000

Faculty of Management Sciences, Rambhai Barni Rajabhat University.

41 M.5 Tachang, Maung, Chanthaburi 22000

*Corresponding author Email: watsoulinn@hotmail.com

(Received: July 14, 2020; Revised: August 26, 2020; Accepted: September 30, 2020)

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันมีบริการเพื่อดูแลด้านฌาปนกิจสงเคราะห์ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งได้รับความนิยมและขยายตัวมากขึ้น การดำเนินงานหลักคือการดูแลสมาชิกในเรื่องการตายและการจัดงานศพเป็นสิ่งสำคัญ อีกทั้งยังเป็นความนิยมทางประเพณีวัฒนธรรมในสังคมไทย การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดทำบัญชี และ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีที่เหมาะสม นำไปสู่การเพิ่มศักยภาพในดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพ ชมรมผู้สูงอายุ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วยประธานและคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพ ชมรมผู้สูงอายุ และนักพัฒนาชุมชนหรือผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน ประจำเทศบาลตำบลมะขามเมืองใหม่ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี รวมจำนวน 32 ราย วิธีการศึกษาโดยการสัมภาษณ์และจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผลการศึกษาพบว่า

1. กองทุนฯ มีการบันทึกบัญชีตามเกณฑ์เงินสด ยังไม่มีการดำเนินงานด้านการเงินการบัญชีตามพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ประธานกองทุนฯ เป็นผู้จัดทำบัญชีด้วยมือ ในสมุดรายวันรับเงิน จ่ายเงินมีการออกใบเสร็จรับเงินสำหรับการรับเงินทุกครั้ง มี

การจ่ายเงินสงเคราะห์ศพแก่ทายาทตามระเบียบที่กำหนด ทำการเปิดบัญชีเงินฝากประเภทออมทรัพย์ไว้กับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขามะขามในนามของกองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพชมรมผู้สูงอายุ และยังมีการจัดทำสมุดทะเบียนสมาชิกใช้สำหรับบันทึกข้อมูลของสมาชิกแต่ละราย ปัญหาที่พบในการจัดทำบัญชีของกองทุนฯ คือ ปัญหาด้านบุคลากร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานบัญชี ที่มีความรู้ทางบัญชีไม่เพียงพอ ขาดประสบการณ์ในการทำบัญชีขาดความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เครื่องมือ และอุปกรณ์ในการจัดทำบัญชี ประกอบกับมีเวลาในการปฏิบัติงานน้อยและการจ้างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานบัญชีประจำจะมีค่าจ้างค่อนข้างสูง

2. แนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีที่เหมาะสมของกองทุนฯ นั้น คณะผู้วิจัยได้ออกแบบสมุดเงินสด รายงานรายรับ รายจ่าย รายงานสรุปรายชื่อสมาชิกใหม่ และรายงานสรุปรายชื่อสมาชิกผู้เสียชีวิตในอนาคตควรมีการนำใช้คอมพิวเตอร์มาช่วยในการบันทึกบัญชี โดยอาจใช้โปรแกรมไมโครซอฟท์เอ็กเซล เข้ามาช่วยในการดำเนินงานการจัดทำทะเบียนสมาชิก สมุดประจำตัวสมาชิก บัญชีรับเงิน บัญชีจ่ายเงิน สรุปผลการดำเนินงาน และจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้การจัดทำบัญชีมีความสะดวก ถูกต้อง เป็นปัจจุบันและเชื่อถือได้ ประกอบกับควรมีการพัฒนาความรู้ในการจัดทำบัญชีตามพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชี, ปัญหาในการจัดทำบัญชี, กองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพ, ชมรมผู้สูงอายุ

Abstract

There are many different kinds of cremation welfare services these days which are increasingly popular. Its main mission is to take care of members in case of death and funeral ceremony which is considered Thailand's well-known tradition and culture. The purposes of this research were to study present conditions and problems of bookkeeping management and to investigate guidelines leading to appropriate ways of bookkeeping and more potential in operating the welfare fund for financially assisting the funeral ceremony of the Elderly Club in Makham Sub-district, Makham District, Chanthaburi Province. The 32 key informants who participated in the interview and opinion sharing forum are consisted

of a chairman and committees of Funeral Welfare Fund in the Elderly Club and community developers or community developing assistants from Makham Mueang Mai Sub-district Municipality, Makham District, Chanthaburi Province.

The research findings are as follows:

1. No finance and accounting operation based on the Cremation Welfare Act B.E. 2545 has been done before. Prepare accounts on cash basis. The welfare fund chairman is the person who manually does the bookkeeping in cash received and cash payment journal with receipts issued when the cash is received. Money will be paid to a legal heir according to regulations. There is an opened saving account at Bangkok Bank Public Company Limited, Makham Branch on the behalf of the Elderly Club's Funeral Cremation Welfare Fund. Member registration books are also used to record each member's information. The welfare fund's problems were found out that accounting officers don't have enough accounting knowledge and experience to do the bookkeeping, and they lack technology skills. Moreover, there are not enough devices and staff to do the bookkeeping because too little working time has been spent on the accounting job. Besides, permanent accounting officers can not be hired due to high wages.

2. The followings are guidelines for the appropriate bookkeeping operation which are created in the research study. The cash received and cash payment journal, new members' name list report, and deceased person summary report were designed in this study. The Microsoft Excel will be used as a tool to do accounting records, member registration and information, member identification book, accounting ledger journal, and overall operation summary in order to make the bookkeeping job convenient, correct, updated, and reliable. The improvement of accounting knowledge according to Cremation Welfare Act B.E. 2545 should also be created.

Keywords: guidelines for bookkeeping, problems of bookkeeping, funeral cremation welfare fund, elderly club

ที่มาและความสำคัญ

ในปี 2568 ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุมากเป็นอันดับที่ 5 ในทวีปเอเชีย คือ 13.9 ล้านคน และภายในปี 2573 สัดส่วนประชากรสูงอายุในช่วงวัย 60 ปี 65 ปี และ 80 ปี ขึ้นไป จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนประชากรวัยปลาย (อายุ 80 ปี ขึ้นไป) จะเพิ่มจากประมาณร้อยละ 13 ของประชากรสูงอายุทั้งหมดเป็นเกือบ 1 ใน 5 ของประชากรสูงอายุ และจากอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุชาวไทยที่เพิ่มขึ้นปีละ 5 แสนคน กระทรวงสาธารณสุขคาดว่าในปี 2574 ประเทศไทยจะก้าวสู่การเป็น “สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์” โดยจะมีผู้สูงอายุ 1 คน ในประชากรทุก ๆ 5 คน (ณิชาณี ฉุนฉลาด, 2558) การบริการเพื่อการดูแลผู้สูงอายุอีกรูปแบบหนึ่งคือด้านฌาปนกิจสงเคราะห์ในรูปแบบต่าง ๆ การฌาปนกิจสงเคราะห์ขยายตัวมากขึ้นและได้รับความนิยทางประเพณีวัฒนธรรม ส่งผลให้สถานการณ์ฌาปนกิจสงเคราะห์ในประเทศไทยมีการดำเนินงานฌาปนกิจสงเคราะห์เป็นไปอย่างแพร่หลาย ในรูปแบบการดำเนินงานแบบเอกชน ซึ่งรัฐมีส่วนในการควบคุมกำกับดูแลและกำหนด ทิศทางในการทำงานรวมทั้งตรวจสอบองค์กรบริการ (ปิยฉัตร ชื่นตระกูล, 2542)

ในปัจจุบันการดำเนินงานด้านการฌาปนกิจสงเคราะห์มีการจัดตั้งทั่วทุกพื้นที่ของประเทศไทย ทั้งไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลและจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล จัดเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย โดยหากมีการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 แต่หากไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลจะเป็นการนำวิธีการของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์มาปรับใช้ เช่นเดียวกันกับชมรมผู้สูงอายุตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ที่มีการรวมกลุ่มจากสมาชิกที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และเป็นประชาชนที่มีชื่อในทะเบียนบ้านตำบลมะขาม รวมกันจัดตั้งเป็นกองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพขึ้นเพื่อดูแลในเรื่องการตายของสมาชิกโดยเฉพาะ โดยจะมีหน่วยงานท้องถิ่น เทศบาล ควบคุมดูแลการดำเนินงาน กิจกรรมการดำเนินงานหลัก ซึ่งถือเป็นหัวใจของการดำเนินงานฌาปนกิจสงเคราะห์ คือ การจัดทำบัญชี ซึ่งเป็นการจัดทำบัญชีการรับจ่ายเงินแบบง่าย ยังไม่ได้มีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 มาตรา 37 และ มาตรา 38 จึงทำให้บันทึกบัญชีล่าช้า ไม่ทันต่อเวลา เอกสารประกอบการบันทึกบัญชีไม่ครบถ้วน ขาดการรายงานผลการดำเนินงานต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง อาจนำไปสู่ช่องทางของผู้ที่หาประโยชน์จากเงินฌาปนกิจสงเคราะห์ทุจริตเงินฌาปนกิจสงเคราะห์ที่เกิดขึ้นในทุกภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ กรณีชาวบ้านซึ่งเป็นสมาชิกฌาปนกิจสงเคราะห์จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดกาฬสินธุ์ และ จังหวัดอุดรธานี ร้องเรียนให้

สมาคมจ่ายเงินค่าจัดการศพที่ค้างจ่ายสมาชิก ที่เสียชีวิต กรณีชาวบ้านร้องเรียนถูกโกงการจ่ายเงินกองทุนสงเคราะห์ผู้สูงอายุ จังหวัดพิษณุโลก หรือแม้แต่กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ผู้สูงอายุ สระแก้วและพลอยแหวน จังหวัดจันทบุรี (ไทยโพสต์, 2561) ทั้งนี้การร้องเรียนดังกล่าวเนื่องมาจากจัดทำบัญชีของกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ที่ไม่มีความถูกต้อง ขาดความโปร่งใส และไม่สามารถตรวจสอบได้ นำไปสู่การทุจริตของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าว ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของสมาชิกที่มีต่อกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์นั่นเอง

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการจัดทำบัญชีของกองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพ ชมรมผู้สูงอายุ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดทำบัญชีของกองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพ ชมรมผู้สูงอายุ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีที่เหมาะสม นำไปสู่การเพิ่มศักยภาพในดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพ ชมรมผู้สูงอายุ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดทำบัญชี ของกองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพ ชมรมผู้สูงอายุ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีที่เหมาะสม นำไปสู่การเพิ่มศักยภาพในดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพ ชมรมผู้สูงอายุ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปิยฉัตร ชื่นตระกูล (2542) ได้ระบุถึง องค์การบริหารด้านฌาปนกิจสงเคราะห์ ว่ามีการดำเนินงานด้านฌาปนกิจสงเคราะห์ เป็นไปตามข้อตกลงที่บุคคลตกลงที่จะมาร่วมรับผิดชอบในการตายของกันและกัน เนื่องจากการเกี่ยวข้องกันบุคคลหลายคนเพื่อให้เกิดผลดีกับทุกฝ่าย จึงจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีผู้ดำเนินงานหรือบริหารงานโดยการจัดตั้งเป็นองค์กรดำเนินงาน ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

1. ประเภทสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์เป็นสมาคมที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินกิจการการฌาปนกิจสงเคราะห์โดยเฉพาะ มีจุดมุ่งหมายที่การจัดประโยชน์หรือเก็บเงินจากสมาชิกรนำมา

จ่ายให้ครอบครัวที่ตายไปเพื่อนำไปใช้จ่าย ในการจัดการศพและสงเคราะห์ครอบครัว มีการจัดตั้งผู้รับผิดชอบดำเนินการ มีระเบียบวิธีปฏิบัติที่เป็นพิเศษ ตามประมวลกฎหมายตามพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ.2517

2. ประเภทประกันสังคม เป็นการรวมตัวกันของสมาชิกซึ่งประกอบอาชีพ หรือวิชาชีพ อย่างเดียวกันเพื่อให้ บุคคลเหล่านั้นได้เข้ามามีส่วนสงเคราะห์ช่วยเหลือกันและกันในด้านต่างๆ เช่น การเจ็บป่วย พิกการ ทูพพล ภาพ การว่างงาน และการตาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อขจัดความทุกข์ความเดือดร้อนอันเกิดจากเหตุดังกล่าวมีการจัดระบบการดำเนินงานและมีกฎหมายเข้ามาควบคุมดูแลภายใต้พระราชบัญญัติการประกันสังคม

3. ประเภทธุรกิจประกันชีวิต เป็นการนำวิธีการของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์มาปรับปรุง และดัดแปลงให้เป็นธุรกิจการประกันภัยโดยจัดตั้งเป็นบริษัทจำกัดดำเนินการกิจการ ในแบบการ ค้า มีการจัดระบบการดำเนินงานภายใต้กฎหมายประกันชีวิตและประกันวินาศภัยปี พ.ศ.2510

4. ประเภทการฌาปนกิจสงเคราะห์เฉพาะกลุ่มเป็นการรวมตัวกันของสมาชิกเพื่อดำเนิน กิจการฌาปนกิจ สงเคราะห์เฉพาะกลุ่มในวงจำกัด รวมตัวเพื่อการดูแลกันและกันในเรื่องการ ตายโดยเฉพาะ จะมีรูปแบบและวิธี การดำเนินงานเฉพาะพื้นที่ ถือเป็นการดำเนินกิจกรรมนอก กฎหมาย

การจัดทำบัญชี

วัชรินทร์ หอมประเสริฐ. (2556) ได้ให้คำนิยามของ การบัญชี ว่าหมายถึง กระบวนการ ของการเก็บรวบรวมหลักฐาน เอกสาร จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการเงิน โดยนำมาบันทึก รายการจัดหมวดหมู่ สรุปผล แปลผลและนำเสนอต่อผู้มีส่วนได้เสียของธุรกิจเพื่อประโยชน์ใน การพิจารณาและตัดสินใจอย่างถูกต้อง จากคำจำกัดความข้างต้นการบัญชีจะประกอบด้วย กระบวนการ ดังต่อไปนี้

1. การบันทึกรายการที่เกิดขึ้นประจำวัน (Recording daily transactions) ในการดำเนิน ธุรกิจจะมีรายการต่าง ๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก การบัญชีจะเริ่มต้นเมื่อกิจการ มีรายการทาง ธุรกิจ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับจำนวนเงิน และต้องเป็นรายการที่เกิดขึ้นแล้ว หรือมีหลักฐานที่ เชื่อถือได้ว่าจะเกิดขึ้นแน่นอน ซึ่งรายการเหล่านี้จะนำไปบันทึกไว้ในสมุดบัญชี ที่เรียกว่า สมุด รายวันขั้นต้น

2. การจัดหมวดหมู่ของรายการ (Classifying recorded data) ภายหลังจากบันทึก รายการลงในสมุดรายวันขั้นต้นแล้ว จะต้องทำการจัดรายการบันทึกไว้ให้เป็นหมวดหมู่ หรือแยก

ประเภทรายการชนิดเดียวกันให้รวมอยู่ในที่เดียวกัน ซึ่งทำได้โดยการผ่านรายการต่าง ๆ จากสมุดรายวันขั้นต้นไปยังบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้อง (Leaders) ตามหมวดหมู่ นั้น ๆ

3. การสรุปผลของข้อมูล (Summarizing recorded and classified data) รายการต่าง ๆ ที่ได้จัดบันทึกไว้ในสมุดรายวันขั้นต้นและผ่านไปยังบัญชีแยกประเภทแล้วเมื่อสิ้นระยะเวลาหนึ่ง จะมีการสรุปผลของรายการเหล่านั้นแล้วตีความหมายเพื่อให้เห็นว่ามีผลต่อธุรกิจอย่างไร การสรุปผลของข้อมูลมีการแสดงในรูปของงบการเงิน (Financial statement) เช่น งบแสดงฐานะการเงิน (Statement of financial position) และงบกำไรขาดทุน (Income statement) ซึ่งแสดงให้เห็นฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการเป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล (Interpreting the summarized facts) โดยจะนำข้อมูลที่ทำเป็นรายงานสรุปผลไว้แล้วมาวิเคราะห์ตีความ ซึ่งจะเปรียบเทียบรายการที่เกิดขึ้นกับผลที่ได้ในรอบปีที่ผ่านมา อุตสาหกรรมเดียวกัน เพื่อให้ผู้บริหารเข้าใจผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมา และนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนในอนาคต

วงจรบัญชี (Accounting cycle) หรือกระบวนการบันทึกบัญชีประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ หลายขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์รายการค้า (Transaction analysis) เป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญของวงจรบัญชี โดยจะพิจารณาว่ารายการค้าที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลต่อ สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของอย่างไร

2. การบันทึกรายการเบื้องต้นในสมุดรายวันขั้นต้น (สมุดรายวัน) (Journalize original entries) ในแต่ละวันเมื่อมีรายการค้าเกิดขึ้นจะต้องมีการนำรายการค้าเหล่านั้นมาบันทึกลงในสมุดรายวันขั้นต้น เพื่อบันทึกว่าในวันนั้น ๆ มีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นบ้าง โดยพิจารณาจากหลักฐาน เช่น ใบเสร็จรับเงิน เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการบันทึกบัญชี เป็นต้น

3. การผ่านรายการไปสมุดบัญชีขั้นปลาย (สมุดบัญชีแยกประเภท) (Posting) ภายหลังจากที่ได้บันทึกรายการในสมุดรายวันขั้นต้นแล้ว จะนำรายการต่าง ๆ เหล่านั้นไปแยกประเภทและหมวดหมู่ ซึ่งประกอบด้วย สินทรัพย์ หนี้สิน ทุน รายได้ และค่าใช้จ่าย บัญชีแยกประเภทจึงเป็นบัญชีที่รวบรวมรายการเฉพาะของแต่ละประเภทบัญชีในแต่ละเดือน นำมาจัดทำบทดลอง เพื่อตรวจสอบการบันทึกรายการในสมุดรายวันขั้นต้น และบัญชีแยกประเภทว่ามีการบันทึกรายการที่ถูกต้องหรือไม่

4. การปรับปรุงบัญชีในวันสิ้นงวด (Adjusting entries) ในวันสิ้นงวดบัญชีของกิจการหากตรวจสอบ แล้วพบว่ามีการบันทึบบัญชีไม่ถูกต้อง หรือยังไม่ได้บันทึกบัญชี จะต้องทำการปรับปรุงรายการ โดยการบันทึกการปรับปรุงจะบันทึกในสมุดรายวันขั้นต้นและผ่านรายการไปยังสมุดบัญชีขั้นปลายเช่นเดิม และยังสามารถจัดทำบทดลองหลังปรับปรุงบัญชีเพื่อตรวจสอบรายการปรับปรุงบัญชีที่ได้บันทึกไว้

5. การปิดบัญชี (Closing entries) ภายหลังจากที่มีการปรับปรุงรายการจะทำการปิดบัญชีต่าง ๆ ในสมุดรายวัน และผ่านรายการไปยังสมุดบัญชีแยกประเภทที่เกี่ยวข้อง สำหรับบัญชีที่ไม่ได้ปิด ก็จะยกยอดบัญชีนั้นไปในงวดบัญชีถัดไป

6. การจัดทำงบการเงิน (Preparing financial statement) เมื่อได้ทำการปรับปรุงบัญชีในวันสิ้นงวดเรียบร้อยแล้ว จะนำยอดคงเหลือที่ถูกต้องของบัญชีต่าง ๆ มาจัดทำงบการเงิน ประกอบด้วย งบกำไรขาดทุน และงบแสดงฐานะการเงิน โดยงบกำไรขาดทุน จะนำรายการที่เกี่ยวข้องกับรายได้และค่าใช้จ่าย สำหรับงบแสดงฐานะการเงินนั้นจะนำรายการที่เกี่ยวกับสินทรัพย์หนี้สิน และทุน และรวมถึงผลของกำไรหรือขาดทุนที่เกิดขึ้นจากงบกำไรขาดทุนมาคำนวณรวมด้วย

การบัญชีสำหรับกิจการไม่แสวงหาผลกำไร

ซอฟต์แวร์บิส พลัส (2560) ได้ระบุว่ากิจการที่ไม่แสวงหาผลกำไรที่จัดตั้งโดยภาครัฐ หรือภาคเอกชน ถึงแม้จะไม่มีวัตถุประสงค์ เพื่อแสวงหากำไร แต่ก็มีหน้าที่ที่จะต้องจัดทำบัญชี และรายงานทางการเงิน เพื่อให้สมาชิกบุคคลทั่วไป รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบถึงฐานะทางการเงิน รายได้ รายจ่าย ที่มีผลต่อกองทุนขององค์กรนั้น ๆ รวมถึงได้มีการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และจากการที่องค์กรต้องมีการควบคุมค่าใช้จ่ายให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแหล่งเงินที่ให้การสนับสนุน องค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรจึงได้นำระบบบัญชีกองทุนมาช่วยในการควบคุมการดำเนินงาน

การจัดทำบัญชีกองทุน ได้มีการนำหลักการบัญชีการเงินที่ใช้กับองค์กรธุรกิจทั่วไปมาปรับใช้กับองค์กรที่มีได้มุ่งแสวงหาผลกำไร ทำให้วิธีการบันทึกบัญชีทั้งสององค์กรมีความใกล้เคียงกัน แต่อาจมีความแตกต่างกันบ้าง ในเรื่องการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับการรับรู้รายได้ ค่าใช้จ่ายและการคิดค่าเสื่อมราคา ที่จะต้องมีการปรับวิธีการบันทึกบัญชีให้มีความสอดคล้องกับองค์กรที่มีได้มุ่งแสวงหาผลกำไร ในแต่ละองค์กร องค์กรที่ ไม่แสวงหากำไรอาจประกอบด้วยกองทุนเพียงกองทุนเดียว หรือหลายกองทุน ซึ่งแต่ละกองทุนจะถือเป็นหน่วยงานอิสระทางการเงินมีสินทรัพย์ และระบบบัญชีเป็นของตนเอง ซึ่งในแต่ละกองทุนอาจเลือกใช้หลักเกณฑ์ในการบันทึกบัญชีดังนี้

1.การบันทึกบัญชีเกณฑ์เงินสด คือเกณฑ์ที่กองทุนจะทำการบันทึกบัญชีรายได้และรายจ่ายก็ต่อเมื่อได้มีการรับเงินสดเข้ามา และจ่ายเงินสดออกไป

2.การบันทึกบัญชีเกณฑ์คงค้าง คือเกณฑ์ที่กองทุนจะทำการบันทึกบัญชีรายได้หรือรายจ่ายทันทีเมื่อมีรายได้หรือรายจ่ายเกิดขึ้น โดยไม่คำนึงถึงว่าจะมีการรับเงินสดเข้ามา หรือได้จ่ายเงินสดออกไปหรือยัง แต่ในทางปฏิบัติแม้จะมีการบันทึกบัญชีโดยใช้หลักคงค้างแต่ถ้าเป็นรายการรายรับหรือรายจ่ายที่มีจำนวนเงินไม่มากอาจทำการบันทึกบัญชีโดยใช้เกณฑ์เงินสด เช่น รายการรายได้เบ็ดเตล็ด รายจ่ายเบ็ดเตล็ด ดอกเบี้ยจ่าย เป็นต้น

3.การบันทึกบัญชีเกณฑ์ผสม คือเกณฑ์ที่กองทุนจะทำการบันทึกบัญชีรายได้ต่อเมื่อได้รับเงินสดเข้ามา แต่จะบันทึกบัญชีรายจ่ายทันทีเมื่อมีรายจ่ายเกิดขึ้นโดยไม่คำนึงว่าจะมีการจ่ายเงินสดออกไปหรือยัง

ปิยฉัตร ชื่นตระกูล (2542) ได้ศึกษาการประเมินบริการฌาปนกิจสงเคราะห์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ผลการศึกษามีดังนี้ การเริ่มต้นรวมกลุ่มเป็นองค์กรบริการในชุมชนมีแนวคิดจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่มีอยู่และพัฒนารวมกลุ่มมาไม่นานนักด้วยสาเหตุทำตามชุมชนอื่นและ คิดว่าจะทำให้มีเงินทำศพมากขึ้น ชุมชนส่วนใหญ่มีการรวมตัวกันจัดตั้งองค์กรบริการฌาปนกิจสงเคราะห์ ลักษณะบริการด้านรูปแบบของบริการจะมี 2 แบบ คือ แบบเป็นทางการซึ่งจัดตั้งภายนอกชุมชนแต่จะ ให้บริการมาถึงชุมชนด้วย ผู้สูงอายุไม่สามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้ และรูปแบบบริการแบบไม่เป็นทางการ เป็นบริการที่จัดเฉพาะสมาชิกในชุมชน บริการสำหรับสมาชิกในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงและไม่มีการจัดตั้ง องค์กรบริการแต่จะให้บริการเฉพาะกิจ ซึ่งส่วนใหญ่การฌาปนกิจสงเคราะห์ที่มีการจัดตั้งเป็นองค์กรฌาปนกิจสงเคราะห์ในชุมชนเกือบทั้งหมดมีการจัดบริการแบบนี้และ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นสมาชิกองค์กรรูปแบบนี้ ในด้านสถานที่ตั้งองค์กรบริการ ในรูปแบบบริการแบบเป็นทางการ สถานที่ตั้งองค์กรบริการจะอยู่นอกชุมชน ส่วนรูปแบบองค์กรบริการไม่เป็นทางการซึ่งมีอยู่ในชุมชนสถานที่ตั้งจะใช้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรเป็นสถานที่ตั้งองค์กร การจัดตั้งองค์กรบริการ ส่วนใหญ่ไม่มีการจดทะเบียนให้ถูกต้องตามกฎหมาย นโยบายและวัตถุประสงค์บริการส่วนใหญ่ จะเป็นไปเพื่อการสงเคราะห์ศพในชุมชน โครงสร้างองค์กรบริการจะมีลักษณะไม่เป็นทางการ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่แบบหลวม ด้านระบบการดำเนินงานทั้งหมดดำเนินการในรูปกรรมการ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการเลือกตั้ง กรรมการส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน อาชีพเกษตรกร มีจำนวนหนึ่งในสี่เป็นผู้สูงอายุด้วย กรรมการมีความคิดเห็นในทางบวกต่อฌาปนกิจสงเคราะห์ ดำเนินการโดยกรรมการซึ่งมักเป็นกรรมการหมู่บ้านด้วย

จำนวนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยคณะกรรมการจะมอบให้กรรมการคนใดคนหนึ่งรับผิดชอบดำเนินการ และจะมีทีมงาน 2 – 4 คน รับผิดชอบ ดำเนินงานตามนโยบายและวัตถุประสงค์ซึ่งเน้นการทำศพโดยเฉพาะ กระบวนการดำเนินงานอาศัยแนวทางที่ กำหนดไว้ตามกฎหมาย ไม่มีการเขียนระเบียบชัดเจน และส่วนใหญ่มีข้อกำหนดที่ระบุไว้ในเรื่องวิธีการรับ สมาชิกซึ่งมี 2 แบบคือแบบรายบุคคลและรายกลุ่ม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นสมาชิกแบบรายบุคคล โดยอัตราค่าสมาชิก ส่วนใหญ่จะยึดตามกฎหมายคือเก็บค่าสงเคราะห์ศพ ศพละ 20 บาท/ราย แต่มีความยืดหยุ่นเพราะมีการเก็บตามศักยภาพของผู้สูงอายุ ตั้งแต่ 5 บาท- 50 บาท และเมื่อมีการตายเกิดขึ้นจะมีการจ่ายเงินภายใน 1 วัน การประเมินการให้บริการพบว่า ในรูปแบบบริการแบบเป็นทางการจะถือมาตรฐานบริการตามระเบียบของกฎหมาย แต่ในองค์กรบริการในชุมชนแม้จะอาศัยแนวทางตามระเบียบปฏิบัติอยู่บ้าง แต่จัดว่ายังไม่มีมาตรฐานบริการ แต่ทั้งนี้การดำเนินงานจะเป็นไปตามจุดมุ่งหมายคือเพื่อการสงเคราะห์ศพ ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจบริการที่จัดขึ้นตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุมีความครอบคลุมในทุกพื้นที่ บริการฌาปนกิจสงเคราะห์ มีความเป็นธรรมและให้โอกาสแก่ผู้สูงอายุในการใช้บริการ ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในบริการ เป็นบริการที่จัดนำจะมีความยั่งยืนและปัญหาอุปสรรคในมุมมองของผู้สูงอายุจะเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบริการส่วนในปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกรรมการจะเป็นเรื่องการทำตามบทบาทของสมาชิกและปัญหาด้านการดำเนินงานอยู่ที่ระบบการทำงาน ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานฌาปนกิจสงเคราะห์ในชุมชนที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ประกอบด้วยการพัฒนาตัวผู้สูงอายุด้านเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีโดยการสร้างงานให้กับผู้สูงอายุในชุมชน จัดทำแผนงาน/โครงการสร้างโอกาสหรือเอื้อที่จะสนับสนุนความสัมพันธ์ที่ดีและสร้างความแน่นแฟ้นให้แก่ผู้สูงอายุและครอบครัว และจัดความครอบคลุมหลักประกันทางสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ นอกจากนี้ต้องพัฒนาองค์กรบริการฌาปนกิจสงเคราะห์ในชุมชน ด้วยการพัฒนากิจกรรมการ ด้านองค์ความรู้และพัฒนาระบบบริการให้มีคุณภาพรวมทั้งการจัดทำนโยบายแบบมีส่วนร่วมที่จะดูแลให้ผู้สูงอายุมีหลักประกันการตายเต็มร้อย

นันทิยา ศรีวรสารและวรรณชนก จันทชุม (2554) ได้ศึกษาการประเมินกิจกรรมกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์กรณีศึกษา ชมรมพัฒนาผู้สูงอายุตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การเริ่มรวมกลุ่มเป็นการช่วยเหลือกันในลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อน และความเชื่อของท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญกับการจัดงานในประเพณีการตายมาก เพื่อเป็นการให้เกียรติแก่ผู้เสียชีวิต รูปแบบของบริการแบบไม่ เป็นทางการ ที่จัดให้เฉพาะ สมาชิกผู้สูงอายุในชุมชนตำบล

โนนบุรี ชมรมยังไม่ได้จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย การดำเนินการอยู่ในรูปกรรมการ ส่วนใหญ่มาจากการแต่งตั้ง รวมทั้งกระบวนการดำเนินงานอาศัยแนวทางที่กำหนดไว้ในระเบียบชมรม มีการเขียนระเบียบที่ชัดเจนขึ้นมาแบบหลวม แต่ไม่ได้ทำตามระเบียบที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย และส่วนใหญ่มีข้อกำหนดที่ระบุไว้ในเรื่องวิธีการรับสมาชิกซึ่งมี 2 แบบคือ สมาชิกสามัญและสมาชิกกิตติมศักดิ์ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ เป็นสมาชิกสามัญ ส่วนสมาชิกกิตติมศักดิ์ ยังไม่มีผู้ใดสมัครรับผิดชอบดำเนินงานตามนโยบายวัตถุประสงค์ซึ่งเน้นเฉพาะการทำศพ เมื่อมีการตายเกิดขึ้นจะเก็บเงินค่า สงเคราะห์ศพ ศพละ 20 บาท/ราย โดยจ่ายในวันฌาปนกิจศพ การประเมินกิจกรรมกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์พบว่า รูปแบบการจัดยังไม่มีมาตรฐานบริการ แต่การดำเนินงานเป็นไปตามจุดมุ่งหมาย ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจ บริการที่จัดขึ้นตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ มีความครอบคลุมใน ทุกพื้นที่ ปัญหาอุปสรรคที่พบ ได้แก่ การขาดการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของผู้สูงอายุ การขาดการประชาสัมพันธ์ให้ทราบข้อมูลการดำเนินงานของชมรม การขาดสภาพคล่องของเงินทุนหมุนเวียนในการจ่ายค่าทำศพให้แก่สมาชิก การขาดแหล่งเงินทุนสนับสนุน และการสนับสนุนจากหน่วยงานภายในท้องถิ่น ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานกิจกรรมกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ในชุมชน ที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุในตำบลโนนบุรี ประกอบด้วย การพัฒนาตัวผู้สูงอายุด้านเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี การสร้างการมีส่วนร่วมให้แก่ ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานชมรม ควรมีการประชุมระหว่างกรรมการและสมาชิกร่วมกันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง สร้างงานสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ การจัดงานระดมทุนให้ชมรมผู้สูงอายุ เพื่อเป็นกองทุนของชมรมฯ สำหรับใช้ในการบริหารให้ชมรมสามารถดำเนินการขับเคลื่อนได้ด้วยตนเองโดยให้ชุมชนเห็นคุณค่า

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) โดยการสัมภาษณ์และจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในวันที่ 12 กรกฎาคม 2562 ณ เทศบาลตำบลมะขามเมืองใหม่ จังหวัดจันทบุรี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ นางทัศนีวรรณ ธรรมคงทอง ประธานกองทุนสวัสดิการช่วยเหลืองานศพชมรม และคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการช่วยเหลืองานศพชมรมผู้สูงอายุ จำนวน 30 ราย นักพัฒนาชุมชนหรือผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน ประจำเทศบาลตำบลมะขามเมืองใหม่ อำเภอ

มะขาม จังหวัดจันทบุรี 1 ราย รวมจำนวน 32 ราย ซึ่งคณะผู้วิจัยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ แบบสัมภาษณ์สภาพการจัดทำบัญชีในปัจจุบัน ปัญหาในการจัดทำบัญชี และแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีของกองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพ ชมรมผู้สูงอายุ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ทั้งนี้ได้นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 3 ท่าน ตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : I.O.C.) ความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) ว่าตรงตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาครั้งนี้หรือไม่ จากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไข โดยมีค่าเท่ากับ 0.99 และได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

การศึกษาการจัดทำบัญชีของกองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพ ชมรมผู้สูงอายุ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี สามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดทำบัญชี

1. ด้านการจัดทำบัญชี กองทุนฯ มีการจัดทำบัญชีด้วยมือ โดยมีประธานกลุ่มเป็นผู้ดำเนินการจัดทำ การรับเงินค่าสมัครค่าบำรุง เงินสงเคราะห์ มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติในการรับส่งเงินระหว่างบุคคลและหน่วยงานเป็นลายลักษณ์อักษรตามข้อบังคับที่กำหนด และมีการออกใบสำคัญรับเงินสำหรับการรับเงินทุกครั้ง ทำการสรุปยอดเงินที่ได้รับทุกวันเมื่อสิ้นเวลารับเงิน โดยมีการตรวจสอบจำนวนเงินที่รับกับหลักฐานการรับและรายการที่บันทึกไว้ในบัญชีทุกสิ้นวัน

การดำเนินงานด้านการเบิกจ่ายเงิน มีการกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการอนุมัติเบิกจ่ายเงินอย่างชัดเจน ทั้งนี้ทางกองทุนฯ ยังไม่มีการแบ่งแยกหน้าที่ด้านการเบิกจ่ายเงิน และยังไม่มีการกำหนดวงเงินผู้มีอำนาจอนุมัติการจ่ายเงิน สำหรับการเบิกจ่ายเงินค่าใช้จ่ายอื่น หรือค่าใช้จ่าย

ทั่วไป บางครั้งยังไม่มีใบสำคัญหรือเอกสารหลักฐานประกอบการจ่ายอย่างถูกต้อง โดยมีประธานกองทุน จะเป็นผู้ดำเนินการเบิกจ่ายเงินเท่านั้น

การเก็บรักษาเงิน กองทุนฯ มีการเก็บรักษาเงินสด ณ ที่ตั้งกองทุนฯ แต่ยังไม่มีความปลอดภัยเท่าที่ควร และได้ทำการเปิดบัญชีเงินฝากประเภทออมทรัพย์ไว้กับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขามะขาม ในนามของกองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพ ชมรมผู้สูงอายุ โดยมีการร่วม ลงนามเบิกจ่าย 2 ใน 3 ราย จากบุคคลดังต่อไปนี้ นางทัศนีย์วรรณ ธรรมคงทอง ประธานกองทุนฯ น.ส.บุญช่วย แสงสด เลขานุการ และ นางวงเดือน เวชภิรมย์ เจริญญิก และมีการตรวจนับเงินสดคงเหลือในมือว่าตรงกับยอดคงเหลือในสมุดบัญชีหรือไม่เป็นประจำทุกรอบระยะเวลาบัญชี (ทัศนีย์วรรณ ธรรมคงทอง, 2562)

การบันทึกบัญชีเงินสดและเงินฝากธนาคาร กองทุนฯ มีการบันทึกจำนวนเงินที่ได้รับหรือจ่ายไปในบัญชีเงินสดภายในวันที่ได้รับเงินหรือจ่ายเงิน หรือวันทำการถัดไป และมีการบันทึกเงินที่นำฝากธนาคารในบัญชีเงินฝากธนาคารภายในวันที่นำฝาก ทั้งนี้ทางกองทุนฯ ยังไม่มีการกระทบยอดเงินฝากธนาคารในทุกสิ้นเดือน

การจัดทำรายงานทางการเงินและการสอบทาน กองทุนฯ มีการรายงานทางการเงิน โดยจัดทำขึ้นตามระยะเวลาที่กำหนด คือในการประชุมใหญ่ประจำปีของคณะกรรมการกองทุนซึ่งมีการกำหนดวาระการรายงานฐานะการเงินของกองทุนฯ และไม่มีการเผยแพร่ ปิดประกาศ แจ้งสำเนารายงานทางการเงิน ให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียได้รับทราบข้อมูล ซึ่งผู้บริหารกองทุนฯ ยังขาดการนำรายงานทางการเงินไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการควบคุม และการตัดสินใจในการดำเนินงานของกองทุนฯ หรือนำไปใช้ประโยชน์อย่างไม่เต็มประสิทธิภาพนั่นเอง

2. ด้านเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี

เอกสารประกอบการบันทึกบัญชีที่กองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพ ชมรมผู้สูงอายุ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ใช้ประกอบการบันทึกบัญชี ได้แก่

ใบสำคัญรับเงิน จะมีการพิมพ์เป็นเล่มจากโรงพิมพ์ สำหรับใช้บันทึกการรับเงินค่าสงเคราะห์ศพจากสมาชิก

และมีรายละเอียดที่สำคัญ ได้แก่ เลขที่ เล่มที่ ของใบสำคัญรับเงิน วันที่ รายชื่อผู้สูงอายุที่จ่ายเงิน รายชื่อของผู้สูงอายุที่เสียชีวิต จำนวนเงิน และลงชื่อผู้รับเงิน ดังภาพที่ 1

ใบสำคัญรับเงิน เลขที่ ชมรมผู้สูงอายุ ต.มะขาม อ.มะขาม จ.จันทบุรี วันที่ เขียนที่ ได้รับเงินช่วยเหลือผู้สูงอายุจาก..... 1. นาย/นาง/นางสาว..... 2. นาย/นาง/นางสาว..... 3. นาย/นาง/นางสาว..... 4. นาย/นาง/นางสาว..... 5. นาย/นาง/นางสาว..... จำนวนบาท (.....) ว่างถูกต้องแล้ว (ลงชื่อ).....ผู้รับเงิน (.....)
--

ภาพที่ 1 ใบสำคัญรับเงิน

ทะเบียนสมาชิก ใช้สำหรับบันทึกข้อมูลของสมาชิกแต่ละรายซึ่งกองทุนฯ จะใช้สมุดขีดเส้นแบ่งเป็นช่อง ๆ ได้แก่ ช่องเลขที่ ช่องชื่อ สกุล ช่องที่อยู่ และช่องหมายเหตุ ดังภาพที่ 2

เลขที่	ชื่อ นามสกุล	ที่อยู่	หมายเหตุ
1	นายสุธา พฤกษ์พุ่ม	225 ม.1 ต.มะขาม	ชอยเกาะยายหอม
2	นายหอม พฤกษ์พุ่ม	225/1 ม.1 ต.มะขาม	ชอยเกาะยายหอม
3	นายนักรบ วิชัยศึก	231/33 ม.1 ต.มะขาม	ชอยทุ่งนาล้า
4	นางสำลี นาคสกุล	196/6 ม.1 ต.มะขาม	เกาะหนองห้า (ตายแล้ว)
5	นางสาวปราณี หอมโอบฐ์	221 ม.1 ต.มะขาม	ทางเข้าตลาดมะขาม
6	นางปราณี พฤกษ์พุ่ม	225 ม.1 ต.มะขาม	ชอยเกาะยายหอม
7	นายห้วง แสนจำรัส	206 ม.1 ต.มะขาม	ชอยหนองนาโรง
8	นางสำโรง อุทัยศรี	244/5 ม.1 ต.มะขาม	ชอยวังศรี
9	นายสศ พรหมมานะ	206/3 ม.1 ต.มะขาม	ชอยมะขาม
10	นายบุญมา อัฐแป	203/4 ม.1 ต.มะขาม	(ตายแล้ว)
11	นางป่วน อ่องสิทธิ์	191 ม.1 ต.มะขาม	บ้านหนองตะพอง
12	นายบุญเลิศ พวงพันธ์	199/2 ม.1 ต.มะขาม	ชอยเกาะหนองบัว

ภาพที่ 2 ทะเบียนสมาชิก

สมุดรายวันรับเงิน จ่ายเงิน กองทุนฯ จะใช้สมุดบัญชีปกฟ้า ในการบันทึกการรับเงินจ่ายเงิน และขีดเส้นแบ่งเป็นช่องวันที่ ช่องจำนวนเงิน ช่องจำนวนเงินรับ จ่าย และคงเหลือ ดังภาพที่ 3

2562	รายการ	หมู่	รับ	จ่าย	คงเหลือ
มีนาคม 1	ยอดยกมา		23,628		23,628
	จ่ายนางสง่า พรรณศรี	หมู่ 1		12,000	11,628
15	จ่ายนายเจียง ธรรมคงทอง	หมู่ 6		12,000	-372
26	รับหมู่ 2		19,908		19,536
	รับหมู่ 6		2,970		22,506
	รับหมู่ 8		4,500		27,006
	นายเสรี หอมประเสริฐ	หมู่ 9	100		
	นางนิภาพร เจือจันทร์	หมู่ 9	100		
	นายลือชา คณະดี	หมู่ 9	100		
	นางวรรณา รุ่งแจ้ง	หมู่ 9	100		
	นางสาวรัตนา แจ่มศรี	หมู่ 10	100		
	นายบุญธรรม คงทองสอาด	หมู่ 10	100		
	นายลัดดา พลศักดิ์	หมู่ 10	100		
	นายประเสริฐ วิเศษ	หมู่ 3	100		
	นางดาว ฉลาดเฒ	หมู่ 5	300		
	นายต๋อย อุทัยรัมย์	หมู่ 6	100		
	นายวงศ์ธร ภาสวงษ์	หมู่ 7	100		
	นางวิมล ศรีมงคล	หมู่ 8	100		
	นางสาววิมล ริมกรด	หมู่ 8	400		
	นางวรินทร์ มลคณกิจ	หมู่ 8	200		
	นายนวน บำรุงศิลป์	หมู่ 1	400		
	นายประเสริฐ ผลจันทร์	หมู่ 1	100		
	นางสุจิตตรา มีมาก	หมู่ 1	100		
	นายประกอบ สงค์ประเสริฐ	หมู่ 1	200		
	นายสังเวย แสงพราย	หมู่ 4	200		
	นายสมชาย หวานเสนาะ	หมู่ 2	100		
	นางสาวชีวา เขียวมรกต	หมู่ 2	100		
	นายจรรยา คุณเจตน์	หมู่ 2	100		30,306
30	รับหมู่ 9		10,620		40,906
	<u>รวม</u>	-	<u>64,926</u>	<u>24,000</u>	<u>40,906</u>
ผู้เสียชีวิต 2 ราย นายสง่า พรรณศรี หมู่ 1 นายเจียง ธรรมคงทอง หมู่ 6					

ภาพที่ 3 สมุดรายวันรับเงิน จ่ายเงิน

3. ด้านการจัดทำรายงานทางการเงินหรือรายงานทางการบริหาร

กองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพ ชมรมผู้สูงอายุ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี มีการจัดทำรายงานจำนวนเงินที่มีอยู่ในมือและในธนาคาร โดยจะจัดทำเป็นประจำรายปี ลงในสมุดรายวัน รับเงิน จ่ายเงิน ระบุรายรับและรายจ่ายประจำปี พร้อมกับจำแนกประเภทของรายรับ และรายจ่ายประจำปี พร้อมสรุปผลการดำเนินงานว่าคงเหลือจำนวนเท่าใด ยกไปในงวดบัญชีถัดไป ดังภาพที่ 4

สรุปปี 2558			
รายรับ		รายจ่าย	
จากสมาชิก	442,211	ใช้หนี้	24,496
สมาชิกใหม่	8,620	ใบเสร็จ	7,500
ผู้บริจาค	4,010	จ่ายศพ	348,000
รวม	454,841	นำฝากธนาคาร	50,000
		รวมจ่าย	429,996
คงเหลือ	$454,841 - 429,996 = 24,845$		
ยอดยกไป	24,845		
	สมาชิกใหม่ 38		
สรุป	ราย	ผู้เสียชีวิต 29 ราย	

ภาพที่ 4 การรายงานทางการเงินของกองทุนฯ

4. ด้านการตรวจสอบหรือติดตาม

การจัดทำบัญชีของกองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพ ชมรมผู้สูงอายุ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี เป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน คือ การสงเคราะห์ศพ เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี เท่านั้น และยังไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนตาม พระราชบัญญัติการฌาปนกิจ จึงยังไม่มี การตรวจสอบจากหน่วยงานอื่น มีเพียงการเข้ามาดูแลให้การประสานงานจากผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน ประจำเทศบาลตำบลมะขามเมืองใหม่ เท่านั้น โดยกรรมการและสมาชิกจะให้ความไว้วางใจและเชื่อมั่น ประธานกองทุนฯ เป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นข้าราชการบำนาญที่มีความรู้ความสามารถ

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาปัญหาในการจัดทำบัญชี

ผลการศึกษาปัญหาในการจัดทำบัญชีของกองทุนฯ นั้น พบว่าปัญหาส่วนมากเกิดจากการที่กองทุนฯ ขาดบุคลากรที่มีทักษะและความรู้ในการจัดทำบัญชี คณะกรรมการและสมาชิกที่เป็นผู้สูงอายุทั้งหมด ประกอบกับ รูปแบบเอกสารในการจัดทำบัญชียังไม่ตรงตามมาตรฐาน ขาดเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล การจัดเก็บเงินจากสมาชิกทำได้ยาก การนำเสนอข้อมูลการทำบัญชียังไม่ต่อเนื่อง

ส่วนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีที่เหมาะสม

แนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีที่เหมาะสม นำไปสู่การเพิ่มศักยภาพในดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพ ชมรมผู้สูงอายุ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี พบว่า ประเด็นที่ควรพัฒนาเป็นอันดับแรก คือ ควรพัฒนาความสามารถของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานบัญชีให้มีทักษะด้านการจัดทำบัญชีเพิ่มขึ้น รองลงมา คือ การดำเนินงานด้านการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินให้มีความรัดกุม โปร่งใส ตรวจสอบได้เพิ่มขึ้น ควรมีการจัดทำรายงานทางการเงินและนำเสนอต่อที่ประชุมใหญ่เป็นประจำทุกปี ควรจัดให้มีการสอบทานการจัดทำบัญชีและการรายงานทางการเงินจากหน่วยงานภายนอก สำหรับการพัฒนาให้มีการบันทึกบัญชีด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือโปรแกรมสำเร็จรูปในอนาคตนั้น ควรดำเนินการเป็นลำดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีของกองทุนฯ ควรดำเนินการจัดอบรมให้ความรู้ในการจัดทำบัญชี ด้านวิชาชีพ และกิจกรรมนันทนาการ ให้แก่สมาชิก ควรมีการประชุมเรื่องรายงานทางการเงิน อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง และควรจัดทำระเบียบข้อบังคับของกองทุนให้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และนำเสนอเผยแพร่แก่สมาชิกให้รับทราบนั่นเอง

คณะผู้วิจัยได้พัฒนาการจดบันทึกบัญชีของกองทุนฯ โดยได้ออกแบบสมุดเงินสด รายงานรายรับรายจ่ายประจำเดือน รายงานสรุปรายชื่อสมาชิกใหม่ และรายงานสรุปรายชื่อผู้เสียชีวิต เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินงานของกองทุนฯ และไม่ทำให้เกิดความยุ่งยากในการบันทึกบัญชี แต่จะอำนวยความสะดวกสำหรับคณะกรรมการกองทุน และผู้บริหารกองทุน ที่สามารถทราบถึงรายละเอียดของรายรับและรายจ่ายของกองทุนได้ทันทีว่ามาจากแหล่งใด โดยดูได้จากยอดรวมในแต่ละเดือนนั่นเอง คณะกรรมการกองทุนทราบ โดยมีรูปแบบดังภาพที่ 5 ถึงภาพที่ 8

การบันทึกรายการในสมุดเงินสด มีรายละเอียดดังนี้ โดยแสดงได้ดังภาพที่ 6

- | | |
|----------------------------------|---|
| (1) ช่อง “พ.ศ.วันเดือน” | ใช้บันทึกพ.ศ. วันที่ เดือน ที่เกิดรายการ |
| (2) ช่อง “รายการ” | ใช้บันทึกรายละเอียดรายการที่เกิดขึ้น |
| (3) ช่อง “ค่าสมัคร” | ใช้บันทึก การรับเงินค่าสมัครจากสมาชิก |
| (4) ช่อง “ค่าฌาปนกิจ” | ใช้บันทึก การรับเงินค่าฌาปนกิจจากสมาชิก |
| (5) ช่อง “ค่าฌาปนกิจรับล่วงหน้า” | ใช้บันทึก การรับเงินค่าฌาปนกิจล่วงหน้าจากสมาชิก |
| (6) ช่อง “รายรับอื่น ๆ” | ใช้บันทึกการรับเงินของกองทุนฯ นอกเหนือจาก
(3) (4) (5) |
| (7) ช่อง “รวมรายรับ | ใช้บันทึกยอดรวมของการรับเงินของกองทุน
(3) (4) (5) (6) |
| (8) ช่อง “ค่าสงเคราะห์ศพ” | ใช้บันทึกการจ่ายเงินค่าสงเคราะห์ศพให้แก่ทายาท
ผู้เสียชีวิต |
| (9) ช่อง “ค่าใช้จ่ายในการบริหาร” | ใช้บันทึก การจ่ายเงินค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน
กองทุนฯ เช่น ค่าตอบแทนกรรมการ ค่าตอบแทน
ผู้เก็บเงิน เป็นต้น |
| (10) ช่อง “ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ” | ใช้บันทึกการจ่ายเงินค่าใช้จ่ายอื่น ๆ นอกเหนือจาก
(8) (9) |
| (11) ช่อง “รวมรายจ่าย” | ใช้บันทึก ยอดรวมของการจ่ายเงินของกองทุน
(8) (9) (10) |
| (12) ช่อง “ยอดคงเหลือ” | ใช้บันทึก ยอดคงเหลือ จากการรับเงิน และการ
จ่ายเงินของกองทุน โดยนำ (12) + (6) - (11) |

[illegible]

ภาพที่ 5 สมุดเงินสด

รายงานรายรับ รายจ่าย	
กองทุน.....	
ประจำเดือน.....	พ.ศ.
(หน่วย : บาท)	
ยอดยกมา เดือนก่อน	xxxxx
รายรับ	
ค่าสมัคร	xxxxx
ค่าฌาปนกิจ	xxxxx
ค่าฌาปนกิจรับล่วงหน้า	xxxxx
รายรับอื่น ๆ	<u>xxxxx</u>
รวมรายรับ	
รายจ่าย	
ค่าสงเคราะห์ศพ	xxxxx
ค่าใช้จ่ายในการบริหาร	xxxxx
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	<u>xxxxx</u>
รวมรายจ่าย	<u>xxxxx</u>
ยอดคงเหลือยกไป	<u>xxxxx</u>

ภาพที่ 6 รายงานรายรับ รายจ่าย

รายงานสรุปรายชื่อสมาชิกใหม่				
กองทุน.....				
ประจำเดือน พ.ศ.				
ลำดับ ที่	เลขทะเบียน สมาชิก	ชื่อ-สกุล	หมู่บ้าน	หมายเหตุ

ภาพที่ 7 รายงานสรุปรายชื่อสมาชิกใหม่

รายงานสรุปรายชื่อสมาชิกผู้เสียชีวิต					
กองทุน.....					
ประจำเดือน..... พ.ศ.					
ลำดับที่	เลขทะเบียน สมาชิก	ชื่อ-สกุล	หมู่บ้าน	สาเหตุการ เสียชีวิต	หมายเหตุ

ภาพที่ 8 รายงานสรุปรายชื่อสมาชิกผู้เสียชีวิต

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันในการจัดทำบัญชีของกองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพ ชมรมผู้สูงอายุ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี พบว่า กองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพ ชมรมผู้สูงอายุ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี เป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้นมาโดย

มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน คือ การสงเคราะห์ศพ เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรีเท่านั้น และยังไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนตาม พระราชบัญญัติการฌาปนกิจ ในด้านการจัดทำบัญชีของกองทุนฯ นั้นจะมีประธานกลุ่มเป็นผู้ดำเนินการจัดทำบัญชีของกองทุนฯ โดยการบันทึกบัญชีด้วยมือ มีการออกใบเสร็จรับเงินสำหรับการรับเงินทุกครั้ง ใช้เอกสารประกอบการบันทึกบัญชี ประกอบด้วย ใบเสร็จรับเงิน สมุดทะเบียนสมาชิก และ สมุดรายวันรับเงิน จ่ายเงิน การจัดทำรายงานจำนวนเงินที่มีอยู่ในมือและในธนาคาร โดยจะจัดทำเป็นประจำรายปี ลงในสมุดรายวันรับเงิน จ่ายเงิน โดยระบุรายรับและรายจ่ายประจำปี พร้อมกับจำแนกประเภทของรายรับ และรายจ่ายประจำปี พร้อมสรุปผลการดำเนินงานว่าคงเหลือจำนวนเท่าใด ยกไปในงวดบัญชีถัดไป นอกจากนี้ ยังมีการสรุปจำนวนสมาชิกที่เสียชีวิต และสมาชิกใหม่ประจำปีอีกด้วย สอดคล้องกับ ปิยฉัตร ชื่นตระกูล (2542) ที่ได้ศึกษา การประเมินบริการฌาปนกิจสงเคราะห์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ซึ่งพบว่า มีรูปแบบบริการแบบไม่เป็นทางการ เป็นบริการที่จัดเฉพาะสมาชิกในชุมชนบริการสำหรับสมาชิกในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง และไม่มีการจัดตั้งองค์กรบริการแต่จะให้บริการเฉพาะกิจ และยังสอดคล้องกับนันทิยา ศรีวรสารและวรรณชนก จันทชุม (2555) ที่ได้ศึกษาการประเมินกิจกรรมกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์กรณีศึกษา ชมรมพัฒนาผู้สูงอายุตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การเริ่มรวมกลุ่มเป็นการช่วยเหลือกันในลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อน และความเชื่อของท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญกับการจัดงานในประเพณีการตายมาก เพื่อเป็นการให้เกียรติแก่ผู้เสียชีวิต รูปแบบของบริการแบบไม่เป็นทางการ ที่จัดให้เฉพาะ สมาชิกผู้สูงอายุในชุมชนตำบลโนนบุรี ชมรมยังไม่ได้จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย การดำเนินการอยู่ในรูปกรรมการ ส่วนใหญ่มาจากการแต่งตั้ง รวมทั้งกระบวนการดำเนินงานอาศัยแนวทางที่กำหนดไว้ในระเบียบชมรม มีการเขียนระเบียบที่ชัดเจนขึ้นมาแบบหลวม แต่ไม่ได้ทำตามระเบียบที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย และส่วนใหญ่มีข้อกำหนดที่ระบุไว้ในเรื่องวิธีการรับสมาชิกซึ่งมี 2 แบบ คือ สมาชิกสามัญและสมาชิกกิตติมศักดิ์ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสามัญ ส่วนสมาชิกกิตติมศักดิ์ ยังไม่มีผู้ใดสมัคร รับผิดชอบดำเนินงานตามนโยบายวัตถุประสงค์ซึ่งเน้นเฉพาะการทำศพ เมื่อมีการตายเกิดขึ้นจะเก็บเงินค่า สงเคราะห์ศพ 20 บาท/ราย โดยจ่ายในวันฌาปนกิจศพ การประเมินกิจกรรมกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์พบว่า รูปแบบการจัดยังไม่มีมาตรฐานบริการ แต่การดำเนินงานเป็นไปตามจุดมุ่งหมาย

ปัญหาที่พบในการจัดทำบัญชีของกองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพชมรมผู้สูงอายุตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี คือ ปัญหาด้านบุคลากร เป็นปัญหาที่มีความสำคัญต่อ

การดำเนินงานของกองทุน โดยกองทุนฯ มีคณะกรรมการและสมาชิกที่เป็นผู้สูงอายุทั้งหมด อีกทั้งคณะกรรมการและสมาชิกยังขาดทักษะและความรู้ในการจัดทำบัญชี รูปแบบเอกสารในการจัดทำบัญชียังไม่ตรงตามมาตรฐาน ขาดเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล การจัดเก็บเงินจากสมาชิกทำได้ยาก และขาดการนำเสนอข้อมูลการทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคณะกรรมการกองทุนฯ และสมาชิกเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีไม่เพียงพอ

สำหรับแนวทางการพัฒนาการจัดทำบัญชีนั้น คณะผู้วิจัยเห็นควรดำเนินการใน 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ควรมีการอบรมให้ความรู้แก่กรรมการและผู้ทำบัญชีของกองทุน ให้มีความรู้ด้านการจัดทำบัญชีและการควบคุมภายใน ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ออกแบบสมุดเงินสด รายงานสรุปรายชื่อสมาชิกใหม่ รายงานสรุปรายชื่อสมาชิกผู้เสียชีวิต สมุดชำระเงินประจำตัวสมาชิก บัญชีชำระเงินประจำตัวสมาชิก รายงานจำนวนเงินที่มีอยู่ในมือและในธนาคาร บัญชีรายได้ รายจ่าย และงบดุลตามพรบ. การฉ้อโกงกิจการ พ.ศ. 2545 เพื่อใช้ในการบันทึกบัญชีและอำนวยความสะดวกสำหรับคณะกรรมการกองทุน ผู้บริหารกองทุน ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานทางด้านบัญชีของกองทุนฯ ไม่ทำให้เกิดความยุ่งยากในการบันทึกบัญชี

ระยะที่ 2 ควรการอบรมให้ความรู้แก่กรรมการและผู้ทำบัญชีของกองทุน ให้มีความรู้ด้านการเงินและการบัญชีตาม พระราชบัญญัติการฉ้อโกง พ.ศ. 2545 เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการไปสู่ระยะที่ 3 โดยอาจนำคอมพิวเตอร์โปรแกรมไมโครซอฟท์เอ็กเซล มาช่วยอำนวยความสะดวกในการบันทึกบัญชีและเก็บข้อมูล เพื่อให้การดำเนินงานด้านการจัดทำบัญชีที่สะดวก รวดเร็ว มีความถูกต้อง เป็นปัจจุบันและเชื่อถือได้

ระยะที่ 3 หากกองทุนฯ มีความเข้มแข็งสามารถที่จะผลักดันให้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการฉ้อโกง พ.ศ. 2545 ต่อไป

สอดคล้องกับ วุฒิชัย สุธะช่วย, สุวรรณ หวังเจริญเดช และนิกร ยาสมร (2559) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้การปฏิบัติงานทางการบัญชีกับความสำเร็จในการทำงานของผู้บริหารฝ่ายกองคลังของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา พบว่า การเรียนรู้การปฏิบัติงานทางการบัญชี ด้านการเรียนรู้จากผู้อื่นมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการทำงาน จึงต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้การปฏิบัติงานทางการบัญชีโดยมีการสร้างให้มีการเรียนรู้จากผู้อื่นซึ่งได้รับคำแนะนำทางการบัญชี การให้กำลังใจ และการให้โอกาสในการทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้น และส่งเสริมให้บุคลากรตระหนักและเห็นความสำคัญของการเรียนรู้การปฏิบัติงานทางการบัญชี เพื่อให้สามารถจัดทำบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุได้ตามวัตถุประสงค์

ขององค์กร และยังสอดคล้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการปฏิบัติงานทางการบัญชี กับการสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา โดย นันทนา ภูขมั่ง, สุวรรณ หวังเจริญเดช และนิกร ยาสมร (2560) ที่พบว่าทักษะการปฏิบัติงานทางการบัญชี ด้านทักษะการคำนวณ ด้านทักษะการจัดการข้อมูล ด้านทักษะด้านการเงินและบัญชี และด้านทักษะการสื่อสารมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานโดยรวม ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับ การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความชำนาญ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน เป็นการเพิ่มสมรรถนะให้เกิดทักษะการปฏิบัติงานบัญชีให้มีมาตรฐาน เชื่อถือได้ นำมาซึ่งความสำเร็จในการปฏิบัติงานและเกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

ควรศึกษาเพิ่มเติมในด้านการนำระบบสารสนเทศทางการบัญชีมาประยุกต์ใช้ในการจัดทำบัญชีของกองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพ ชมรมผู้สูงอายุ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการจัดทำบัญชีด้วยระบบสารสนเทศหรือโปรแกรมสำเร็จรูปที่เหมาะสมของกองทุนสวัสดิการเงินช่วยเหลืองานศพ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี และการจัดทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างเทศบาลตำบลมะขามเมืองใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชี การอบรมด้านวิชาชีพและนันทนาการ

บรรณานุกรม

- ซอฟต์แวร์ บิส พลัส. (2560). *หลักการบัญชี : กิจกรรมที่ไม่แสวงหากำไร*. สืบค้นจาก <http://www.softbizplus.com/accounting-principles/589-ac1-10-non-profit-accounting>
- ณิชาณี ฉุนฉลาด. (2558). *การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย (Social Welfare for the Elderly in Thailand)*. สืบค้นจาก <http://22library2.parliament.go.th/2wichadarn2content-digest2digest021.pdf>.
- ทัศนีย์วรรณ ธรรมคงทอง. (2562). (ผู้ให้สัมภาษณ์). ณ เทศบาลตำบลมะขามเมืองใหม่ ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2562.
- ไทยโพสต์. (2561). *ร้อง”สมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ผู้สูงอายุ” โกงเงินทำศพกว่า 100 ราย รวม 3 ล้านบาท*. สืบค้นจาก <https://www.thaipost.net/main/detail/21905>
- นันทนา ภูมั่ง สุวรรณ หวังเจริญเดช และนิกร ยาสมร. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการปฏิบัติงานทางการบัญชีกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม* 11(2), 147-156.
- นันทิยา ศรีวรสารและวรรณชนก จันทชุม. (2555). การประเมินกิจกรรมกลุ่มอาปนกิจสงเคราะห์กรณีศึกษา ชมรมพัฒนาผู้สูงอายุ ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัย ระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 12*, 1236-1242. สืบค้นจาก <HTTPS://GSBOOKS.GS.KKU.AC.TH/55/CDGRC13/FILES/HMP14.PDF>.
- ปิยฉัตร ชื่นตระกูล. (2542). *การประเมินบริการอาปนกิจสงเคราะห์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ*. สืบค้นจาก www.thaicentenarian.mahidol.ac.th/TECIC/index.php?option=com...task...
- วัชรินทร์ หอมประเสริฐ. (2556). *การบัญชี 1*. อัดสำเนา. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- วุฒิกัทร สุขช่วย สุวรรณ หวังเจริญเดช และนิกร ยาสมร. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้การปฏิบัติงานทางการบัญชีกับความสำเร็จในการทำงานของผู้บริหารฝ่ายกองคลังของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 8(1), 12-22.

วาทกรรม “สตรีทฟู้ด” ของภาครัฐประเทศสิงคโปร์¹
THE DISCOURSE ON “STREET FOOD” OF SINGAPORE
GOVERNMENT SECTOR

นันทกา สุธรรมประเสริฐ และ ธนสิน ชุตินทรานนท์

Nuntaka Suthamprasert and Thanasin Chutintaranond

สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาคารประชาธิปก-รำไพพรรณี ชั้น 7

ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330

Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University, Prajadhipok-Rabhai Barni Building,
7th Floor, Phayathai Rd., Wangmai, Pathumwan, Bangkok, 10330

*Corresponding author Email: klanghow@yahoo.com

(Received: August 19, 2020; Revised: September 22, 2020;

Accepted: September 30, 2020)

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวาทกรรมสตรีทฟู้ดที่ภาครัฐของประเทศสิงคโปร์สร้างขึ้น โดยศึกษาจาก จากหนังสือเรื่อง From Third World to First, the Singapore Story: 1965-2000 โดยนายลีควนยู อดีตนายกรัฐมนตรี บทสุนทรพจน์เกี่ยวกับนโยบาย Clean and Green Singapore ที่ปรากฏในเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสตรีทฟู้ด ได้แก่ เว็บไซต์ www.nea.gov.sg และ www.nas.gov.sg และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสตรีทฟู้ดที่จัดทำโดยหน่วยงานภาครัฐของประเทศสิงคโปร์

ผลการศึกษาพบว่า วาทกรรมสตรีทฟู้ดของภาครัฐแบ่งเป็น 3 ยุค คือ ยุคก่อนการพัฒนาเมือง ยุคแห่งการพัฒนาเมือง และยุคหลังการพัฒนาเมือง วาทกรรมสตรีทฟู้ดถูกให้ความหมายตามเป้าหมายการพัฒนาในแต่ละยุค อีกทั้งภาครัฐยังใช้วาทกรรมดังกล่าวในการสร้างความชอบธรรมเพื่อบริหารจัดการสตรีทฟู้ดภายใต้นโยบาย Clean and Green Singapore และ Racial Harmony

คำสำคัญ: สตรีทฟู้ดประเทศสิงคโปร์, วาทกรรมภาครัฐ

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ “วาทกรรมและระบบบริหารจัดการ “สตรีทฟู้ด” ในประเทศอาเซียน กรณีศึกษา ประเทศสิงคโปร์ ประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศไทย” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช อาเซียนคลัสเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Abstract

This article aims to study the discourse on “street food” constructed by Singapore government sector. The texts which examined were: From Third World to First, the Singapore Story: 1965-2000 the memoirs of Lee Kuan Yew, speech scripts about Clean and Green Singapore Policy which displayed on the relevant state agency’s website namely www.nea.gov.sg and www.nas.gov.sg as well as the research upon street food conducted by Singapore Government Sector.

The result shows that the discourses on street food can be divided into three periods: pre-urbanisation, urbanisation, and post-urbanisation. Each period, the discourses, are defined as follow the development goal and used to legitimate the street food management under the Clean and Green Policy and Racial Harmony Policy.

Keywords: Singapore’s street food, Discourse of Government Sector

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศสิงคโปร์เป็นนครรัฐสมัยใหม่ มีเอกราชเป็นของตนเองเมื่อ ค.ศ.1965 ตั้งอยู่ในภูมิภาคที่เป็นเกาะและมีขนาดเล็กที่สุดในภูมิภาคอาเซียน อย่างไรก็ตามประเทศสิงคโปร์ได้กลายเป็นศูนย์กลางทางการเงินที่ใหญ่ที่สุดเป็นอันดับสี่ของโลก และมีรายได้ประชากรต่อหัวสูงที่สุดเป็นอันดับสามของโลก นอกจากนี้สิงคโปร์ยังติดอันดับโลกในระดับสูงด้านการศึกษา การสาธารณสุข ความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจตลอดจน “สตรีทฟู้ด” (street food)

สตรีทฟู้ดในที่นี้หมายถึง อาหารข้างทางที่ขายโดยแม่ค้าพ่อค้าหาบเร่แผงลอย (food hawker) ในพื้นที่สาธารณะ โดยในปี ค.ศ.2017 World Street Food Congress จัดลำดับให้สตรีทฟู้ดของสิงคโปร์ติด 13 อันดับจาก 50 อันดับแรกของโลก เช่นเดียวกับกับนิตยสาร Forbes จัดให้สตรีทฟู้ดของประเทศสิงคโปร์เป็นอันดับสองที่มีอาหารสตรีทฟู้ดที่ดีที่สุดในโลก นอกจากนี้ประเทศสิงคโปร์เป็นอีกประเทศหนึ่งที่ได้ชื่อว่าประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการสตรีทฟู้ด ความพยายามในการจัดการสตรีทฟู้ดนั้นเกิดขึ้นตั้งแต่สิงคโปร์ยังอยู่ภายใต้การปกครองของสหพันธรัฐมาเลเซีย แต่เริ่มเห็นผลภายหลังที่นายลีกวนยูเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลได้ประกาศ

แผนพัฒนาประเทศ “Clean and Green Singapore” บนพื้นฐานของการพัฒนาเมืองในด้าน สุขอนามัยและสิ่งแวดล้อมของเมือง

การขายสตรีทฟู้ดในอดีต รัฐบาลสิงคโปร์มองว่าเป็นต้นเหตุของโรคระบาด ปัญหาสุขอนามัย สิ่งแวดล้อม และกีดขวางการจราจร อีกทั้งในเชิงเศรษฐกิจภาครัฐไม่ได้จัดเก็บภาษีผู้ค้าสตรีทฟู้ดอย่าง เป็นระบบทำให้รัฐสูญเสียรายได้ในส่วนนี้ จึงส่งผลให้เกิดกวาดล้างแผงลอยสตรีทฟู้ดที่ไม่ได้ขึ้น ทะเบียน แต่มาตรการดังกล่าวไม่ได้ผลมากนัก เนื่องจากมีผู้ได้รับผลกระทบจากมาตรการนี้หลาย กลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มผู้ค้าและผู้ซื้อ นอกจากนั้นแล้วยังส่งผลเสียต่อคะแนนนิยมของพรรคกิจประชา (PAP: People Action Party) ซึ่งนายลีควนยูเป็นผู้ก่อตั้งอีกด้วย อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการ สตรีทฟู้ดตามแผนพัฒนา Clean and Green Singapore ประสบความสำเร็จในระยะเวลาไม่ถึง 10 ปี

เมื่อกล่าวถึงระบบการบริหารจัดการสตรีทฟู้ดซึ่งอยู่ภายใต้แผนพัฒนาประเทศของ สิงคโปร์ กล่าวได้ว่าเป็นผลพวงของวาทกรรมการพัฒนาจากโลกตะวันตกที่แยกประชาคมโลกตาม คุณลักษณะทางเศรษฐกิจและการเมืองออกเป็น 3 กลุ่ม คือประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศกำลัง พัฒนา และประเทศด้อยพัฒนา แนวคิดเรื่องการพัฒนาแบบตะวันตกดังกล่าวเป็นแนวทางการ พัฒนาโดยอาศัยทฤษฎีความทันสมัย (Modernisation Theory) ที่ได้รับความนิยมอย่างสูงใน ประเทศตะวันตกในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศในแถบ ยุโรปใช้แนวทางนี้ในการพัฒนาฟื้นฟูประเทศเป็นผลสำเร็จ แนวคิดการพัฒนาตามแบบดังกล่าวจึงได้ แพร่กระจายและถูกนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศด้อยพัฒนาต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศอาณานิคม และประเทศที่เกิดใหม่หลังจากได้รับเอกราชในช่วงปี ค.ศ.1950-1960 เป็นต้นมา

ทฤษฎีความทันสมัยเป็นทฤษฎีที่มองสังคมเป็นวิวัฒนาการแบบเส้นตรง โดยแบ่งสังคมเป็น สังคมแบบดั้งเดิมและสังคมทันสมัย โดยให้ความสำคัญกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอันที่จะ พัฒนาผู้คนไปสู่สังคมทันสมัย นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นถึงความคิดความเชื่อและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม เป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนา (บุษบา สุธีธร, 2549: 20-25) จากข้อเสนอของทฤษฎีความทันสมัยข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการให้ความหมายของ “การพัฒนา” ว่าการพัฒนาคือความทันสมัยใน แบบตะวันตก ซึ่ง Arturo Escobar (1988, อ้างถึงใน ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2560) วิจารณ์ว่า การนิยามความเป็น “ประเทศโลกที่สาม” “ประเทศด้อยพัฒนา” เป็นการสร้างเอกลักษณ์/ ตัวตน ของสิ่งที่เรียกว่า “ความด้อยพัฒนาทางเศรษฐกิจ” ขึ้น โดยใช้มาตรฐานและกฎเกณฑ์ทางเศรษฐกิจ ของประเทศตะวันตกมาเป็นมาตรวัด เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ยินดีและยอมรับเอาสิ่งที่ดีกว่าจาก ประเทศที่พัฒนาแล้วมาใช้

จากหนังสือเรื่อง “From Third World to First, the Singapore Story: 1965-2000” ที่เขียนขึ้นจากความทรงจำของนายกรัฐมนตรีลีควงยู สะท้อนให้เห็นว่า รัฐบาลสิงคโปร์ในสมัยนั้นมองประเทศของตนเองว่า เป็น “ประเทศโลกที่สาม” อันเป็นวาทกรรมที่ประเทศโลกตะวันตกได้สร้างขึ้นเพื่อจัดระเบียบโลกใหม่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ดังนั้นการจะวางนโยบายและแนวทางการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้ทัดเทียมอารยะประเทศ จึงต้องอาศัยชุดความรู้แบบตะวันตกมาใช้ น่าสนใจว่ารัฐบาลสิงคโปร์รับเอาวาทกรรม “ประเทศโลกที่สาม” และวาทกรรมการพัฒนามาใช้ในการสร้างวาทกรรมชุดใดต่อไปเพื่อบริหารจัดการสตรีทฟู้ดในประเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาวาทกรรม “สตรีทฟู้ด” ที่ภาครัฐของประเทศสิงคโปร์สร้างขึ้น

นิยามศัพท์

1. สตรีทฟู้ด (street food) ในงานวิจัยนี้หมายถึง อาหารข้างทางที่ขายโดยแม่ค้าพ่อค้าหาบเร่แผงลอย (food hawker) ในพื้นที่สาธารณะของประเทศสิงคโปร์
2. วาทกรรม ในงานวิจัยนี้หมายถึง ระบบและกระบวนการในการสร้าง (constitute) ความหมายให้กับสตรีทฟู้ดของภาครัฐประเทศสิงคโปร์ ได้แก่ รัฐบาล และงานวิจัยที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐ

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อที่จะตอบโจทย์การวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์วาทกรรม (discourse analysis) ตามแนวทางของมิเชล ฟูกูต์ (Michel Foucault อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2561: 492) คือการวิเคราะห์ตัวบทบนพื้นฐานความคิดที่ว่า ผู้มีอำนาจใช้ภาษาในการกำหนดความจริงและความหมายเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ซึ่งความจริงและความหมายเหล่านั้นมีอำนาจนำไปสู่การกระทำที่ก่อให้เกิดผลบางอย่างตามมาเสมอ ในกรณีของระบบการบริหารจัดการสตรีทฟู้ดของประเทศสิงคโปร์ ผู้วิจัยเห็นว่ารัฐบาลหรือผู้มีอำนาจรับเอาวาทกรรมการพัฒนาและชุดความรู้และวิทยาการต่าง ๆ จากประเทศตะวันตก ตลอดจนนำมาสร้างเป็นวาทกรรมเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและวางแผนการจัดการสตรีทฟู้ด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์วาทกรรมระบบบริหารจัดการสตรีทฟู้ดของประเทศสิงคโปร์ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis) จากหนังสือเรื่อง From Third World to First, the Singapore Story: 1965-2000 นโยบาย Clean and Green Singapore ที่ปรากฏในเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสตรีทฟู้ด ได้แก่ เว็บไซต์ www.nea.gov.sg และ www.nas.gov.sg เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสตรีทฟู้ด นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกลุ่มผู้ชายและกลุ่มผู้หญิง นอกจากนี้ยังใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในพื้นที่ Hawker Centre ในชุมชน China Town Hawker Centre Albert Hawker Centre ในการเก็บข้อมูลร่วมด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

1. แบบลงรหัสการวิเคราะห์วาทกรรมจากตัวบท ตามหัวข้อดังนี้ 1) ชุดคำ 2) ความหมาย 3) ปฏิบัติการของวาทกรรม
2. แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ชายและกลุ่มผู้หญิง

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

“วาทกรรม” ในที่นี้หมายถึง ระบบและกระบวนการในการสร้าง (constitute) ความหมายให้กับสตรีทฟู้ดของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการสตรีทฟู้ดในประเทศสิงคโปร์ ได้แก่ รัฐบาล ผู้ค้า และผู้ซื้อ โดยผู้วิจัยเห็นว่าการวิเคราะห์วาทกรรมการพัฒนาและสตรีทฟู้ด จะช่วยให้เราตระหนักถึงจุดยืน ความคิด ความเห็น ความเชื่อ และความหมายของการบริหารจัดการสตรีทฟู้ด ยิ่งไปกว่านั้นจะได้แสดงให้เห็นถึงภาคปฏิบัติการจริงของวาทกรรมการพัฒนา ตลอดจนผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากวาทกรรมนั้น โดยใช้กรอบการศึกษาตามแนวทางวัฒนธรรมศึกษา (Cultural Studies) ซึ่งสนใจมิติเชิงอำนาจในการกำหนดความหมายของชีวิตมนุษย์ และในขณะเดียวกันมนุษย์เองก็ย่อมมีอำนาจในการต่อสู้ต่อรองความหมายด้วยเช่นกัน

ผลการศึกษา

จากการค้นคว้าข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ของสตรีทฟู้ดในประเทศสิงคโปร์และนำมาจัดระบบพบว่า สถาบันสังคมโดยเฉพาะสถาบันการเมืองและภาครัฐมองสตรีทฟู้ดเป็น “วัตถุ” และกำหนดความหมายของสตรีทฟู้ดแตกต่างกันไปตามนโยบายการพัฒนาประเทศ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ยุค คือ

ยุคก่อนการพัฒนาเมือง ยุคแห่งการพัฒนาเมือง และยุคหลังการพัฒนาเมืองวาทกรรมสตรีทฟู้ดยุคก่อนการพัฒนาเมือง

1. วาทกรรมสตรีทฟู้ดยุคแห่งการพัฒนาเมือง

บริบททางสังคมหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ช่วงทศวรรษที่ 1950 ภายหลังแยกตัวจากสหพันธรัฐมาเลเซียซึ่งเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต จึงส่งผลให้ประชาชนในประเทศสิงคโปร์ตกงานและประสบกับปัญหาความยากจนเป็นจำนวนมาก ประชาชนที่มีความรู้ต่ำจำเป็นต้องประกอบอาชีพกรรมกร (coolie) และหาบเร่ขายอาหารและเครื่องอุปโภคอื่นๆ เนื่องจากเป็นอาชีพที่ต้นทุนไม่สูงและไม่ต้องการทักษะความรู้มากนัก โดยผู้ค้าหาบเร่ส่วนใหญ่เป็นชาวจีนอพยพมาจากมณฑลกว่างตงทางตอนใต้ของจีน (Chua Beng Huat, 2015: 24, Ann Wee, 2017: 61-62) นอกจากนั้นเป็นชาวมลายู และชาวอินเดีย ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอาหารข้างทางหรือสตรีทฟู้ดจึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับผู้มีรายได้น้อย ทำให้การขายอาหารสตรีทฟู้ดขยายตัวขึ้นเรื่อยๆ รัฐบาลสิงคโปร์ได้จัดตั้ง Hawker Inquiry Commission ขึ้นใน ค.ศ.1950 เพื่อดูแลและควบคุมการจัดเก็บภาษีจากผู้ค้าหาบเร่แผงลอย (hawker) ซึ่งจากการลงพื้นที่สำรวจผู้ค้าของหน่วยงานดังกล่าวพบว่า มีผู้ค้าขึ้นทะเบียนค้าขายหาบเร่แบบถูกกฎหมายเพียงหนึ่งในสามของผู้ค้าทั้งหมด ทำให้รัฐไม่สามารถจัดเก็บรายได้อย่างที่ควรจะเป็น นอกจากนี้ผลการสำรวจยังระบุว่า การขายสตรีทฟู้ดรวมทั้งการค้าข้างทางสร้างความรำคาญต่อสาธารณะจากการทิ้งขยะ ระบายน้ำเสียลงตามท้องถนนและแม่น้ำลำคลอง

...disorderly sprawl of hawkers, blocking up entire streets with a jumble of goods in defiance of all order and reason.

(Ghani, 2011)

การที่ภาครัฐสร้างวาทกรรมให้แก่ผู้ค้าหาบเร่ว่าเป็น “ความน่ารำคาญของสาธารณะ” “กลุ่มที่ไม่เคารพกฎกติกาของบ้านเมือง” ปฏิบัติการของวาทกรรมดังกล่าวคือรัฐบาลออกมาตรการปราบปราม จับกุม และยึดอุปกรณ์การค้าขายของผู้ค้าซึ่งเป็นผู้มีรายได้น้อยและไม่มีทางเลือกในการประกอบอาชีพ ปัญหาที่เกิดขึ้นคือปัญหาการรื้อถอนและกลุ่มผู้มีอิทธิพลนอกระบบ หรือกลุ่มอั้งยี่ เนื่องจากผู้ค้านอกกฎหมายติดสินบนเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อให้สามารถขายของได้ต่อไป ผู้ค้าบางส่วนใช้การจ่ายค่าคุ้มครองให้แก่อั้งยี่ในพื้นที่ให้ขัดขวางการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ปัญหาดังกล่าวกลายเป็นปัญหาแบบงูกินหางและไม่สามารถบริหารจัดการได้

2. วาทกรรมสตรีทฟู้ดยุคแห่งการพัฒนาเมือง

ประเทศสิงคโปร์ในยุคแห่งการพัฒนาเมือง เมืองถูกเปลี่ยนสถานะของที่ดินจาก “ธรรมชาติ” สู่การลงทุนรูปแบบหนึ่ง เป็นการจัดระบบพื้นที่ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของการทำให้กลายเป็นเมือง ในระบบทุนนิยมในฐานะเป็นพื้นที่กระทำ กล่าวคือ รัฐบาลพัฒนาพื้นที่เพื่อก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ โดยการสร้างระบบการใช้สอยที่ดินประเภทต่าง ๆ เช่น การกำหนดย่านหรือเขตชุมชนที่พักอาศัย ย่านเศรษฐกิจ แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ซึ่งส่งผลต่อการให้ความหมาย สตรีทฟู้ดของรัฐบาล

วาทกรรมสตรีทฟู้ดในยุคแห่งการพัฒนาเมืองปรากฏการต่อสู้ต่อรองกันระหว่าง วาทกรรมของภาครัฐที่มองว่า สตรีทฟู้ดเป็น “ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาเมือง” และวาทกรรมภาคประชาชนที่ให้ความหมายว่าสตรีทฟู้ดคือ “ปัญหาปากท้อง” กล่าวคือ ในปี ค.ศ.1959 พรรคกิจประชา นำโดยนายลีควนยู ชนะการเลือกตั้งเป็นผู้นำรัฐบาล และได้ประกาศนโยบาย Clean and Green Singapore ซึ่งเป็นวาทกรรมการพัฒนาที่กำกับการบริหารจัดการเพื่อทำให้กลายเป็นเมือง (urbanisation) ตามแบบตะวันตกหรือที่นายกรัฐมนตรีลีควนยูเรียกว่า “มาตรฐานประเทศโลกที่หนึ่ง” (First World Stands) เนื่องจากหนึ่งในตัวชี้วัดการพัฒนาตามทฤษฎีการทำให้ทันสมัยคือ “เมือง” (city) โดย ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2560: 212) เห็นว่า ความเป็นเมืองในวาทกรรมการพัฒนาในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 คือ เมืองเป็นตัวแทนของความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ดังนั้นหากจะพัฒนาประเทศสิ่งแรกที่ต้องทำคือสร้างเมืองขึ้นมาให้เป็นศูนย์กลางความเจริญ แล้วความเจริญดังกล่าวก็จะขยายไปยังพื้นที่ชนบทอื่น ๆ

ในนโยบายพัฒนาประเทศของนายลีควนยู มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาประเทศให้เป็นโอเอซิสในอุษาคเนย์ (One arm of my strategy was to make Singapore into an oasis in Southeast Asia, Lee Kuan Yew, 2012: 199) โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างภาวะทางสังคมที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว (Lee Kuan Yew, 1968) จากนโยบายดังกล่าวพบว่ารัฐบาลใช้วาทกรรมการพัฒนาการทำให้ทันสมัย ผ่านชุดความหมาย 4 ชุด คือ 1) เมืองต้องมีความสะอาด ซึ่งมีสองนัย คือ ปราศจากคอร์รัปชัน (keeping the government clean) และความสะอาดถูกสุขอนามัย 2) เมืองต้องมีความเป็นระเบียบ 3) สิ่งแวดล้อมที่ดี และ 4) สุขภาพดี

วาทกรรมความเป็นเมืองดังกล่าวถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชนในรูปแบบของการปราศรัยของผู้นำอำนาจ เช่น นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข โดยวาทกรรมดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานของชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพและสิ่งแวดล้อมซึ่งผูกโยงความเป็นเมืองกับ

ความสะอาดและสุขภาวะ เช่น ภูมิประเทศแบบร้อนชื้นทำให้เชื้อโรคเจริญเติบโตได้ง่าย การเพิ่มจำนวนขึ้นของสัตว์ที่เป็นพาหะของโรคระบาด เช่น แมลงวัน หนู ยุง ฯลฯ และเหตุผลว่าการสร้างเมืองให้มีคุณลักษณะดังกล่าวเป็นการสร้างความแตกต่างในเชิงบวกให้แก่ภาพลักษณ์ของประเทศ กล่าวคือ เป็นเมืองที่น่าอยู่และมีสุขภาวะที่ดีที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจะช่วยดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศให้มาลงทุนในประเทศ อีกทั้งยังจะช่วยส่งเสริมธุรกิจภาคการท่องเที่ยวให้แก่ประเทศอีกทางหนึ่ง ดังตัวอย่าง

“...Singapore is making serious efforts to attract tourism. Do you think anyone will want to come a place infested with flies and mosquitos and run the risk of cholera or dengue ...how can we attract foreign industry to base their operations in Singapore if their executives cannot live in reasonable comfort and healthy surrounding?”

(Text of speech by the Minister for Health, Mr. Chua Sian Chin, August 24, 1968)

รูปธรรมของนโยบาย Clean and Green Singapore คือ การพัฒนาที่ดินซึ่งกรรมสิทธิ์การถือครองที่ดินส่วนใหญ่เป็นของรัฐทำให้ง่ายต่อการจัดสรร โดยรัฐบาลต้องการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม พื้นที่อาศัย และพื้นที่ทางธรรมชาติ แต่เนื่องจากความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่ รัฐบาลจึงต้องปรับรูปแบบที่พักอาศัยจากแนวราบมาเป็นอาคารการเคหะ โดยมีหน่วยงาน (Housing and Development Board, HDB) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ ส่วนภารกิจด้านสร้างสภาพแวดล้อมและสุขภาพที่ดี มีโครงการทำความสะอาดแหล่งน้ำและพื้นที่สาธารณะต่างๆ แต่กลับพบปัญหาคือ แผงขายสินค้าหาบเร่และสตรีที่ฟู้ดเก็ดขวางอยู่ตามท้องถนนและทางเดินสาธารณะ ทำให้การทำความสะอาดเป็นไปด้วยความยากลำบาก

จากการวิเคราะห์ต้นนโยบาย Clean and Green Singapore พบว่า เนื่องจากการจัดการสตรีที่ฟู้ดเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายพัฒนามนพื้นฐานความสะอาดและเป็นระเบียบ ดังนั้นจะพบวาทกรรมเกี่ยวกับสตรีที่ฟู้ดในลักษณะที่เป็นคู่ตรงข้ามกับชุดวาทกรรมความเป็นเมืองชุดวาทกรรมที่เป็นคู่ตรงข้ามของความเป็นเมืองคือ สลัม (urban slum) และความเป็นชนบทซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการไม่พัฒนา มีลักษณะแบบสังคมดั้งเดิม เช่น เป็นสังคมเกษตรกรรมที่ประกอบอาชีพเพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์ ความไร้ระเบียบ ผิดกฎหมาย ความสกปรก สิ่งรบกวนทั้งกลิ่นและเสียง ความไม่มี

มารยาท ซึ่งภาครัฐใช้วาทกรรมดังกล่าวเมื่อกล่าวถึงการขายอาหารและสินค้าของหาบเร่แผงลอย (hawker) ซึ่งถูกมองว่าเป็นต้นเหตุแห่งปัญหาสิ่งแวดล้อมของเมืองยกตัวอย่างเช่น

“...Cooked food on the pavement and street. Litter and dirt, the stench of rotting food, clutter and obstruction turned many parts of the city into slums. ...I looked across the Padang from my office window at the City Hall to see several cows grazing on the esplanade! A few days later a lawyer driving on the main road just outside the city hit a cow and died. The Indian cowherds were bringing their cows into the city to graze on the roadside and on the esplanade itself. I called a meeting of public health officers and spelt out an action plan to solve this problem.”

(Lee Kuan Yew, 2012: 200-201)

ตัวอย่างวาทกรรมข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้มีอำนาจใช้วาทกรรมการพัฒนาเมืองในการจัดการการเลี้ยงสัตว์ของประชาชน เนื่องจากการทำปศุสัตว์เป็นสัญญาณของสังคมเกษตรกรรมอันเป็นลักษณะของสังคมดั้งเดิม เมื่อมาอยู่ในพื้นที่เมืองการเลี้ยงสัตว์จึงต้องถูกจัดระเบียบเสียใหม่โดยการออกกฎหมายห้ามเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่เมือง บทลงโทษหากไม่ปฏิบัติตามทางกรจะส่งสัตว์ที่ยึดได้ไปโรงฆ่าสัตว์และเอาเนื้อบริจาคให้บ้านสวัสดิการสังคม การบริหารจัดการด้วยปฏิบัติการทางวาทกรรมดังกล่าวทำให้เกษตรกรทั้งหมดต้องย้ายพื้นที่การทำปศุสัตว์ออกจากเมืองภายในระยะเวลาไม่ถึงหนึ่งปี

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบวาทกรรมชุดสุขอนามัย (hygienic discourse) ซึ่งเชื่อมโยงกับวาทกรรมความเป็นเมืองในชุดความสะอาด จากตัวบทสุนทรพจน์ได้กล่าวถึงพื้นที่ในเขตเมืองยังมีหาบเร่แผงลอย (hawker) ทั้งที่เป็นอาหารและไม่ใช่อาหารขายอยู่ตามท้องถนนกีดขวางการจราจร เช่นเดียวกับบริเวณ Tekka Market หรือ Little India ในปัจจุบัน ซึ่งเดิมเป็นตลาดสดของชุมชนที่ขายเนื้อสัตว์และพืชผัก โดยในตัวบทระบุว่าผู้ค้าได้ฆ่าและเนื้อสัตว์ต่างทิ้งเศษ ซาก และเลือดสัตว์ลงในแม่น้ำลำคลอง การทิ้งขยะจากการปรุงและขายอาหารบนถนนและแม่น้ำลำคลองส่งผลให้เกิดแม่น้ำเน่าเสีย จำนวนหนู แมลงวัน และยุงเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ผลที่ตามมาคือเกิดโรคระบาด เช่น ท้องร่วง และไทฟอยด์ ดังตัวอย่าง

“...hawking activities and their suspect hygiene practices were linked with cholera and typhoid outbreaks as well as the increase in the numbers of pests, vermin and insects like flies and mosquitoes.”

“...all street hawkers plying their wares and slaughtering chickens ...everything went down, from the blood, feathers, and everything...”

(Goh Chin Tong, former head of the Hawkers Department, NEA,
อ้างอิงใน Ghani, เรื่องเดียวกัน: 4)

รัฐบาลได้ให้ความหมายลักษณะนิสัยดั้งเดิมและพฤติกรรมของกลุ่มผู้ค้าสตรีทฟู้ดและหาบเร่แผงลอยดังกล่าวข้างต้น ว่าเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาที่ได้วางไว้ อีกทั้งยังเป็นสัญญาณแห่งความล้มเหลวในเชิงการเมือง การบริหาร เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ (Chua Sian Chin, 1968) จึงพยายามหาวิธีการเพื่อกำจัดหาบเร่แผงลอยให้หมดไปจากท้องถนน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ Hawker Inquiry Commission ปี ค.ศ.1950 (อ้างอิงใน Ghani, เรื่องเดียวกัน: 2) ความว่า

...There is undeniably a disposition among officials to regard the hawker as a public nuisance to be removed from the street.

การนิยามความหมายให้กับการค้าขายสตรีทฟู้ดว่าเป็น “ปัญหาอุปสรรคการพัฒนาและต้องจัดระเบียบ” ส่งผลให้นายลีกวนยูสั่งตั้งกระทรวงสิ่งแวดล้อม (National Environment Agency, NEA) ขึ้นเพื่อจัดการปัญหาที่ขัดขวางการดำเนินนโยบายที่ตั้งไว้ หน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับของกระทรวงนี้ คือ หน่วยต่อต้านมลพิษ (Anti-Pollution Unit) และในปี ค.ศ.1974 ได้ตั้งหน่วยเฉพาะกิจกำกับดูแลหาบเร่แผงลอย (Hawkers Department Special Squad) เพื่อจัดการปัญหาผู้ค้าหาบเร่แผงลอยให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา 18 เดือน

การจัดการปัญหาผู้ค้าสตรีทฟู้ดและหาบเร่ด้วยการปราบปรามก่อให้เกิดผลกระทบกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสองกลุ่มหลัก คือ กลุ่มผู้ค้าและกลุ่มผู้ซื้อ จากการศึกษาพบว่าวาทกรรมที่ทั้งสองกลุ่มนี้ใช้ในการต่อรองกับการบริหารจัดการของภาครัฐคือวาทกรรมชุดเศรษฐกิจดังชุดคำต่อไปนี้

วาทกรรมผู้ขาย	วาทกรรมผู้ซื้อ
คนจน (low-income migrant)	แหล่งอาหาร (food source)
ไม่มีงานทำ (unemployed)	อาหารราคาถูกลง (affordable price)
แหล่งรายได้ (income)	ความสะดวกสบาย (convenience)

เมื่อวิเคราะห์ร่วมกับบริบททางสังคมในขณะนั้นพบว่า ภายหลังที่ประเทศสิงคโปร์ถูกขับออกจากสหพันธรัฐมาเลเซียทำให้ประชาชนที่การศึกษาน้อยไม่มีงานทำ ไม่มีรายได้ จึงหันมายึดอาชีพขายสตรีทฟู้ดและหาบของขายซึ่งเป็นอาชีพสุจริตดั้งเดิมที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ในขณะที่วาทกรรมของกลุ่มผู้ซื้อคือ เป็นแหล่งอาหารราคาถูก เนื่องจากกลุ่มผู้ซื้อส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือและเป็นแรงงานอพยพ ทำให้มีทางเลือกในการประกอบอาชีพน้อยกว่าผู้มีการศึกษาซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาวจีนที่ตั้งรกรากอยู่ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 19 และกลุ่มเปอรานากัน (Peranakan)² สตรีทฟู้ดจึงเป็นแหล่งอาหารที่แรงงานเหล่านั้นสามารถหาซื้อได้ อีกทั้งยังซื้อหาได้สะดวกสบายเนื่องจากสตรีทฟู้ดกระจายตัวอยู่ทั่วถนนทุกสาย เมื่อรัฐเข้ามาจัดระเบียบด้วยการปราบปรามจึงทำให้ผู้ขายต้องใช้การติดสินบนเจ้าหน้าที่รัฐ และยอมจ่ายค่าคุ้มครองให้กลุ่มอิทธิพลเพื่อให้สามารถขายของได้ต่อไป ส่วนกลุ่มผู้ซื้อก็เสียแหล่งอาหารราคาถูก หรือต้องคอยระมัดระวังว่าจะเกิดเหตุการณ์ “แมวไล่จับหนู” ที่เจ้าหน้าที่รัฐไล่กวาดผู้ค้า

“Hawker food, it’s cheap and delicious, it’s easy to find food you want”

“When I saw inspector I must eat quickly, or not I got hurt too.”

“My father sold soy milk, he must pay to gangster for living.”

(ผู้อยู่อาศัยในเคหะชุมชน China Town³ , สัมภาษณ์ 13 ก.ค.2561)

อย่างไรก็ตามในการพัฒนาประเทศภายใต้วาทกรรมการพัฒนา ตัวชี้วัดที่สำคัญอีกตัวหนึ่งคือตัวเลขความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งในระดับมหภาคและระดับจุลภาค สำหรับเศรษฐกิจในระดับมหภาครัฐบาลสิงคโปร์พยายามดึงดูดนักลงทุนต่างชาติให้เข้ามาทำธุรกิจในประเทศ ควบคู่ไป

² กลุ่มลูกหลานชาวจีนเชื้อดผสมที่ถือกำเนิดและอาศัยอยู่ ณ ดินแดนคาบสมุทรมลายู-อินโดนีเซีย ประกอบด้วยเมืองมะละกา และเมืองปีนัง ประเทศมาเลเซีย ประเทศสิงคโปร์ และหมู่เกาะชาวประเทศอินโดนีเซีย มาตั้งแต่ศตวรรษที่ 15

³ ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่อนุญาตให้เปิดเผยชื่อ

กับการแก้ปัญหาเศรษฐกิจระดับครัวเรือนที่ประสบกับปัญหาไม่มีงานทำโดยเฉพาะผู้ที่มีการศึกษาน้อย ในปี ค.ศ.1960 นายลีกวนยู จึงมีโครงการ “Meet the People” เพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชน นายลีกวนยูและสมาชิกในรัฐบาลพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นมีลักษณะแบบงูกินหาง กล่าวคือ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีงานทำและเมื่อหันไปประกอบอาชีพขายของหาบเร่และสตรีทฟู้ดก็ถูกภาครัฐปราบปราม ปัญหาคอร์รัปชัน และกลุ่มอิทธิพลนอกกฎหมายตามมา

นอกจากนี้ยังพบปัญหาว่า ลูกจ้างที่เข้าไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ไม่มีแหล่งอาหาร รัฐบาลจึงแก้ปัญหาด้วยการให้ผู้ค้าสตรีทฟู้ดที่ขึ้นทะเบียนแล้วไปขายอาหารในโรงงาน แต่พื้นที่ในการขายอาหารก็ยังไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ขายอาหารที่มีจำนวนมากกว่า ในขณะเดียวกันแรงงานตามสถานที่ก่อสร้างแหล่งที่พักอาศัยก็ประสบปัญหาไม่มีอาหารรับประทาน เนื่องจากภาครัฐกวดขันการค้าสตรีทฟู้ดแบบหาบเร่ที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียน ทำให้แหล่งอาหารราคาถูกของพวกเขาหายไป

สำหรับมิติด้านการเมือง เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้ซื้อและผู้ค้า กลุ่มคนเหล่านี้เป็นคะแนนเสียงของพรรคกิจประชา ซึ่งภายหลังที่รัฐบาลประกาศนโยบายปราบปรามผู้ค้าสตรีทฟู้ดและหาบเร่แผงลอย จึงทำให้มีประชาชนไม่เห็นด้วยเป็นจำนวนมากเนื่องจากส่งผลต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของพวกเขา ทำให้รัฐบาลต้องหาวิธีการบริหารจัดการรูปแบบใหม่

ภายใต้แผนพัฒนาประเทศให้ทันสมัยของประเทศสิงคโปร์ตามประเทศตะวันตก ที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก ดังนั้นชุดวาทกรรมที่มีผลต่อการบริหารจัดการสตรีทฟู้ดจึงเป็นวาทกรรมเศรษฐกิจ ซึ่งรัฐบาลพิจารณาว่าการค้าข้างทางและสตรีทฟู้ดเป็นการขับภาระการว่างงานของประชาชน และสามารถกระตุ้นให้เกิดการใช้จ่ายในระดับครัวเรือนได้ รัฐบาลจึงจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาจัดการแก้ไขปัญหาโดยเฉพาะ โดยให้ทำงานประสานกันระหว่างกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงสิ่งแวดล้อม จัดให้มีการสร้างพื้นที่ขายอาหารชั่วคราวให้แก่ผู้ค้า เพื่อช่วยให้ผู้ค้าสตรีทฟู้ดมีที่ทำกินในระหว่างที่ยังมีการก่อสร้างอยู่ โดยให้ผู้ค้าขึ้นทะเบียนเป็นผู้ค้าอย่างถูกกฎหมายแล้วจึงให้ไปขายอาหารให้กับคนงานก่อสร้างตามพื้นที่ต่างๆ อันเป็นการลดอัตราการว่างงาน สร้างรายได้ รักษาแหล่งอาหารราคาถูกไว้ให้ผู้ซื้อรายได้น้อยได้อีกด้วย

อย่างไรก็ดีจากปัญหาความขัดแย้งด้านเชื้อชาติ ที่ทำให้ประเทศสิงคโปร์ต้องแยกตัวออกจากสหพันธรัฐมาเลเซียในปี ค.ศ.1965 และนายลีกวนยูสถาปนาประเทศในบริบทสังคมแบบพหุวัฒนธรรม กล่าวคือ เป็นสังคมที่มีประชากรหลากหลายทางชาติพันธุ์อยู่ร่วมกัน ได้แก่ จีน จีนเชื้อสายมาลายู (Peranakan) มาลายู และอินเดียที่อพยพย้ายถิ่นมาตั้งรกรากช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อการก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยแล้วเสร็จ และรัฐบาลจึงมีนโยบายจัดสรรที่อยู่อาศัยตามระบบ

โควต้าประชากรตามชาติพันธุ์ โดยให้ชุมชนเคหะแต่ละชุมชนต้องมีสัดส่วนประชากรผู้อยู่อาศัยแต่ละเชื้อชาติในสัดส่วนที่เท่ากัน และในแต่ละอาคารแต่ละชุมชนจะต้องมีประชากรทุกชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกัน (Diana Chee, สัมภาษณ์ 6 ส.ค.2561) ซึ่งส่งผลให้ต้องการบริหารจัดการการขายสตรีทฟู้ดตามไปด้วย คือ ผู้ขายจะต้องย้ายแหล่งขายอาหารใหม่ตามที่รัฐกำหนด ในช่วงเวลาดังกล่าวจึงปรากฏการต่อรองระหว่างวาทกรรมความเท่าเทียมระหว่างชาติพันธุ์ของภาครัฐกับวาทกรรมเศรษฐกิจของกลุ่มผู้ค้าขึ้น โดยผู้ค้าใช้ชุดความหมายเรื่องราวได้และลูกค้าประจำที่ต้องสูญเสียไปหากต้องย้ายไปขายอาหารที่พื้นที่อื่น ดังตัวอย่าง

“...a lot of them (vendors) had their own customers and if you put them far away then they would say, ‘I’ lose my clientele because of the government.”

(Daniel Wang, former NEA Director-General of Public Health,
อ้างใน Ghani, เรื่องเดิม: 9)

รัฐบาลได้แก้ปัญหานี้ด้วยการจัดสรรพื้นที่ที่อยู่ใกล้แหล่งชุมชนโดยร่วมทุนร่วมกับเอกชน เพื่อสร้างศูนย์อาหารของชุมชนขึ้น (Food Hawker Centre) พร้อมระบบสาธารณูปโภค เช่น ระบบน้ำประปา ระบบไฟ ท่อน้ำทิ้ง และการจัดเก็บขยะ เพื่อให้ผู้ค้าสามารถขายอาหารในพื้นที่ที่ตนเองพักอาศัย ไม่ต้องเดินทางและขนย้ายอุปกรณ์ทำกินไปยังชุมชนอื่น โดยรัฐจัดเก็บค่าเช่าแผงขายอาหารเป็นรายเดือนและค่าธรรมเนียมรายปี

กระทรวงสิ่งแวดล้อมได้วางนโยบายให้ผู้ที่ยื่นทะเบียนเป็นผู้ค้าต้องเข้ารับการอบรมเรื่องสุขอนามัยและความสะอาดเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ผู้ค้าจะต้องถูกเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน Hawker Division ประเมินความสะอาดและสุขลักษณะทุกๆ 6 เดือน โดยการประเมินจะให้เกรด A B และ C หากพบว่าร้านใดความสะอาดไม่ได้มาตรฐาน จะถูกลดชั้นและลงโทษไม่ให้ขายอาหารเป็นเวลาสองสัปดาห์ (Kai Jing พ่อค้าขายอาหารใน China Town, สัมภาษณ์ 10 พ.ค.2561) เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเรื่องความสะอาดและสุขอนามัยขึ้นอีกครั้งตามวาทกรรมความเป็นเมืองที่ต้องสะอาด ถูกสุขลักษณะ และมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

อย่างไรก็ตามแม้ว่าปัญหาการว่างงานและแหล่งอาหารราคาถูกของประชาชนจะได้รับการแก้ไขแล้ว ปัญหาที่ภาครัฐยังไม่สามารถหาแนวทางแก้ไขได้คือ เรื่องความหลากหลายของประเภทอาหารในศูนย์อาหาร เนื่องจากรัฐไม่สามารถจัดสรรโควต้าตามประเภทของอาหารได้ เนื่องจากผู้

ค้าที่อยู่ในพื้นที่ต่างมีทักษะในการทำอาหารที่ใกล้เคียงกัน ทำให้ในศูนย์อาหารอาจมีร้านขายอาหารชนิดเดียวกันอยู่หลายร้าน นอกจากนี้เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการเลือกแผงขายอาหาร รัฐจึงใช้วิธีการให้ผู้ค้าจับสลากเลือกแผงขายอาหาร ทำให้เป็นไปได้ว่าแผงขายอาหารชนิดเดียวจะอยู่ติดกัน ซึ่งหลังจากจับสลากแล้วผู้ค้าไม่สามารถเปลี่ยนหรือย้ายแผงอาหารได้ ในระยะแรกจึงเกิดปัญหาการเรียกลูกค้าให้เข้าร้านตนเองและเกิดการทะเลาะเบาะแว้งขึ้น เพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย ภาครัฐจึงต้องใช้มาตรการทางกฎหมายห้ามผู้ค้าแต่ละร้านเรียกลูกค้าเข้าร้านตนเอง หากพบเห็นการกระทำดังกล่าวร้านค้าจะต้องเสียเงินค่าปรับ (แม่ค้าขาย Yong Tau Fu⁴ ที่ Albert Food Centre, สัมภาษณ์ 14 ก.ค. 2561)

3. วาทกรรมสตรีทฟู้ดยุคหลังการพัฒนาเมือง

วาทกรรมสตรีทฟู้ดในยุคหลังการพัฒนาเมืองถูกเปลี่ยนความหมายจากเชิงเศรษฐกิจ ที่เป็นเรื่องของปากท้องและความเป็นอยู่ของประชาชนมาเป็นพื้นที่แห่งการท่องเที่ยว กล่าวคือ ในช่วงทศวรรษที่ 1990 ประเทศสิงคโปร์กลายเป็นนครรัฐที่มีความทันสมัย สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย และมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องตามนโยบาย Clean and Green Singapore การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศหลังจากนั้นจึงมุ่งเป้าไปที่การท่องเที่ยวเป็นหลัก อย่างไรก็ตามเนื่องจากวิกฤติเศรษฐกิจในปี ค.ศ.1997 วิกฤติโรคระบาด และภัยการก่อการร้ายในช่วงต้นทศวรรษที่ 2000 ทำให้รัฐบาลต้องชะลอนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นตัวขับเคลื่อนไว้ก่อน แล้วจึงกลับมาดำเนินนโยบายอีกครั้งในปี ค.ศ.2006

นโยบายการท่องเที่ยวเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนในปี ค.ศ.2008 โดยรัฐบาลอนุมัติให้ก่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวขึ้นหลายแห่ง เช่น Universal Studio Singapore เปิดให้บริการอย่างเป็นทางการในปี ค.ศ.2011 ศูนย์การค้าและคาสิโน Marina Bay Sands และสวนกลางเมือง Garden by the Bay ในปี ค.ศ.2012 และ Hawker Centre และสตรีทฟู้ดที่ขายในชุมชนต่างๆ ได้กลายเป็นแหล่งอาหารของนักท่องเที่ยว จากการสำรวจวาทกรรมสตรีทฟู้ดที่ปรากฏในสื่อออนไลน์ สตรีทฟู้ดสิงคโปร์ถูกให้ความหมายว่าเป็นหนึ่งในสวรรค์ของสตรีทฟู้ดในทวีปเอเชีย

วาทกรรมสตรีทฟู้ดสิงคโปร์ถูกทำให้เด่นชัดขึ้นอีกครั้งในปี ค.ศ. 2016 “มิชลินไกด์” (Michelin Guide) หนังสือคู่มือแนะนำอาหารระดับโลก ได้ตีพิมพ์ Michelin Guide Singapore หรือคู่มือชิมอาหารของประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศที่ 6 ของในทวีปเอเชีย และในปี 2017 สตรีท

⁴ ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่อนุญาตให้เปิดเผยชื่อ

ฟู้ดสิงคโปร์ยังได้รับการจัดอันดับจากนิตยสาร Forbes ให้เป็นสตรีทฟู้ดระดับโลก ด้วยชื่อเสียงและมาตรฐานการชิมอาหารของสื่อระดับโลกจึงทำให้สตรีทฟู้ดของสิงคโปร์กลายเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวและผู้ชื่นชอบอาหาร จากการสำรวจหนังสือแนะนำเที่ยวสิงคโปร์ เช่น Lonely Planet และเว็บไซต์การท่องเที่ยวระดับโลก เช่น www.tripadvisor.com พบว่า สื่อเหล่านี้ใช้วาทกรรมสตรีทฟู้ดในความหมายว่า “สวรรค์ของนักกิน” “สวรรค์ของคนรักสตรีทฟู้ด” แสดงให้เห็นว่าวาทกรรมสตรีทฟู้ดได้ถูกยกระดับให้เป็นวาทกรรมหลักเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างแท้จริง

ประจักษ์พยานที่ชัดเจนอีกอย่างหนึ่งคือ สุนทรพจน์ของนายลีเซียนลุง นายกรัฐมนตรี ในวันชาติสิงคโปร์ 9 ส.ค.2561 ที่กล่าวว่า รัฐบาลได้ยื่นเรื่องเพื่อให้องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) พิจารณาขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม โดยให้เหตุผลว่าสตรีทฟู้ดสิงคโปร์นั้นสะท้อนวัฒนธรรมอาหารของสิงคโปร์ที่มีความ “เป็นชุมชน” ซึ่งเป็น “อัตลักษณ์” ของความเป็นสิงคโปร์ สอดคล้องกับเนื้อความในเว็บไซต์ของกระทรวงสิ่งแวดล้อม ในส่วนของ Hawker Centre Division ที่มีหน้าที่ดูแลบริหารจัดการสตรีทฟู้ดของประเทศ ได้ใช้ข้อความที่แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลพยายามสร้างวาทกรรมชุดใหม่ให้กับสตรีทฟู้ดและศูนย์อาหารด้วยการสร้างความหมายให้เป็น “ห้องอาหารของชุมชน” (community dining room) ตามวาทกรรมความเป็นชาติแบบพหุวัฒนธรรมที่ นายลีควนยู สร้างขึ้นในยุคการพัฒนาเมือง

การสร้างวาทกรรมสตรีทฟู้ดให้มีความหมายเชิงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน เป็นการพยายามสร้างอัตลักษณ์แบบใหม่ให้กับประเทศสิงคโปร์ โดยการให้ความหมายว่าศูนย์อาหารเป็นพื้นที่สาธารณะชนิดใหม่ในสังคม ที่มีจิตสำนึกเกี่ยวกับสังคม ชุมชน และวัฒนธรรม (civic-space) มากกว่าเป็นพื้นที่ส่วนตัว (private space) หรืออีกนัยหนึ่งคือศูนย์อาหารกลายเป็นพื้นที่เชิงสัญลักษณ์ (sign-space) เพื่อให้การรับประทานอาหารเป็นมากกว่าการรับประทานอาหารแต่เป็นการบริโภคสัญลักษณ์แทน กล่าวคือ เป็นการบริโภคเพื่อความหมาย เช่น การรับประทานเพื่อความสุขสำราญ เพื่อความตื่นตาตื่นใจ เพื่อเอกลักษณ์ หรือวิถีชีวิตแบบใดแบบหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการสร้างวาทกรรมดังกล่าวมีเป้าหมายคือ เพื่อให้นักท่องเที่ยวบริโภคความหมายที่ถูกผูกโยงกับความเป็นชุมชนพหุวัฒนธรรมมากกว่าประชาชนสิงคโปร์เอง

อย่างไรก็ตามเมื่อพื้นที่ชุมชนกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ปัญหาที่ตามมาคือผู้พักอาศัยรู้สึกว่ารกรุกล้ำเป็นส่วนตัว ยกตัวอย่างเช่นพื้นที่ China Town ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแหล่งอาหารจีน ในแต่ละวันมีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก นักท่องเที่ยวเข้าไปรับประทานอาหารในพื้นที่ชุมชน เดินชมวัดพระธาตุเขี้ยวแก้วที่อยู่ติดกันกับอาคารเคหะชุมชนชาวจีน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่

สมาชิกในชุมชนที่นั่งพักผ่อนและทำกิจกรรม เช่น เล่นหมากรุก ออกกำลังกาย อยู่ชั้นล่างของอาคาร จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้พักอาศัยรู้สึกที่ตนเองถูกรุกล้ำพื้นที่พักผ่อน และไม่สะดวกใจเมื่อมีนักท่องเที่ยวมานั่งดื่มเหล้า หรือสูบบุหรี่อยู่ข้าง ๆ และบางครั้งต้องต่อคิวรอซื้ออาหารนาน เพราะนักท่องเที่ยวมาซื้ออาหารร้านเดียวกัน แต่ข้อดีคือทำให้คนในชุมชนของเขามีรายได้เพิ่มขึ้น (ผู้อาศัยเคหะชุมชน China Town, อ้างแล้ว) เช่นเดียวกันกับผู้พักอาศัยในชุมชนเคหะ Albert Centre ตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับวัดเจ้าแม่กวนอิมพันมือ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของประเทศสิงคโปร์ ผู้พักอาศัยเห็นว่า การท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้กับร้านอาหารในชุมชน และเศรษฐกิจของประเทศ แต่เขาก็ต้องเสียพื้นที่ส่วนตัวไปให้กับนักท่องเที่ยว เช่น ที่นั่งรับประทานอาหารไม่พอ เพราะที่นั่งบางส่วนมีนักท่องเที่ยวมานั่งอยู่และมักจะไม่นั่งร่วมโต๊ะด้วย (ผู้พักอาศัยเคหะชุมชน Albert Centre , สัมภาษณ์ 13 ก.ค.2561)

ในส่วนของผู้ค้าสตรีทฟู้ด ผู้วิจัยสังเกตว่าผู้ค้าส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป โดยเฉพาะผู้ค้าในชุมชน China Town ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ปัญหาที่น่าจะเกิดขึ้นในระยะเวลานี้ก็คือ “ผู้สืบทอด” ในเชิงทฤษฎีด้านวัฒนธรรมศึกษา อธิบายว่า วัฒนธรรมต่าง ๆ จะสามารถอยู่รอดได้หากมีการผลิตซ้ำ (reproduce) แม้ว่ารัฐบาลจะสร้างวาทกรรมวัฒนธรรมอาหารสิงคโปร์ หรือความเป็นชุมชนให้กับสตรีทฟู้ด แต่หากไม่มีผู้สืบทอดแล้ววัฒนธรรมสตรีทฟู้ดจะสามารถดำเนินต่อไปได้หรือไม่ ทั้งนี้ ผู้วิจัยพบปัญหาผู้สืบทอดจากกรณีร้านขายกล้วยทอดชื่อดัง (Lim Kee Banana Fritters) ที่ศูนย์อาหาร Maxwell ซึ่งเป็นร้านที่หนังสือคู่มือและเว็บไซต์แนะนำการท่องเที่ยวต้องกล่าวถึง ประกาศเลิกกิจการในเดือนตุลาคมที่จะถึงนี้ ด้วยเหตุผลว่าไม่มีผู้สืบทอดการทำกล้วยทอด โดยเจ้าของร้านกล่าวว่า เขาได้พยายามสอนให้น้องชายทำกล้วยทอดให้ออกมาตามแบบต้นตำรับมาเป็นระยะเวลาเกือบสองปี แต่ผลที่ได้ก็ยังไม่พอใจ ซึ่งเขาเห็นว่าหากจะให้คนอื่นสืบทอดต่อไปก็เกรงว่าจะทำให้เสียชื่อเสียงที่สั่งสมมา (www.ohhappybear.com/2018/06/04/10-best-eats-in-singapore, เข้าถึงวันที่ 5 ก.ค.2561)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ระบบการบริหารจัดการสตรีทฟู้ดของประเภทสิงคโปร์มีความสัมพันธ์กับการให้ความหมายสตรีทฟู้ด ซึ่งความหมายดังกล่าวนำไปสู่การบริหารจัดการด้วยวิธีการที่ต่างกันไปตามการสร้างวาทกรรมของผู้มีอำนาจ หากวาทกรรมของกลุ่มผู้มีอำนาจน้อยสอดคล้องกับวาทกรรมหลัก ก็มีแนวโน้มว่าการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการจะสามารถเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม

อภิปรายผล

วาทกรรมสตรีทฟู้ดถูกกำหนดขึ้นโดยภาครัฐ โดยใช้สถาบันต่างๆ ในสังคมเป็นกลไกปฏิบัติการ กล่าวคือ เมื่อรัฐกำหนดวาทกรรมสตรีทฟู้ด รัฐก็สถาปนาสถาบันและหน่วยงานต่างๆ ขึ้นมาทำหน้าที่ในการกำหนดความหมายและแนวปฏิบัติให้สอดคล้องกับวาทกรรมที่ถูกสร้างขึ้นในแต่ละยุค

ในยุคก่อนการพัฒนาเมือง “สตรีทฟู้ด” ถูกกำหนดให้เป็น “ความน่ารำคาญสาธารณะ” ส่วนผู้ค้าสตรีทฟู้ดถูกกำหนดให้เป็น “กลุ่มที่ไม่เคารพกติกาของบ้านเมือง” ปฏิบัติการดังกล่าวเป็นปฏิบัติการเพื่อแบ่งแยก (dividing practice) ซึ่ง เป็นการใช้อำนาจในการบริหาร ควบคุม และกำหนดสตรีทฟู้ด โดยแยกกลุ่มผู้ค้าที่ปฏิบัติตามกฎและไม่ปฏิบัติตามกฎที่รัฐตราขึ้นด้วยการขึ้นทะเบียนผู้ค้า อีกทั้งการแบ่งแยกยังตามมาด้วยการกีดกัน (exclusion) กลุ่มที่ไม่ขึ้นทะเบียนด้วยการบังคับให้เลิกขายหรือยึดอุปกรณ์ค้าขาย ทั้งนี้การแบ่งแยกและการกีดกันนั้นเป็นไปตามอำนาจความรู้อันได้แก่ กฎหมาย วิทยาศาสตร์ และศาสตร์ด้านการแพทย์ ที่กำหนดระเบียบ ความสะอาด และสุขอนามัย ตลอดจนสร้างเกณฑ์ในการตรวจสอบ รวมถึงการทำให้ผู้ค้าสตรีทฟู้ดปฏิบัติตาม

กลไกที่รัฐบาลสร้างขึ้นเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการสตรีทฟู้ดคือ การทำให้กลายเป็นสถาบัน (institutionalisation) อันเป็นการทำให้การพัฒนากลายสภาพขึ้นเป็นสถาบัน หน่วยงาน ที่มีอำนาจในการกำหนดและตัดสิน (judge) การกระทำตลอดจนพฤติกรรมต่างๆ ของผู้ค้าสตรีทฟู้ด เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับวาทกรรมการพัฒนา กล่าวคือ รัฐได้จัดตั้งกระทรวง และกรมกองขึ้นใหม่ ให้อำนาจเพื่อทำหน้าที่กำกับการบริหารและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะ ตลอดจนกำหนดให้ทุกหน่วยงานต่างดำเนินนโยบายไปในทิศทางเดียวกันเพื่อทำให้วาทกรรมสตรีทฟู้ดที่ภาครัฐกำหนดมีความแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น

อีกกลไกหนึ่งที่ทำให้การบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพคือกลไกการควบคุม (control) และการประเมิน (evaluation) อันได้แก่ การควบคุมคุณภาพและมาตรฐานความสะอาด ที่หน่วยงานของรัฐจะต้องทำการประเมินความสะอาดของแผงขายสตรีทฟู้ด และกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจนผ่าน “กฎหมาย” โดยจะถูกนำมาบังคับใช้เพื่อกำกับให้ผู้ค้าสตรีทฟู้ดได้ปฏิบัติตาม ในขณะที่เดียวกันกฎหมายได้ตอกย้ำวาทกรรมหลักของรัฐให้มีความแข็งแกร่งมากขึ้น ซึ่งความแข็งแกร่งนี้ทำให้นโยบาย Clean and Green Singapore สามารถดำเนินมาอย่างต่อเนื่องจนปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ในยุคก่อนการพัฒนาเมือง วาทกรรมสตรีทฟู้ดไม่ได้เข้าควบคุมครอบงำสังคมไปเสียทั้งหมด กล่าวคือ ยังมีกลุ่มผู้ค้าที่ต่อรองกับอำนาจรัฐด้วยการติดสินบนเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อไม่ให้ตนเองถูกตรวจสอบหรือสามารถผ่านการตรวจสอบของ Hawker Inquiry Commission อีกทั้งยัง

ใช้ผู้มีอำนาจนอกระบบ คือ กลุ่มอั้งยี่ ด้วยการจ่ายค่าคุ้มครองเพื่อให้จัดการกับอำนาจรัฐ แสดงให้เห็นว่าผู้ค้ามิได้ตกอยู่ในฐานะจำยอม (passive agency) เสมอไป ซึ่งจะเห็นได้ว่าการที่ผู้ค้าสามารถเป็นผู้กระทำการ (conscious agency) ต่อรองกับอำนาจรัฐได้ มาจากการมีอยู่ของกลุ่มอำนาจนอกระบบและการคอร์รัปชันในแวดวงราชการ ซึ่งภายหลังเมื่อภาครัฐได้จัดการกับอำนาจนอกระบบดังกล่าว ปฏิบัติการแห่งวาทกรรมสตรีทฟู้ดจึงเข้าไปกำหนดและครอบงำประชาชนได้อย่างเต็มที่

ในยุคการพัฒนาเมือง เมื่อรัฐกวาดล้างกลุ่มอำนาจนอกระบบและจัดการปัญหาคอร์รัปชันได้แล้ว รัฐใช้อำนาจกำหนดความหมายสตรีทฟู้ดและปฏิบัติการทางวาทกรรมอย่างเข้มข้นและแยบคายมากขึ้น โดยรัฐได้ใช้สถาบันต่างๆ ที่สถาปนาขึ้นมาและใช้ชุดความรู้ต่างๆ กำกับพฤติกรรมของผู้ค้า เช่น ความรู้เรื่องความสะอาด สุขอนามัย โรคระบาดที่มากับมลพิษต่างๆ ซึ่งมากับการขายสตรีทฟู้ด ดังจะเห็นได้จากในการสมัครเป็นผู้ค้าสตรีทฟู้ดจะต้องเข้ารับการอบรมทุกปี เป็นกลไกการติดตั้งความรู้และสร้างความชอบธรรมให้กับวาทกรรมการพัฒนาและชุดความหมายที่ภาครัฐสร้างขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความเป็นระเบียบ ความสะอาด สุขภาวะ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นชุดความหมายที่รัฐใช้ในการพัฒนาให้กลายเป็นเมือง เพื่อให้ประชาชนโดยเฉพาะผู้ค้ายอมรับวาทกรรมอย่างเต็มใจ

ปฏิบัติการของวาทกรรมสตรีทฟู้ดของภาครัฐแยบยลมากขึ้นในยุคหลังพัฒนาเมือง ดังจะเห็นได้จากการกำหนดความหมายให้สตรีทฟู้ดเป็นสวรรค์ของนักกิน ทำให้พื้นที่ที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารของคนสิงคโปร์กลายเป็นพื้นที่แห่งการท่องเที่ยว ประชาชนไม่ว่าจะเป็นผู้ค้าหรือผู้บริโภคต่างยอมตามเหตุผลการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศที่ให้ประชาชนยอมรับรับว่า Hawker Centre เป็นพื้นที่ของเมือง (civic-space) มากกว่าเป็นพื้นที่ส่วนตัว (private space) นั่นหมายถึงว่า ประชาชนต้องยอมเสียสละพื้นที่ส่วนตัวให้นักท่องเที่ยวในฐานะที่พวกเขาเป็นพลเมืองสิงคโปร์เพื่อที่จะช่วยให้รายได้ของประเทศสูงขึ้น ถึงแม้ว่าผู้อยู่อาศัยในย่านที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น China Town และ Bencoolen Street จะรู้สึกที่ไม่สะดวกใจที่ต้องแบ่งพื้นที่ชีวิตของตนเองให้กับนักท่องเที่ยว แต่ก็ยอมรับว่านักท่องเที่ยวเป็นผู้ที่ช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นกว่าเดิม อาจกล่าวได้ว่ารัฐได้ใช้อำนาจในการฟอกขาววาทกรรมการพัฒนาทางเศรษฐกิจให้มีความชอบธรรมที่จะทำให้ประชาชนยินยอมพร้อมตามการใช้ชีวิตของตนตามที่รัฐกำหนด

ยิ่งไปกว่านั้น วาทกรรมความเป็นชาติแบบพหุวัฒนธรรมที่ถูกรัฐสร้างขึ้นจากนโยบาย Racial Harmony ก็ถูกนำมาใช้สร้างความหมายให้กับสตรีทฟู้ดด้วยเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการสร้างวาทกรรมสตรีทฟู้ดให้มีความหมายเชิงวัฒนธรรมว่าเป็น “ห้องอาหารของชุมชน” (community dining room) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ ธีรยุทธ์ บุญมี (2551: 192) เรียกว่า กระบวนการสร้างอธิการ

(subjectification) คือ กระบวนการทำให้มนุษย์กลายเป็นประธานที่อยู่ภายใต้กำหนดของอำนาจรัฐ ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ซับซ้อนกว่าเดิม กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่ทั้งส่งเสริมและหลอกลวง บังคับให้ประชาชนเชื่ออย่างสนิทใจว่า ตนเองเป็นผู้ตัดสินใจ เลือกปฏิบัติในสิ่งที่ตนเชื่อ ในที่นี้คือการที่รัฐลงให้ประชาชนเชื่อว่า ความเป็นชาติแบบพหุวัฒนธรรมของสิงคโปร์นั้นเป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อย เพราะประชาชนทั้งหมดล้วนแต่เป็นชาวสิงคโปร์ อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน แม้ว่าจะมีชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันหลากหลายแต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืนตามชื่อนโยบายที่ว่า Racial Harmony

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ในประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศที่มีกลไกการตรวจตาและติดตามการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างจากรัฐบาลและบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวอย่างเข้มงวด ดังจะเห็นได้ว่างานวิจัยที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างไม่มีงานเรื่องใดเลยที่วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลซึ่งเป็นข้อจำกัดของงานวิจัยชิ้นนี้ นอกจากนั้นประชาชนไม่ได้มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นมากเท่าที่ควร ดังนั้นการเก็บข้อมูลในพื้นที่โดยไม่มีเครือข่ายทางวิชาการหรือไม่ได้ขออนุญาตจากทางภาครัฐอย่างเป็นทางการจะทำให้เข้าถึงข้อมูลได้ยาก หรือหากได้รับอนุญาตจากภาครัฐแล้วก็อาจจะไม่ได้ข้อมูลที่แท้จริง เนื่องจากภาครัฐจะจัดหาแหล่งข้อมูลและผู้ให้สัมภาษณ์มาให้

2. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

การจัดการสตรีทฟู้ดของประเทศสิงคโปร์มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอยู่หลายกลุ่ม การสร้างวาทกรรมและการให้ความหมายสตรีทฟู้ดจึงแตกต่างกันไปตามเงื่อนไขและวัตถุประสงค์ของแต่ละกลุ่ม แต่จะเห็นได้ว่าวาทกรรมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ผู้ขาย และผู้ซื้อ ต่างนิยามความหมายในกรอบของเศรษฐกิจเป็นหลัก เนื่องจากบริบททางเศรษฐกิจและสังคมที่ประสบกับภาวะเดียวกันคือวิกฤติเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามสิ่งที่รัฐบาลนายลีควนยูทำคือ กำหนดแนวทางการบริหารจัดการบนพื้นฐานความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม ดังนั้นหากจะนำวิธีการบริหารจัดการตามแบบที่ภาครัฐสิงคโปร์ทำ ผู้มีอำนาจของไทยควรเริ่มต้นโดยเปิดพื้นที่ให้ประชาชนได้สื่อสารแบบสองทาง (two-way communication) ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา เพื่อให้การแก้ปัญหาเกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย เช่น ให้ผู้ค้าได้มีที่ทำกิน ผู้ซื้อได้มีแหล่งอาหารราคาถูก แรงงานมีงานทำ ในขณะที่รัฐบาลก็สามารถพัฒนาเมืองตามนโยบายที่กำหนดไว้ได้ และยังสามารถ

แก้ไขปัญห เศรษฐกิจระดับครัวเรือนได้อีกด้วย

อย่างไรก็ตามแม้ว่าระบบการบริหารจัดการของประเทศสิงคโปร์จะประสบความสำเร็จ แต่ยังพบปัญหาการสืบทอดวัฒนธรรมสตรีทฟู้ดที่อาจเกิดในอนาคต ผู้วิจัยเห็นว่าปัจจุบันค่านิยมการประกอบอาชีพของคนรุ่นใหม่มีแนวโน้มจะเป็นผู้ประกอบการ (entrepreneur) มากกว่า ดังนั้นหากประเทศไทยจะยังดำเนินนโยบายเศรษฐกิจที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Food Tourism) จึงควรวางแผนนโยบายเพื่อสนับสนุนกลุ่มผู้ประกอบการหน้าใหม่ที่ต้องการทำธุรกิจอาหารให้สืบทอดวัฒนธรรมสตรีทฟู้ดที่มีอยู่เดิมซึ่งเป็นเสน่ห์ของสตรีทฟู้ดของไทย ตลอดจนผู้ประกอบการที่มีอยู่เดิม โดยรัฐร่วมกับเอกชนจัดหาพื้นที่ขายและสาธารณูปโภค เช่น น้ำประปา พื้นที่ซักรีดและทิ้งขยะให้กับผู้ประกอบการได้ใช้ เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและถูกสุขอนามัยโดยไม่ทิ้งเสน่ห์ของสตรีทฟู้ดไทยไป

บรรณานุกรม

กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2560). *สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์*

การเมืองกับสื่อสารศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาสารคาม: อินทนิล.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2560). *วาทกรรมการพัฒนา อำนาจ ความรู้ ความจริง และความ*
เป็นอื่น. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: วิชาษา.

ธีรยุทธ์ บุญมี. (2551). *มิเชล ฟูกูเดต์*. กรุงเทพฯ: วิชาษา.

นฤมล นิราทร. (2560). *การบริหารจัดการการค้าข้างทาง (Street Vending) ในประเทศไทย: สถานการณ์และทิศทางนโยบายที่ควรจะเป็น*. กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

บุษบา สุธีธร. (2549). *ทฤษฎีการพัฒนา ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการสื่อสารกับการพัฒนา*. สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Ann Wee. (2017). *A Tiger Remembers: The Way We Were in Singapore*. Singapore: Ridge Books.

Chua Beng Huat. (2015). Taking the Street out of Street food, in Lilly Kong and Vineeta Sinha (Editors). *Food, Foodways and Foodscapes: Culture, Community and Consumption in Post-Colonial Singapore*. Singapore: World Scientific.

Diana Chee, สัมภาษณ์ 6 ส.ค.2561.

Ghani, Azhar. (2011). *A Recipe for Success: How Singapore Hawker Centres Came to be*. Institute of Policy Studies. IPS Update.

Kai Jing, สัมภาษณ์ 10 พ.ค.2561.

Lee Kuan Yew. (2012). *From Third World to First: the Singapore Story, 1965-2000: memoirs of Lee Kuan Yew*. Singapore: Marshall Cavendish Editions: Strait Times Press.

Ohhappybear. (2561). *Where to Eat in Singapore*. เข้าถึงได้จาก <https://www.ohhappybear.com/2018/06/04/10-best-eats-in-singapore>, เข้าถึงวันที่ 5 ก.ค.2561.

ข้อมูลสุนทรพจน์

1. Chua Sian Chin. (1968). Speech at the Inauguration of the “Keep Singapore Clean” Campaign Committee at the Secretariat of the Singapore Conference Hall, August 24, 1968. เข้าถึงจาก <http://www.nas.gov.sg/archivesonline/data/pdfdoc/csc19680824002.pdf>. สืบค้นวันที่ 11 พ.ค.2561.
2. Lee Kuan Yew. (1968). Speech the Prime Minister Inaugurating the “Keep Singapore Clean” Campaign. 1 October 1968. เข้าถึงจาก <http://www.nas.gov.sg/archivesonline/data/pdfdoc/lky19681001.pdf>. สืบค้นวันที่ 11 พ.ค.2561.
3. Chua Sian Chin. (1969). Speech at the Inauguration Meeting of the “Keep Singapore Clean” Campaign Committee at the Secretariat of the Singapore Conference Hall, August 30, 1969. เข้าถึงจาก <http://www.nas.gov.sg/archivesonline/data/pdfdoc/PressR19690830a.pdf>. สืบค้นวันที่ 11 พ.ค.2561.

ข้อมูลบุคคล

1. กลุ่มผู้อยู่อาศัยในเคหะชุมชน China Town, สัมภาษณ์ 13 ก.ค.2561.
2. แม่ค้าขาย Yong Tau Fu ที่ Albert Food Centre, สัมภาษณ์ 14 ก.ค. 2561.

การวิเคราะห์ระบบแถวคอยของการบริการเช็คอินผู้โดยสารของสายการบิน
กรณีศึกษา สายการบินไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์ ณ ท่าอากาศยานดอนเมือง
Analysis of Queuing System of Airline Passenger Check-in Service:
A Case Study of Thai Air Asia X at Don Mueng Airport

อรัทัย เกียรติวิรุฬห์พล และ นิสากร สมสุข

Orathai Kiattivirunphon and Nisakorn Somsuk

คณะการบิน มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย 200 หมู่ 1 ถนนรังสิต-นครนายก

ต.รังสิต อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี 12110

School of Aviation, Eastern Asia University 200 Moo1, Rangsit-Nakhon Nayok Road,

Rangsit, Thanyaburi, Pathum Thani, 12110 orathaikia@gmail.com

(Received: September 25, 2020; Revised: October 16, 2020;

Accepted: October 20, 2020)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแถวคอยของการให้บริการที่เคาน์เตอร์เช็คอินของสายการบินไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์ และเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการเช็คอินผู้โดยสารของสายการบินของระบบแถวคอยระหว่างแถวคอยเดี่ยว (Single Queue) และแถวคอยหลายแถว (Multiple Queue) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลจำนวนผู้โดยสารที่รอมารับบริการที่เคาน์เตอร์เช็คอินและแบบบันทึกข้อมูลจำนวนผู้โดยสารที่เข้ารับบริการในแถวคอยที่เคาน์เตอร์เช็คอิน ผลการวิจัยพบว่า 1) การเข้ามาใช้บริการเคาน์เตอร์เช็คอินของผู้โดยสารมีการแจกแจงแบบปัวซองและอัตราการให้บริการที่เคาน์เตอร์เช็คอินของพนักงานมีการแจกแจงแบบเอ็กซ์โปเนนเชียล และ 2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพ โดยใช้ตัวชี้วัดประสิทธิภาพของระบบแถวคอยทั้งหมดสี่ตัวชี้วัด ได้แก่ จำนวนผู้โดยสารโดยเฉลี่ยที่อยู่ในแถวคอย จำนวนผู้โดยสารโดยเฉลี่ยที่อยู่ในระบบ เวลาเฉลี่ยที่ผู้โดยสารแต่ละรายใช้ในแถวคอย และเวลาเฉลี่ยที่ผู้โดยสารแต่ละรายใช้ในระบบ พบว่าชี้ว่ารูปแบบแถวคอยเดี่ยวมีประสิทธิภาพมากกว่าหลายแถว

คำสำคัญ: ระบบแถวคอย, การบริการเช็คอินผู้โดยสาร, สายการบินไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์, ตัวชี้วัดประสิทธิภาพ

Abstract

The objective of this research is to study the passenger check-in queuing system in a case of study of Thai Airasia X at Don Mueang Airport and to find an efficiency queuing system by comparing the queuing system between Single Queue and Multiple Queue for the airline's passenger check-in service. The research instruments were interview forms and the records of the number of passengers waiting for service at the check-in counter and the record form for the number of passengers serving in the waiting line at the check-in counter.

The result of this research shown that that 1) the analysis of data form recording form of passengers number on queuing and time recording of check-in service at check-in counter founded that the arrival time of the passenger service is Poisson distribution, and the service time of the ground service officer is Exponential distribution. and, 2) the results of comparison of all four performance indicators that are the average passenger number in queuing, the average passenger number on the system, average time used in queuing and average time used in the system founded that Single Queue is more efficient than Multiple Queue.

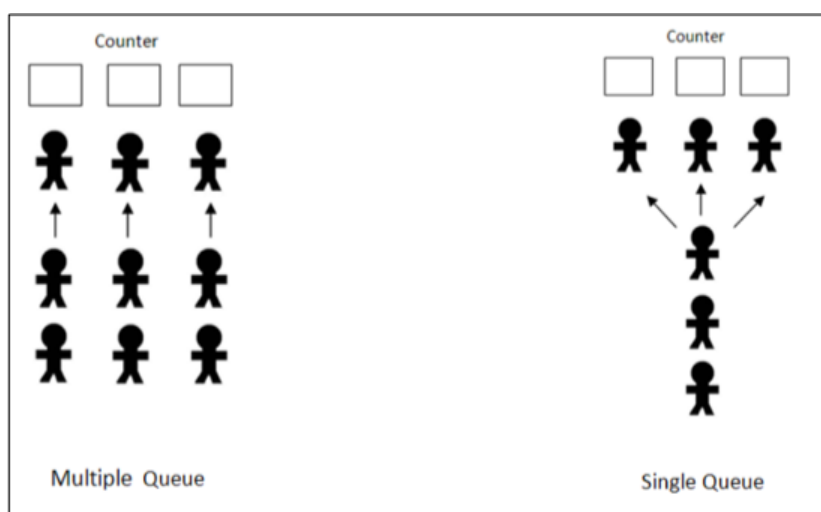
Keywords: Analysis of Queuing System, Airline Passenger Check-in Service, Thai Air Asia X

ที่มาและความสำคัญ

ในปัจจุบันการขนส่งทางอากาศเป็นที่นิยมอย่างมากโดยเฉพาะการเดินทางกับสายการบิน เนื่องจากสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัยจึงทำให้ผู้โดยสารนิยมมาใช้บริการในการเดินทางด้วยเครื่องบิน ซึ่งทางสมาคมขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ (IATA) ได้คาดการณ์ไว้ว่าในปี พ.ศ. 2576 จำนวนผู้โดยสารทั่วโลกจะเป็น 7.8 พันล้านคน เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2556 มีการเพิ่มขึ้นถึงสองเท่า หรือคิดเป็นอัตราการเติบโตของจำนวนผู้โดยสารเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.6 ต่อปี (IATA, 2017) การแข่งขันระหว่างสายการบินในประเทศมีแนวโน้มรุนแรงยิ่งขึ้น ซึ่งในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน

นั้น นอกเหนือจากกลยุทธ์ด้านราคาแล้ว คุณภาพการให้บริการของสายการบินได้ถือว่าเป็นหนึ่งในกลยุทธ์ในการแข่งขันที่สำคัญของสายการบิน (พีระยุทธ คุ่มศักดิ์, 2555) ซึ่งการบริการในการเช็คอินซึ่งถือว่าเป็นด่านแรกที่สะท้อนภาพลักษณ์ของสายการบินต่อผู้โดยสาร ดังนั้น คุณภาพการให้บริการเช็คอินจึงเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สายการบินไม่ควรมองข้าม ถึงแม้ว่าปัจจุบัน ผู้โดยสารจะสามารถเลือกรับบริการเช็คอินได้หลายวิธีเช่น เช็คอินทางเว็บไซต์ ตู้เช็คอินแบบบริการตนเอง การเช็คอินผ่านมือถือ และเคาน์เตอร์เช็คอิน อย่างไรก็ตาม การเช็คอินที่เคาน์เตอร์ยังเป็นทางเลือกผู้โดยสารเลือกใช้บริการ ในการให้บริการที่เคาน์เตอร์เช็คอิน ระยะเวลาการรอคอยของผู้โดยสาร (Waiting Time) และระยะเวลาที่ใช้ในการรับบริการ (Service Time) ถือเป็นตัวชี้วัดระดับการให้บริการที่สำคัญของสายการบิน (Inés, 2017) กล่าวคือ หากเวลาในการรอคอยและการรับบริการใช้เวลาน้อย ย่อมหมายถึงผู้โดยสารมีความพึงพอใจในการบริการของสายการบินซึ่งสายการบินจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับเวลารอคอยในระบบแถวคอย ทั้งนี้เนื่องจากแนวคิดที่ว่าความพึงพอใจให้แก่ลูกค้านั้นจะนำไปสู่การมีลูกค้ามากขึ้นและองค์กรมีผลกำไรเพิ่มขึ้นด้วย (ฉัฐชสรณ์ กาญจนศิริานนท์, 2559, หน้า 154-168)

โดยทั่วไป รูปแบบการจัดระบบแถวคอยมีอยู่ด้วยกันหลายรูปแบบตามลักษณะขั้นตอนการให้บริการและจำนวนหน่วยให้บริการ นอกจากนี้ รูปแบบแถวคอยยังแบ่งตามลักษณะการต่อแถวคอยที่จุดให้บริการอีกด้วย ซึ่งหากแบ่งรูปแบบการต่อแถวคอยที่จุดให้บริการ (Queue Type) แล้วสามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ แถวคอยแถวเดียว (Single Queue) และแถวคอยหลายแถว (Multiple Queue) ดังแสดงในภาพที่ 1 ดังต่อไปนี้ (นริสา คันทเศรษฐ์, วิณา พันธไชย, อรรวรรณพรพิมลมิตร, สิริกร บำรุงปรีชา, จุฑารัตน์ พิริยะศักดิ์จินดา, และสถาพร โอภาสานนท์, 2551, หน้า 694)



ภาพที่ 2 รูปแบบการต่อแถวคอย. “จากการจำลองกระบวนการไหลเวียนของผู้โดยสารภายในอาคารผู้โดยสารขาออกระหว่างประเทศ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ,”
โดย นริสา คันธเศรษฐ์, วิณา พันธไชย, อรรวรรณ พรพิมลมิตร, สิริกร บำรุงปรีชา, จุฑารัตน์ พิริยะศักดิ์จินดา, และสถาพร โอภาสานนท์, 2551, การประชุมเชิงวิชาการประจำปีด้านการจัดการโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ ครั้งที่ 8.

เนื่องจาก รูปแบบแถวคอยซึ่งแบ่งตามลักษณะการต่อแถวคอยที่จุดให้บริการเช็คอินมีสองรูปแบบ ทั้งที่เป็นแถวคอยเดี่ยว (Single Queue) และแถวคอยหลายแถว (Multiple Queue) นั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าระหว่างสองรูปแบบนี้ รูปแบบใดจะมีประสิทธิภาพการให้บริการดีกว่า โดยผู้วิจัยจะทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการของระบบแถวคอยในช่วงเวลาที่มีผู้โดยสารเข้ามาใช้บริการอย่างหนาแน่น ระหว่างแถวคอยเดี่ยว ซึ่งเป็นรูปแบบการต่อแถวคอยของสายการบินไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์ ในปัจจุบัน) และหลายแถวคอย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระบบแถวคอยของการให้บริการเช็คอินผู้โดยสาร กรณีศึกษา สายการบินไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์ ณ ท่าอากาศยานดอนเมือง
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการเช็คอินผู้โดยสารของสายการบินของระบบแถวคอยระหว่างแถวคอยเดี่ยวและหลายแถวคอย ในช่วงเวลาที่มีผู้โดยสารเข้ามาใช้บริการอย่างหนาแน่น

นิยามศัพท์

ระบบแถวคอยการบริการเช็คอินผู้โดยสารของสายการบิน หมายถึง เมื่อมีผู้โดยสารเข้ามาในหน่วยพื้นที่ให้บริการที่รอคอยการให้บริการจากพนักงานต้อนรับภาคพื้น ทำให้เกิดการรอคอยจนกระทั่งถึงคิวของตน เมื่อการบริการเสร็จสิ้นลง ผู้รับบริการก็จะออกจากระบบไป

เช็คอิน หมายถึง การผู้โดยสารทำการยืนยันตัวตนว่าจะทำการเดินทางในเที่ยวบินที่ผู้โดยสารทำการสำรองที่นั่งมา

สายการบินไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์ หมายถึง สายการบินต้นทุนต่ำที่มีการให้บริการการบินในระยะไกล

แถวคอยแถวเดียว หมายถึง แถวคอยระบบที่มีขั้นตอนในการให้บริการที่เคาน์เตอร์เช็คอินขั้นตอนเดียวแต่มีแถวคอยเดียว

แถวคอยหลายแถว หมายถึง ระบบที่มีขั้นตอนในการให้บริการที่เคาน์เตอร์เช็คอินขั้นตอนเดียวแต่มีหลายแถวคอย

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาระบบแถวคอยในงานบริการที่เคาน์เตอร์เช็คอิน ของพนักงานต้อนรับภาคพื้น ไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์ ณ ท่าอากาศยานดอนเมือง ได้แก่ ระบบแถวคอยของการให้บริการเช็คอินผู้โดยสารในปัจจุบัน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของระบบแถวคอยของการให้บริการเช็คอินผู้โดยสาร จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเวลา และเปรียบเทียบประสิทธิภาพของระบบแถวคอยในการให้บริการเช็คอินผู้โดยสารของสายการบินจากรูปแบบแถวคอยเดียว และหลายแถวคอย โดยที่ตัวชี้วัดประสิทธิภาพของระบบแถวคอยที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ จำนวนผู้โดยสารโดยเฉลี่ยที่อยู่ในแถวคอย จำนวนผู้โดยสารโดยเฉลี่ยที่อยู่ในระบบ เวลาเฉลี่ยที่ผู้โดยสารแต่ละรายใช้ในแถวคอย และเวลาเฉลี่ยที่ผู้โดยสารแต่ละรายใช้ในระบบ

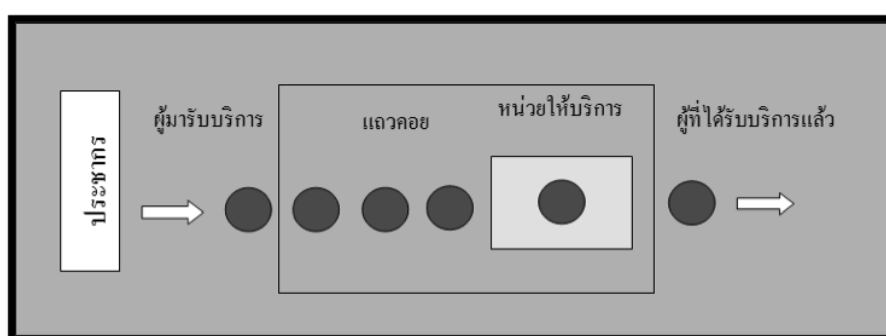
แนวคิดและทฤษฎี

ระบบแถวคอย (Queuing System)

การเข้าแถวคอยนั้นพบเห็นโดยทั่วไปในวิถีชีวิตประจำวันของทุกคน ซึ่งมีหลายปัจจัยที่สามารถทำให้เกิดแถวคอยได้ เช่น อัตราการเข้ามารับบริการหรืออัตราการให้บริการของผู้ให้บริการ และรูปแบบของแถวคอยในงานด้านบริการแถวคอยนั้นว่ามีผลต่อภาพลักษณ์หน่วยงาน บริษัท

หรือองค์กรต่าง ๆ จะต้องนำมาใช้ในพิจารณา แล้วยังเป็นสภาพที่เกิดขึ้นเนื่องจากการรอคอย เพื่อรับบริการเกิดจากความต้องรับบริการมีอัตราสูงกว่าความสามารถในการให้บริการ ซึ่งการเกิด แล้วยังขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ให้บริการและปริมาณงานของผู้รับบริการ

นอกจากนั้นแล้วยังเกิดจากความคงที่ของอัตราการเข้ามารับบริการ ถ้าหน่วยงานไม่ต้องการให้เกิดแล้วยังก็ต้องเพิ่มอัตราการให้บริการ หรือเพิ่มจำนวนหน่วยให้บริการ ซึ่งจะทำให้ บางหน่วยให้บริการนั้นว่างในบางช่วงเวลา และทำให้เกิดค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น นอกจากนั้นการเกิด แล้วยังขึ้นอยู่กับความชำนาญและประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน และเวลาในการให้บริการลูกค้า โดยโครงสร้างแล้วยังประกอบไปองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ ผู้มารับบริการหรือลูกค้า (Arrival or Customers) แล้วยัง (Queuing/ Waiting line) และหน่วยให้บริการ (Server) ดัง ภาพที่ 3 ดังนี้



ภาพที่ 3 ระบบแถวคอย. จาก “การแก้ปัญหาความล่าช้าในระบบแถวคอย
ของเคาน์เตอร์บริการ” โดย สกฤตน์ ปั่นคง, 2558, สืบค้นจาก
http://digital_collect.lib.buu.ac.th.

การจัดรูปแบบแถวคอยผู้ให้บริการจะเป็นตัวกำหนดหรือจัดรูปแบบการให้บริการ โดย กำหนดรูปแบบว่าควรมีแถวคอยแถวเดียวหรือหลายแถว มีกี่หน่วยให้บริการ มีกี่ขั้นตอนในการ ให้บริการ (กัลยา วานิชปัญญา, 2545 หน้า168-170) ได้กำหนดรูปแบบแถวคอยได้ดังนี้

1. ระบบแถวคอยที่มีขั้นตอนเดียว แถวคอยแถวเดียวและมีหน่วยให้บริการ 1 หน่วย (Single-Chanel-Single-Phase system) คือระบบแถวคอยที่มีขั้นตอนเดียวในการให้บริการ และมีหน่วย บริการ 1 หน่วย เช่น เคาน์เตอร์ชำระเงินในซูเปอร์มาร์เก็ตที่มี 1เคาน์เตอร์ เมื่อลูกค้าได้แล้วจะ ออกจากระบบไป

2. ระบบแถวคอยที่มีขั้นตอนเดียว แถวคอย 1 แถวคอย แต่มีหน่วยให้บริการหลายหน่วย โดยแต่ละหน่วยทำหน้าที่อย่างเดียวกัน (Multichannel and Single-Phase system) คือระบบที่มีขั้นตอนในการให้บริการขั้นตอนเดียว มีแถวคอยแถวเดียว แต่มีหน่วยให้บริการหลายหน่วย ลูกค้าจากแถวคอยจะเข้าไปใช้บริการจากหน่วยที่ว่าง เช่น การให้บริการที่เคาน์เตอร์เช็คอินของสายการบิน

3. ระบบแถวคอยที่มีขั้นตอนเดียว แถวคอยหลายแถวคอยและมีหน่วยให้บริการหลายหน่วย (Multiple-Channel-Single-Phase system) คือระบบที่มีขั้นตอนในการให้บริการขั้นตอนเดียว แต่มีแถวคอยหลายแถว เช่น ช่องเก็บค่าผ่านทางพิเศษ

4. ระบบแถวคอยที่มีหลายขั้นตอน มีแถวคอยแถวเดียวและในแต่ละขั้นตอนมีหน่วยให้บริการหน่วยเดียว (Single-Channel-Multiple-Phase system) คือระบบที่ลูกค้าจะต้องรับบริการจากหลายหน่วยให้บริการ เช่น โรงพยาบาล ที่คนไข้จะต้องเข้าแถวพบแพทย์แต่ละคนเป็นขั้นตอนแรก จากนั้นนำไปส่งยาจากแพทย์ไปเข้าแถวรอการชำระเงินที่แผนกชำระเงิน และขั้นตอนสุดท้ายรอรับยา

5. ระบบแถวคอยที่มีหลายขั้นตอน แถวคอยหลายแถวคอย แต่ในแต่ละขั้นตอนมีหน่วยให้บริการหลายหน่วย (Multiple-Channel-Multiple-Phase system) คือระบบนี้ลูกค้าจะต้องผ่านการรับบริการหลายขั้นตอน เช่น โรงพยาบาลที่มีแพทย์แต่ละด้านหลายคน คนไข้รอพบแพทย์แต่ละคนแยกแถวกันและแผนกชำระเงินและจัดยามีหลาย

หน่วยลักษณะสำคัญที่เกี่ยวกับหน่วยให้บริการ ได้แก่ ระเบียบการให้บริการ (Service Discipline) หมายถึงกฎเกณฑ์ที่ระบบนั้นใช้ในการกำหนดว่าจะให้บริการแก่ลูกค้ารายใดก่อน เช่น ลูกค้าที่มาก่อนจะได้รับบริการก่อน (First come, first serve, FCFS) ลูกค้าที่มาทีหลังจะได้รับบริการก่อน (Last come, first serve, LCFS) ลูกค้ามีความจำเป็นมากกว่าจะได้รับบริการก่อน ลักษณะการให้บริการของหน่วยให้บริการ หน่วยการให้บริการในระบบอาจมีลักษณะการให้บริการ (Service Characteristic) เป็นแบบใดแบบหนึ่งคือ แบบคงที่ (Constant) และแบบสุ่ม (Random) (สุทธิมา ชำนาญเวช. 2553. หน้า 285)

ตัวแบบแถวคอย เป็นระบบแถวคอยที่มีหลายหน่วยบริการแบบคู่ขนาน (พัชรี ไชยชมภู, ศร ทิพย์ พงษ์เสนา และ พลากร สีน้อย, 2560 ได้กล่าวอ้างจาก Lange et al, 2013) การเข้ามามีการแจกแจงแบบปัวซอง (Poisson) และเวลาที่ใช้ในการให้บริการมีการแจกแจงแบบเอ็กซ์โปเนนเชียล (Exponential) ตัวแบบแถวคอย M/M/s แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ตัวแบบที่มีความยาวแถวคอยและลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการไม่จำกัด (M/M/s: FCFS/ ∞/∞)
2. ตัวแบบที่มีความยาวแถวคอยจำกัดและลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการไม่จำกัด (M/M/s: FCFS/ N / ∞)
3. ตัวแบบที่มีความยาวแถวคอยไม่จำกัดและลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการจำกัด (M/M/ s: FCFS/ ∞ /N)
4. ตัวแบบที่มีความยาวแถวคอยจำกัดและลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการจำกัด (M/M/s: FCFS/ N/N)

การบริการเช็คอินผู้โดยสารของสายการบินที่เคาน์เตอร์เช็คอิน

เป็นการให้บริการของสายการบินโดยมีพนักงานยืนประจำเคาน์เตอร์เช็คอินเพื่อให้บริการต่างๆ พนักงานที่ได้รับมอบหมายในหน้าที่นี้จะปฏิบัติงานทันทีที่เคาน์เตอร์เช็คอินเปิด พร้อมกับพนักงานที่ให้บริการที่เคาน์เตอร์เช็คอิน ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลบนป้ายประชาสัมพันธ์ ได้แก่ หมายเลขเที่ยวบินที่จะเดินทาง (Flight Number) เวลาที่เครื่องบินออก (Departure Time) หมายเลขประตูทางออกขึ้นเครื่อง (Gate Number) และข้อมูลอื่นๆ กล่าวต้อนรับผู้โดยสารที่เข้ามาในพื้นที่เช็คอิน และเชิญเข้าไปเช็คอินที่เคาน์เตอร์ตามชั้นที่นั่งอย่างถูกต้องตรวจสอบเอกสารการเดินทางของผู้โดยสาร บัตรโดยสาร และเอกสารอื่นๆ ตอบคำถามต่างๆ ของผู้โดยสาร เคลียร์รถเข็นกระเป๋า และจัดคิวในแถวของผู้โดยสาร ติดกระเป๋าสานให้ผู้โดยสาร สะกดกันสัมภาระที่ถือขึ้นเครื่องที่เกินขนาด หรือมีน้ำหนักมาก และให้การช่วยเหลือผู้โดยสารพิเศษประเภทต่างๆ ปัจจุบันผู้โดยสารมีทางเลือกอื่นในการเช็คอินนอกเหนือจากที่เคาน์เตอร์ของสายการบิน ได้แก่ การเช็คอินด้วยเครื่องอัตโนมัติที่บางสายการบินได้ติดตั้งไว้ที่สนามบิน โดยมีลักษณะเป็นตู้อิเล็กทรอนิกส์เรียกว่า KIOSK Self Check-in โดยผู้โดยสารสามารถรับบัตรโดยสารขึ้นเครื่อง (Boarding Pass) จากตู้เช็คอินเหล่านี้ได้เลย พนักงานต้อนรับผู้โดยสารภาคพื้นดินจะอยู่ในตำแหน่งที่พร้อมให้บริการก่อนเคาน์เตอร์เช็คอินจะเปิด และตรวจเช็คความเรียบร้อยทั่วไปของเคาน์เตอร์ ตลอดจนเอกสารและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ให้เพียงพอและอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน (ชลวิช สุธัญญารักษ์, 2558, หน้า34)

การวิเคราะห์ระบบแถวคอยและคำนวณค่าสถิติในระบบแถวคอย

1. ตัวแบบแถวคอยแถวเดียว (Single Queue) ที่ต้องการศึกษา คือ ตัวแบบที่มีความยาวแถวคอยและลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการไม่จำกัด (M/M/s: FCFS/ ∞/∞) มีอัตราการเข้ามาสู่ระบบ

ของลูกค้าเฉลี่ย λ_n ค่าคงที่เท่ากับ λ เมื่อในระบบมีผู้มาใช้บริการ n คน (ยุภาพร ตงประสิทธิ์, 2558) ใช้สำหรับปัญหาแถวคอยที่มีหลายช่องบริการแบบคู่ขนาน 1 ขั้นตอน (Multiple-channel, Single-phase)

มีสูตรการคำนวณ ดังนี้

ค่าความน่าจะเป็น ที่ไม่มีผู้มาใช้บริการอยู่ในระบบแถวคอย

$$P_0 = \frac{1}{\left[\sum_{n=0}^{s-1} \frac{(\lambda/\mu)^n}{n!} \right] + \left[\frac{(\lambda/\mu)^s}{s!} \frac{1}{\lambda/s\mu} \right]}$$

ค่าความน่าจะเป็นที่ผู้มาใช้บริการอยู่ในระบบแถวคอย n คน , $n = 0,1,2,3,\dots$

$$P_n = \begin{cases} \frac{(\lambda/\mu)^n P_0}{n!} ; 0 < n < s \\ \frac{(\lambda/\mu)^n P_0}{s! s^{n-s}} ; n \geq s \end{cases}$$

ค่าสัดส่วนเวลาที่พนักงานต้อนรับภาคพื้นแต่ละคนทำงาน หรือค่าวัดการใช้ประโยชน์ของหน่วยให้บริการ

$$\rho = \frac{\lambda}{s\mu}$$

ค่าวัดผลการดำเนินงาน หรือค่าวัดประสิทธิภาพของระบบแถวคอย

ค่าเฉลี่ยของจำนวนผู้มาใช้บริการในระบบแถวคอย

$$L = \lambda W = \lambda \left(W_q + \frac{1}{\mu} \right) = L_q + \frac{\lambda}{\mu} \text{ (หน่วย/หน่วยเวลา)}$$

ค่าเฉลี่ยของจำนวนผู้มาใช้บริการในแถวคอย หรือความยาวของแถวคอยเฉลี่ย

$$L_q = \frac{P_0(\lambda/\mu)^s}{s!} \left(\frac{\rho}{(1-\rho)^2} \right) \text{ (หน่วย/หน่วยเวลา), เมื่อ } \rho = \frac{\lambda}{s\mu} < 1$$

ค่าเฉลี่ยของเวลาที่อยู่ในระบบแถวคอย

$$W = W_q + \frac{1}{\mu} \text{ (เวลา/หน่วยในระบบ)}$$

ค่าเฉลี่ยของเวลารอคอยในแถวคอย

$$W_q = \frac{L_q}{\lambda} \text{ (เวลา/หน่วยในระบบ)}$$

2. แถวคอยหลายแถวและมีหน่วยให้บริการหลายหน่วย (Multiple – Channel-Single – Phase System) และแบบจำลองแถวคอย คือ m M/G/1 โดยกำหนดให้ m คือ จำนวนช่องให้บริการ (ซึ่งมีเท่ากับจำนวนแถวคอย) ดังนั้นอัตราการเข้ามารับบริการของแต่ละแถวคอย คือ λ/m และอัตราการให้บริการคือ μ โดยตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า อัตราการเข้ามารับบริการมีการแจกแจงแบบปัวซอง ให้บริการ คือ μ โดยตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า อัตราการเข้ามารับบริการมีการแจกแจงแบบปัวซอง และอัตราการให้บริการมีการแจกแจงแบบปกติ โดยสูตรในการคำนวณค่าสถิติในระบบแถวคอยจะเป็นดังนี้ (Gross&Harris, 2008)

1) ค่าความน่าจะเป็นที่จะไม่ผู้รับบริการอยู่ในระบบ

$$P_0 = 1 - \rho; \rho = \lambda/\mu$$

2) ค่าความน่าจะเป็นที่จะมีผู้รับบริการอยู่ในระบบ

$$P_n = (1 - \rho)\rho^n; n = 1, 2, 3, \dots, n$$

3) จำนวนผู้รับบริการโดยเฉลี่ยที่อยู่ในแถวคอย

$$L_q = \frac{\rho^2 + \lambda^2 \sigma_B^2}{2(1 - \rho)}$$

4) จำนวนผู้รับบริการโดยเฉลี่ยที่อยู่ในระบบ

$$L_s = \frac{\rho^2 + \lambda^2 \sigma_B^2}{2(1 - \rho)} + \rho$$

5) เวลาเฉลี่ยที่ผู้รับบริการแต่ละรายอยู่ในแถวคอย

$$W_q = \frac{\rho^2 / \lambda + \lambda \sigma_B^2}{2(1 - \rho)}$$

6) เวลาเฉลี่ยที่ผู้รับบริการแต่ละรายอยู่ในระบบ

$$W_s = \frac{\rho^2 / \lambda + \lambda \sigma_B^2}{2(1 - \rho)} + \frac{1}{\mu}$$

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ พนักงานต้อนรับภาคพื้นระดับหัวหน้างาน พนักงานต้อนรับภาคพื้น ที่ปฏิบัติงานที่เคาน์เตอร์เช็คอิน และผู้โดยสารที่เข้ามาใช้บริการที่เคาน์เตอร์เช็คอินของสายการบินไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์ ณ ท่าอากาศยานดอนเมือง ในเที่ยวบิน XJ620 กรุงเทพฯ (ท่าอากาศยานดอนเมือง) – ซัปโปโร (ท่าอากาศยานซัปโปโร) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แบบสัมภาษณ์ คือ พนักงานต้อนรับภาคพื้น ระดับหัวหน้างานที่มีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบันอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 5 คน โดยได้กลุ่มตัวอย่างนี้จากวิธีเลือกแบบเจาะจงและกลุ่มนอกจากนั้นตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลด้านเวลาใช้แบบบันทึกจำนวนผู้เข้ามาใช้บริการใน 5 นาที และแบบบันทึกเวลาให้บริการของพนักงานต้อนรับภาคพื้น ที่เคาน์เตอร์เช็คอิน ประกอบด้วย พนักงานต้อนรับภาคพื้นที่มีประสบการณ์การทำงานและความชำนาญในการปฏิบัติงานที่เคาน์เตอร์เช็คอิน และผู้โดยสารที่เข้ามาใช้บริการที่เคาน์เตอร์เช็คอินของสายการบินไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์ ณ ท่าอากาศยานดอนเมือง ในเที่ยวบินที่ XJ620 กรุงเทพฯ (ท่าอากาศยานดอนเมือง) – ซัปโปโร (ท่าอากาศยานซัปโปโร) เวลา 20.05 – 22.55 น. วันที่ 8 - 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2562 ตั้งแต่วันจันทร์จนถึงวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นช่วงเวลาและเที่ยวบินที่มีผู้โดยสารมาใช้บริการสายการบินไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์ ณ ท่าอากาศยานดอนเมือง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์พนักงานต้อนรับภาคพื้นระดับหัวหน้างาน
2. แบบสังเกตการปฏิบัติงานของพนักงานต้อนรับภาคพื้น ที่เคาน์เตอร์เช็คอิน สายการบินไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์ ที่ท่าอากาศยานดอนเมือง

3. แบบบันทึกจำนวนผู้เข้ามาใช้บริการใน 5 นาที
4. แบบบันทึกเวลาให้บริการของพนักงานต้อนรับภาคพื้นที่เคาน์เตอร์เช็คอิน

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การสร้างแบบเครื่องมือในการสัมภาษณ์ โดยวิธีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือสำหรับการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ แล้วทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity)
2. การสร้างแบบสัมภาษณ์จากการทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบแถวคอยโดยปรับให้อยู่ในบริบทของสายการบินไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์ ที่ท่าอากาศยานดอนเมือง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลเวลาการให้บริการของพนักงานที่เคาน์เตอร์เช็คอิน และระยะเวลาห่างระหว่างการเข้ามาของผู้โดยสาร เพื่อหาเวลาการให้บริการของพนักงานที่เคาน์เตอร์เช็คอินโดยเฉลี่ย (Mean Service Time) ระยะเวลาห่างระหว่างการเข้ามาของผู้โดยสารโดยเฉลี่ย (Mean Inter-Arrival Time) และการทดสอบความเหมาะสมของการแจกแจง (test of goodness of fit)
2. ทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของระบบแถวคอยในการให้บริการเช็คอินผู้โดยสารของสายการบินจากรูปแบบแถวคอย 2 รูปแบบ คือ แถวคอยเดี่ยว และหลายแถวคอย โดยที่ตัวชี้วัดประสิทธิภาพของระบบแถวคอยที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ จำนวนผู้โดยสารโดยเฉลี่ยที่อยู่ในแถวคอย จำนวนผู้โดยสารโดยเฉลี่ยที่อยู่ในระบบ เวลาเฉลี่ยที่ผู้โดยสารแต่ละรายใช้ในแถวคอย และเวลาเฉลี่ยที่ผู้โดยสารแต่ละรายใช้ในระบบ นอกจากนี้ยังทำการเลือกรูปแบบแถวคอยที่มีค่าวัดประสิทธิภาพของระบบแถวคอยดีที่สุด

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลที่ได้รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์พนักงานต้อนรับภาคพื้นสายการบินไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์ ระดับหัวหน้างานเกี่ยวกับระบบแถวคอยของการให้บริการ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด 5 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 80 มีอายุระหว่าง 27-43 ปี ทุกคนมีวุฒิการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี ประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการเช็คอินผู้โดยสารอยู่ระหว่าง 5-16 ปี ตำแหน่ง Duty Manager จำนวน 3 คน และตำแหน่ง Guest Service Officer จำนวน 2 คน

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับระบบแถวคอยของการบริการเช็คอินผู้โดยสารของสายการบินไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์ จากข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ เมื่อนำมาวิเคราะห์เนื้อหาแล้วจะได้ข้อค้นพบจากผลสัมภาษณ์ ซึ่งสรุปไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์

ข้อคำถาม	ข้อค้นพบจากผลสัมภาษณ์
สายการบินไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์มีการให้บริการเส้นทางการบินที่เที่ยวบินต่อหนึ่งวัน	มีการให้บริการเส้นทางการบินเฉลี่ย 10-15 เที่ยวบินต่อหนึ่งวัน
สายการบินไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์มีเที่ยวบินเดินทางไปไหนบ้าง เครื่องบินที่ใช้เป็นแบบใด และสามารถรองรับผู้โดยสารได้จำนวนเท่าไร	มีเที่ยวบินเดินทางไปยังเส้นทาง ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศจีน ประเทศออสเตรเลีย เครื่องบินที่ใช้เป็นแบบ Airbus A330-300 มี 2 แบบที่ใช้บริการอยู่ ณ ปัจจุบัน ประกอบไปด้วย ประเภท Type A สามารถรองรับผู้โดยสารได้จำนวน 377 ที่นั่ง ประเภท Type D สามารถรองรับผู้โดยสารได้จำนวน 367 ที่นั่ง
เที่ยวบินของสายการบินไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์เที่ยวบินใดบ้างที่มีจำนวนผู้โดยสารหนาแน่น	จำนวนผู้โดยสารหนาแน่นทุกเที่ยวบิน แต่จะหนาแน่นเป็นพิเศษเส้นทางค่าเฉลี่ยคือ เที่ยวบินที่เดินทางไปเกาหลี และญี่ปุ่น

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ข้อค้นพบจากผลสัมภาษณ์
เที่ยวบินของสายการบินไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์ที่มีจำนวนผู้โดยสารหนาแน่นนั้นอยู่ในวันและช่วงเวลาใด	เที่ยวบินที่มีจำนวนผู้โดยสารหนาแน่นนั้นอยู่ในวันจันทร์ถึงวันอาทิตย์ ช่วงเวลา 20.00- 01.00 น.
พื้นที่เปิดให้บริการเช็คอินของสายการบินไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์ เปิดกี่จุดบริการและมีจุดใดบ้าง	เปิด 1 จุดบริการ จุดที่เปิดให้บริการปกติ อยู่ที่ ROW 4 อาคารผู้โดยสารระหว่างประเทศ
รูปแบบลักษณะ และระบบการเช็คอินของสายการบินไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์เป็นแบบใด	รูปแบบลักษณะแถวคอยเป็นแบบแถวเดียว การเช็คอินเป็นแบบผู้โดยสารที่มาก่อนจะได้รับบริการก่อน ระบบการเช็คอินเป็นแบบเปิดและปิดตามเที่ยวบิน
จำนวนเคาน์เตอร์เช็คอินที่เปิดให้บริการของสายการบินไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์มีกี่เคาน์เตอร์	จำนวนเคาน์เตอร์เช็คอินเปิดให้บริการมี 7 เคาน์เตอร์
จำนวนตู้คี้ออส (Check-in Kiosk) ของสายการบินไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์มีกี่เครื่อง	จำนวนตู้คี้ออสมี 6 เครื่อง ติดตั้งอยู่อาคารผู้โดยสารระหว่างประเทศ เป็นตู้คี้ออสที่ใช้บริการร่วมกับสายการบินไทยแอร์เอเชีย
จำนวนผู้โดยสารไปใช้บริการตู้คี้ออสเท่าไร คิดเป็นกี่เปอร์เซ็นต์	จำนวนผู้โดยสารไปใช้บริการตู้คี้ออสไม่สามารถตรวจสอบได้เนื่องจากตู้คี้ออสที่ใช้บริการร่วมกับสายการบินไทยแอร์เอเชีย แต่คิดเป็น 10-20 เปอร์เซ็นต์ของผู้โดยสารที่มาใช้บริการ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ข้อค้นพบจากผลสัมฤทธิ์
เวลาในการเปิด/ปิดการเช็คอินที่เคาน์เตอร์ การเช็คอินออนไลน์ และการเช็คอินที่ตู้คี้ออส เป็นอย่างไร	เวลาในการเปิดให้บริการเช็คอินที่เคาน์เตอร์ 3 ชั่วโมงล่วงหน้าก่อนเครื่องออก และปิดให้บริการ 1 ชั่วโมงก่อนเครื่องออก เปิดการให้บริการเช็คอินออนไลน์ 14 วัน ล่วงหน้าก่อนเครื่องออก และปิดให้บริการ 4 ชั่วโมงก่อนเครื่องออก เปิดการให้บริการเช็คอินที่ตู้คี้ออส 14 วัน ล่วงหน้าก่อนเครื่องออก และปิดให้บริการ 1 ชั่วโมงก่อนเครื่องออก
เจ้าหน้าที่ในแต่ละช่วงการปฏิบัติงานมีจำนวนเท่าไร และมีขั้นตอนของการเช็คอินในรูปแบบใด	มีจำนวน 7 คน ตามจำนวนเคาน์เตอร์เช็คอิน ให้บริการตามประเภทของผู้โดยสาร ขั้นตอนของการให้บริการของเจ้าหน้าที่ มีการคัดแยกการเดินทาง มีการตรวจเอกสารเดินทางของแต่ละจุดหมายปลายทางที่หน้าเคาน์เตอร์เช็คอิน และเคาน์เตอร์ให้บริการตามประเภทของผู้โดยสารโดยจะระบุที่หน้าจอบนเคาน์เตอร์เช็คอิน ทำการเช็คอินให้กับผู้โดยสาร
ดัชนีชี้วัด (Key Performance Indicator--KPI) ของการจัดระบบแถวคอยของสายการบินไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์มีอะไรบ้าง	กระบวนการทั้งหมดของแถวคอยไม่เกิน 15 นาที ดัชนีชี้วัดในส่วนของการให้บริการที่เคาน์เตอร์เช็คอินสำหรับผู้โดยสารที่ไม่มีสัมภาระ จะต้องได้รับบริการไม่เกิน 1.30 นาที (90 วินาที) ต่อผู้โดยสาร 1 คน สำหรับผู้โดยสารมีสัมภาระ จะต้องได้รับบริการไม่เกิน 2 นาที (120 วินาที) ต่อผู้โดยสาร 1 คน จับเวลาตั้งแต่ผู้โดยสารเข้ามาใช้บริการที่เคาน์เตอร์เช็คอิน

ผลการวิเคราะห์จากการสังเกต สํารวจ และเก็บรวบรวมข้อมูลการทำงานของพนักงานไทยแอร์เอเชีย เอ็กซ์ประจำเคาน์เตอร์เช็คอิน

จากการสังเกตและลงพื้นที่สํารวจพบว่าระบบแถวคอยของณ จุดให้บริการเคาน์เตอร์เช็คอิน ตรงกับตัวแบบแถวคอย (M/M/s: FCFS/ ∞/∞) ซึ่งมีหน่วยให้บริการ 7 หน่วย การให้บริการเป็นแบบมาก่อนได้รับบริการก่อน ระบบรองรับผู้โดยสารไม่จำกัด และผู้โดยสารไม่จำกัด ลักษณะการให้บริการหน่วยให้บริการเคาน์เตอร์เช็คอิน เป็นแบบสุ่ม เนื่องจากการให้บริการผู้โดยสารแต่ละรายมีลักษณะไม่เหมือน การให้บริการแก่ผู้โดยสารแต่ละคนไม่เหมือนจึงใช้เวลาไม่เท่ากัน การให้บริการเป็นแบบแล้วเสร็จในขั้นตอนเดียว มีหนึ่งแถวคอย ซึ่งผู้โดยสารเมื่อเข้ามาในระบบแล้วถ้าหน่วยให้บริการว่างจะได้รับบริการทันที แต่ถ้าผู้โดยสารมีมากกว่าหน่วยให้บริการจะต้องยืนรอเรียกคิวทำให้เกิดแถวคอยขึ้น ซึ่งผลการทดสอบความเหมาะสมของการแจกแจง ที่ระดับนัยสําคัญ 0.05 พบว่าการเข้ามารับบริการมีการแจกแจงแบบปัวซองด้วยอัตราการเข้ามารับบริการ 1.803 คน/นาที การให้บริการของพนักงานต้อนรับภาคพื้น โดยเทคนิคการทดสอบเหมาะสมของการแจกแจง ที่ระดับนัยสําคัญ 0.05 พบว่าอัตราการให้บริการของพนักงานต้อนรับภาคพื้นมีการแจกแจงแบบเอ็กซ์โปเนนเชียลด้วย อัตราการให้บริการเฉลี่ย 0.575 คน/นาที

ผลศึกษาประสิทธิภาพของระบบแถวคอย โดยการเปรียบเทียบระหว่างรูปแบบแถวคอยเดียวและหลายแถวคอย

ผลศึกษาเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการเช็คอินผู้โดยสารของสายการบินของระบบแถวคอยระหว่างแถวคอยเดียวและหลายแถวคอย ในช่วงเวลาที่มีผู้โดยสารเข้ามารับบริการอย่างหนาแน่น แสดงผลดังตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบตัวชี้วัดประสิทธิภาพแกลวคอยสองรูปแบบกรณี 7 เคาน์เตอร์เช็คอินในการให้บริการ (แกลวคอยแกลวเดียว และแกลวคอยหลายแกลว)

ตัวชี้วัดประสิทธิภาพ	สัญลักษณ์	แกลวคอยแกลวเดียว (แกลวคอย1 แกลว) รูปแบบแกลวคอยปัจจุบัน	แกลวคอยหลายแกลว (แกลวคอย 7 แกลว) รูปแบบแกลวคอยที่นำมา เปรียบเทียบ
จำนวนผู้โดยสารโดยเฉลี่ยที่อยู่ใน แกลวคอย (คน/นาที)	L_q	0.037	0.216
จำนวนผู้โดยสารโดยเฉลี่ยที่อยู่ใน ระบบ (คน/นาที)	L_s	3.172	0.664
เวลาเฉลี่ยที่ผู้โดยสารแต่ละรายใช้ ในแกลวคอย (นาที/คน)	W_q	0.021	4.764
เวลาเฉลี่ยที่ผู้โดยสารแต่ละรายใช้ ในระบบ (นาที/คน)	W_s	1.759	6.503

จากตารางที่ 2 สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบแกลวคอยแกลวเดียวตัวชี้วัดประสิทธิภาพจำนวนผู้โดยสารโดยเฉลี่ยที่อยู่ในแกลวคอย 0.037 คน/นาที รูปแบบแกลวคอยที่นำมาเปรียบเทียบแกลวคอยหลายแกลวคอยตัวชี้วัดประสิทธิภาพจำนวนผู้โดยสารโดยเฉลี่ยที่อยู่ในแกลวคอย 0.216 คน/นาที รูปแบบแกลวคอยแกลวเดียวตัวชี้วัดประสิทธิภาพจำนวนผู้โดยสารโดยเฉลี่ยที่อยู่ในระบบ 3.172 คน/นาที รูปแบบแกลวคอยที่นำมาเปรียบเทียบแกลวคอยหลายแกลวคอยตัวชี้วัดประสิทธิภาพ จำนวนผู้โดยสารโดยเฉลี่ยที่อยู่ในระบบ 0.664 คน/นาที รูปแบบแกลวคอยแกลวเดียวตัวชี้วัดประสิทธิภาพเวลาเฉลี่ยที่ผู้โดยสารแต่ละรายใช้ในแกลวคอย 0.021 นาที/คน รูปแบบแกลวคอยที่นำมาเปรียบเทียบแกลวคอยหลายแกลวคอยตัวชี้วัดประสิทธิภาพเวลาเฉลี่ยที่ผู้โดยสารแต่ละรายใช้ในแกลวคอย 4.764 นาที/คน รูปแบบแกลวคอยแกลวเดียวตัวชี้วัดประสิทธิภาพเวลาเฉลี่ยที่ผู้โดยสารแต่ละรายใช้ในระบบ 1.759 นาที/คน รูปแบบแกลวคอยที่นำมาเปรียบเทียบแกลวคอยหลายแกลวคอยตัวชี้วัดประสิทธิภาพเวลาเฉลี่ยที่ผู้โดยสารแต่ละรายใช้ในระบบ 6.503 นาที/คน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยระบบแถวคอยของการให้บริการเช็คอินผู้โดยสารของสายการบิน พบว่าหน่วยให้บริการของเช็คอินเป็นแบบครบวงจร แล้วเสร็จในขั้นตอนเดียว โดยให้บริการเปิด-ปิดเคาน์เตอร์ใช้ตัวแบบแถวคอย (M/M/S: FCFS/ ∞/∞) ซึ่งมีหน่วยให้บริการ 7 หน่วย การให้บริการเป็นแบบมาก่อนได้รับบริการก่อน ระบบรองรับผู้มารับบริการหรือลูกค้าไม่จำกัด และผู้มารับบริการหรือลูกค้าไม่จำกัด การให้บริการเป็นแบบแล้วเสร็จในขั้นตอนเดียว ซึ่งการเข้ามาใช้บริการของผู้โดยสารมีการแจกแจงแบบปัวซองด้วยอัตราการเข้ามาใช้บริการ 1.803 คน/นาที และรูปแบบของการให้บริการของพนักงานต้อนรับภาคพื้นมีการแจกแจงแบบเอ็กซ์โปเนนเชียล ด้วยอัตราการให้บริการเฉลี่ย 0.575 คน/นาที ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ระบบแถวคอยโดยใช้ทฤษฎีแถวคอย กรณีศึกษาธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาขอนแก่น (ธัญญา ชนะเพีย และ พิริยา พุทธรศรี, 2558) สรุปผลผลศึกษาประสิทธิภาพของระบบแถวคอย โดยการเปรียบเทียบระหว่างรูปแบบแถวคอยเดียวและหลายแถวคอย พบว่าตัวชี้วัดประสิทธิภาพแถวคอยแถวคอยมีประสิทธิภาพมากกว่าแถวคอยหลายแถวคอย

บรรณานุกรม

- ฉัฐชสรณ์ กาญจนศิลาพันธ์. (2559). *การสร้างคุณค่าและความพึงพอใจแก่ลูกค้าในธุรกิจโรงแรม*. Veridain E-Journal, Silpakorn University, 9(2), 154-168.
- ชลวิช สุธัญญารักษ์. (2558). *การบริการผู้โดยสารภาคพื้นดิน*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ พิมพ์ครั้งที่ 2 , จังหวัดปทุมธานี, หน้า 33-42.
- ดำรงฤทธิ์ พลสุวดี. (2551). *การวิเคราะห์ระบบแถวคอย: กรณีศึกษาการรับสมัครนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี วิทยาเขตพระนครเหนือ*. สืบค้นจาก <http://repository.rmutp.ac.th>.
- ปอแก้ว เรืองเพ็ง. (2556). *การจำลองระบบแถวคอยแผนกผู้ป่วยนอก กรณีศึกษา คลินิก อายุร กรรม โรงพยาบาล พัทลุง*. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, 6(3), หน้า 834-845.
- ปิยพร สุวรรณรัตน์. (2555). *การวิเคราะห์ระบบแถวคอยของผู้ใช้บริการทางพิเศษ กรณีศึกษา ด่วนประชาชน*. ปรินญาณิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การจัดการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, หน้า 30-32.

- ธนาศักดิ์ ข่ายกระโทก และ สิริมา บุรณกุล. (2558). ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำในจังหวัดอุบลราชธานี. *การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “สร้างสรรค์และพัฒนา เพื่อก้าวหน้าสู่ประชาคมอาเซียน” ครั้งที่ 2*, 18-19 มิถุนายน 2558 ณ วิทยาลัยนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา, หน้า 442-447.
- ธัญญา ชนะเพีย และพิริยา พุทธรวิชัย. (2557). *ระบบแถวคอยโดยใช้ทฤษฎีแถวคอยกรณีศึกษาธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาขอนแก่น*, หน้า 15.
- นริสา คันธเศรษฐ์, วิภา พันธไชย, อรรธรณ พรพิมลมิตร, สิริกร บำรุงปรีชา, จุฑารัตน์ พริยะศักดิ์จินดา, และสถาพร โอภาสานนท์. (2551). การจำลองกระบวนการไหลเวียนของผู้โดยสารภายในอาคารผู้โดยสารขาออกระหว่างประเทศ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ. *การประชุมเชิงวิชาการประจำปีด้านการจัดการโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ ครั้งที่ 8*, หน้า 690-701.
- นิศากร สมสุข. (2554) *เอกสารประกอบการสอนรายวิชา “สถิติสำหรับวิศวกร”*. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- พิระยุทธ คุ่มศักดิ์. (2555). ความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อคุณภาพการบริการของสายการบินต้นทุนต่ำภายในประเทศ. *การประชุมวิชาการระดับชาติ เบญจมิตรวิชาการ ครั้งที่ 2 “การบูรณาการความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน”*, 29 พฤษภาคม 2555 ณ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ จังหวัดปทุมธานี, หน้า 1-11.
- วีรยา ภัทรอาชาชัย. (2547). *การศึกษากการประยุกต์ตัวแบบแถวคอยในวงการธนาคารไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ยุภาพร ตงประสิทธิ์. (2558). *เอกสารประกอบการเรียนรายวิชา 316371 การวิจัยดำเนินงาน Operations Research เรื่องทฤษฎีแถวคอย (Queuing Theory)*.
- ศศิวรรณ รัตนอุบล และชานินทร์ ศรีสุวรรณนภา. (2556). การจำลองสถานการณ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการของคลินิกกุมารเวชและอายุรกรรม ดิ็กผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลพัทลุง. *วารสารวิทยาศาสตร์ ลาดกระบัง*, 22(1), 108-116.
- สกุลรัตน์ ปั่นคง. (2558). *การแก้ปัญหาความล่าช้าในระบบแถวคอยของเคาน์เตอร์บริการ*. สืบค้นจาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th.
- สุทธิมา ชำนาญเวช. (2551). *การวิเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อการตัดสินใจ (พิมพ์ครั้งที่2)*. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.

- อรัญญา พิธิษฐเกษม, ปภัสสร ผลเพิ่ม และ พัทธนี จันทน์น้อย. (2555). แนวโน้มการเปลี่ยนมาใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำของผู้ใช้บริการรถโดยสารปรับอากาศ. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม* ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2555, หน้า 76-82.
- อนจ ชัยมณี, ขวลิต มณีศรี และ จุฑา พิชิตลาเคัญ. (2555). การวิเคราะห์แบบจำลองระบบการให้บริการอาหารจานด่วน. *การประชุมวิชาการช่างงานวิศวกรรมอุตสาหกรรม ประจำปี พ.ศ. 2555 วันที่ 17-19 ตุลาคม 2555*, หน้า 67.สืบค้นจาก <http://www.dms.eng.su.ac.th/filebox/FileData/OR017.pdf>
- Hong, L. and Zhenkai, W. (2007). *The computer simulation for queuing systems*. World Academy of Science, Engineering and Technology. 34(23), 511-514.
- IATA. (2017). *2036 Forecast Reveals Air Passengers Will Nearly Double to 7.8 Billion*. Retrieved July 1, 2018, from <http://www.iata.org/pressroom/pr/Pages/201710-24-01.aspx>
- Inés, P. G. (2017). *Improving check-in processing at Brisbane airport* (Master's Thesis). Retrieved from: <https://core.ac.uk/download/pdf/132529107.pdf>
- Lange, Robert de., Ilya. Samoilovich., and Bo van der. Rhee. "Virtual Queuing at Airport Security Lanes." *European Journal of Operational Research*. 225. (2013): 153–165.
- Mahmut Parlar&Moosa Sharafali (2008). *Dynamic allocation of airline check-In counters: A Queuing optimization approach* (P.1413)

การศึกษาพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การที่ส่งผลต่อ
ผลการปฏิบัติงานของพนักงาน: ข้อมูลเชิงประจักษ์จากบริษัทแห่งหนึ่ง
ในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป

THE STUDY OF ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP BEHAVIORS ON
EMPLOYEE PERFORMANCE: EMPIRICAL DATA FROM A COMPANY
IN AGRO-PROCESSING INDUSTRIES

กฤษฎา เขียววัฒนสุข¹ และ วิชญาดา ถนอมชาติ²

Krisada Chienwattanasook¹ and Wichyada Tanomchat²

¹สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
39 หมู่ 1 ถนนรังสิต-นครนายก ตำบลคลองหก อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110

¹Department of Management, Faculty of Business Administration,
Rajamangala University of Technology Thanyaburi
39 M.1, Rangsit-Nakornnayok Road, Klong 6, Thanyaburi, Pathum Thani, 12110

²คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา
169 ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

²Faculty of Management and Tourism, Burapha University
169 Long Had Bangsaen Rd., Saen Suk, Chon Buri District, Chon Buri 20131

*Corresponding author Email: Krisada_c@rmutt.ac.th

(Received: October 2, 2020; Revised: October 16, 2020; Accepted: October 20, 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ พนักงานบริษัทแห่งหนึ่งในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป จำนวน 400 คน ซึ่งสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 20 – 25 ปี มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีรายได้ 10,000 – 15,000 บาท ต่อเดือน มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 2 ปี และมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การและผลการปฏิบัติงานของ

พนักงาน อยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า แบบจำลองสมการโครงสร้างมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า χ^2 เท่ากับ 42.26 ค่า p-value เท่ากับ 0.002 ค่า χ^2/df เท่ากับ 2.224 ค่า GFI เท่ากับ 0.975 ค่า AGFI เท่ากับ 0.953 ค่า NFI เท่ากับ 0.954 ค่า CFI เท่ากับ 0.974 และค่า RMSEA เท่ากับ 0.055 ซึ่งผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 21

คำสำคัญ: พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ, ผลการปฏิบัติงานของพนักงาน, อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป

Abstract

This research aimed at studying organizational citizenship behavior affecting employees' performance in agro-processing industry. Samples used in this study were of 400 employees working in companies in agro-processing industry. The sampling method was stratified sampling techniques. Data collection employed questionnaires. Data analysis used frequency, percentage, and standard deviation. Research hypotheses were investigated by structural equation modeling.

Research findings indicated that most of the respondents were male, aged between 20-25 years old, graduated below bachelor's degree, monthly earned 10,000 – 15,000 baht, had below-2-year experiences, and had opinion towards organizational citizenship behaviors and employee performance in high level. The hypotheses investigation indicated that the studied model had accepted good-fit-indices: χ^2 as of 42.26, p-value as of 0.002, χ^2/df as of 2.224, GFI as of 0.975, AGFI as of 0.953, NFI as of 0.954, CFI as of 0.974, and RMSEA as of 0.055. Hypotheses investigation revealed that organizational citizenship behavior affect-

ed employees' performance in agro-processing industry at the 0.05 statistical significance with predictive power as of 21 percent.

Keywords: Organizational Citizenship Behaviors, Employee Performance, Agro-processing Industries

ที่มาและความสำคัญ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมมีรายได้จากการส่งออกและผลผลิตทางการเกษตรกรรมทั้งในรูปผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายแห่งชาติ Thailand 4.0 ที่ทำการเปลี่ยนแปลงแนวคิดการเกษตรแบบดั้งเดิมสู่การเกษตรที่มีความรู้ในด้านเทคโนโลยีการแปรรูปและการทำการตลาดได้เอง ทำให้การเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งการแปรรูปสินค้าทางการเกษตร ได้แก่ การทำให้แห้ง การดอง การใช้ความเย็น การใช้รังสี การใช้ความร้อน การใช้วัตถุดิบเจือปนในอาหาร เป็นต้น ปัจจุบันการแปรรูปสินค้าทางการเกษตรทำให้เกษตรกรหลายคนผันตัวมาเป็นผู้ประกอบการเกษตรแปรรูปเพิ่มมากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นหนทางที่ดีต่อเกษตรกรและประเทศชาติโดยรวม เนื่องจากทำให้ได้ผลิตภัณฑ์การเกษตรที่หลากหลายและมูลค่าที่เพิ่มขึ้นหลายเท่า (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อย, 2561) ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้า (2561) ได้รายงานแนวโน้มอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารแปรรูปไทยในยุคดิจิทัล พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,219 ตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นสินค้าแปรรูปทางเกษตรในอุตสาหกรรมอาหาร (ร้อยละ 77.51) และอุตสาหกรรมที่มีใช้อาหาร (ร้อยละ 22.49) ทำให้เห็นว่าสินค้าทางการเกษตรแปรรูปมีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทย โดยเฉพาะน้ำตาล เนื่องจากการผลิตน้ำตาลของไทยมีลักษณะพิเศษต่างจากอุตสาหกรรมอื่นจากระบบการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างชาวไร่อ้อยกับโรงงานน้ำตาลที่ชัดเจน โดยเป็นการจัดสรรรายได้สุทธิจากการจำหน่ายน้ำตาลในแต่ละฤดูการผลิตให้แก่เกษตรกรชาวไร่อ้อยร้อยละ 70 และอีกร้อยละ 30 ให้แก่โรงงานน้ำตาล นอกจากนี้ภาครัฐก็กำกับดูแลอย่างใกล้ชิดส่งผลให้อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลในประเทศมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องจนปัจจุบัน ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกน้ำตาลรายใหญ่อันดับ 2 ของโลก เนื่องจาก โลกมีปริมาณผลผลิตและการบริโภคน้ำตาลทรายเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.63 ต่อปี โดยมีปริมาณผลผลิต 162.22 ล้านตัน ซึ่งประเทศไทยได้เปรียบประเทศผู้ส่งออกรายใหญ่อื่น ๆ เนื่องจากประเทศไทยอยู่ใกล้กับ

ประเทศคู่ค้า ทำให้ค่าใช้จ่ายในการขนส่งต่ำ อีกทั้งการผลิตและการตลาดอ้อยและน้ำตาลทรายในประเทศไทยอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาล ทำให้มีสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลเป็นหน่วยที่ควบคุมการผลิต และกำหนดราคาในการจำหน่ายภายในประเทศ (วิริยกิจดัต พุทธสัมฤทธิ์ และอภิชาติ ตะลุดนเพทย์, 2559)

ทำให้บริษัทผู้ผลิตน้ำตาลจะต้องมีการบริหารจัดการการผลิตซึ่งต้องอาศัยทุนมนุษย์ (Human Capital) ที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะหรือความชำนาญ และประสบการณ์ในการดำเนินงานและการผลิตขององค์กร (พรเทพ แก้วเชื้อ, 2560) โดยอาศัยหลักการที่สำคัญในการได้มาซึ่งทรัพยากรมนุษย์ที่ดีต่อองค์กรคือการสร้างพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรตามทฤษฎีของ Organ (1988) ที่ได้นำเสนอไว้ว่า พฤติกรรมที่นอกเหนือจากพฤติกรรมการทำงาน (Extra-role Behavior) เป็นสิ่งที่องค์กรควรนำมาประเมินเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ในการที่บุคคลมีความพึงพอใจ เต็มใจให้ความร่วมมือในการทำงาน และการแสดงความสามารถในปฏิบัติงานได้หลายบทบาทที่ช่วยเพิ่มผลิตภาพทางด้านการบริหารจัดการ การเรียนรู้และสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงและเสถียรภาพขององค์กร ซึ่งองค์ประกอบของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร ประกอบไปด้วย การมีพฤติกรรม การให้ความช่วยเหลือ พฤติกรรมการสำนึกในหน้าที่ พฤติกรรมการมีน้ำใจนักกีฬา พฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น และพฤติกรรมการให้ความร่วมมือ นำมาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานและประสิทธิภาพขององค์กร (Thiruvankadam & Durairaj, 2017) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชญารัตน์ ทรัพย์รัตน์ (2556) ที่พบว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรนั้นมีช่วยทำให้เกิดผลลัพธ์เชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานในแง่ของการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความรับผิดชอบ และเต็มใจในการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อผู้อื่น ทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญในเสริมสร้างพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรของพนักงานในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาพนักงานให้เป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนท่ามกลางการแข่งขันภายในประเทศและต่างประเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัย

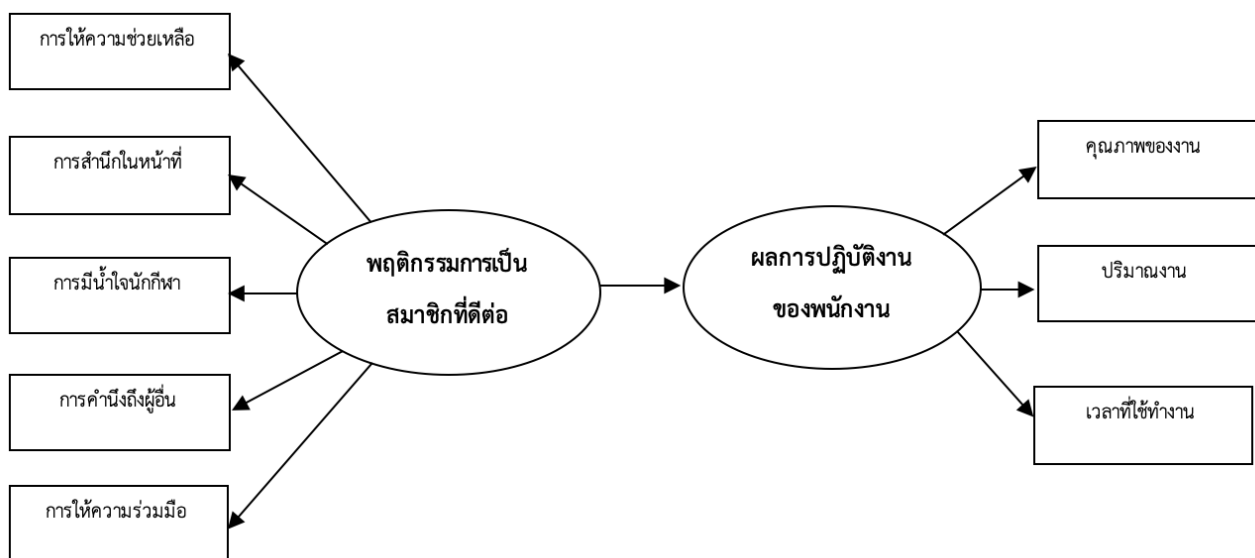
1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรของพนักงานบริษัทในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป
2. เพื่อศึกษาผลการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป

3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป

สมมติฐานการวิจัย

พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป

กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ (Organizational Citizenship Behaviors: OCB) หมายถึง ความเต็มใจในการปฏิบัติงานนอกเหนือหน้าที่ของตนเพื่อช่วยเหลือผู้ร่วมงานและผู้บังคับบัญชา อีกทั้งยังสนใจในกิจกรรมและภารกิจขององค์การโดยรวม ทำให้เป็นพฤติกรรมที่มีประโยชน์ขององค์การ (Bolino, Turnley, & Bloodgood, 2002) โดยองค์ประกอบของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) พฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ (Altruism) หมายถึง การให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น (2) พฤติกรรมการสำนึกในหน้าที่ (Conscientiousness) หมายถึง ทำทางหรือการแสดงกิริยาอาการ

ที่แสดงถึงความเคารพอ่อนน้อมกับบุคคลอื่นเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ (3) พฤติกรรมการมีน้ำใจนักกีฬา (Sportsmanship) หมายถึง ความอดทน อดกลั้นต่อสิ่งที่เกิดขึ้น (4) พฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น (Courtesy) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกโดยการรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ภายในองค์กร และ (5) พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ (Civic Virtue) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการยอมรับกฎระเบียบภายในองค์กร โดยเอาใจใส่และเคารพต่อกฎระเบียบ ตรงต่อเวลา ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบ คำนึงถึงทรัพย์สินขององค์กร (Podsakoff, MacKenzie, Paine, & Bachrach, 2000)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของพนักงาน (Employee Performance)

หมายถึง การบริหารจัดการเพื่อให้ผลการปฏิบัติงานของพนักงานมีประสิทธิภาพสามารถบรรลุเป้าหมายในการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดกระบวนการและพฤติกรรมจากผลลัพธ์ที่องค์กรคาดหวัง (Pradhan & Jena, 2017) ซึ่งมีมิติขององค์กรมักจะพิจารณาจาก 3 มิติ ได้แก่ ด้านคุณภาพของงาน (Quality) เป็นการวัดจากการรับรู้ของพนักงานเกี่ยวกับคุณภาพของงานที่ผลิตขึ้นที่มีความสมบูรณ์แบบจากทักษะและความสามารถของพนักงาน ซึ่งองค์กรคาดหวังจะได้ผลผลิตที่ความสมบูรณ์มากที่สุด ด้านปริมาณงาน (Quantity) เป็นการวัดจากการรับรู้ของพนักงานเกี่ยวกับจำนวนผลผลิตที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงาน ด้านเวลาที่ใช้ทำงาน (Timeliness) เป็นการวัดจากการรับรู้ของพนักงานเกี่ยวกับเวลาเริ่มต้นดำเนินการผลิตจนกระทั่งออกเป็นผลิตภัณฑ์ ซึ่งองค์กรคาดหวังว่าพนักงานสามารถดำเนินการตามกรอบเวลาที่กำหนดไว้ได้ตรงต่อเวลา (Mathis & Jackson, 2011)

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ต่อองค์กรกับผลการปฏิบัติงานของพนักงาน เนื่องจาก การทำงานที่มีพฤติกรรมเป็นสมาชิกที่ต่อองค์กรนั้นจะมีพฤติกรรมการทำงานที่พึงพาอาศัยซึ่งกันและกันจะช่วยทำให้ผลการปฏิบัติงานของพนักงานสูงขึ้น (Bachrach, Powell, Bendoly, & Richey, 2006) สอดคล้องกับกระบวนการในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) ที่ต้องส่งเสริมให้เกิดความภักดีต่อองค์กร การมีส่วนร่วมทางสังคม การมีส่วนร่วมในการสนับสนุน และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานขององค์กร เพื่อให้เกิดผลผลิตและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (Nasir, Mohammadi, Wan Shahrazad, Fatimah, Khairudin, & Halim, 2011; Mallick et al. Pradhan, Tewari, & Jena, 2014) ในขณะเดียวกันหากต้องการให้พนักงานมีการสนับสนุนการทำงานของผู้ร่วมงานสูงขึ้น ผู้บริหารจะต้องมีการปรับปรุงแรงจูงใจและสวัสดิการของพนักงานที่สอดคล้องกับความต้องการจะ

ทำให้พนักงานเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ต่อองค์การที่สูงขึ้นตาม (Andrew & León-Cázares, 2015)

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานบริษัทแห่งหนึ่งในอุตสาหกรรม การเกษตรแปรรูป ซึ่งมีจำนวนพนักงานประมาณ 2,000 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณ ของ Yamane (1973) ได้ขนาดตัวอย่างประมาณ 330 ตัวอย่าง สุ่มอีก 70 ตัวอย่าง จึงมีจำนวน ตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน และได้ทำการพิจารณาขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมกับตัวแปรสังเกตในแบบ จำลองสมการโครงสร้าง 20 เท่าต่อตัวแปรสังเกตได้ในแบบจำลองจำนวนทั้งหมด 8 ตัวแปร ซึ่งจะมี ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมจำนวน 160 คน (Hair, Black, Babin & Anderson, 2010) จึงถือว่าจำนวน ตัวอย่าง 400 คน เพียงพอต่อการประมาณค่าทางสถิติ ซึ่งวิธีการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ แบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ตามสัดส่วนของตำแหน่งงานในบริษัทเปรียบเทียบกับจำนวน ตัวอย่างที่ต้องการ โดยเก็บข้อมูลในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ.2563 ถึง เดือนมิถุนายน พ.ศ.2563

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดและทฤษฎีพฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ต่อองค์การและผลการปฏิบัติงานของพนักงาน โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบ ไปด้วย (1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (2) แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ต่อองค์การ ได้แก่ พฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ พฤติกรรมการสำนึกในหน้าที่ พฤติกรรมการมีน้ำใจนักกีฬา พฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น และพฤติกรรมการให้ความร่วมมือ จำนวน 20 ข้อคำถาม ซึ่งมีความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.72 ถึง 0.84 และ (3) แบบสอบถามเกี่ยวกับผลการ ปฏิบัติงานของพนักงาน ได้แก่ ด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านเวลาที่ใช้ทำงาน จำนวน 12 ข้อคำถาม ซึ่งมีความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.75 ถึง 0.92 โดยแบบสอบถามฉบับนี้ใช้เกณฑ์การให้ คะแนนแบบ Rating Scale 5 ระดับ ซึ่งแบบสอบถามทั้งหมดมีค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.7 จึง ถือว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงพอสำหรับการศึกษา (กัลยา วาณิชยปัญญาและจิตา วาณิชยปัญญา, 2558)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดย ทำการวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ที่กำหนดนัยสำคัญไว้ที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 254 คน (ร้อยละ 63.5) ส่วนใหญ่มีอายุ 20 – 25 ปี จำนวน 151 คน (ร้อยละ 37.8) มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 312 คน (ร้อยละ 78.0) มีรายได้ 10,000 – 15,000 บาท ต่อเดือน จำนวน 181 คน (ร้อยละ 45.3) และมีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 2 ปี จำนวน 196 คน (ร้อยละ 49.0)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, $SD = 0.35$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อด้านพฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ มากที่สุด โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, $SD = 0.40$) รองลงมา พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, $SD = 0.44$) พฤติกรรมการสำนึกในหน้าที่ โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, $SD = 0.55$) พฤติกรรมการมีน้ำใจ นักกีฬา โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, $SD = 0.40$) และน้อยที่สุด พฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, $SD = 0.61$) ตามลำดับ

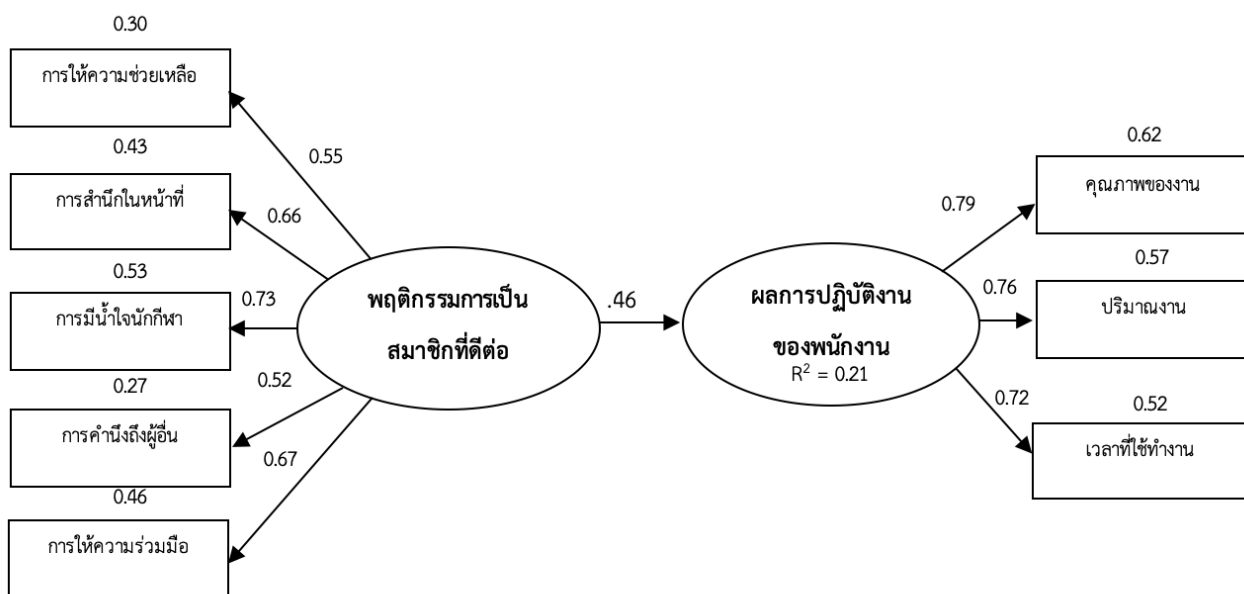
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลการปฏิบัติงานของพนักงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, $SD = 0.50$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อผลการปฏิบัติงาน ด้านปริมาณงาน มากที่สุด โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, $SD = 0.60$) รองลงมา ผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ด้านเวลาที่ใช้ทำงาน โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$, $SD = 0.60$) และน้อยที่สุด ผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ด้านคุณภาพของงาน โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, $SD = 0.58$) ตามลำดับ

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 1 การทดสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA)

ตัวแปร	Factor Loading	R ²	CR	AVE
พฤติกรรมกำเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร			0.76	0.40
- พฤติกรรมกำให้ควมช่วยเหลือ (X1)	0.54	0.29		
- พฤติกรรมกำสำนึกในหน้าที่ (X2)	0.67	0.45		
- พฤติกรรมกำมีน้ำใจนักกีฬา (X3)	0.71	0.50		
- พฤติกรรมกำคำนึงถึงผู้อื่น (X4)	0.53	0.28		
- พฤติกรรมกำให้ควมร่วมมือ (X5)	0.68	0.46		
ประสิทธิภาพทิมงาน			0.87	0.57
- ด้านคุณภาพของงาน (Y1)	0.78	0.61		
- ด้านปริมาณงาน (Y2)	0.77	0.59		
- ด้านเวลาที่ใช้ทงงาน (Y3)	0.71	0.50		

จากตารางที่ 1 พบว่า ตัวแปรสังเกตมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.53 ถึง 0.71 โดยมีความสามารถในการอธิบายควมแปรปรวนอยู่ระหว่าง 0.28 ถึง 0.61 และมีค่าควมเชื่อมั่นรวมของตัวแปรแฝง (Composite Reliability: CR) อยู่ระหว่าง 0.76 ถึง 0.87 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.7 และมีค่าเฉลี่ยควมแปรปรวนที่สกัดได้ (Average Variance Extracted: AVE) อยู่ระหว่าง 0.40 ถึง 0.57 ซึ่งมีค่าใกล้เคียงถึงมากกว่า 0.5 ถือว่าสามารถนำไปใช้ในการทดสอบแบบจำลองสมการโครงสร้างได้ (Hair, et al., 2010)



$\chi^2 = 42.26$, $df = 19$, $p\text{-value} = 0.002$, $\chi^2/df = 2.224$, $GFI = 0.975$, $AGFI = 0.953$, $NFI = 0.954$,
 $CFI = 0.974$, $RMSEA = 0.055$

ภาพที่ 2 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน

จากภาพที่ 2 พบว่า แบบจำลองสมการโครงสร้างของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่า χ^2 มีค่าเท่ากับ 42.26 ค่า $p\text{-value}$ มีค่าเท่ากับ 0.002 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงพิจารณาเกณฑ์อื่น ๆ ประกอบ ได้แก่ ค่า χ^2/df มีค่าเท่ากับ 2.224 มีค่าน้อยกว่า 3 ค่า GFI มีค่าเท่ากับ 0.975 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.95 ค่า $AGFI$ มีค่าเท่ากับ 0.953 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.90 ค่า NFI มีค่าเท่ากับ 0.954 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.95 ค่า CFI มีค่าเท่ากับ 0.974 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.95 และ $RMSEA$ มีค่าเท่ากับ 0.055 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.055 เพียงเล็กน้อย จึงถือว่า แบบจำลองสมการโครงสร้างมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Hair, et al., 2010) โดยที่ไม่มีการปรับปรุงโมเดลตามคำแนะนำของดัชนีชี้วัดการปรับโมเดล (Modification Index)

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 21

อภิปรายผล

การวิจัยนี้พบว่า พบว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ Organ (1988) ที่กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การนั้นเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่ตัดสินใจช่วยเหลือผู้อื่น ถึงแม้ว่าจะอยู่นอกเหนือบทบาท ภาระหน้าที่ของตนเอง แต่จะกระทำเพื่อสนับสนุนกิจกรรมและการดำเนินงานนั้น ๆ เพื่อให้องค์การบรรลุเป้าหมาย โดยที่ไม่คาดหวังถึงผลประโยชน์อื่นใดที่จะได้รับ อีกทั้ง Podsakoff et al. (2000) ยังได้ให้การสนับสนุนองค์ประกอบทั้งห้าของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ ที่ประกอบไปด้วย พฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ (Altruism) พฤติกรรมการสำนึกในหน้าที่ (Conscientiousness) พฤติกรรมที่มีน้ำใจนักกีฬา (Sportsmanship) พฤติกรรมคำนึงถึงผู้อื่น (Courtesy) และพฤติกรรมการให้ความร่วมมือ (Civic Virtue) ว่ามีอิทธิพลในการเสริมคุณภาพ ปริมาณ และเวลาในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดผลประโยชน์และประสิทธิภาพขององค์การ ทำให้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการที่สำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้พนักงานเต็มใจแสดงพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ อีกทั้งยังเป็นแรงผลักดันให้พนักงานเกิดความผูกพันต่อองค์การ (Meyer, Becker and Vandenberghe, 2004)

ผลการวิจัยนี้จึงสนับสนุนแนวคิดดังที่กล่าวข้างต้น โดยพบว่า พนักงานในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป โดยเฉพาะผลผลิตทางการเกษตรจำพวกน้ำตาล จะต้องเข้าใจกระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงานของตำแหน่งหน้าที่ของตนเอง ถึงแม้ว่าโรงงานจะอาศัยเครื่องจักรในการผลิตสินค้า แต่ยังจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีส่วนสำคัญในการนำปัจจัยเข้า (Input) สู่กระบวนการของเครื่องจักร และการจัดจำหน่ายให้แก่ลูกค้า ซึ่งการทำให้กระบวนการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวจะราบรื่นจำเป็นต้องอาศัยพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ โดยการทำงานร่วมกันของพนักงานในตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ที่สนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยอาศัยพฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานและการสำนึกในหน้าที่เมื่อเพื่อนร่วมงานประสบปัญหาในการทำงานจะมีส่วนในการช่วยกันแก้ไขปัญหาเหล่านั้นเพื่อลดข้อผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นอย่างทันที เพื่อทำให้งานที่ได้รับนั้นเป็นไปตามมาตรฐานขององค์การและลดต้นทุนทางการเงินที่จะสูญเสียไปกับปัญหาเหล่านี้ (Ullah Bukhari, 2009) นอกจากนี้ยังมีการแสดงพฤติกรรมการมีน้ำใจนักกีฬา พฤติกรรมคำนึงถึงผู้อื่น และพฤติกรรมการให้ความร่วมมือที่เป็นหัวใจที่สำคัญในการสนับสนุนผลการปฏิบัติงานขององค์การ โดยการมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางในการบริหารและการแก้ไขปัญหา

ในองค์กร เช่น การแก้ไขความขัดแย้ง ความบกพร่อง ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ในการทำงานของพนักงาน ทำให้พนักงานที่มีพฤติกรรมกลายเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรจะสามารถเป็นตัวแทนที่ดีขององค์กรในการปกป้องและพัฒนาองค์กรทั้งด้านการบริหารงานบุคคล ภาพลักษณ์ขององค์กร รวมไปถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กร (Organ, 1991) ซึ่งในปัจจุบันนั้นประเทศประสบปัญหาภัยทางธรรมชาติ โดยเฉพาะภัยแล้งที่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตร ทำให้พนักงานที่ทำหน้าที่ติดต่อประสานงานกับเกษตรกร จะต้องทำงานอย่างหนักเพื่อแสวงหาวัตถุดิบที่สำคัญในการผลิตสินค้าเพื่อขายสู่ตลาด ดังนั้นในช่วงที่ประสบปัญหา พบว่าพนักงานที่ยังอยู่ในกระบวนการผลิตอาจจะมีมากเกินไปจนความจำเป็นต่อการผลิต ทำให้พนักงานเหล่านั้นอาสาสมัครเข้ามาช่วยเหลือพนักงานที่ทำหน้าที่ดังกล่าวเพื่อทำให้กระบวนการในการผลิตขององค์กรสามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น จึงทำให้พฤติกรรมกลายเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรเป็นปัจจัยที่พึงจำเป็นต้องมีในองค์กรเพื่อที่จะสามารถสนับสนุน ช่วยเหลือเกื้อกูล พึ่งพาอาศัยกัน ผลักดันให้องค์กรมีประสิทธิภาพสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Cho and Johanson (2016) ที่พบว่า พฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งการที่จะทำให้พนักงานนั้นเกิดพฤติกรรมกลายเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรได้นั้นต้องอาศัยการสนับสนุนขององค์กรและผู้บังคับบัญชาการเป็นปัจจัยสำคัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mallick et al. (2014) ที่พบว่า พฤติกรรมกลายเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของพนักงานแต่ละบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผู้บริหาร ผู้จัดการ หรือหัวหน้าที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนพนักงานในการสร้างพฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร ด้วยการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรจากการสร้างพฤติกรรมกลายเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรโดยนำพนักงานเข้าหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพ ทักษะ ความรู้ ความสามารถให้สูงขึ้น ซึ่งหากพนักงานมีความสามารถในการปฏิบัติงานสูงขึ้นจะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และใช้เวลาในการทำงานรวดเร็วขึ้น อีกทั้งยังสามารถรู้วิธีการในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จในระยะเวลาที่องค์กรกำหนด ทำให้พนักงานสามารถใช้ความสามารถในการช่วยเหลือผู้อื่นได้โดยปฏิบัติหน้าที่ที่ตนพึงกระทำสำเร็จ อีกทั้งยังคำนึงถึงผู้อื่น ให้ความร่วมมือกับองค์กร และมีน้ำใจต่อเพื่อนร่วมงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษากลไกที่สำคัญในการสร้างพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร เช่น การสนับสนุนขององค์กร และการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา เป็นต้น เพื่อที่จะขยายองค์ความรู้เพื่อเติมในวงการวิชาการ และนำไปสู่การปฏิบัติของแต่ละองค์กร
2. งานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรที่ช่วยเพิ่มผลการปฏิบัติงานของพนักงานในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่จะสามารถอธิบายและกำหนดรูปแบบเฉพาะเกี่ยวกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กัลยา วานิชย์บัญชา และฐิตา วานิชย์บัญชา. (2558). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามลดา.
- ชญารัศมี ทรัพย์รัตน์. (2556). พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น. *วารสารมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 7(1), 7-22.
- พรเทพ แก้วเชื้อ. (2560). พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรในประเทศไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 9(1), 210-217.
- วิริยภิตต์ พุทธสัมฤทธิ์ และอภิชาติ ดะลุนเพรย์. (2559). การวิเคราะห์การส่งผ่านราคาน้ำตาลทรายของไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์ร่วมคำแหง*, 2(1), 21-52.
- ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้า. (2561). *แนวโน้มอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารแปรรูปไทยในยุคดิจิทัล*. สืบค้นจาก https://media.thaigov.go.th/uploads/document/142/2018/11/pdf/Doc_20181126124849000000.pdf
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อย. (2561). *แปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรอย่างไรให้เพิ่มค่าในยุค 4.0*. สืบค้นจาก https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20181005083327.pdf
- Andrew, S. A., & León-Cázares, F. (2015). Mediating effects of organizational citizenship behavior on organizational performance: empirical analysis of public employees in Guadalajara, Mexico. *EconoQuantum*, 12(2), 71-92.

- Bachrach, D. G., Powell, B. C., Bendoly, E., & Richey, R. G. (2006). Organizational citizenship behavior and performance evaluations: Exploring the impact of task interdependence. *Journal of applied psychology*, 91(1), 193.
- Bolino, M. C., Turnley, W. H., & Bloodgood, J. M. (2002). Citizenship behavior and the creation of social capital in organizations. *Academy of management review*, 27(4), 505-522.
- Cho, S., & Johanson, M. M. (2008). Organizational citizenship behavior and employee performance: A moderating effect of work status in restaurant employees. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 32(3), 307-326.
- Hair, J., Black, W., Babin, B., & Anderson, E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). London: Pearson Education Limited.
- Mallick, E., Pradhan, R. K., Tewari, H. R., & Jena, L. K. (2014). Organizational citizenship behaviour, job performance and HR practices: A relational perspective. *Management and Labour Studies*, 39(4), 449-460.
- Mathis, R. L., & Jackson, J. H. (2011). *Human resource management: Essential perspective*. Ohio: South Western.
- Meyer, J. P., Becker, T. E., & Vandenberghe, C. (2004). Employee commitment and motivation: A conceptual analysis and integrative model. *Journal of Applied Psychology*, 89(6), 991-1007.
- Nasir, R., Mohammadi, M. S., Wan Shahrazad, W. S., Fatimah, O., Khairudin, R., & Halim, F. (2011). Relationship between organizational citizenship behavior and task performance. *The social sciences*, 6(4), 307-312.
- Organ, D. W. (1988). *Organizational citizenship behavior: The good soldier syndrome*. Massachusetts: D.C. Heath and Company.
- Organ, D. W. (1991). *The applied psychology of work behavior: A book of reading* (4th ed.). USA: Richard D. Irwin, Inc.

- Podsakoff, P. M., MacKenzie, S. B., Paine, J. B., & Bachrach, D. G. (2000). Organizational citizenship behaviors: A critical review of the theoretical and empirical literature and suggestions for future research. *Journal of management*, 26(3), 513-563.
- Pradhan, R. K., & Jena, L. K. (2017). Employee performance at workplace: Conceptual model and empirical validation. *Business Perspectives and Research*, 5(1), 69-85.
- Thiruvankadam, T., & Durairaj, I. Y. A. (2017). Organizational citizenship behavior: Its definitions and dimensions. *GE-International Journal of Management Research*, 5(5), 46-55.
- Ullah Bukhari, Z. (2009). Key antecedents of organizational citizenship behavior (OCB) in the banking sector of Pakistan. *International Journal of Business and Management*, 3(12), 106-115.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row Publication.

ความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ที่มีผลต่อการสร้าง
ความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ของ จังหวัดจันทบุรี
Spatial Biological Diversity Affecting Food Security Creating
of the Ethnic's Chong in Chanthaburi Province.

วongtham सरणा, नक्रब तीरनर, ऑुवरुंग उबरली, ऑुतीनुन कुवरनते

Wongtham Sarana, Nakrob Tianam, Chuwong Ubalee, Jutinun Kwannate

หลักสูตรรัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

41 หมู่ที่ 5 ถนนสุขุมวิท อำเภอเมืองจันทบุรี จันทบุรี 22000

Political Science Program Faculty of Humanities and Social Sciences

Rambhai Barni Rajabhat University 41 M 5 Sukhumvit Road,

Mueang Chanthaburi District 22000

*Corresponding author Email: wongtham.s@rbru.ac.th

(Received: June 28, 2020; Revised: July 24, 2020; Accepted: September 30, 2020)

บทคัดย่อ

บทความนี้เสนอเกี่ยวกับการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ ที่มีผลต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ของ จังหวัดจันทบุรี เป็นชาวพื้นบ้านดั้งเดิมที่อาศัยอยู่บริเวณภูเขาและป่า เป็นการวิจัยใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory research (PAR)) แบบสหวิทยาการ (Transdisciplinary) ผสมผสานระหว่างสาขาวิชาต่าง ๆ และการมองแบบบูรณาการอย่างเป็นองค์รวม โดยเฉพาะในด้านการผลิตและความมั่นคงทางอาหาร

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ของ วิธีการผลิตอาหารแบบเรียบง่าย ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ลักษณะอาหารส่วนใหญ่ เป็นอาหารแห้ง การเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ 1. นโยบายรัฐส่วนกลาง สัมปทานป่าไม้ และการกำหนดพื้นที่การเข้าใช้ประโยชน์จากป่า การไหลบ่าของวัฒนธรรมอาหารสมัยใหม่ และการพัฒนาสู่การเป็นอุตสาหกรรม และ 2. การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากมนุษย์และธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1. ภาครัฐในส่วนกลางควรมีการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรที่เป็นฐานการผลิตอาหารที่สำคัญ โดยเฉพาะทรัพยากรการผลิตในระดับชุมชนบนพื้นฐานของการให้สิทธิแก่ชุมชนในการจัดการ และการพัฒนาแหล่งทรัพยากรทางอาหารด้วยตัวของชุมชนเอง

2. ภาครัฐในระดับท้องถิ่นควรมีการส่งเสริมการผลิตอาหารที่พึ่งพาความหลากหลายเชิงพื้นที่ผ่านวัฒนธรรมประเพณีภายในชุมชน ซึ่งจะช่วยให้วัฒนธรรมการผลิตอาหารดำรงอยู่ และเป็นการช่วยรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติในพื้นที่

คำสำคัญ: ความมั่นคงทางอาหาร, กลุ่มชาติพันธุ์ช่อง, ความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่

Abstract

This paper aimed to spatial biological diversity effecting to create the food security of the ethnic's Chong in Chanthaburi Province. The area study is mountain and forest. The methodology was 2 forms:-1. Participatory Research by searching for a commitment approach among researchers and ethnic groups and 2. Transdisciplinary Research combining various disciplines and integrated as a whole, especially in terms of food production and creating food security.

The results showed that Chong, the simple way of producing food by using community resources and dried spicy food. Biodiversity spatial effects to create food security. The causes of changes caused by 2 factors. 1. The state public policy, Forest concession, the utilization of forest areas, the modern food culture and the industrialization and 2. natural change caused by human and nature itself.

Suggestion Policy 1. The central government should promote the conservation of resources is a major production base, especially the production resources at the community level on the basis of grants management community and the development of food resources with the community. 2. The local government should promote local food production in spatial diversity through cultural traditions within the community. This will allow the production of food culture existed and preserve natural resources in another way.

Keywords: food security, ethnic, spatial biodiversity

ที่มาและความสำคัญ

ร่องรอยด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีของจันทบุรี เป็นหลักฐานยืนยันการเป็นชุมชนโบราณ (แต่อาจจะมีชุมชนตั้งหลักแหล่งอยู่ก่อนแล้ว) หลักฐานที่พบสามารถยืนยันได้ว่าจังหวัดจันทบุรี มีอายุอยู่ราวพุทธศตวรรษที่ 11 ต่อมาขยายเป็นชุมชนขนาดใหญ่ระดับเมือง โดยมีหลักฐานคือ ร่องรอยการตั้งถิ่นฐานปรากฏขึ้นทั่วบริเวณวัดทองทั่ว รวมทั้งพื้นที่ใกล้เคียง เช่น ตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบหน้าเขาสระบาป มีคลองที่ชื่อว่า “คลองนารายณ์” ที่ไหลจากเขาสระบาปและผ่านไปออกสู่แม่น้ำจันทบุรี และมีหลักฐานอื่น ๆ ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนอย่างน้อย 4 แห่ง ได้แก่ 1. เนินโบราณสถานวัดเพนียด (ร้าง) 2. โบราณสถานเพนียด 3. เนินโบราณสถานใกล้วัดทองทั่วและ 4. เนินโบราณสถานวัดสมภาร (ร้าง) สันนิษฐานได้ว่า ชุมชนที่กล่าวถึงมีการตั้งถิ่นฐานของชาวบ้านซึ่งดำรงอยู่ในรูปแบบสังคมเกษตรกรรม

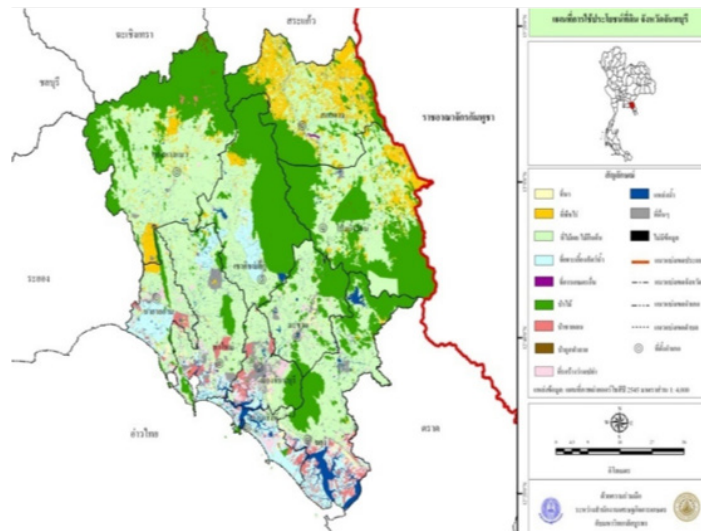
หลักฐานและร่องรอยทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปะ สถาปัตยกรรม เป็นร่องรอยทางวัฒนธรรม ร่วมสมัยของขอม มีคติความเชื่อทางศาสนา ประกอบด้วยศาสนาพราหมณ์ ศาสนาพุทธ การนับถือผีของชนพื้นเมืองที่เรียกว่า “ชาวซอง” เป็นชาวพื้นเมืองจันทบุรี ที่อาศัยอยู่ตามพื้นที่ป่าและภูเขา มีการดำรงชีวิตแบบชุมชนเปิด มีการคมนาคมทั้งทางบกและทางทะเล ติดต่อกับชุมชนภายนอก

การอาศัยอยู่ท่ามกลางแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญคือ เขาสระบาปและแม่น้ำจันทบุรี เป็นพื้นที่ลุ่ม เหมาะสมกับการทำเกษตรกรรม นำมาสู่ตำนานพื้นเมืองที่เรียกว่า “เมืองเพนียด” หรือ “เมืองนางกาไว” มีระบบการปกครองที่มีกษัตริย์เป็นเจ้าเมือง (งานยุทธศาสตร์และแผนงานสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี, 2558: ออนไลน์) ราวพุทธศตวรรษที่ 18 ปรากฏชื่อ “เมืองจันทะบูร” หรือ “จันทบูร” ในฐานะประเทศราช ที่ตั้งของเมืองสันนิษฐานว่า ย้ายจากเมืองเพนียดมาตั้งถิ่นฐานบริเวณบ้านหัววัง ตำบลพุงทะเลลาย ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำจันทบุรี

ต่อมาราวประมาณพุทธศตวรรษที่ 20 พบว่ามีการขยายตัวของชุมชนไปอาศัยตามลุ่มน้ำ และมีการตั้งชุมชนสำคัญขึ้นใหม่คือ “ชุมชนบ้านลุ่ม” เป็นพื้นที่ในการสร้างเมืองจันทบุรี ปรากฏหลักฐานเมื่อคราวกรุงศรีอยุธยาแตก สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ยกทัพมาตีเมืองจันทบุรีเพื่อรวบรวมไพร่พล ณ บ้านลุ่ม

ราวปี พ.ศ.2377 การสร้างเมืองจันทบุรี ในสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 เกิดจากกรณี “ไทยรบกับญวน” เมืองจันทบุรีเป็นหัวเมืองตะวันออกที่อยู่ใกล้ชิดกับเขตญวน จึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างป้อมค่ายเมืองพร้อมกับสร้าง “วัดโยธานิมิต” เป็นวัดประจำเมือง เมื่อสร้างเสร็จ

รัฐบาลได้ให้ราษฎรย้ายไปอยู่ที่เมืองใหม่ ชื่อว่า “ค่ายเนินวง” จนถึงในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ได้โปรดฯ ให้ย้ายมาอยู่ที่บ้านลุ่มที่เก่าดั้งเดิม (สินธุชัย ศุกรเสพ และคณะ, 2558)



ภาพประกอบที่ 1 พื้นที่จังหวัดจันทบุรี

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลภูมิศาสตร์สารสนเทศศาสตร์คณะภูมิสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (2558: ออนไลน์)

ประวัติศาสตร์ความเป็นมาทำให้ทราบประวัติความเป็นมาของ “จันทบุรี” ที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานนับ 1,000 ปี ปรากฏถึงความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ (Multi Biological Area-based) อย่างเห็นได้ชัดหลักฐานทางโบราณคดีสะท้อนให้เห็นว่า ผู้คนในยุคโบราณ เลือกที่ตั้งเมืองตามความเหมาะสมในการดำรงชีวิต ดังจะเห็นได้จากความหลากหลาย การขยายตัวของชุมชน การอพยพย้ายถิ่นฐานจากที่เดิมไปสู่ที่แหล่งใหม่ มีการติดต่อสื่อสาร การไปมาหาสู่ทั้งทางบกและทางน้ำ การดำรงชีวิตด้วยการทำการเกษตรกรรมแบบเรียบง่ายใช้เทคโนโลยีต่ำ อาศัยการเก็บของป่าในการทำอาหาร

ความหลากหลายของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดจันทบุรี สามารถจำแนกพื้นที่ออกเป็น 6 ลักษณะคือ (สินธุชัย ศุกรเสพ และคณะ, 2558)

1. พื้นที่ตามชายฝั่งทะเล เช่น ในเขตอำเภอท่าใหม่ อำเภอแหลมสิงห์ และอำเภอขลุง
2. พื้นที่ตามลุ่มแม่น้ำลำคลอง เช่น แม่น้ำจันทบุรี คลองสระบาป คลองใหญ่
3. พื้นที่ป่าเขา เช่น เขือกเขาบรรทัด ภูเขาสระบาป เขาคิชฌกูฏ เขาชะเมา

4. พื้นที่เรือกสวนไร่นา เช่น พื้นที่รอบ อำเภอเมือง อำเภอท่าใหม่ อำเภอขลุง อำเภอแก่งหางแมว อำเภอมะขาม อำเภอโป่งน้ำร้อน และอำเภอสอยดาว (ปัจจุบันมีอยู่ทั่วทั้งจังหวัด)
5. พื้นที่น้ำตก เช่น น้ำตกพลิ้ว น้ำตกกระทิง น้ำตกเขาสอยดาวและ
6. พื้นที่ชายแดน เช่น ชายแดนไทย – กัมพูชา

ความหลากหลายทางภูมิศาสตร์และหลักฐานการตั้งถิ่นฐานจึงเป็นเงื่อนไขปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่ต้องปรับตัวเรียนรู้ให้สามารถดำรงอยู่ ภายใต้ความเหมาะสมสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมที่มีความหลากหลาย โดยมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความสำคัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (สินธุชัย สุกรเสพ และคณะ, 2558) ทิวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นเงื่อนไขสำคัญ ต่อการเลือกที่ตั้งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์โดยใช้ประโยชน์จากทิวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีมาอยู่ก่อน และเกิดเป็นวิถีปฏิบัติอันนำไปสู่การสถาปนาทิวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ความเชื่อ ประเพณี หรือการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน (จิรเดช อรชุน. 2555)

ในงานวิจัยชิ้นนี้จะให้ความสำคัญในการดำรงเผ่าพันธุ์ของชาติพันธุ์ โดยเฉพาะในมิติด้าน“การผลิตอาหาร” (Food production) เป็นปัจจัยพื้นฐานปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชีวิตมนุษย์สามารถดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของที่ดำรงอยู่มีวิถีการผลิตอาหารโดยใช้ความสัมพันธ์ของทิวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและทิววัฒนธรรม มีการปรับตัวให้สามารถดำรงอยู่ได้ เป็นคำถามสำคัญที่ว่า กลุ่มชาติพันธุ์ของ ซึ่งเป็นชาติพันธุ์ดั้งเดิมของจันทบุรีมีการดำรงเผ่าพันธุ์ให้เข้ากับถิ่นที่อยู่อาศัยแบบแตกต่างกันหลากหลายโดย“การสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร” (Food security creation) อย่างไร

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ที่มีผลต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ที่อาศัยในพื้นที่ภูเขาและป่า ในจังหวัดจันทบุรี

นิยามศัพท์

1.ความมั่นคงทางอาหาร หมายถึง ด้านความมั่นคงทางด้านอาหาร ซึ่งในงานศึกษาชิ้นนี้ประกอบด้วย 4 มิติ ความพอเพียง (Foods Availability), การเข้าถึงอาหาร (Food Access), ความสามารถในการใช้ประโยชน์ (Food Utilization) และความมีเสถียรภาพทางอาหาร (Food Stability)

2. กลุ่มชาติพันธุ์ของ หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ภูเขาและป่าในพื้นที่ ตำบลตะเคียนทอง ตำบลคลองพลู และตำบลจันทเขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

3. ความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ หมายถึง ความหลากหลายทางภูมิศาสตร์ การดำรงชีวิต ที่มีทุนทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ความเชื่อ ประเพณี รวมถึงการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันของชาวชาติพันธุ์ของ

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเรื่องความมั่นคงด้านอาหาร

แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหาร (Food security) การพัฒนาแนวคิดมาตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 1970 จนในปัจจุบัน (2020) ได้เป็นปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่หลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญและสร้างมาตรการรับมือกับความท้าทายดังกล่าวเพื่อความอยู่รอดของประชากรในประเทศและประชากรโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนาที่ปัญหามีความรุนแรง เป็นผลจากสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศที่เกิดวิกฤติด้านพลังงาน สภาพแวดล้อม และความสำคัญของการผลิตพืชอาหารลดลง ทำให้ราคาพืชอาหารสูงขึ้น จนทำให้ประชากรที่ยากจนไม่สามารถเข้าถึงอาหารได้ (วิรัชพัชร ประเสริฐศักดิ์. 2555)

ความหมายของแนวคิด “ความมั่นคงทางอาหาร” ถูกพัฒนาให้มีมิติที่ซับซ้อนขึ้นตามพลวัตความเข้าใจของผู้คนในเรื่อง บทบาทของอาหาร หรือแม้แต่ความแตกต่างในแต่ละประเทศและภูมิภาค (วิรัชพัชร ประเสริฐศักดิ์. 2555) คำนิยามของความมั่นคงทางอาหาร ได้รับการนำมาใช้อ้างอิงและเป็นที่รู้จักมากที่สุดมาจากการประชุมอาหารโลก (World food summit) คือ

“Food security, at the individual, household, national, regional and global levels (is achieved) when all people at all times have physical and economic access to sufficient, safe and nutritious foods to meet their dietary needs and food preferences for an active healthy life”

องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ได้แบ่งความหมาย ด้านความมั่นคงออกเป็น 4 มิติ คือ (อ้างใน วิรัชพัชร ประเสริฐศักดิ์. 2555)

ความพร้อมเพียง (Availability) ของปริมาณอาหาร ที่อาจได้มาจากการผลิตภายในประเทศ หรือการนำเข้า รวมถึงความช่วยเหลือด้านอาหาร

การเข้าถึง (Access) ทรัพยากรที่พอเพียงของบุคคลเพื่อได้อาหารที่เหมาะสมและมีโภชนาการ ทรัพยากร รวมทั้งยังหมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะกำหนดควบคุมกลุ่มสินค้าหนึ่ง ๆ ภายใต้บริบททางกฎหมาย การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนที่บุคคลอาศัยอยู่ (รวมถึงสิทธิตามประเพณี เช่น การเข้าถึงทรัพยากรส่วนรวมของชุมชน)

การใช้ประโยชน์ (Utilization) ด้านอาหารผ่านอาหารที่เพียงพอ น้ำสะอาดและการรักษาสุขภาพและสุขอนามัย เพื่อที่จะเข้าถึงภาวะความเป็นอยู่ที่ดีทางโภชนาการ ความต้องการทางกายภาพทั้งหมดได้รับการตอบสนอง โดยนัยยะนี้ความมั่นคงทางอาหาร จึงสัมพันธ์กับปัจจัยนำเข้าที่ไม่ใช่อาหารด้วย และมีมิติสุดท้ายคือ

เสถียรภาพ (Stability) ทางอาหาร ที่ประชาชน ครัวเรือนและบุคคลจะต้องเข้าถึงอาหารที่เพียงพอตลอดเวลา ไม่ต้องเสี่ยงกับการไม่สามารถเข้าถึงอาหาร อันเป็นผลมาจากวิกฤตที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน เช่น วิกฤตทางเศรษฐกิจหรือสภาพภูมิอากาศ หรือเหตุการณ์ที่เป็นไปตามวงจร เช่น ภาวะความไม่มั่นคงทางอาหารตามฤดูกาล ในความหมายนี้ความมั่นคงทางอาหาร ครอบคลุมถึงมิติความพอเพียงและการเข้าถึงอาหารด้วย

แนวคิดความมั่นคงด้านอาหารกับการเข้าถึงอาหาร

วิกฤตการณ์อาหารจากความอดอยากที่เกิดขึ้นในทวีปแอฟริกาช่วงกลางทศวรรษที่ 1980 ทำให้หลายฝ่ายเห็นว่าการมีอาหารปริมาณเพียงพอในระดับมหภาคนั้น ไม่สามารถประกันความมั่นคงทางอาหารแก่ประชาชนในระดับครัวเรือน หลายประเทศในทวีปแอฟริกาแม้จะเป็นประเทศผู้ส่งออกอาหารแต่ประชาชนจำนวนมากยังประสบกับปัญหาความอดอยากและหิวโหย ต่อมาได้มีการนำเสนอแนวคิดเรื่อง “สิทธิด้านอาหาร” (Food entitlement) โดยนักเศรษฐศาสตร์ชาวอินเดียคือ Amartya Sen ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การขาดแคลนอาหารของประชาชนในหลายประเทศไม่ได้เกิดจากอาหารไม่เพียงพอ แต่เกิดจากการเข้าถึงสิทธิด้านอาหารในทางการเมือง ข้อเสนอของ Sen มีอิทธิพลต่อการขยายแนวคิดความมั่นคงทางอาหารไม่ได้ผูกติดอยู่กับความพอเพียงของอุปทานอาหารในระดับมหภาค แต่ยังเน้นพิจารณาถึงมิติการเข้าถึงอาหารในระดับบุคคลและครัวเรือนด้วย (วิรัชพัชร ประเสริฐศักดิ์. 2555)

การเข้าถึงอาหาร คือ การที่ประชาชนมีความสามารถในการเข้าถึงอาหาร โดยการผลิตเองในครัวเรือนหรือซื้อมาบริโภค ดังนั้นประเทศหนึ่งมีอาหารในภาพรวมเพียงพอไม่ได้เป็นการประกันว่าประชาชนทุกคนจะมีอาหารบริโภคอย่างเพียงพอ ถ้าหากปัญหาความยากจนยังคงมีอยู่เพราะใน

ขณะที่อาหารมีราคาแพงขึ้น ประชาชนบางส่วนก็อาจขาดแคลนอาหารบริโภคได้

ความมั่นคงทางอาหารกับความปลอดภัยทางอาหาร

ในทศวรรษที่ 1990 แนวคิดเรื่องความมั่นคงทางอาหารได้ครอบคลุมไปถึงเรื่องคุณค่าของอาหาร โภชนาการ ความปลอดภัยและความสมดุลทางอาหาร โดยนักวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้หันมาให้ความสำคัญในเรื่องการบริโภคอาหารอย่างมีประโยชน์ ถูกสุขลักษณะ มีคุณภาพและความปลอดภัย เพื่อสุขภาพที่ดีของประชากรโลก งานวิจัยของ Dreze Jean และ Amartya Sen (1989) เรื่อง Hunger and public action ระบุว่า ประเด็นเรื่องสุขภาพและโภชนาการควรถูกนำมาใช้วิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาความอดอยากและภาวะขาดแคลนอาหารของประชาชน ขณะที่องค์การ UNICEF ได้ระบุว่าอาหารเป็นปัจจัยสำคัญของสาเหตุการเกิดภาวะทุพโภชนาการในแม่และเด็ก เกิดจากการบริโภคอาหารที่ไม่ถูกสุขลักษณะและไม่มีความหลากหลายทางอาหาร

สามารถกล่าวโดยสรุปว่า ความมั่นคงทางอาหาร ประกอบด้วย การมีอาหารเพียงพอ ปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการ เนื่องจากแนวคิดเรื่องความมั่นคงทางอาหาร ถูกพัฒนามาจากความแตกต่างด้านแนวทางการมองปัญหา ทั้งทางกายภาพ ทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม โดยทุกฝ่ายต้องการแก้ไขปัญหา ในทุกระดับทั้งในเชิงโครงสร้าง และความต้องการระบุเป้าหมายของแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งเรื่องกระบวนการผลิต การเข้าถึงอาหาร และความปลอดภัยทางอาหาร

แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์

การปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมใดสังคมหนึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนสองกลุ่มใหญ่ ๆ คือ ชนกลุ่มใหญ่ของสังคมและชนกลุ่มน้อยปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนทั้งสองกลุ่มสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ ดังนี้

1. พฤติกรรมของชนกลุ่มใหญ่ที่มีต่อชนกลุ่มน้อย

ในแต่ละสังคมย่อมประกอบไปด้วยผู้คนจำนวนมากที่มาจากที่ต่าง ๆ ตามพัฒนาการแห่งการอพยพย้ายถิ่นของมนุษยชาติ สังคมมนุษย์จึงประกอบด้วยชนกลุ่มใหญ่กับชนกลุ่มน้อยอีกหลายกลุ่ม ที่อยู่ร่วมกันมานาน ชนหลายกลุ่มที่อยู่ร่วมกันจะมีการติดต่อไปมาหาสู่กัน ชนกลุ่มใหญ่อาจมีทัศนคติต่อชนกลุ่มน้อยในลักษณะที่แตกต่างกันพฤติกรรมของชนกลุ่มใหญ่ที่มีต่อชนกลุ่มน้อยมีได้หลายแบบดังนี้ (Thomas and Anderson, 1972: อ้างใน ยศ สันตสมบัติ. 2544).

1.1. การทำลายล้าง (Extermination) เป็นความพยายามของชนกลุ่มใหญ่ที่จะแก้ไข

ปัญหาชนกลุ่มน้อยโดยการทำลายล้างชนกลุ่มน้อยให้หมดไปจากสังคม การทำลายล้างชนกลุ่มน้อยมักใช้วิธีกดดันอย่างรุนแรงต่อชนกลุ่มน้อย การทำลายล้างชนกลุ่มน้อยที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ การทำลายล้างคนครึ่งสัญชาติหรือชาวยิว

1.2. การขับไล่ (Expulsion) เป็นสถานะที่ชนกลุ่มน้อยไม่อาจอยู่ร่วมกับชนกลุ่มใหญ่ได้เพราะถูกชนกลุ่มใหญ่ทำลายล้างชนกลุ่มน้อยที่เหลือจึงต้องหลบหนีออกจากสังคม

1.3. การแยกออกของการอยู่อาศัย (Segregation) เป็นการจัดสถานที่เฉพาะให้ชนกลุ่มน้อยได้อาศัย เป็นวิธีการแยกชนกลุ่มน้อยออกจากชนกลุ่มใหญ่ของสังคมอย่างสุขสงบ การแยกออกของการอยู่อาศัย เป็นการอยู่ร่วมกันโดยแยกสถานที่อยู่ การแยกในลักษณะนี้อยู่บนพื้นฐานของการเป็นสมาชิกสังคม มีผลต่อการรักษาเอกลักษณ์ของชนกลุ่มน้อย ทำให้ชนกลุ่มน้อยมีลักษณะที่แตกต่างออกไปจากชนกลุ่มใหญ่ในขณะเดียวกันรัฐบาลของชนกลุ่มใหญ่ก็สามารถสร้างแรงกดดันต่อชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่มที่แตกต่างกันได้

1.4. บูรณาการ (Integration) เป็นกระบวนการที่ทำให้ลำดับชั้นทางสังคมระหว่างชนกลุ่มใหญ่กับชนกลุ่มน้อยมีความเหมือนกันบูรณาการ ไม่จำเป็นต้องเป็นกระบวนการที่ทำให้ชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่รวมเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่บูรณาการมีนัยยะแห่งการทำให้เกิดรูปแบบของการปรองดองกัน เครื่องกีดขวางทางรูปธรรมต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการแบ่งลำดับชั้นจะถูกทำลายไป แต่เครื่องกีดขวางทางนามธรรมบางอย่างอาจะยังคงดำรงอยู่ เป็นต้น

1.5. การผสมกลืนกลาย (Assimilation) เป็นกระบวนการที่ทำให้ลำดับชั้นทางสังคมของชนกลุ่มใหญ่กับชนกลุ่มน้อยที่มีลักษณะแตกต่างกันกลมกลืนเข้าเป็นลำดับชั้นทางสังคมเดียวกัน การผสมกลืนกลายต้องการภาพแห่งลำดับชั้นเริ่มแรกที่ไม่แบ่งแยก เมื่อการผสมกลืนกลายเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ความแตกต่างระหว่างลำดับชั้นจะถูกเชื่อมเข้าหากันอย่างสนิท จนกระทั่งลำดับชั้นทางสังคมอย่างใหม่ที่เป็นเอกภาพได้เกิดขึ้น

ความแตกต่างระหว่างบูรณาการกับการผสมกลืนกลายเป็นเรื่องของระดับเท่านั้น การบูรณาการต้องการเพียงให้พลเมืองทุกคน ติดตามที่จะปฏิบัติตามสิทธิของพลเมืองโดยไม่ถูกขัดขวางจากเชื้อชาติศาสนาสัญชาติหรือเพศส่วนการผสมกลืนกลายต้องการตัวเชื่อมผนึก (Amalgamation) หรือการยอมรับร่วมกันของการแต่งงานข้ามลำดับชั้นระหว่างคู่สมรส ที่ฝ่ายหนึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นชนกลุ่มน้อย และการยอมรับวัฒนธรรม (Acculturation) หรือการผสมผสานความแตกต่างของชนกลุ่มใหญ่กับชนกลุ่มน้อยโดยการยอมรับซึ่งกันและกันที่จะเรียนรู้พฤติกรรมของอีกวัฒนธรรมหนึ่ง

การผสมกลืนกลายที่สมบูรณ์เป็นกระบวนการที่ยาวนานเพราะการเชื่อมผนึกและการยอมรับวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาพอสมควร การผสมกลืนกลายจะไม่เกิดขึ้น ถ้าบูรณาการระหว่างชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่ยังไม่ปรากฏ เพราะถ้าชนทั้งสองกลุ่มถูกแยกออกจากกันทั้งสองฝ่ายจะไม่มีหนทางที่จะผสมกลืนกลายกันได้

เมื่อชนกลุ่มน้อยอยู่ร่วมกับชนกลุ่มใหญ่ไม่ว่าจะอยู่ร่วมกันในลักษณะใดจะมีพฤติกรรมต่อเนื่อง (Continuum of behavior) ระหว่างชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่ พฤติกรรมของชนสองกลุ่มที่อยู่ด้วยกันจะมีลักษณะของความต่อเนื่องด้านหนึ่งเป็นพฤติกรรมก้าวร้าว ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นพฤติกรรมสร้างสรรค์พฤติกรรมก้าวร้าวเป็นความสัมพันธ์แบบต่อต้านกันระหว่างชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่ โดยเริ่มจากการแยกออกของการอาศัย การขับไล่และการทำลายล้างตั้งแต่ไม่รุนแรงไปจนถึงกับการใช้กำลังรุนแรง ส่วนพฤติกรรมสร้างสรรค์เป็นความสัมพันธ์แบบผสมผสานปรองดองระหว่างชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่โดยเริ่มจากบูรณาการ การเชื่อมผนึกและการผสมกลืนกลาย

วิธีการศึกษา

งานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการไปสำรวจข้อมูลเชิงพื้นที่ ได้แก่ ตำบลตะเคียนทอง ตำบลคลองพลู ตำบลจันทเขลม อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี เป็นที่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ชอง เป็นเวลา 1 เดือน หลังจากนั้นดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ชองจำนวน 6 คน แต่ละคนเป็นตัวแทนจากแต่ละตำบล โดยเน้นการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แนวประวัติศาสตร์จากการบอกเล่า ใช้แนวคำถามแบบปลายเปิด จากนั้นมีการอภิปรายกลุ่มเฉพาะเพื่อสนทนา แบบดึงความจดจำในอดีตออกมาอย่างอิสระ

สำหรับคำถามปลายเปิดนั้นได้ทำการสัมภาษณ์ในประเด็นต่าง ๆ อาทิ การดำเนินชีวิต โภชนาการ ความพอเพียงด้านอาหาร รวมถึงผลกระทบอื่น ๆ และในระหว่างการสัมภาษณ์ได้ให้กลุ่มเป้าหมายสาธิตการประกอบอาหาร ทำให้ทราบถึงวัตถุดิบที่นำมาประกอบเป็นอาหารส่วนใหญ่ นำมาจากภายในพื้นที่และบางส่วนมีการจัดซื้อจากตลาดทั่วไป

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลมารวบรวมและจัดกลุ่มเพื่อทำการวิเคราะห์ โดยใช้เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องส่วนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจะเน้นการตีความและอธิบายความหมายจากข้อมูลการสัมภาษณ์ที่เก็บได้ โดยพิจารณาผ่านความคิดทางทฤษฎีสังคมศาสตร์ในแบบการใช้องค์ความรู้เชิงสหวิทยาการ (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์. 2542). เป็นการนำความรู้แขนงต่างๆ

มาใช้ในการวิเคราะห์ สามารถเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม วิถีชีวิต การเมือง การปกครอง เป็นต้น

นอกจากนี้จะมีการสังเคราะห์ผลลัพธ์และข้อสรุปที่ได้จากการวิจัยนั้นจะนำไปสู่การอธิบายเกี่ยวกับ “ความมั่นคงทางอาหาร” ของชาติพันธุ์ของซึ่งเป็นชาติพันธุ์พื้นเมืองดั้งเดิมของจังหวัด จันทบุรี ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงไปของสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม การเมือง

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยในภาพรวมของกลุ่มชาติพันธุ์ของ พบว่า ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่า ดำรงชีวิตภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ พึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติจากป่าและพืชพรรณที่ปลูกไว้โดยรอบที่อยู่อาศัยเพื่อนำมาประกอบอาหาร เช่น **พริกขี้หนู** เป็นวัตถุดิบที่สำคัญสำหรับการประกอบอาหาร **ผลมะอึก** เป็นพืชที่ขึ้นเองตามธรรมชาติมีรสเปรี้ยวนิยมนำมาใส่ในน้ำพริก หรือ หั่นใส่กับน้ำปลายอดหวาย เป็นพืชที่ขึ้นเองตามธรรมชาติในพื้นที่ป่า การที่ชาวบ้านถางป่าและนำพื้นที่มาทำไร่ทำสวนทำให้ยอดหวายเติบโตในพื้นที่สวน ชาวของจะนำหวายมาทำอาหาร เช่น แกงหวาย ภาษาของเรียกว่า “ซิวฟุดเจิด” เป็นการนำยอดหวายอ่อนที่ได้จากในพื้นที่มาต้มและปรุงรสชาติและใส่ใบมะกรูด“เดียนนี้ทำสวนใช้สารเคมี พวกบอน หวายนี้ หากินยาก” (กลุ่มชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลตะเคียนทอง.สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2561)



ภาพประกอบที่ 2 แกงหวาย ภาษาของเรียกว่า “ซิวฟุดเจิด”

ใบคลุ้ม ที่ขึ้นอยู่ริมลำธารกลุ่มชาติพันธุ์ของนิยมนำใบมาใช้ห่อขนม เช่น ขนมป็อก ส่วนเปลือกของลำต้นจะนำมาจักสานเป็นเครื่องใช้ นอกจากนั้นยังมีวัตถุดิบ อื่น ๆ ที่เป็นส่วนประกอบของอาหารและสมุนไพร โดยชาวขอนำมาปลูกเอาไว้ เช่น ใบยี่หระ ไพรขาว เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีวัตถุดิบ เช่น เนื้อปลา เนื้อสัตว์ ที่นำมาแปรรูปโดยการตากแห้งเก็บไว้ เมื่อต้องการจะบริโภคจะนำมาประกอบเป็นอาหาร “เนื้อสัตว์ก็มีปลาเป็นหลักเอาไปปิ้ง ย่าง หรือแกง ..หากินได้แถวป่าพวกกล้วย หัวเผือก หัวมัน กลอย และผลไม้อื่น ๆ เหลือเพื่อให้เก็บมากิน แล้วก็มีที่ปลูกไว้มั่ง ไม่ได้ขายหรอก พวก บวบ น้ำเต้า มะเขือ พริก พวกนี้หวาน ๆ เอามันก็ขึ้นแล้ว” (ไสว, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2561)

ชาติพันธุ์ของยังมีวัตถุดิบที่สำคัญ คือ ข้าวเจ้า ที่นำมาหุงเพื่อรับประทานร่วมกับ น้ำพริก นอกจากนั้นยังมีการแปรรูปข้าวเจ้าให้เป็นแป้ง มีการม่แป้งด้วยหินเพื่อให้ได้วัตถุดิบสำหรับผลิตเป็นขนม เช่น ขนมควยลิง ขนมต้มขาวต้มแดง ที่มักทำขึ้นเพื่อเซ่นไหว้สิ่งศักดิ์ที่เคารพนับถือแล้วนำมาบริโภคในภายหลัง แต่ในปัจจุบันชาวขอนิยมนิยมนำแป้งเพื่อทำขนมอีก เนื่องจากแป้งที่เป็นวัตถุดิบสำหรับทำขนมนี้สามารถหาซื้อได้ทั่วไปในตลาดการค้า รวมทั้งการเพาะปลูกทำนาข้าวแทบไม่มีให้เห็นในพื้นที่เนื่องจากชาติพันธุ์ของดั้งเดิมค่อย ๆ ลดลง คงเหลือแต่ลูกหลานที่พากันอพยพไปทำงานต่างพื้นที่และกลับมาเยี่ยมเยียนครอบครัวเป็นครั้งคราวเท่านั้น (ไสว, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2561)



ภาพประกอบที่ 3 ขนมควยลิง

อาหารที่กลุ่มชาติพันธุ์ของเป็นอาหารที่มีกระบวนการผลิตง่ายโดยใช้วัตถุดิบจากแหล่งธรรมชาติทั่วไป ทั้งบนบกและในน้ำการดำรงวิถีชีวิตมีความจำเป็นจะต้องพึ่งพาความหลากหลายเชิงพื้นที่ พื้นที่ป่า แหล่งน้ำธรรมชาติ หรือพื้นที่ในชุมชนที่อาศัยอยู่

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารของชาติพันธุ์ของในมิติด้านความพอเพียง (Availability) เห็นได้จากสถานการณ์ของนโยบายการพัฒนาของรัฐส่วนกลางได้สร้างผลกระทบต่อความพอเพียงของอาหารดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ของโดยพิจารณาจากวัตถุดิบที่ใช้เป็นส่วนประกอบของการผลิตอาหารที่หาได้ยากขึ้น เช่น ปลาชิว ยอดหวาย บอน กลายเป็นวัตถุดิบที่หายากขึ้นหรือมีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการ “ยอดหวายก็หายาก เขาตัดทิ้งกันหมดมันรกรสวนทุเรียนเขา” (ไสว, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2561)



ภาพประกอบที่ 4 การสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ของ จังหวัดจันทบุรี

รัฐบาลมีนโยบายขับเคลื่อนประเทศสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม เช่น กำหนดให้พื้นที่จันทบุรีเป็นพื้นที่ผลิตผลไม้ ส่งผลให้ระบบนิเวศเปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งการกำหนดให้พื้นที่ป่าเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ ทำให้การเข้าหาของป่าของไม่สามารถทำได้อีก รวมทั้งการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ก่อให้เกิดระบบการคมนาคมที่สะดวก ส่วนการโยกย้ายถิ่นฐานของกลุ่มคนภายนอกสู่พื้นที่ชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ของส่งผลให้ความต้องการในการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ความต้องการอาหารและวัตถุดิบในการประกอบอาหารเพิ่มสูงขึ้น เป็นการสวนทางกับปริมาณวัตถุดิบในการผลิตอาหารลดลง

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ที่มีผลต่อการสร้างความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ของ จะเห็นว่า ด้านความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ในปัจจุบันไม่สามารถรักษาวិถีการผลิตอาหารแบบดั้งเดิมไม่สามารถดำรงอยู่ได้ การผลิตอาหารแบบดั้งเดิมต้องมีการปรับเปลี่ยนวัตถุดิบหรือลดการใช้วัตถุดิบ หรือแม้แต่การซื้อวัตถุดิบจากในตลาดทั่วไปแทน เช่น การปลูกข้าวเจ้า ที่มีพื้นที่การผลิตลดลง การทำขนมควยลิง เป็นขนมพื้นบ้านดั้งเดิม มีส่วนผสมของแป้งข้าวเจ้า แต่เมื่อมีการลดพื้นที่การปลูกข้าวเจ้า ทำให้พื้นที่การปลูกข้าวของกลุ่มชาติพันธุ์ของ ลดจำนวนลง อีกทั้งการเข้าหาของป่าไม่สามารถทำได้อีกต่อไปเนื่องจากภาครัฐเข้ามากำหนดเขตพื้นที่อุทยาน ทำให้การจัดการด้านอาหารมีการปรับเปลี่ยนไป เช่น การซื้อวัตถุดิบจากตลาดการค้าทั่วไปแทนการหาอาหารจากป่า

สามารถอภิปรายได้ว่า การโยกย้ายถิ่น การพัฒนาของรัฐ รวมทั้งการไหลบ่าของกระแสวัฒนธรรม อาทิ อาหารสมัยใหม่ที่เน้นความสะดวก รวดเร็ว ตลอดจนกระบวนการผลิตเชิงอุตสาหกรรม ทำให้ชาติพันธุ์ของ ไม่สามารถรักษาวิถีการผลิตอาหารแบบดั้งเดิมได้ต่อไป การผลิตอาหารแบบดั้งเดิมมีการปรับเปลี่ยนทั้งส่วนผสม วัตถุดิบ บางชนิดสามารถซื้อหาได้ตลาดทั่วไป เช่น การปลูกข้าว และกระบวนการไม่แป้งเพื่อทำขนม ผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารที่เกิดขึ้นประกอบด้วยสาเหตุสำคัญอย่างน้อย 2 ประการคือ 1. การเปลี่ยนแปลงนโยบายรัฐส่วนกลาง และ 2. การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากน้ำมือของมนุษย์และธรรมชาติ ส่งผลให้กลุ่มชาติพันธุ์ไม่สามารถผลิตอาหารที่ใช้ทรัพยากรในชุมชนมาเป็นฐานในการผลิต กลุ่มชาติพันธุ์ของ ไม่สามารถเข้าถึงอาหารได้อีก

ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) (ม.ป.ป.: ออนไลน์) กล่าวว่า “หัวใจของความมั่นคงทางอาหาร” คือ “หากจะสร้างความมั่นคงทางอาหารให้กับชุมชน ชาวบ้านต้องสร้างระบบการพึ่งตนเองและการพึ่งพากันเองในชุมชน” แม้ว่าความมั่นคงทางอาหารของชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อทรัพยากรทางอาหารและวิถีการผลิตอาหารของชุมชน ที่มีปัจจัยสำคัญ ได้แก่ แนวนโยบายการพัฒนาของรัฐส่วนกลาง ระบบทุนนิยมที่มีผลให้ระบบการผลิตมีการเปลี่ยนแปลงด้วยการนำเทคโนโลยีขั้นสูงเข้ามาใช้ การเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากร การเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และอิทธิพลทางวัฒนธรรมสมัยใหม่ แต่การสร้างความมั่นคงทางอาหารควรดำเนินการผ่านระบบเกษตรกรรม ชาวบ้านจะต้องผลิตอาหารด้วยตัวเองรวมถึงการดูแลแหล่งอาหารธรรมชาติ เพื่อให้

สามารถเข้าถึงอาหารได้ นอกจากนั้นในการแลกเปลี่ยนอาหารระหว่างเครือญาติและเพื่อนบ้านที่อาศัยอยู่ร่วมกัน สามารถทำให้เกิดความมั่นคงทางอาหารเกิดการสร้างระบบการเกื้อหนุนและพึ่งพาช่วยเหลือกันผ่านการรวมกลุ่ม เช่น ธนาคารข้าว หรือกองทุน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อภาครัฐ

1.1 ภาครัฐในส่วนกลางควรมีการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรที่เป็นฐานการผลิตอาหารที่สำคัญ โดยเฉพาะทรัพยากรการผลิตในระดับชุมชนบนพื้นฐานของการให้สิทธิแก่ชุมชนในการจัดการ และการพัฒนาแหล่งทรัพยากรทางอาหารด้วยตัวของชุมชนเอง

1.2 ภาครัฐในระดับท้องถิ่นควรมีการส่งเสริมการผลิตอาหารที่พึ่งพาความหลากหลายเชิงพื้นที่ผ่านวัฒนธรรมประเพณีภายในชุมชน ซึ่งจะช่วยให้วัฒนธรรมการผลิตอาหารดำรงอยู่นอกจากนั้นจะเป็นการช่วยรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติในพื้นที่อีกทางหนึ่ง

2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อภาครัฐกิจเอกชน

2.1 ภาคเอกชนควรส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาอาหารท้องถิ่นสู่ความเป็นสินค้าในระดับสากล ภายใต้กระบวนการผลิต และการจัดจำหน่ายที่เป็นระบบ

2.2 ภาคเอกชนควรส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวในมิติทางด้านวัฒนธรรม โดยเฉพาะการบูรณาการวัฒนธรรมอาหารสมัยใหม่กับวัฒนธรรมอาหารดั้งเดิมของชาติพันธุ์ในพื้นที่ต่าง ๆ ผสมผสานกับการท่องเที่ยวชุมชนในปัจจุบัน

3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อภาควิชาการ

3.1 ภาควิชาการควรมีการผลิตสื่อการเรียนการสอน หรือการจัดทำเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านอาหารและความหลากหลายทางชีวภาพเชิงพื้นที่ให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้ตระหนักถึงคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น และความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติที่มีในชุมชนท้องถิ่น

3.2 ภาควิชาการควรมีบทบาทสำคัญในการศึกษารวบรวมวัฒนธรรมอาหารที่เป็นองค์ความรู้ของท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

3.3 ภาควิชาการควรมีบทบาทในการเป็นกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนกิจกรรมทางสังคมในมิติทางด้านอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้เป็นที่แพร่หลายในระดับประเทศ และระดับภูมิภาค

บรรณานุกรม

Dreze Jean and Sen Amartya. (1989). *Hunger and Public Action*. Oxford:

Clarendon Press.

กลุ่มชาวบ้านหมู่ที่ 6 ตำบลตะเคียนทอง. (2561) สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2561.

จิรเดช อรชุน. (2555). *กลุ่มชาติพันธุ์ของ : รูปแบบการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพ*. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์. (2542). (ม.ป.ป.). *ปฏิบัติการวิจัยทางสังคม*. เอกสารประกอบการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ยศ สันตสมบัติ. (2544). *ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน*. ศูนย์ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิจัยเพื่อท้องถิ่น, ฝ่ายสำนักงานกองทุนสนับสนุนการ. (ม.ป.ป.). สืบค้นจากhttp://vijai.trf.or.th/Activity_detail.asp?topicid=867.

วิรัชพัชร ประเสริฐศักดิ์. (2555). *แนวคิดและค่านิยมของความมั่นคงทางอาหาร*. สืบค้นจาก<http://www.polsci.tu.ac.th/fileupload/36/24.pdf>.

ศูนย์ข้อมูลภูมิศาสตร์สารสนเทศศาสตร์คณะภูมิสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (2558). สืบค้นจาก<http://geo.buu.ac.th/GOI/EGIS/index.php?action=other>

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี. (2560). *ประวัติศาสตร์และความเป็นมาของจังหวัดจันทบุรี*. สืบค้นจาก<http://province.m-culture.go.th/chanthaburi/history.html>. 20 มีนาคม 2560.

สินธุ์ชัย ศุภรเสพ และคณะ. (2558). *กลไกบูรณาการความแตกต่างทางชาติพันธุ์: การสร้างความหลากหลายทางชีวภาพในภาคตะวันออก*. ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย โดย สำนักบริหารโครงการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ, สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

สุเรขา สุพรรณไพบูลย์. (2530). *การศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย*. ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยรำไพพรรณี.

ไสว ไม่ปรากฏนามสกุล. (2561). สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2561.

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความเพื่อตีพิมพ์ ในวารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร

คุณลักษณะของบทความ

1. เป็นบทความวิจัยหรือบทความวิชาการในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ สาขาวิชาครุศาสตร์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชานิติศาสตร์ สาขาวิชามนุษยศาสตร์ สาขาวิชา นิติศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการ สาขาวิชาการตลาด สาขาวิชาบัญชี สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ สาขาวิชารัฐศาสตร์ สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม สาขาวิชา ศิลปศาสตร์ สาขาวิชาตำรวจศาสตร์ และ สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา

2. บทความที่เสนอเพื่อขอตีพิมพ์ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยเสนอขอตีพิมพ์หรือเผยแพร่ในเอกสาร วารสารฉบับอื่น ๆ มาก่อน หรือไม่อยู่ระหว่างรอการพิจารณาจากแหล่งตีพิมพ์อื่น

3. กรณีที่เป็นผลงานร่วมกัน ผู้นิพนธ์ควรแนบหนังสือยินยอมให้เผยแพร่ผลงาน จากผู้นิพนธ์ร่วม

4. รูปแบบการเขียนบทความวิจัยและบทความวิชาการ ควรเขียนเชิงพรรณนาความ หากเป็น บทความที่มาจากงานวิจัยต้องเป็นการเขียนใหม่ โดยนำประเด็นสำคัญมานำเสนอและใช้รูปแบบการ เขียนที่ไม่ใช่เป็นการคัดและย่องานวิจัย

5. บทความผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ และ/หรือการอ่านเพื่อปรับแก้ไขจาก บรรณาธิการ หรือบรรณาธิการรับเชิญ ตามกำหนดเวลาของกองบรรณาธิการ

6. การส่งต้นฉบับเนื้อหาผู้นิพนธ์จะต้องส่งไฟล์ต้นฉบับ ดังนี้

6.1 เนื้อหาจัดพิมพ์ด้วยอักษร Thai Sarabun New ขนาด 16 pt หัวเรื่อง และชื่อผู้แต่ง ใช้ตัวหนา Tab stops 0.5 นิ้ว

6.2 ความยาวไม่เกิน 15 หน้า ขนาด A4 พร้อมจัดเรียงภาพประกอบลงในไฟล์ Microsoft Word

6.3 บทคัดย่อ (Abstract) ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ

6.4 การส่งไฟล์ภาพประกอบให้ปรับโหมดไฟล์ภาพเป็นขาวดำ ความละเอียดไฟล์ ภาพอย่างต่ำ 300 dpi โดยขนาดของไฟล์ภาพไม่ควรเกิน 1M

6.5 บันทึกต้นฉบับเป็นเอกสารนามสกุลไฟล์ .docx และ pdf (ในกรณีไม่ได้ส่งผ่าน ระบบ ThaiO)

6.6 ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ก่อนการจัดส่งต้นฉบับ

7. บทความระบุตามหัวข้อที่กำหนดดังต่อไปนี้

บทความวิจัย	บทความวิชาการ
1. ชื่อเรื่องภาษาไทย และภาษาอังกฤษ จัดแบบ Center text	1. ชื่อเรื่องภาษาไทย และภาษาอังกฤษ จัดแบบ Center text
2. ชื่อผู้แต่งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ จัดแบบ Center text	2. ชื่อผู้แต่งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ จัดแบบ Center text
3. สังกัด ที่อยู่ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ จัดแบบ Center text	3. สังกัด ที่อยู่ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ จัดแบบ Center text
4. อีเมล เบอร์ติดต่อ จัดแบบ Center text	4. อีเมล เบอร์ติดต่อ จัดแบบ Center text
5. บทคัดย่อเนื้อความจัดแบบ Thai distributed	5. บทคัดย่อเนื้อความจัดแบบ Thai distributed
6. Abstract เนื้อความจัดแบบ Thai distributed	6. Abstract เนื้อความจัดแบบ Thai distributed
7. ที่มาและความสำคัญ เนื้อความจัดแบบ Thai distributed	7. ที่มาและความสำคัญ เนื้อความจัดแบบ Thai distributed
8. วัตถุประสงค์ เนื้อความจัดแบบ Thai distributed	8. วัตถุประสงค์ เนื้อความจัดแบบ Thai distributed
9. นิยามศัพท์ เนื้อความจัดแบบ Thai distributed	9. แนวคิดและทฤษฎี เนื้อความจัดแบบ Thai distributed
10. ขอบเขตของการวิจัย เนื้อความจัดแบบ Thai distributed	10. บทวิเคราะห์ องค์ความรู้ใหม่ เนื้อความ จัดแบบ Thai distributed
11. แนวคิดและทฤษฎี เนื้อความจัดแบบ Thai distributed	11. อภิปรายผล เนื้อความจัดแบบ Thai distributed
12. วิธีการศึกษา เนื้อความจัดแบบ Thai distributed	12. ข้อเสนอแนะ เนื้อความจัดแบบ Thai distributed
13. ผลการศึกษา เนื้อความจัดแบบ Thai distributed	13. บทส่งท้าย เนื้อความจัดตาม Thai distributed
14. อภิปรายผล เนื้อความจัดแบบ Thai distributed	14. บรรณานุกรม จัดตามรูปแบบ APA (ดูเพิ่มเติมได้ที่ http://www2.rbru.ac.th/department/journal/doc/APA.pdf)
15. ข้อเสนอแนะ เนื้อความจัดแบบ Thai distributed	
16. บรรณานุกรม จัดตามรูปแบบ APA (ดูเพิ่มเติมได้ที่ http://www2.rbru.ac.th/department/journal/doc/APA.pdf)	

หมายเหตุ : ผู้นิพนธ์สามารถปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมหัวข้อได้ตามความเหมาะสม

8. หากผู้เขียนใช้นามแฝงกรุณาแจ้งชื่อและนามสกุลจริง พร้อมทั้งที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อได้



คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
41 ม.5 ต.ท่าช้าง อ.เมือง จ.จันทบุรี
22000